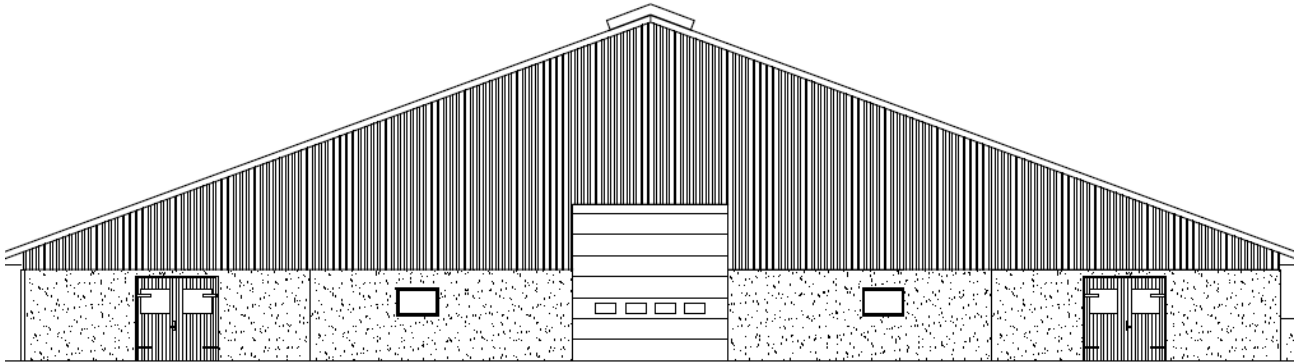

- efter § 12 i lov om miljøgodkendelse m.v.
af husdyrbrug

Sejrsminde I/S

Tømmerbyvej 14

8653 Them

Godkendelsesdato: 31. august 2011
Silkeborg Kommune
Teknik- og Miljøafdelingen
Søvej 1
8600 Silkeborg
Telefon nr. 8970 1000
teknisk@silkeborg.dk
www.silkeborgkommune.dk

1 INDHOLDSFORTEGNELSE

1	Indholdsfortegnelse.....	0
0	Indledning.....	4
1	Resumé og samlet vurdering.....	5
1.1	Ansøgning om miljøgodkendelse.....	5
1.2	ikke teknisk resumé.....	5
1.3	Afgørelse om miljøgodkendelse	8
1.4	Vilkår	10
1.5	Offentlighed	15
1.6	Klagevejledning	26
2	Generelle forhold.....	31
2.1	Beskrivelse af husdyrbruget.....	31
2.2	Meddelelsespligt – Anlæg, arealer, ejerforhold	32
2.3	Gyldighed.....	32
2.4	Retsbeskyttelse.....	32
2.5	Revurdering af miljøgodkendelsen	32
3	Husdyrbrugets beliggenhed og planmæssige forhold	33
3.1	Bygge- og beskyttelseslinier, fredninger mv.	33
3.2	Placering i landskabet	36
4	Husdyrhold, staldanlæg og drift	38
4.1	Husdyrhold og staldindretning.....	38
4.2	Ventilation.....	41
4.3	Fodring	42
4.4	Ensilage.....	43
4.5	Energi- og vandforbrug	44
4.6	Spildevand herunder regnvand.....	47
4.7	Affald	48
4.8	Råvarer og hjælpestoffer	50

4.9	Driftsforstyrrelser eller uheld.....	52
5	Gødningsproduktion og -håndtering.....	54
5.1	Gødningstyper og mængder.....	54
5.2	Flydende husdyrgødning.....	56
5.3	Gylleforsuring.....	58
5.4	Gylleseparering.....	59
5.5	Gyllekøling.....	61
5.6	Fastgødning inkl. dybstrøelse.....	61
5.7	Anden organisk gødning.....	63
6	Forurening og gener fra husdyrbruget.....	64
6.1	Ammoniak og natur.....	64
6.2	Lugt.....	69
6.3	Fluer og skadedyr.....	72
6.4	Transport.....	73
6.5	Støj fra anlægget og maskiner.....	79
6.6	Støv fra anlæg og maskiner.....	80
6.7	Lys.....	81
7	Påvirkning fra arealerne.....	82
7.1	Udbringningsarealerne.....	82
7.2	Påvirkninger af søer og vandløb.....	85
7.3	Kvælstof og fosfor til fjord & hav.....	100
7.4	Påvirkning af arter med særligt strenge beskyttelseskrav (Bilag IV arter).....	108
7.5	Kvælstof til grundvand.....	109
8	Bedste tilgængelige teknik (BAT).....	111
9	Alternative løsninger og 0-alternativet.....	120
9.1	Alternative løsninger kun § 12.....	120
9.2	0-alternativ.....	120
10	Husdyrbrugets ophør.....	122

11	Egenkontrol og dokumentation	123
12	Bilag.....	124
	Bilag 1: erklæring vedr tilstrækkelig opbevarings kapacitet	124
	Bilag 2: aftale om opbevaring af husdyrgødning hos Hans Kristoffersen	126
	Bilag 3: aftale om opbevaring af husdyrgødning hos ole Juul jensen	127
	Bilag 4: beredskabsplan	128
	Bilag 5: tegninger over ejendommen	141
	Bilag 6: Kort med marker nær tømmerbyvej 14 og 10.	148
	Bilag 7: oversigt over alle arealer	149
	bilag 8: bergninger af harmoni og arealkrav ved gylleseperering.....	150
	Bilag 9: Første udtalelse fra Ikast-brande kommune angående arealerne.....	152
	Bilag 10: Anden udtalelse fra Ikast brande Kommune efter tilpasninger.....	164
	Bilag 11. Bat Beredning lavet af konsulent.	177
	Bilag 12: Figurere med kort af udyrket og ugødsket bræmme omkring vandhullerne på de forskellige marker.	180
	Bilag 13: oversigt dræn når plansilo og gylletank skal bygges og gamle foto kort af området hvor plansilo skal placeres.	183

DATABLAD

Landbrugets navn og beliggenhed	Sejrsminde I/S Tømmerbyvej 14, 8653 Them
Matrikel nr. Ejerlav	5d, 1c, 1i. Lindegårde, Them.
Cvr. nummer P-nummer CHR-nummer Ejendomsnummer	30893093 1013654138 25170 7400023610
Ejer af ejendommen/ansøger Adresse Tlf. Mobil E-mail	Sejrsminde I/S, ejet af: Erling Lassen, Tømmerbyvej 10, 8653 Them, 86 84 76 58, 21 84 53 54, <a href="mailto:sejrsmin-
de@dlgtele.dk">sejrsmin- de@dlgtele.dk og Ulrik Lassen, Tømmerbyvej 14, 8653 Them, 86 88 66 52, 22 93 66 52, ul.ri.k@hotmail.com .
Driftsansvarlig	Ejeren
Brugstype	Malkekvæg med opdræt
Godkendelsesbetegnelse	§ 12 Miljøgodkendelse
Sags nr.	09/24756
Dato for godkendelse	31.08.2011
Tilsynsmyndighed	Silkeborg Kommune
Næste revurdering af godkendelsen	31.08. 2019
Kvalitetssikret af:	Peter Fabrin

Ansøgers Konsulent:

Miljøkonsulent Hanne Bang,
Gråkjær Miljøcenter
Adresse: Lundvej 24, 8700 Horsens
Tlf.nr. 96 13 55 55, 51 18 28 55
Email: hab@graakjaer.dk

0 INDLEDNING

Når et kvægbrug ønskes udvidet til mere end 75 dyreenheder (DE), skal anlægget med tilhørende udbringningsarealer samt den producerede husdyrgødning godkendes i henhold til § 12 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug. Denne miljøgodkendelse er således udarbejdet efter lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug, der har indarbejdet EU's VVM-direktiv¹ og IPPC-direktiv².

Ansøgningen om miljøgodkendelse er indsendt til Silkeborg Kommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem, første gang den 3. april 2009.

Ansøger har søgt om tilladelse til at udvide dyreholdet samt etablering af en ny gyllebeholder, et nyt plansiloanlæg samt en ny møddingsplads.

I miljøgodkendelsen er der redegjort for miljøkonsekvenserne af husdyrholdet på bedriften, og for påvirkningen af miljøet i bred forstand. Bedriften har ikke biaktiviteter, der i sig selv er omfattet af IPPC-direktivet.

---

¹ Rådets direktiv 85/337/EØF om vurdering af visse offentlige og private projekters indvirkning på miljøet med senere ændringer (VVM: Vurdering af Virkninger på Miljøet)

² Rådets direktiv 96/61/EF om integreret forebyggelse og bekæmpelse af forurening med senere ændringer (IPPC: Integrated Pollution Prevention and Control)

1 RESUMÉ OG SAMLET VURDERING

1.1 ANSØGNING OM MILJØGODKENDELSE

Sejrsminde I/S har ansøgt om en miljøgodkendelse for ejendommen på Tømmerbyvej 14, 8653 Them: Der søges om:

- Udvidelse af besætningen fra 206,36 DE bestående af 130 køer, 20 småkalve fra 0-6 mdr. og 54 opdræt fra 6-25 mdr., til 739,37 DE bestående af 530 køer, 24 kalve fra 0-1 mdr., 290 tyrekalve fra 42-50 kg og 40 opdræt fra 23-25 mdr. En stigning i Dyreenheder på 533,01DE. Tyrekalve sælges ved ca. 0,5 mdr. og kvierne fra 1-23 mdr. er opstaldet på Tømmerbyvej 10, 8653 Them.

I forbindelse med udvidelse af husdyrholdet sker der følgende:

- Ændring af den eksisterende stald fra køer og opdræt til kælvningsafdeling, samt til sygeafdeling, separationsafdeling til goldkøer og til opdræt fra 23-25 mdr. Stalden forlænges med ca. 30 m, hvilket er en udvidelse på 1.200 m².
- Den eksisterende stald til småkalve udnyttes til flere kalve,
- Der bygges en ny stald til malkende køer 4800m² og en ny malkestald på 1700 m².
- Der etableres nye plansiloer på ca. 5.400 m² og der bygges en ny gyllebeholder på 4.000 m³. Desuden nedrives den eksisterende gyllebeholder på 200 m³ og der etableres en møddingsplads på ca. 200 m².

Sejrsminde I/S består af to ejendomme på Tømmerbyvej 10 og 14. Begge ejes af Erling og Ulrik Lassen. Ejendommene drives i fællesskab og der ansøges om miljøgodkendelse for begge ejendomme primo april 2009. I denne ansøgning er redegjort for arealerne.

Sejrsminde I/S ejer udover husdyrproduktionerne på Tømmerbyvej 10 og 14 med tilhørende arealer også 4 bygningsløse ejendomme: Tømmerbyvej 14 A på 12,1 ha, Tømmerbyvej 16A, Ålhøjvej 13 på 11,8 ha og Vorretvej 16 på 30,5 ha.

Denne miljøgodkendelse gælder kun for Tømmerbyvej 14. Ansøgningen om miljøgodkendelse er indsendt til Silkeborg Kommune gennem Miljøstyrelsens elektroniske ansøgningssystem første gang den 3. april 2009.

1.2 IKKE TEKNISK RESUMÉ

Miljøgodkendelsen af Tømmerbyvej 10, 8653 Them regulerer driften i 8 år, hvorefter den skal revurderes på baggrund af de erfaringer der har været med driften, og den udvikling der har været i metoder til reduktion af miljø-påvirkningen.

Silkeborg Kommune skal i henhold til bl.a. *Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug* vurdere om den ansøgte omlægning kan gennemføres uden væsentlige påvirkninger af miljøet.

Nye og eksisterende bygninger med besætning, samt anlæg til opbevaring af foder og husdyrgødning er vurderet i forhold til bl.a.:

- Ammoniakfordampning, lugt, lys, støj og støv fra stalde og opbevaringsanlæg.
- Opbevaring og bortskaffelse af bl.a. affald og kemikalier.
- Forbrug af vand, energi og handelsgødning.
- Anvendelse af bedste tilgængelige teknik.
- Landskabelige og kulturhistoriske forhold.

Eksisterende og fremtidige arealer til udspreddning af husdyrgødning vurderes i forhold til bl.a.:

- Grundvand.
- Overfladevand.
- Naturområder.

Produktionens størrelse og fordeling af arealer

Husdyrproduktionen på Tømmerbyvej 14 ændres fra 206,36 DE bestående af 130 køer, 20 småkalve fra 0-6 mdr. og 54 opdræt fra 6-25 mdr. til 739,37 DE bestående af 530 køer, 24 kalve fra 0-1 mdr., 290 tyrekalve fra 42-50 kg og 40 opdræt fra 23-25 mdr. En stigning i DE på 533,01. Tyrekalve sælges ved ca. 0,5 mdr. og kvierne fra 1-23 mdr. er opstaldet på Tømmerbyvej 10.

Harmoniarealet på Sejrsminde I/S er i alt på 276 ha ejede og forpagtede arealer, inkl. heri er der ca. 11 ha permanente græsarealer. Der udbringes 1,7 DE pr. ha.

Herudover er der ca. 5 ha forpagtet græs der ikke tildeles husdyrgødning, ca. 6 ha udyrket ejt jord og ca. 2 ha udyrket forpagtet jord. Hertil kommer byggefeltet på ca. 2,6 ha.

Der er i alt 923,13 DE fra de to ejendomme tilhørende Sejrsminde I/S. Der indgår 4 gylleaftaler i ansøgningen.

Bygningsanlæggets placering i omgivelserne

I forbindelse med udvidelse af husdyrholdet ændres den eksisterende stald fra køer og opdræt til kælvningsafdeling, syge- og separationsafdeling, goldkøer og opdræt fra 23-25 mdr. og den forlænges med ca. 30 m. Den eksisterende stald til småkalve udnyttes til flere kalve og der bygges en ny stald til malkende køer og en ny malkestald. Herudover etableres der nye plansiloer og der bygges en ny gyllebeholder på 4.000 m³. Desuden nedrives den eksisterende gyllebeholder på 200 m³ og der etableres en møddingsplads på ca. 200 m³.

Da det nye staldanlæg og de nye plansiloer placeres sammenhængende med de eksisterende bygninger vurderes det at falde godt ind i gårdmiljøet og dermed også i landskabet. Gyllebeholderen placeres mellem de eksisterende bygninger og de nye plansiloer, så den ikke bliver synlig fra adgangsvejen.

Ejendommen ligger i et landbrugsområde domineret af landbrugsarealer, skovarealer, spredt bebyggelse og landsbyer/mindre byer.

Produktionens påvirkning af omgivelserne herunder emissioner, transport, osv.

Lugt

Da husdyrproduktionen bliver væsentligt forøget vil det lugte mere fra ejendommen. Dog overholdes alle generelle krav om lugtgeneafstande fra ejendommen, hvorved det vurderes at omkringboende ikke vil opleve væsentlige lugtgener.

Nærmeste nabo uden landbrugspligt ligger ca. 225 m fra staldene, nærmeste nabo med landbrugspligt ligger ca. 360 m fra staldene, samlet bebyggelse ca. 740 m og byzone ca. 1.150 m fra staldene.

Transporter til og fra ejendommen

Ændringen af produktionen på ejendommen medfører at antallet af transportere ændres fra ca. 1.704 til ca. 2.501 årligt.

Kørsel til og fra ejendommene sker ad Tømmerbyvej der er en kommunevej og Ansøvej der er en mindre kommunevej.

Transporterne mellem de to ejendomme i Sejrsminde I/S (Tømmerbyvej 10 og Tømmerbyvej 14) sker af private grusveje og Ansøvej der løber vest for Tømmerbyvej.

Natur på og nær ejendommen og påvirkningen heraf herunder Natura 2000

Der findes ingen arealer med særlig værdifuld natur, som er beskyttet efter § 7 i lov om godkendelse af husdyrbrug inden for en afstand af 1 km fra anlægget.

Det nærmeste § 7 naturområde ligger ca. 1.050 m syd for ejendommen og det nærmeste Natura2000-område ligger ca. 2,7 km sydøst for ejendommen.

Ca. 600 m vest for staldene er der en § 3 mose og sø, ca. 530 m mod syd et beskyttet vandløb og ca. 400 m syd for staldene er der et § 3 overdrev.

Kravet om reduktion af 25 % ammoniak i forhold til referencestaldsystem er overholdt, da den eksisterende stald er etableret med fastgulv med 2 % hældning og skrab og den nye stald samt tilbygningen af den eksisterende stald er etableret med præfabrikeret/pladsstøbt drænet gulv med skrab.

Markdriftens påvirkning af omgivelserne herunder udvaskning af N og P

Ca. 99,38 ha af arealerne ligger i nitratklasse 3, 114,38 ha ligger i nitratfølsomt vandindvindingsområde og 39,95 ligger i fosfor klasse 3.

Al husdyrgødningen separeres i en skruepresser, hvilket giver en lavere udbringning af fosfor og en lavere udvaskning af nitrat fra arealerne. Fiberdel afsættes fra ejendommen.

Andre miljøpåvirkninger

Produktionen overholder alle gældende normer for opbevaring og udbringning af gylle, håndtering af spildevand og affald, støjbelastning af omgivelser m.v. Det betyder, at produktionens virkninger på miljøet, hvad angår disse faktorer, må betragtes som acceptable.

Anvendelse af Bedst Anvendelig Teknik

Der er anvendt BAT indenfor følgende områder: Energi, vand, management, foder, staldindretning, opbevaring af husdyrgødning og udbringning af husdyrgødning.

Alternative løsninger og 0-alternativ – kun § 12

Alternative løsninger har været diskuteret, men det vurderes at stalden, gyllebeholderen og

foderopbevaringen er placeret bedst i forhold til logistik internt på ejendommen og i forhold omgivelserne.

Bliver det ikke muligt at gennemføre den ønskede udvidelse af husdyrholdet vil ejendommen fortsætte uændret med den nuværende produktion. Det betyder at den nødvendige udvikling og effektivisering ikke sker på ejendommen, og reelt set vil en bæredygtig landbrugsproduktion afvikles indenfor en overskuelig årrække.

1.3 AFGØRELSE OM MILJØGODKENDELSE

Silkeborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste:

- at ansøger har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen fra husdyrbruget og til at modvirke eventuelle skadelige virkninger på miljøet.
- at husdyrbruget i øvrigt kan drives på stedet uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til omgivelserne.
- at de kort- og langsigtede miljøpåvirkninger og den samlede miljøpåvirkning fra husdyrbrugsproduktion vil begrænses til et acceptabelt niveau, når de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen overholdes.
- at husdyrbruget - under overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og af de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen - vil anvende den bedste tilgængelige teknik.
- at produktionen ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af:
  - Nabobeboelser
  - Natura 2000-områder² og natur i øvrigt
  - Overfladevand
  - Nitratfølsomme indvindingsområder
  - Landskabelige værdier og værdifulde kulturmiljøer

---

⁴ Natura 2000-områder: Internationale naturbeskyttelsesområder udpeget på baggrund af EU's habitat- og fuglebeskyttelsesdirektiver.

Silkeborg Kommunes afgørelse begrundes med ovenstående vurdering, og med at øvrige generelle afstandskrav samt de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug* overholdes. Se endvidere vedlagte "Baggrund for miljøgodkendelse" med tilhørende bilag.

Silkeborg Kommune godkender hermed udvidelsen af det ansøgte husdyrhold på bedriften Sejrsminde I/S, Tømmerbyvej 14, 8653 Them, med 533,01 DE, svarende til maksimalt 530 malkekøer med tilhørende opdræt (739,37 DE) efter udvidelsen.

Udover miljøgodkendelse af bedriftens nuværende og planlagte produktionsanlæg og besætning meddeles der ved denne skrivelse:

- Miljøgodkendelse til udbringning af husdyrgødningen fra produktionen på de arealer – og i det omfang – som fremgår af bilagene
- Samt miljøtilladelse til etablering af en ny kostald på 4800 m², en ny malkestald på 1700 m², en forlængelse af den eksisterende kostald på 1.200 m², en gyllebeholder på 4000 m³, ensilage-siloer på 5.400 m² og en møddingsplads på 200 m².

Miljøgodkendelsen omfatter alene ejendommen Tømmerbyvej 14 med de angivne arealer, som fremgår af bilag 7.

Afgørelsen om miljøgodkendelse er truffet på grundlag af oplysningerne i IT-ansøgningen, Version 11, modtaget d. 1. september 2010 og supplerende oplysninger modtaget i perioden frem til den 14. april 2011.

Miljøgodkendelsen meddeles i henhold til § 12 stk. 2 i husdyrloven³, samt reglerne i godkendelsesbekendtgørelsen⁴, og omfatter de miljømæssige forhold, det vil sige forhold af betydning for det omgivende miljø som beskrevet i loven og bekendtgørelsen.

Miljøgodkendelsen fritager ikke fra krav om eventuelle tilladelser, godkendelser, dispensationer eller lignende efter anden lovgivning og efter andre bestemmelser som f.eks. Museumslovens⁵ bestemmelser vedrørende fund af fortidsminder i forbindelse med jordarbejde.

Etablering af de nye anlæg må ikke igangsættes, før der er givet en byggetilladelse fra Silkeborg Kommune og eventuelle andre nødvendige tilladelser fra kommunen eller andre relevante myndigheder.

Dyreenheder er beregnet efter de nugældende omregningsfaktorer i husdyrgødningsbekendtgørelsen⁶. Miljøvurderingerne er gennemført i forhold til antal dyr og den faktiske størrelse og sammensætning

---

5 Lov nr. 1572 af 20. december 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug

6 Bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug

7 Lovbekendtgørelse nr. 1505 af 14. december 2006 af museumsloven.

af dyreholdet, og miljøgodkendelsen tager derfor afsæt heri, uagtet at der på et senere tidspunkt måtte ske ændringer i beregning af antal dyreenheder.

1.4 VILKÅR

Formålet med at fastsætte konkrete vilkår for husdyrbrugets drift og indretning er at sikre,

- At husdyrbruget drives og indrettes i overensstemmelse med ansøgningsmaterialet og miljøredegørelsen.
- At kravet om reduktion af ammoniak tab fra stald og lager overholdes.
- At yderligere miljøkrav fastsat på grundlag af kommunalbestyrelsens vurdering af ansøgningsmaterialet overholdes.
- At risikoen for forurening eller gener ud over de forventede ifølge miljøvurderingen nedsættes.

Miljøgodkendelsen meddeles under forudsætning af overholdelse af den til enhver tid gældende husdyrgødningsbekendtgørelse⁷, øvrige til enhver tid gældende generelle miljøregler og nedenstående supplerende vilkår:

3.2 Placering i landskabet

- Der skal som anvist på bilag 5 plantes læhegn omkring de nye anlæg.

4.1 Husdyrhold og staldindretning

- Der må maksimalt være et dyrehold på 530 årskøer, med tilhørende småkalve fra 0 til 1 måneder, 290 tyrekalve fra fødsel til ca. 50 kg og tilhørende kvier fra 23 til 25 måneder (kælvning) på ejendommen, svarende til i alt 739,37 DE beregnet efter de omregningsfaktorer, som er gældende i bekendtgørelse nr. 717 af 02/07/2009 og under forudsætning af mælkeydelse på maksimalt 9.234 kg mælk (standardydelse for tung race). Husdyrbruget skal på Silkeborg Kommunes forlangende fremvise dokumentation for størrelsen af den årlige husdyrproduktion.
- Alle skrabeanlæg i staldbygninger skal som minimum køre hver 2. time. Dog kan skraberens standses i sommerperioden på de tidspunkter, hvor der ikke er dyr i stalden. (reduktion til ca. 9 skrabninger dagligt)
- Tværgange, som ikke skrubes automatisk, skal hver dag rengøres manuelt mindst 2-3 gange.
- Der skal etableres timer på skrabeanlæggene - eller tilsvarende – som kan dokumentere, at der skrubes mindst 12 gange i døgnet.
- Skrabere skal være etableret senest 1 år efter miljøgodkendelsen er meddelt i de eksisterende stalde.
- Den driftsansvarlige skal underrette kommunen om eventuelle ændringer i ejerforhold eller i, hvem der er ansvarlig for husdyrbrugets drift. Det gælder også indstilling af driften for en længere periode, men mindre end 3 år.

Information af ansatte mv.

---

⁸ Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.

- Der skal til enhver tid forefindes et eksemplar af miljøgodkendelsen på ejendommen. Relevante vilkår, som vedrører husdyrbrugets drift, skal være kendt af den driftsansvarlige og den eller de personer, der arbejder med den pågældende del af driften.
- Den driftsansvarlige bør løbende sikre sig, at medarbejdere er bekendt med gældende regler - herunder beredskabsplanen - og overholder dem i praksis.

4.3 Foder

- Der må maksimalt tildeles 170,5 g råprotein pr. FE til kørerne. Fodertildelingen skal kunne dokumenteres og fremvises ved tilsyn.

4.4 Ensilage

- Kasseret ensilage fra ensilagesiloen skal løbende opsamles og opbevares overdækket med plast eller lignende for at forhindre lugtgener.
- Der skal indsendes et konkret projekt på den nye ensilageplads og udsprinklingsanlæg til godkendelse. Der skal indsendes samlet ansøgning inden 1. januar 2013 og projektet skal være udført senest 3 år efter meddelelse af miljøgodkendelse.

4.5 Energi og vandforbrug

- Mælkekøleanlægget skal kontrolleres 1 gang årligt og vedligeholdes således, at det altid kører energimæssigt optimalt.
- Stuehus og servicebygning skal være opvarmet med energi fra malkekølingsanlægget senest den 31. december 2015.
- Der skal på bedriften foretages et energieftersyn af et energiselskab eller –konsulent mindst hvert 5. år, hvor de energiforbrugende processer i virksomheden gennemgås. Der skal udarbejdes en rapport som indeholder resultater og evt. konkrete energispareforslag. Rapporten skal indsendes som kopi til tilsyns-myndigheden.
- Inden de nye stalde bygges skal tegningerne gennemgås af en energikonsulent med henblik på optimering af processerne og energiforbruget. Der skal udarbejdes en rapport som skal sendes til Silkeborg Kommune senest 1 måneder før anlægget etableres.

4.6 Spildevand herunder regnvand

- Der skal enten etableres forsinkelsesbassin eller faskiner til nedsivning af overfladevand fra såvel den eksisterende og de nye stalde, herunder også forlængelsen af den gamle stald. Der skal indsendes et projekt herfor senest 1. januar 2013.
- Vask af maskiner og redskaber må kun ske på befæstede arealer med afløb til gyllebeholder.
- Der skal søges om tilladelse til at udsprinkle ensilagesaft senest den 1. januar 2013.
- Udsprinklingsareal skal være mindst $2 \times 5318 = 11.000 \text{ m}^2$.

4.7 Affald

- virksomheden skal registrere producerede affaldstyper, samt mængder, modtager og transportør, se skema i afsnit 10 om egenkontrol.

4.8 Råvare og hjælpestoffer

- Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således at spild kan opsamles, så der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
- Tankpistol må ikke kunne fastlåses under påfyldning, medmindre der er automatstop ved fyldt tank.
- Der må ikke lagres halm, korn, olie eller andet brændbart materiale i lagerbygninger med handelsgødning.
- I lagerbygningen hvor handelsgødning opbevares må der ikke anvendes værktøj indenfor 25 meter af handelsgødningen, som kan afgive varme eller gnister – f.eks. gasbrændere, svejseapparat eller vinkelsliber.
- Anvend kun benzin-/dieseldrevne maskiner i bygningen, hvis de er forsynet med pulverlukker, og stil dem mindst 10 meter fra gødningen.
- Brandsikring
- Frihold altid et område på 2,5 meter omkring gødningslageret.

4.9 Driftsforstyrrelser eller uheld

- Den driftsansvarlige skal løbende sikre sig, at medarbejdere er bekendt med gældende regler - herunder beredskabsplanen - og overholder dem i praksis.

5.2 Flydende husdyrgødning

- Der skal foretages 10 års beholderkontrol af begge gyllebeholdere på Tømmerbyvej 16 inden tankene tages i brug med mindre der allerede er en gældende beholderkontrol. Kontrol skal foretages i henhold til gældende bekendtgørelse herom.
- Der skal foretages 10 års beholderkontrol af gyllebeholderen på Tømmerbyvej 15 inden tanken tages i brug med mindre der allerede er en gældende beholderkontrol. Kontrol skal foretages i henhold til gældende bekendtgørelse herom.
- Den nye gyllebeholder på 4.000 m³ skal etableres inden 31. december 2013.
- I forbindelse med etableringen af gyllebeholderen skal samlebrønden enten flyttes minimum 15 m væk fra gyllebeholderen eller hæves 1 meter over terræn og der skal være terrænfald væk fra brønden, for at sikre at gylle ikke løber ned i brønden.

5.4 Gylleseparering

- Gylleseparationsanlæg skal placeres på et tæt underlag med afløb, som opfylder samme krav, som gælder for møddingpladser. Pladsen skal etableres inden 31. december 2013.
- Der skal foreligge en kontrakt med en myndighedsgodkendt aftager af fiberfraktion fra gylleseparering. Kontrakten skal mindst have 1 års opsigelse. Kontrakten skal som minimum indeholde følgende oplysninger:
  - leverandørens og modtagers navn, adresse og CVR nr.
  - hvor mange kg N og kg P aftageren modtager,
  - hvilket krav der er til udnyttelsesprocent af kvælstoffet i fiberfraktionen.
- Kontrakten skal opbevares på husdyrbruget og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende. Forhåndserklæring fra biogasanlægget eller anden lovlig afsætning om modtagelse af fiberfraktionen skal sendes til kommunen inden byggeriet på Tømmerbyvej 14 påbegyndes.
- Inden byggeriet på Tømmerbyvej 14 påbegyndes, skal der indsendes et projekt til godkendelse hos kommunen, som beskriver gyllesepareringsanlægget, opbevaring - og håndtering af fiberfraktionen. Hvis der etableres betonplads, skal der medsendes dokumentation for, at betonpladsen dimensioneres til den maksimale oplagrede fiberfraktion. Der skal desuden indsendes projekttegninger med afløbsplan.
- Der skal etableres et godkendt gyllesepareringsanlæg som fjerner minimum 13171 kg N og 3251 kg P om året med fiberfraktionen. Fiberfraktionen udskilt fra husdyrgødningen skal afsættes uden for husdyrbruget.
- Fiberfraktion fra gylleseparation skal opbevares i lukket container eller lignende indtil bortskaffelse.
- Der skal foreligge dokumentation for levering af fiberfraktioner i form af kvittering for overførsel heraf med modtagerens underskrift. Af kvitteringsskrivelsen skal fremgå hvor mange kg N og kg P aftageren modtager. Disse kvitteringer skal opbevares som foreskrevet i reglerne vedrørende gødningsregnskaber og skal forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.
- Vedligeholdelse af gyllesepareringsanlægget skal ske i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.
- Der skal indgås en skriftlig aftale med producenten om årlig serviceeftersyn af gyllesepareringsanlægget. Den skriftlige aftale og de årlige servicereporter skal opbevares på husdyrbruget og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

5.6 Fastgødning inkl. Dybstrøelse

- Al dyb strøelse og fast gødning – der ikke afsættes direkte fra stald til biogas anlæg - skal fra 1. januar 2013 opbevares på møddingplads med afløb til gyllesystemet, indtil det afsættes til biogasanlæg
- Afløbsbrønde, tagnedløbsbrønde og lignende, skal sikres, så der ikke ved eventuelle uheld kan afledes gylle til drænsystemet.
- Der skal etableres et befæstet areal på mindst 100 m² + randzone og med 1 m væg på 3 af siderne samt et afløb til gylletank. Arealet kan bruges til følgende formål:
  - Møddingsplads fra kalvemøg, foderrester m.m.
  - Plads til kalvehytter.
  - Vask af maskiner og sprøjteudstyr.
  - Påfyldning af sprøjtemidler, samt rengøring af sprøjte.
  - Der skal indsendes ansøgning og projekttegninger inden den 31. december 2012 og projektet skal udføres inden 1. juli 2013.

6.4 Transport

- Ved transport af gylle på offentlige veje skal gyllevognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, således at spild ikke kan finde sted. Skulle der alligevel ske spild, skal dette straks opsamles.
- Ved tilsmudsning af offentlig vej, som følge af landbrugsmæssige aktiviteter herunder kørsel med markmaskiner og udkørsel til og fra markarealer, skal vejen rengøres umiddelbart efter ophør af aktiviteten og mindst en gang dagligt.
- Transport af gylle til aftalearealerne hos Erik Sørensen, Jens Christian Nielsen og Preben Laursen skal ske med lastbil

7.1 Udbringningsarealerne

- Udbringning af husdyrgødning fra produktionen må kun finde sted på de 276 ha udspredningsarealer og 382 ha aftalearealer, som fremgår af bilag 5.
- Den samlede mængde husdyrgødning udbragt eller afsat ved afgræsning på bedriften må ikke overstige et gennemsnit på 1,7 DE/ha på de ejede og forpagtede arealer. (gældende DE-beregningsgrundlag i bekendtgørelse nr. 717 af 02/07/2009).

7.2 Påvirkning af søer og vandløb

- På markerne 5-0, 6-0 og 27-0 skal der etableres en udyrket og ugødsket bræmme, der overholder en afstand på mindst 10 m fra vandhullernes øverste kant se bilag 12.
- På markerne 17-1 skal der etableres en udyrket og ugødsket bræmme, der overholder en afstand på mindst 20 m fra vandhullernes øverste kant se bilag 12.
- Fosforoverskuddet må ikke overstige 0 kg P/ha/år. Det forudsættes at der ikke tilføres fosfor med handelsgødning/uorganisk gødning, såfremt der er balance eller fosforover-

skud på arealerne (startgødning til majs undtaget). Der må ikke tilføres arealerne anden organisk gødning med indhold af fosfor end det der fremgår af nærværende godkendelse.

7.5 Kvælstof til grundvand

- På bedriftens marker N1, N2, NYsb1, 32-0, N37-4, NYjs1, N40-1, 40-0, 17-2, 18-0, 17-0, 17-1, NYcp1, 35-2, 35-1, 35-0, 35-4, 35-3, 33-0, 34,0, 20-0, 51-0 må udvaskningen i ansøgt drift ikke overstige 50 mg pr liter dette sikres ved at der hvert år skal være 19 % efterafgrøder. Disse efterafgrøder kan ikke samtidig tælles med i det generelle krav om efterafgrøder. Efterafgrøder på de nævnte marker, skal følge de samme regler som gælder for de lovpligtige efterafgrøder hvad angår artsvalg, dyrkningsperiode og kvælstofgødning. Hverken de ekstra efterafgrøder eller de lovpligtige efterafgrøder må erstattes af ”grønne marker”.

1.5 OFFENTLIGHED

Forudgående offentliggørelse af § 12-ansøgning

Offentligheden er blevet inddraget gennem annoncering i Ekstra Posten i perioden fra den 16. juni 2011, med frist for bemærkninger den 30. juni 2011.

I offentlighedsfasen modtog Kommunen henvendelser fra:

Anne Jul Kristensen, anmoder om at få tilsendt et udkast af miljøgodkendelsen

Anne Jul Kristensen

Harbohøjvej 17

8653 Them

Mail: anne_jul@hotmail.com

Lars Lyneborg anmoder om at få tilsendt udkast til miljøgodkendelse

Lars Lyneborg

Ansøvej 3

8653 Them

Derudover indkom der ingen bemærkninger.

Partshøring, Nabohøring

Udkastet til miljøgodkendelse blev den 21. juni 2011 udsendt i høring hos naboer og skønnede parter i sagen, ansøger selv og organisationer og private, der har anmodet herom med frist for afgivelse af bemærkninger på 6 uger frem til den 2. august 2011. I høringsperioden blev vi opmærksomme på en høringsfejl hvor 2 høringsberettiget ikke var blevet hørt. Der blev straks udsendt udkast af miljøgodkendelse og høringsbreve. Således løber der en høringsfrist fra 2. juli til den 15. august.

Der indkom følgende bemærkninger:

Der er i nærområdet lavet en underskriftsindsamling der gør indsigelse mod følgende.

- Den forøgede tunge trafik til og fra udbringningsarealerne.
- Den forøgede trafik til og fra fodermarkerne.
- Udkørselsforholdene fra markvej på Tømmerbyvej 14 til Ansøvej.

Følgende adresser har skrevet under.

Ansøvej 1, Ansøvej 9, Ansøvej 15, Ansøvej 3, Ansøvej 8, Ansøvej 10, Ansøvej 12 og Tømmerbyvej 19.

Tømmerbyvej 19 har følgende kommentarer til udkastet.

Ønske om læhegn om hele ejendommen så mængden af lys fra stalde etc. til omgivelser mindskes.

Den nye gyllebeholder burde blive overdækket af hensyn til lugt og opformering af insekter.

Udkørsel fra Tømmerbyvej 14 til Tømmerbyvej flyttes til området ud for skel Tømmerbyvej 17 og 19 og gøres bredere og asfalteres, hvorved støj og støv mængde reduceres.

Dyreholdet på Tømmerbyvej 14 er i øjeblikket registeret i CHR til at være større end det tilladte. Der udtrykkes bekymring om omkring dyreholdets fremtidige størrelse når godkendelsen er givet. Vil dyreholdet igen være større end det tilladte.

Gyllebeholder og ensilage plads skal færdiggøres først så der er plads til gylle og mængden af ensilage når dyreholdet udvides. Herved sikres det at der ikke midlertidigt kommer en større mængde transport, udslip og larm.

Ansøvej 6 har følgende indsigelser mod udkastet.

Trafikale problemer på Ansøvej. En udvidelse på Tømmerbyvej 14 vil medføre en stigning i transporter på Ansøvej, vejen er i forvejen ikke beregnet til den tunge trafik. Der opleves store gener i forhold til den tunge trafik og støj. Derudover er der problemer med udkørselsforholdene fra Tømmerbyvej 14 og til Ansøvej af markvej. Der er meget dårlige udsigtsforhold og vejen er allerede ødelagt.

Den 6 ugers høringsfase for udkastet til godkendelsen burde ikke ligges i sommerferie idet det er svært at træffe nogen hjemme. Høringsfasen burde gå om på grund af dette og fordi der i høringsfasen i første omgang er 2 ejendomme der ikke er blevet hørt som er høringsberettiget.

Ansøvej 6 mener også at det er en fejl han ikke er blevet hørt i høringsperioden og at han burde være klage berettiget.

Der er bekymring omkring ammoniak fordampning fra de nye stalde i forhold til § 3 områder, blandt andet Tømmerby mose.

Der ønskes at der plantes læhegn om den nye stald for at mindste lys fra stalden.

Der er oplevet problemer med ensilage stakke der ligger og giver lugtgener.

Ansøvej 3 er kommet med følgende bemærkninger i høringsfasen.

Ansøvej 3 mener ikke at der er gode trafikale forhold idet udkørslen fra Tømmerbyvej 14 til Ansøvej idet udkørslen ligger i bunden af en bakke. Ved udkørsel fra Tømmerbyvej 14 til Tømmerbyvej er de store køretøjer helt ovre i modsatte side af vejbanen. Derudover stilles der tvivl omkring den opgørelsen der er lavet over udviklingen af transporter for ejendommen.

Placeringen af plansilo og gylletank er problematisk fordi området er meget vandholdigt. Ansøvej 3 er bange for at de vand der nu befinder sig der hvor plansiloen og gylletanken skal placeres vil blive presset op mod ham. Gylle tanken og plansiloen burde placeres parallelt med de andre bygninger så de ligger op mod Ansøvej herved undgår man problemer med dræn og oversvømmelse. Bepantning omkring plansilo og gylletank vil med tiden skabe problemer i forhold til de dræn der er i området.

Ansøvej 3 mener at der burde være krav om afgang af gylle ved nybyggeri. Derudover burde gylle tanken også være overdækket i forhold til lugt og forurening af naturområderne.

Der er tvivl om hvorvidt Tømmerby vandværk er leveringsdygtigt af vand til Tømmerbyvej 14 efter udvidelsen.

Generel støj genereret på ejendommen som følge af udvidelsen er en stor gene for Ansøvej 3. Det foreslås at der skal bygges en stor støj vold inde på marken på Tømmerbyvej 14 mod Ansøvej 3. Støj som

følge af separation af gylle skal dæmpes så det ikke kan høres.

Kommunen bør løbende tage vandprøver af drændløbet på Tømmerbyvej og udsende status på vandløbet til naboer i området.

De sidste 30 meter af drænet mod Tømmerbyvej burde ligge i fast rør for at mindske risiko for udslip til åen.

På grund af orkideer mener Ansøvej 3 at naturen omkring ejendommen er bevaringsværdigt og derfor følsomt for ammoniak og pesticider fra landbruget.

Det er problematisk at høringsfasen er placeret i sommerferien.

Ansøvej 1 er kommet med følgende bemærkninger i høringsfasen

Ansøvej 1 er meget generet af støj og trafik. Der stilles spørgsmålstejn ved opgørelsen af udviklingen af trafik i forbindelse med udvidelsen.

Det foreslås at der bygges to ensilage pladsen en på Tømmerbyvej 14 og en på Tømmerbyvej 10 derved skal der ikke ske så megen transport imellem de to ejendomme. Derudover skal det foder der bruges på henholdsvis Tømmerbyvej 14 og 10 opbevares på de to ejendomme.

Det er problematisk at placerer plansiloen der hvor der er lagt op til. Området hvor plansiloen er planlagt bygget er ofte oversvømmet. Herved vil der være en øget risiko for at pladsen vil blive oversvømmet og ensilage vand derved vil sive ud. Denne problematik blev bragt op til informationsmødet der blev afholdt i starten af høringsfasen. På det tidspunkt oplyste ansøger at plansiloen sku bygges oven på en sandbunker så pladsen var hævet over vandstanden. Ansøvej 1 mener ikke dette vil løse problemet. Vandet vil blot flytte sig og ligge sig et andet sted og vil måske generer naboejendommen på Ansøvej 3. Plansiloen skal placeres et andet sted og den skal være mindre.

Den nye gylletank påtænkes også at blive bygget i samme område som plansiloen. Der er for stor risiko for vandforurening og frostsprængning af tank når den er omgivet af vand.

I udkast til miljøgodkendelsen står der at Tømmerby vandværk skal levere vand til Tømmerbyvej 14. Det er oplyst at der skal bruges 18 000 m³ liter vand. Ansøvej 1 er bekymret for om vandværket kan levere og om det i så fald bliver dyrere for andre der får vand fra vandværket når de i så fald skal udvide.

Nedenunder kommer Kommunens og ansøgers vurderinger og bemærkninger til indsigelserne

Til- og frakørselsforhold, antallet af transporter og andet vedr. transporter

Ansøgers bemærkninger

Der henvises til det udvide afsnit om transporter der blev sendt til naboerne på Ansøvej 1 og 6 samt Tømmerbyvej 19 den 13. juli 2011 som opfølgning på nabomøde. Dette udvidede og opdaterede afsnit er indsat i den endelige godkendelse.

Af dette bilag fremgår det at transporterne fra Tømmerbyvej 14 stiger fra ca. 2.159 til ca. 2.545, men falder fra Tømmerbyvej 10 fra ca. 1.489 til ca. 663. Det vil sige at den samlede transport på de to bedrifter samlet set falder med ca. 440 transporter. Årsagerne hertil er at der fremover ikke skal være køer på Tømmerbyvej 10, hvorved der ikke er daglig afhentning af mælk og kun et dagligt læs foder frem for 2 daglige læs foder i nudriften.

Der stilles konkret spørgsmål til om 10 afhentninger af dyr til slagt pr år er realistisk når husdyrholdet udvides. Grunden til at antallet ikke stiger er at der fremover vil være flere dyr pr transport, men samme antal transporter pr år.

Ansøger vurderer at der er rimelige udsigtsforhold ved udkørslerne til Ansøvej og Tømmerbyvej. Sam-

tidig skal det tilføjes at transporterne foregår i lastbiler eller traktorer, hvorved chaufførerne sidder højt og har bedre udsyn end personbiler.

Samtidig skal det tilføjes at der ved Ansøvej er fjernet 50 m læhegn for bedre udsyn. Der kan fjernes mere læhegn, men ansøger finder det ikke nødvendigt eller hensigtsmæssigt af hensyn til landskabsforhold, naboer mv.

Ansøger er enig i at asfalten er knækket i kanterne ved udkørslen til Ansøvej, men finder ikke at det er til gene for den øvrige trafik på vejen. Ansøger vil dog rette henvendelse til kommunen vedr. dette.

Ansøger er indstillet på at gøre udkørslen til Tømmerbyvej bredere, såfremt dette er muligt i henhold til gældende lovgivning. Ansøger tilføjer desuden at han i slutningen af 90'erne tilbød at lægge jord til en cykelsti, hvilket kommunen på daværende tidspunkt ikke var interesseret i.

Ansøger mener at grusvejen fra Tømmerbyvej til ejendommen er en god stabil vej uden huller og mener ikke der er behov for en asfaltering af denne. Desuden vurderer ansøger at grusvejen er til få gener for naboer, da transporterne sker efter forholdene.

Der er ikke transporter i døgndrift på ejendommen. I sæsonerne er der meget trafik ved ejendommene, men det er kun under helt særlige forhold og kun meget få dage om året at der er transporter efter kl. 22.00. Arbejdsdagen starter på ejendommen med blanding af foder kl. ca. 7. Malkningen starter kl. ca. 5, men derved er der ingen transporter på ejendommen.

Ansøger bemærker at de 2 personer der har skrevet under på underskriftsindsamlingen også selv har indsendt hørings svar og at ansøger ikke er bekendt med at der er skolesøgende børn på de to ejendomme, Ansøvej 6 og Ansøvej 1.

Kommunens vurdering

Kommunen kan godt forstå bekymringen omkring den øgede trafik både på Ansøvej og Tømmerbyvej. Der er dog ikke hjemmel i loven til at stille skærpede krav til valg af transport veje når det er offentlige veje. Med mindre transporten foregår igennem tæt beboede områder. Der er heller ikke hjemmel til at stille skærpede krav til private grusveje.

I forbindelse med en miljøgodkendelse af et husdyrbrug ser kommunen normalt ikke på tilstand og vedligeholdelse af private fællesveje, vi vurderer kun på de miljømæssige påvirkninger, så som støv- og støjgener fra kørsel på vejen.

En del af dem der har skrevet under på underskriftsindsamlingen bor mere end 1km fra Tømmerbyvej 14 og vil ikke blive direkte generet af de interne transporter. Der kan ikke på baggrund af allerede stor trafik fra genbrugspladsen stilles skærpende vilkår i forhold til transport til Tømmerbyvej 14.

Tømmerbyvej 14 har lavet en lang redegørelse for udviklingen af transporter imellem og ud fra Tømmerbyvej 10 og 14.

På baggrund af ovennævnte forløb har Silkeborg Kommune vurderet følgende:

- Der er ikke hjemmel i lovgivningen til at forbyde transporter på offentlig vej i landzone. Ansøvej er en offentlig vej, som alle ret til at bruge.

I forhold til spørgsmålet om at lave udkørslen til Tømmerbyvej bredere så de store køretøjer ikke kommer over i modsatte kørebane har ansøger skrevet, at han vil rette henvendelse til Vej og trafik afdelingen i Silkeborg Kommune. Hvor både muligheden for at asfaltere ved udkørslen til Ansøvej og gøre vejen bredere ved Tømmerbyvej kan drøftes.

Det er Silkeborg Kommunes vurdering at ansøger har vurderet og forklaret transportforholdene indenfor gældende lovgivning og overholder de krav der kan stilles i forhold til transport.

Vedligeholdelse af vejen er en kommunal opgave. Såfremt vedligeholdelsen ikke synes tilfredsstillende, kan der til enhver tid klages til kommunens trafikafdeling, som efterfølgende vil vurdere spørgsmålet.

Drænforhold på ejendommen og placering af plansilo og gylletank

Ansøgers bemærkninger

Kommunens spildevandsafdeling har været på besøg på ejendommen 17. august 2011 for at drøfte drænforholdene med ansøger. Det er i den forbindelse aftalt med kommunen at eksisterende dræn i det specifikke område vil blive fundet og om nødvendigt reetableret.

I forbindelse med byggeri er det generel lovgivning at der skal være min 15 m fra bygninger, gyllebeholdere, møddingsplads og plansiloer til drænrør. Dette vil selvfølgelig blive efterfulgt ved byggeriet. Det skal dog bemærkes, at det er lovligt at have lukkede rør der løber tættere end 15 m på byggerierne. Noget der vil blive behandlet endeligt af kommunen i forbindelse med sagsbehandlingen af byggeansøgningen.

Såfremt det planlagte læhegn vil medføre drænproblemer på sigt, vil disse problemer blive løst når de opstår, da det er normalt at der gror læhegn henover eller langs dræn i Danmark.

Ansøger tilføjer at der i de 4 år de har ejet arealet ikke har stået vand der hvor plansiloen og gyllebeholderen skal placeres. Det er desværre ikke muligt at finde luftfoto fra vintertiden, men der er nedestående indsat luftfoto fra sommeren 2010, 2008, 2006 og 2004 af det specifikke område. Se bilag 13 for oversigt over dræn når plansilo og gylletank skal bygges og gamle foto kort af området hvor plansilo skal placeres.

[Ansøger vurderer at staldene, foderopbevaring og opbevaring til husdyrgødning er placeret mest optimalt i forhold til den daglige drift på ejendommen og i forhold til omgivelserne.](#)

[Det er optimalt for bedriften at der kun er plansilo på Tømmerbyvej 14, da der derved kan spares ressourcer og blandes optimal foder til dyrene.](#)

Kommunens vurderinger

Kommunen forholder sig i denne miljøgodkendelse kun til forhold der kan reguleres af lovgivningen herfor. Derfor har Kommunen ingen bemærkninger til fortidige problemer med dræn i området.

Der vil i godkendelsen blive stillet krav om at dræn føres i lukkede rør 15 meter på hver side af plansilo og at samlebrønde som er placeret nærmere end 15 m fra ensilagepladsen og gyllebeholderen skal hæves, så brønddækslet er mindst 1 meter over niveau, så mulig forurening forebygges.

Plansilo og gylletank placeres hvor det er mest hensigtsmæssigt i forhold til produktionen.

Endvidere er det en fordel at få samlet ensilageoplaget i én plansilo væk fra Tømmerbyvej. Der vurderes ikke, at være bedre muligheder for placering af byggeriet mht. at nedsætte byggeriets visuelle påvirkning af landskabet. Kommunen vurderer, at det samlede bygningsanlæg – efter udbygningen – vil fremstå som en driftsmæssig enhed.

Det er Silkeborg Kommunes forventning at al fremtidig opbevaring af ensilage vil ske i den nye plansilo til fordel for naboer i forhold til lugt mm.

Opbevaring af ensilage

Ansøgers bemærkninger

Så snart grovfoderet er lagt i plansiloerne vil stakkene blive lukket med plastik, så ensileringen kan ske. Denne plastik fjernes når der fodres fra ensilagestakken. I de stakke der tages foder fra dagligt vil enderne ikke blive lukket med plastik.

Da der på ejendommen fodres med ensilage af god kvalitet er der ikke lugtgener fra ensilagen.

Ensilage rester – rådden ensilage – kan lugte og det er derfor også et krav i miljøgodkendelsen af rådden ensilage opbevares på møddingspladsen eller i plansiloen med tæt overdækning.

Ansøger vil gerne tilføje at forholdene på ejendommen vil blive væsentligt forbedret, når der kan opbevares ensilage i plansiloerne frem for i markstakke.

Kommunens vurdering

Det er kommunens vurdering at forholdene omkring opbevaring af ensilage på ejendommen vil blive væsentligt forbedret når miljøgodkendelsen er trådt i kraft.

Afgasning af gylle og gylleseparator

Ansøgers bemærkninger

Det er ikke et krav ved nybyggeri at gylle skal forgasses på ejendommen, men på ejendommen er det besluttet at gyllen skal separeres, hvorefter fiberdelen skal afsættes til biogasanlæg og dermed vil bidrage til miljøvenlig energi.

Det vurderes at gylleseparationsanlægget vil være meget støjsvagt, da det skal trækkes af en 4kW elmotor og da denne motor vil være indbygget i en container.

Kommunens vurdering

Der er ikke lovgivningsmæssigt nogen krav om afgasning af gylle ved nybyggeri.

I forhold til støj skabt af gylleseparationsanlægget henviser Silkeborg Kommune til afsnittet om støj i miljøgodkendelsen. Såfremt der indkommer klager over støj fra produktionsanlægget med tilknyttede aktiviteter, vil kommunen indhente dokumentation for, at støjkravene i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 om 'Ekstern støj fra virksomheder' overholdes.

Overdækning af gyllebeholder i forhold til lugt

Ansøgers bemærkninger

Alle lugtgeneafstande i henhold til miljøgodkendelse af husdyrbrug m.v. overholdes på ejendommen med mere end 1,2 gange lugtgeneafstanden, hvilket betyder at naboerne ikke vil opleve væsentlige lugtgener. Afstanden til nærmeste nabo skal være min 117 m og der er reelt minimum 227 m til nærmeste nabo, Tømmerbyvej 19.

Beregningsteknisk er Tømmerbyvej 19 nærmeste nabo, da denne er beliggende tættere på staldene end Ansøvej 3.

Der er lavet endnu en lugtberegning til Ansøvej 3, der viser at lugtgenafstandene hertil ligeledes er overholdt med 1,2 gange genafstanden.

Placering af stalde og Ansøvej 3:

Beregning af lugtgeneafstandene:

Samlet resultat af lugtberegning

Område	Andre ejendomme med mere end 75 DE(antal)	Beregnings model	Samlet ukorrigeret	Korrigeret geneafstand (ansøgt drift)	Korrigeret geneafstand (nudrift)	Vægtet gennemsnits afstand	Genekriterie overholdt
Eksisterende eller fremtidig byzone	0	Ny	508,61	0,00	0,00	0,00	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Samlet bebyggelse	0	Ny	343,05	0,00	0,00	0,00	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Enkelt bolig	0	Ny	116,58	0,00	0,00	0,00	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.

Enkelt bolig

StaldID	Afstand til område(meter)	Placering 300-60 grader (ja/nej)	Indgår staldafsnit i beregning for område (ja/nej)
ST-90634	385,37	Nej	Nej
ST-90635	303,39	Nej	Nej
ST-90636	352,42	Nej	Nej

Gyllebeholderen ønskes ikke overdækket med telt. I stedet vil der blive dannet et flydelag af snittet halm efter gældende regler.

Der er ingen stationær pumper på gyllebeholderne, hvorved der er lav risiko for tab af gylle.

Kommunens vurdering

Med hensyn til kommentarer i forhold til lugt gene beregningerne er Silkeborg Kommen kommet frem til følgende:

Når et landbrug ønsker at udvide dyreholdet skal der indsendes en elektronisk ansøgning, som Miljøstyrelsens har udarbejdet. Ansøgningen kan ses på www.husdyrgodkendelse.dk I denne ansøgning indtegnes den præcise placering af alle staldbygningerne og det beskrives hvor mange dyr der er i hvert enkelt staldafsnit. Ansøgningssystemet beregner herefter en lugtgeneafstand til nærmeste nabo, samlet bebyggelse og byzone og alle lugtgene afstande skal overholdes for at Kommunen kan meddele tilladelse til udvidelsen af dyreholdet.

Det er Kommunens vurdering at lugt gene beregningerne er rigtige. Der er således ikke hjemmel i loven til at stille skærpede krav med hensyn til lugt når lugt gene kravene er overholdt.

Ammoniakfordampning fra ejendommen – fra stalde og gyllebeholder

Ansøgers bemærkninger

Den samlede ammoniakfordampning fra Tømmerbyvej 14 stiger med ca. 2.990 kg N pr år. Denne ammoniakfordampning er under de lovgivningsmæssige krav og blandt andet kan det oplyses at de generelle ammoniakreduktionskrav overopfyldes med ca. 277 kg.

Ammoniakfordampningen på Tømmerbyvej 10 falder med 1.238, hvorved den samlede ammoniakfordampning fra bedriften kun stiger med 1.752 kg ammoniak.

Miljø og natur

Ansøgers bemærkninger

Til de 3 nærliggende naturområder medfører udvidelsen på Tømmerbyvej 14 at der sker en merdeposition på henholdsvis 0,1, 0,3 og 0,5 kg ammoniak pr ha, hvilket er betydeligt under lovkravet på 1,0 kg ammoniak pr ha. I disse tal er ikke indregnet ammoniakfaldet fra Tømmerbyvej 10.

Kommunens vurdering

Vedr. anlæggets påvirkning af naturen i området er mulige påvirkninger af naturen vurderet som led i Silkeborg Kommunes sagsbehandling. Herunder er der foretaget besigtigelser i området og på grundlag heraf samt gennemsyn af luftfotos er der foretaget justeringer i afgrænsningen af den beskyttede natur.

Fra stald og lager og ved gødningsudbringning sker der et luftbåret tab af kvælstof i form af fordampning af ammoniak. En del af den fordampede ammoniak falder ned i kort afstand fra kilden, hvilket kan forringe kvaliteten af skove og naturområder.

Det A-målsatte overdrev øst for Tømmerbyvej og Fogstrup mose med aktive tørvelavninger kan betegnes som særligt værdifulde lokale ammoniakfølsomme naturtyper og beskyttelsesniveauet svarer derfor til beskyttelsesniveauet for naturtyper omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 7. I områderne med overdrev og mose må merbelastningen ikke overstige 0,7 kg N/ha/år.

I forbindelse med kommunens sagsbehandling er der fremlagt beregningerne fra ansøgers konsulent, der viser at merbelastningen på Fogstrup Mose udgør 0,52 kg N/ha/år og på overdrevet øst for Tømmerbyvej på 0,1 kg N/ha/år. Merbidraget til de beskyttede naturområde fra anlægget på Tømmerbyvej 14, ligger således indenfor de tilladte rammer givet i det generelle beskyttelsesniveau i husdyrgodkendelsesloven og det er på den baggrund kommunens vurdering, at udvidelsen kan realiseres.

Hvad angår forekomsten af vilde orkideer i området, er det kommunen bekendt at der vokser vilde orkideer samt en række andre sjældne planter, i de ovenfor nævnte naturområder. Forekomster af vilde orkideer udenfor områder, der er beskyttet natur jf. naturbeskyttelsesloven, kan ikke i sig selv anvendes til at stille skærpede krav til landbruget. En forekomst af vilde orkideer kan være tegn på at området hvor de vokser er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 beskyttelse. Se f.eks. Silkeborg Kommunes hjemmeside på

<http://www.silkeborgkommune.dk/borger/natur+og+milj%c3%b8/natur/beskyttet+natur> for yderligere information herom.

Lys i stalden

Ansøgers bemærkninger

I den nye stald kommer der ikke lysplader i taget, men der opsættes en lyskip. Derfor vil der være mindre lys fra den nye stald end der er fra den eksisterende stald. Der er lys i stalden når der arbejdes i stalden. Om natten vil der være vågelys, så køerne kan orientere sig. Vågelyset vurderes ikke at være til gene for omkringboende.

Kommunens vurdering

På baggrund af ovenstående vurderer kommunen at ansøger har overvejet problemstillingen omkring generende lys fra ejendommen efter udvidelsen. Kommunen vurderer at ansøger har taget de forholdsregler der kan forventes. Kommunen mener derfor ikke at der er behov for at stille skærpede krav i forhold til belysning på ejendommen. Der henvises til kommunens vurdering i afsnittet om lys og plan og bygs vurdering i forhold til ejendommens placering i landskabet.

Læhegn

Ansøgers bemærkninger

Der er planlagt læhegn rundt om den nye plansilo og den nye gyllebeholder samt langs den eksisterende stald ned mod Tømmerbyvej. Der er ikke planlagt læhegn langs den nye stald mod vest, da det kan have negative konsekvenser for ventilering af stalden (vinden kommer primært fra vest). Desuden vurderer ansøger at den nye stald bliver pæn at se på og at den vil falde godt ind i landskabet.

Kommunens bemærkninger

Ejendommen ligger ca. 1,5 km sydvest for Them, uden visuel tilknytning til bymæssig bebyggelse. Det ansøgte placeres højdemæssigt midt i landskabet. Indsigten til bebyggelsen sløres en smule af terrænet når man kører langs Tømmerbyvej, mens en række hegn delvist slører indsigten fra Ansøvej. Det er en fordel, at den nye bebyggelse placeres væk fra Tømmerbyvej, ligesom det er en fordel at få samlet ensilageoplaget i én plansilo væk fra Tømmerbyvej.

Kommunen vurderer, at det samlede bygningsanlæg – efter udbygningen – vil fremstå som en driftsmæssig enhed. Det vurderes tillige, at de nye driftsbygninger ikke ændrer væsentligt på oplevelsen af landskabet, da der er stillet krav om afskærmende beplantning.

Tømmerby Vandværk

Ansøgers bemærkninger

Ansøger har haft en uformel samtale med vandværket herom og vurderer at det er en sag som vandværket bør kommentere på.

Kommunens vurdering

Tømmerby Vandværk har forsyningspligt indenfor vandværkets forsyningsområde. Har vandværket kapacitetsmæssige problemer og ikke ser sig i stand til at forsyne en given virksomhed med et væsentligt forbrug, kan ejendommen etablere egen vandforsyning. Ønsker vandværket at øge forsyningskapaciteten for at imødekomme en given virksomhed med et særligt stort vandforbrug har vandværket mulighed for at opkræve tilslutningsbidrag og driftsbidrag, der afspejler virksomhedens forbrug. I flg. vandforsyningsloven kan Miljøministeren for at sikre en hensigtsmæssig udbygning af vandforsyningen pålægge udbygning af allerede eksisterende vandværker og fastsætte vilkårene herfor. Silkeborg Kommune forholder sig kun til om vandforbruget er realistisk og indenfor normerne i forhold til produktionen i miljøgodkendelsen.

Høringsfasen og klageberettigelse

Kommunens bemærkning

Udkast til miljøgodkendelse på Tømmerbyvej 14 blev den 21. juni 2011 sendt i 6 ugers høringsperiode hos naboer og andre berørte i sagen, ansøger selv, organisationer og private, der har anmodet herom med frist for afgivelse af bemærkninger på 6 uger frem til den 2. august 2011. Proceduren omkring høringsperioden er sket efter lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrugs § 55. Der er i loven ikke taget hensyn til hvornår høringsperioden kan foreligge. Der er således ikke nævnt noget om at en 6 ugers høringsperiode ikke kan ligge hen over sommerperioden. Det er Silkeborg Kommunes vurdering at en 6 ugers høringsperiode er lang tid nok til at høringsberettiget kan nå at svare.

I forhold til at Kommunen i høringsperioden blev gjort opmærksom på at der var to høringsberettiget der ikke var blevet hørt, kan kommunen kun beklage dette. Kommunen vurderer dog at der blev rettet op på denne fejl idet de to høringsberettiget fik deres berettiget 6 ugers høringsperiode.

Silkeborg Kommune er af den opfattelse at høringsperioden er afviklet efter gældende lovgivning.

Fremtiden og udvidelsen

Kommunens vurdering

I projekt planen for den fremtidige udvidelse er det planlagt at plansilo og møddingsplads skal etableres inden dyreholdet øges. Det er derfor Silkeborg Kommunes vurdering at der er taget højde for udvidelsen af dyreholdet således at der ikke i udvidelsesprocessen opstår større gener i forbindelse med transport, udslip og larm.

Det er kommunens forventning at når godkendelsen er givet er det tilladte dyrehold det der står anført i godkendelsen.

Alternativer

- Der er i ansøgningen argumenteret tilfredsstillende for, at anlæggene ikke kan placeres mere hensigtsmæssigt.

Kommunens overordnede bemærkninger til miljøgodkendelsen

Silkeborg Kommune har efter modtagelsen af bemærkninger i høringsperioden set på projektet igen. Det skal nævnes at kommunen i forbindelse med den oprindelige ansøgning bad ansøger om at nedsætte belastningen af arealerne. Således må Tømmerbyvej kun sprede 1,7 DE/ha mod de ansøgte 2,3 de/ha. Derudover er der i godkendelsen vilkår om separations anlæg og al fast gødning afleveres til biogas anlæg. Ansøger har således lavet mange tiltag for at opfylde de skærpende krav som Silkeborg Kommune stillede i de indledende faser af projektet.

Kommunen har en forpligtelse til at administrere efter den lovgivning som er vedtaget af Folketinget og kan ikke gå ud over de fastlagte bestemmelser i lovgivningen.

Det er kommunens vurdering, at der er lavet en faglig vurdering af miljøpåvirkningerne af omgivelserne og krævet tiltag som står mål med udvidelsens størrelse.

Bemærkningerne har derfor ikke givet anledning til justeringer af projektet.

Offentliggørelse

Godkendelsen bekendtgøres ved annoncering på kommunens hjemmeside og i Ekstraposten onsdag den 31. august 2011.

Følgende er samtidig underrettet om godkendelse:

Ansøger

Sejrsminde I/S, Ulrik og Erling Lassen, Tømmerbyvej 14, Them.

Naboer, der har henvendt sig med bemærkninger, samt klageberettigede organisationer, se samlet liste efter afsnit 2.5.

1.6 KLAGEVEJLEDNING

Der kan efter kapitel 7 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug* klages over Kommunens afgørelse. Klageberettigede omfatter ansøger, Miljøministeren, Sundhedsstyrelsen samt enhver, der må antages at have en individuel, væsentlig interesse i sagens udfald. Der kan desuden klages af visse organisationer, som angivet i §§ 85-87 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug*.

Afgørelsen vil blive offentliggjort i Ekstraposten den 31. august 2011 og endvidere på kommunens hjemmeside www.silkeborgkommune.dk.

Eventuel klage skal være skriftlig og stiles til Miljøklagenævnet, men skal indsendes til Silkeborg Kommune, Søvej 1, 8600 Silkeborg eller per e-mail til teknisk@silkeborg.dk. Klagen skal være modtaget senest 4 uger fra offentliggørelsen dvs. senest den 28. september 2011 indenfor kontorets åbningstid, som er 15:30.

Kommunen videresender klagen til Miljøklagenævnet umiddelbart efter klagefristens udløb. Ansøger vil få besked af kommunen, hvis der kommer klager over afgørelsen.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af Deres klage, at De indbetaler et gebyr til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr. for privatpersoner og 3.000 kr. for alle andre klagere, herunder virksomheder, organisationer og offentlige myndigheder.

De modtager en opkrævning på gebyret fra Natur- og Miljøklagenævnet, når nævnet har modtaget klagen, fra Silkeborg Kommune. De skal benytte denne opkrævning ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet påbegynder behandlingen af klagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte frist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside.

Gebyret tilbagebetales, hvis

- 1) klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves,
- 2) klageren får helt eller delvis medhold i klagen, eller
- 3) klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for efterkommelse af afgørelse som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

En klage har normalt ikke opsættende virkning, med mindre Miljøklagenævnet beslutter andet. Hvis tilladelsen indeholder vilkår til sikring af de landskabelige værdier eller vilkår om placering af gyllebeholdere, må tilladelsen ikke udnyttes før klagefristens udløb, og i disse tilfælde har klagen opsættende virkning, med mindre Miljøklagenævnet beslutter andet. Udnyttelse af tilladelsen sker på ansøgers eget ansvar og indebærer ingen begrænsninger i Miljøklagenævnets ret til at ændre eller ophæve afgørelsen.

Ifølge § 90 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug* kan afgørelsen desuden prøves ved domstolene. Et eventuelt sagsanlæg skal anlægges inden 6 måneder efter, at afgørelsen er offentliggjort, dvs. senest den 31. marts 2012.

Med venlig hilsen

Morten Horsfeldt Jespersen
Afdelingsleder

Mette Rasmussen
Biolog

Udkast til miljøgodkendelse med bilag er sendt til

Ansøger:

Sejrsminde I/S v. Ulrik og Erling Lassen
Tømmerbyvej 14, 8653 Them

Konsulent:

Miljøkonsulent Hanne Bang,
Gråkjær Miljøcenter
Lundvej 24, 8700 Horsens
96 13 55 55, 51 18 28 55
Email: hab@graakjaer.dk

Øvrige parter, herunder personer som har anmodet om udkast til afgørelse:

Anne Jul Kristensen
Harbohøjvej 17
8653 Them
Mail: anne_jul@hotmail.com

Lars Lyneborg
Ansøvej 3
8653 Them.

Bortforpagtere af arealer:

Carl Arthur Andersen
Sepstrupvej 29
8653 Them.

Lena Munk
Sepstrupvej 5
8653 Them.

Jørn Svendgård
Ansøvej 18
8653 Them.

Jørgen Sørensen
Vorretvej 6
8653 Them.

Engetvedvej 12" I/S
Helletoftevej 25
5953 Tranekær.

Hans M. Nielsen
Klokbjergalle 1,
8653 Them.

Christoffer Pallesen
Sepstrupvej 13
8653 Them.

Jysk Stenindustri A/S
Lysholt Allé
7430 Ikast.

Ejere af nabobeboelse indenfor 483 meter.

Hans Kristoffersen
Tømmerbyvej 16
8653 Them.

Lars Lyneborg
Ansøvej 3
8653 Them.

Janni Hjorth Thomsen
Tømmerbyvej 12
8653 Them.

Jannie Margrethe Böhmer
Tømmerbyvej 17
8653 Them.

Egon Kunnerup Jensen
Tømmerbyvej 21
8653 Them.

Renosyd i/s
Ansøvej 1A
8653 Them.

Marika Lene Suzuki Poulsen
Tømmerbyvej 19
8653 Them.

Brian Nielsen
Ansøvej 1
8653 Them.

Ernst Rasmussen
Ansøvej 4
8653 Them.

Kopi af endelig afgørelse med bilag er sendt til

Ansøger:

Sejrsminde I/S v. Ulrik og Erling Lassen
Tømmerbyvej 14, 8653 Them

Konsulent:

Miljøkonsulent Hanne Bang,
Gråkjær Miljøcenter
Lundvej 24, 8700 Horsens
Telefon: 96 13 55 55, 51 18 28 55
Email: hab@graakjaer.dk

Danmarks Naturfredningsforening, Masnedøgade 20, 2100 Kbh. Ø - via e-mail:	dn@dn.dk
Danmarks Sportsfiskerforbund, Skyttevej 4 7182 Bredsten4, Vingsted, 7182 Bredsten – via e-mail	lbt@sportsfiskerforbundet.dk
Det økologiske Råd, Blegdamsvej 4B, 2200 København N – via e-mail	husdyr@ecocouncil.dk
Dansk Ornitologisk Forening, Vesterbrogade 140, 1620 Kbh. V - via e-mail:	natur@dof.dk
Miljøcenter Århus, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg – via e-mail	post@aar.mim.dk
Sundhedsstyrelsen, Embedslægerne Midtjylland, Lyseng Allé 1, 8270 Højbjerg – via e-mail	midt@sst.dk
Danmarks Fiskeriforening, Nordensvej 3, Taulov, 7000 Fredericia - via e-mail	mail@dkfisk.dk
Ferskvandsfiskeriforeningen for Danmark, Formand: Niels Barslund – via e-mail	nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
Arbejderbevægelsens Erhvervsråd, Reventlowsgade 14, 1 sal, 1651 Kbh. V - via e-mail:	ae@aeraadet.dk
Forbrugerrådet, Fiolstræde 17, Postbox 2188, 1017 Kbh. K - via e-mail	fbr@fbr.dk
Gjern Natur	post@gjern-natur.dk

2 GENERELLE FORHOLD

2.1 BESKRIVELSE AF HUSDYRBRUGET

Godkendelsen omfatter landbrugsmæssige aktiviteter på ejendommen Sejrsminde I/S, Tømmerbyvej 14, 8653 Them. Ejendommen blev overtaget af Sejrsminde I/S 30/1 2008.

Sejrsminde I/S ønsker at ændre den nuværende husdyrproduktion fra 206,36 DE bestående af 130 køer, 20 småkalve fra 0-6 mdr. og 54 opdræt fra 6-25 mdr. til 739,37 DE bestående af 530 køer, 24 kalve fra 0-1 mdr., 290 tyrekalve fra 42-50 kg og 40 opdræt fra 23-25 mdr. En stigning i DE på 533,01. Tyrekalve sælges ved ca. 0,5 mdr. og kvierne fra 1-23 mdr. er opstaldet på Tømmerbyvej 10.

I forbindelse med udvidelse af husdyrholdet ændres den eksisterende stald fra køer og opdræt til kælvningsafdeling, til syge og separationsafdeling, til goldkøer og til opdræt fra 23-25 mdr. og forlænges med ca. 30 m. Den eksisterende stald til småkalve udnyttes til flere kalve og der bygges en ny stald til malkende køer og en ny malkestald. Herudover etableres der nye plansiloer (ca. 5.400 m²) og der bygges en ny gyllebeholder på 4.000 m³. Desuden nedrives den eksisterende gyllebeholder på 200 m³ og der etableres en møddingsplads på ca. 200 m².

Der er ingen naboer i umiddelbar nærhed. Nærmeste nabo uden landbrugspligt ligger ca. 225 m fra anlægget, samlet bebyggelse ca. 740 m og byzone ca. 1.150 m fra anlægget.

Der ejes 4 bygningsløse ejendomme i Sejrsminde I/S: Tømmerbyvej 14 A på 12,1 ha, Tømmerbyvej 16A, Ålhøjvej 13 på 11,8 ha og Vorretvej 16 på 30,5 ha som alle indgår i arealdelen for nærværende ansøgning.

Bivirksomhed

Der er ikke biogas, halmfyr eller anden bivirksomhed på ejendommen.

Datoer

Da der er samdrift med ejendommen Tømmerbyvej 10 er de to ejendommers husdyrhold afhængig af hinanden, hvilket betyder, at der kan forventes fuld drift på Tømmerbyvej 14 ca. 5 år efter begge ejendomme har opnået godkendelse til udvidelse af husdyrholdet.

Der ønskes 5 år, da husdyrbruget skal udvides med eget kvietillæg, da man ikke ønsker at indkøbe dyr til ejendommene af hensyn til sygdomme.

År 1	Endelig projektering af byggeri. Udbud/licitering og påbegyndelse af byggeri.
År 2	Byggeriet af plansiloerne og møddingen gennemføres. Byggeriet af kostalden og malkestalden påbegyndes. Koantallet forøges. Der er lejet gylle kapacitet.
År 3	Byggeriet af kostalden og malkestalden færdiggøres. Koantallet forøges. Gyllebeholderne opføres.
År 4	Antallet af Køer forøges.
År 5	Produktionen er på fuld drift.

2.2 MEDDELELSESPLIGT – ANLÆG, AREALER, EJERFORHOLD

Inden etablering eller ændring af anlæg som fx stalde, afløb og anlæg til gødnings- opbevaring skal der indgives anmeldelse til kommunen. Der skal ligeledes indgives anmeldelse, inden der foretages ændringer i dyrehold, drift eller udbringningsarealer.

Kommunen tager herefter stilling til, om ændringen udløser krav om tillæg til miljøgodkendelsen. Udskiftning af arealer inden for samme kategori (ejede/forpagtede og tredjemands arealer) kan ske uden en ny godkendelse, såfremt kommunen vurderer, at de nye arealer ikke er mere sårbare, jf. § 15 i ovennævnte bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.

2.3 GYLDIGHED

Godkendelsen skal være udnyttet inden fem år fra dato for meddelelse af miljøgodkendelse jf. § 33 stk. 1 i husdyrloven. Med udnyttet menes, at ansøgt byggeri er opført og taget i brug, og at der er indsat et dyrehold svarende til ansøgt produktion. Der er i denne miljøgodkendelse givet mulighed for forlængelse af projektet i faser udover de 2 år.

Hvis miljøgodkendelsen ikke har været helt eller delvist udnyttet i tre på hinanden følgende år, bortfalder ifølge § 33 stk. 2 den del af godkendelsen, der ikke har været udnyttet. Det vil så være nudrift der er gældende.

2.4 RETSBESKYTTELSE

Med denne miljøgodkendelse følger 8 års retsbeskyttelse. Dato for retsbeskyttelsens udløb er dd.mm 2018. Kommunen kan dog i særlige tilfælde meddele forbud eller påbud før der er forløbet 8 år, jf. § 40, stk. 2 i Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

2.5 REVURDERING AF MILJØGODKENDELSEN

Virksomhedens miljøgodkendelse skal regelmæssigt og mindst hvert 10. år, tages op til revurdering, jf. § 17 i Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug. Den første regelmæssige vurdering skal dog foretages, når der er forløbet 8 år. Det er planlagt at foretage den første revurdering i 2019.

3 HUSDYRBRUGETS BELIGGENHED OG PLANMÆSSIGE FORHOLD

3.1 BYGGE- OG BESKYTTELSESLINIER, FREDNINGER MV.

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Overordnet beskrivelse af afstande til naboer:

Husdyrbruget er placeret i landzone, med ca. 225 m til nærmeste beboelse uden landbrugspligt (Tømmerbyvej 19), der ligger sydøst for ejendommen.

Nærmeste nabo med landbrugspligt ligger ca. 360 m sydvest for ejendommen (Tømmerbyvej 16).

Nærmeste samlet bebyggelse ligger ca. 740 m nordøst for ejendommen.

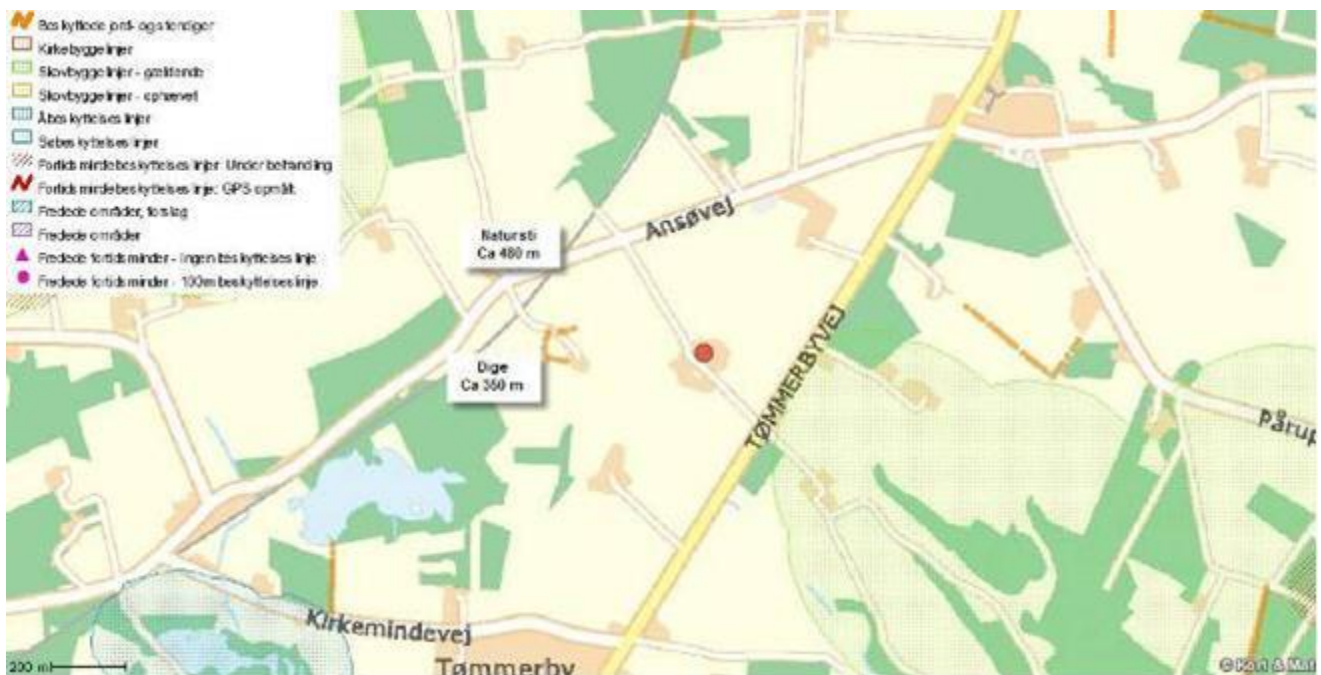
Der er ca. 1.150 m til nærmeste byzone Them, nordøst for ejendommen. Se figur 3.1.1 nedenfor. Og tabel 3.1.1 for generelle afstandskrav.

Figur 3.1.1.: Kort med udpegnig af nærmeste nabo, samlet bebyggelse og byzone:

Tabel 3.1.1.: Generelle afstandskrav

	<i>Afstand fra anlægget</i>	<i>Lovkrav (minimum)</i>
Ikke-almene vandforsyningsanlæg	> 25 m	25 m
Almene vandforsyningsanlæg (Tømmerby Vandværk)	> 800 m	50 m
Vandløb/dræn/søer	> 15 m	15 m
Offentlig vej/privat fællesvej (Tømmerbyvej)	Ca. 210 m	15 m
Levnedsvirksomhed	> 25 m	25 m
Beboelse på samme ejendom (målt fra ny kostald)	Ca. 40 m	15 m
Skel (mark mod sydvest)	200 m	30 m
Nabobeboelse	Ca. 225 m	50 m
Samlet bebyggelse	Ca. 740 m	50 m
Byzone/Fremtidig byzone	Ca. 1.150 m	50 m

Figur 3.1.2.: Kort over bygge- og beskyttelseslinjer samt fredninger.

Ejendommen ligger udenfor bygge- og beskyttelseslinjer og udenfor fredede områder. Der er ca. 350 m til det nærmeste beskyttede jorddige og ca. 480 m til natursti. Ansøger vurderer, at jorddige og natursti ikke vil blive påvirket af ændringen af husdyrproduktionen på ejendommen. Se figur 3.1.2

Figur 3.1.3.: Kort over § 3 naturområder

Ca. 600 m vest for ejendommen er der en § 3 mose og sø, ca. 530 m mod syd et beskyttet vandløb og ca. 400 m syd for staldene er der et § 3 overdrev. Pga. de fremherskende vindretninger vurderes det at ændringen i husdyrholdet ikke vil have væsentlig påvirkning af § 3 naturområderne. Se figur 3.1.3.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Der etableres ikke byggeri indenfor forbudszonerne i henhold til § 6 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug.

Kommunen vurderer, at de generelle afstandskrav til vandforsyning, vej og naboskel m.v. i henhold til § 8 i lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er overholdt.

Husdyrbrugets projekterede anlæg ligger udenfor fredninger og strand-, klit-, sø-, å- og fortidsmindebeskyttelser. Desuden er der ingen kirke-, skov- eller vejbyggelinjer.

Silkeborg Kommune vurderer samlet set, at der ikke vil forekomme væsentlige gener som følge af udvidelsen, da de generelle afstandskrav er overholdt.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

3.2 PLACERING I LANDSKABET

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Bygningsmæssigt er der tale om et byggeri af en ny kostald på ca. 4.800 m² der har en højde på 10,5 m og en malkestald på ca. 1.700 m² der har en højde på ca. 7,7 m, samt en drivgang mellem staldene på ca. 80 m². Desuden forlænges den eksisterende kostald med ca. 30 m, hvilket svarer til en udvidelse på ca. 1.200 m². Herudover bygges der en ny gyllebeholder på 4.000 m³, en møddingsplads på 200 m² og der bygges nye plansiloer på ca. 5.400 m² til ensilage.

I forbindelse med gyllebeholderne opstilles en skruepresser til separation af gyllen fra ejendommen. Væskedelen ledes til gyllebeholderne og fiberdelen kommer direkte i container opstillet ved skruepresseren.

I den eksisterende stald ændres indretningen fra sengebåse til køer/opdræt og et mindre kælvningsområde til en stor kælvningsafdeling, til syge- og separationsafdeling, til goldkøer og til opdræt fra 23-25 mdr.. Gulvet vil fortsat være fast gulv med 2 % hældning og skraber samt dybstrøelse i kælvningsafdelingen og en del af separationsafdelingen.

Herudover udnyttes den eksisterende stald til småkalve til flere kalve, den eksisterende gyllebeholder på 200 m³ nedrives og der etableres en møddingsplads på ca. 200 m².

Byggeriet vil blive opført i samme materialer som den eksisterende stald og i sammenhæng med det eksisterende anlæg, hvilket betyder at ejendommen fortsat er sammenhængende.

Det udvidede produktionsanlæg er beliggende i det åbne land ca. 1,1 km sydvest for Them, der er den nærmeste by i området.

Figur 3.2.1 – Hældningskort (fra www.miljøportalen.dk)

Ejendommen ligger i et forholdsvis fladt område (0-6 graders terrænhældning) domineret af landbrugsdrift, spredt bebyggelse og skovområder. Ejendommens bygninger ligger ca. 210 m fra asfalten Tømmerbyvej. Se figur 3.2.1 for overblik over landskab og hældninger.

Ejendommen ligger udenfor bevaringsværdige kulturmiljøer, kirkeindsigtslinjer og områder med geologisk- eller landskabelig interesse.

Der etableres læhegn ved det nye anlæg. Ansøger vurderer, at staldanlægget og eksisterende beplantning og ny beplantning medfører at anlægget vil falde godt ind i landskabet og ikke ændre det landskabelige indtryk væsentligt. Se bilag 5.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Landskabet i området er bølget morænelandskab med relativt små højdeforskelle. Der er forholdsvis få levende hegn og man kan se langt. Nordvest for det ansøgte findes en regional stirute, hvor byggeriet bliver delvist synligt fra. Gårdens nærområde rummer ikke de store oplevelsesmæssige interesser udover de lange kig der opleves fra vejen, og fra stiruten.

Ejendommen ligger ca. 1,5 km sydvest for Them, uden visuel tilknytning til bymæssig bebyggelse. Det ansøgte placeres højdemæssigt midt i landskabet. Indsigten til bebyggelsen sløres en smule af terrænet når man kører langs Tømmerbyvej, mens en række hegn delvist slører indsigten fra Ansøvej. Det er en fordel, at den nye bebyggelse placeres væk fra Tømmerbyvej, ligesom det er en fordel at få samlet ensilageoplaget i én plandsilo væk fra Tømmerbyvej.

Landskabets visuelle sårbarhed er relativ stor på grund af det åbne terræn og den sparsomme beplantning, men idet der ikke er de store oplevelsesmæssige kvaliteter i bebyggelsens nærområde vurderes det ansøgte ikke at få en væsentlig negativ indvirkning på de landskabelige, kulturhistoriske og rekreative interesser.

Der vurderes ikke, at være bedre muligheder for placering af byggeriet mht. at nedsætte byggeriets visuelle påvirkning af landskabet.

Kommunen vurderer, at det samlede bygningsanlæg – efter udbygningen – vil fremstå som en driftsmæssig enhed. Det vurderes tillige, at de nye driftsbygninger ikke ændrer væsentligt på oplevelsen af landskabet, da der er stillet krav om afskærmende beplantning.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet følgende vilkår.

- Der skal som anvist på bilag 5 plantes læhegn omkring de nye anlæg.

4 HUSDYRHOLD, STALDANLÆG OG DRIFT

4.1 HUSDYRHOLD OG STALDINDRETNING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Dyreholdets størrelse og sammensætning

Der søges om ændring af husdyrholdet fra 206,36 DE bestående af 130 køer, 20 småkalve fra 0-6 mdr. og 54 opdræt fra 6-25 mdr. til 739,37 DE bestående af 530 køer, 24 kalve fra 0-1 mdr., 290 tyrekalve fra 42-50 kg og 40 opdræt fra 23-25 mdr.. En stigning i DE på 533,01. Tyrekalve sælges ved ca. 0,5 mdr. og kvierne fra 1-23 mdr. er opstaldet på Tømmerbyvej 10.

Der forventes en mindre variation i alderen på kviernes udgangs- og indgangsalder, men variationen vil ikke være så stor at antallet af DE vil variere væsentligt. Herudover forventes der en mindre variation i antallet af kælvninger over året, hvilket betyder at antallet af opdræt kan variere, men variationen vil ikke være så stor at antallet af DE vil variere væsentligt og max DE vil ikke blive overskredet.

Der forventes en mindre variation i antallet af årskøer over året, men variationen vil ikke være så stor, at det gennemsnitlige antal af årskøer eller max DE vil blive overskredet.

Der forventes en stigning i mælkeydelsen i de kommende år. En stigende ydelse har betydning for beregningerne af DE, hvorfor det indarbejdes i godkendelsen, at det er antallet af årskøer og ikke ydelsen der ligger til grund for beregningerne af DE.

Dyrehold og stalddtype for ansøgt drift

I bilag 5 er vedlagt en bedriftsoversigt over ejendommen.

Tabel 4.1.1 – Dyrehold og stalddtype for ansøgt drift.

<i>DYREHOLD OG STALDDTYPE FOR ANSØGT DRIFT</i>	<i>*Staldafsnit nr.</i>	<i>Vægt-/aldersgrænser</i>	<i>Antal årsdyr</i>	<i>DE</i>
Opdræt i sengebåse på fast gulv med 2 % hældning og skraber	1 og tilbygningen nr. 29	23-25 mdr.	40	25,04
Goldkøer i sengebåse på fast gulv med 2 % hældning og skraber		-	70	93,42
Kælvningsafdeling med dybstrøelse inkl. 5 nykælvere på dybstrøelse.		-	30	40,04
Småkalve i eksisterende stald - dybstrøelse	2	0-1 mdr.	24	5,48
Tyrekalve i eksisterende stald - dybstrøelse		42-50 kg/ 0-0,5 mdr.	290 prod	1,52
Malkende køer i sengebåse på præfabrikeret/pladsstøbt drænet gulv med skraber	3	-	430	573,87
<i>Dyreenheder i alt</i>				739,37

*Staldafsnit nr. henviser til nr. på bedriftsoversigt vedlagt i bilag 5 *Staldindretningen*

Tabel.4.1.2: oversigt over stalde og besætning.

*Bygn	Eksisterende	Ansøgt drift	Grundplan ca.	Bygningshøjde	Taghæl (grader)	Materiale og farve valg
1 29	Stald til køer og opdræt	Stald til køer og opdræt	1.600 m ² 1.200 m ²	7-8 m	20	Mørkegrå søstens betonelementer, grå gavle og gråt eternit.
2	Stald til småkalve	Småkalve fra 0-1 mdr.	360 m ²	Ca. 4 m	20-25	Hvidkalket leca.mur og eternit.
		Tyrekalve fra 42-55 kg / 0-0,5 mdr.				
		Goldkøer				
		Kælvningsafdeling				
3	-	NY kostald	4.800 m ²	10,26 m	20	Mørkegrå søstens betonelementer, grå gavle og gråt eternit.
	-	NY malkestald	1.700 m ²	7,55 m	20	
		NY drivgang	80 m ²	-	-	
4	Gyllebeholder	Nedrides	200 m ³	Ca. 2,5 m	-	Grå betonelementer
5	Gyllebeholder med overdækning	Gyllebeholder med overdækning	1.800 m ³	Ca. 2,5 m	-	Grå betonelementer og grå teltdug
6	-	NY Gyllebeholder	4.000 m ³	Ca. 2,5 m	-	Grå betonelementer
7	-	Ny Møddingsplads	200 m ²	-	-	Grå betonelementer
8	-	Nye Plansiloer	5.400 m ²	-	-	Grå betonelementer.
9 10	Foderlade	Foderlade	400 m ²	Ca. 6	20	Pudset sokkel, grønne stålplader og gråt eternit.
	Foderlade	Foderlade	600 m ²	Ca. 6	20	
11	Stuehus	Stuehus	150 m ²	-	-	Røde teglsten
12	Depot	Depot	-	-	-	-
13 14	Begge bygninger bliver nedrevet i løbet af 2009					
15	Fortank	Fortank	30 m ³	-	-	-
16	-	NY fortank	21 m ³	-	-	-
17	-	NY fortank	30 m ³	-	-	-
18	Fortank	Fortank	30 m ³	-	-	-
25-28	-	Fodersiloer opstillet ved kostald	-	-	-	Hvid glasfiber.

* Nummer henviser til angivelse på bedriftsoversigt

Den nye malkestald er indrettet med malkekarrusel, opsamlingsplads, separation og serviceafdeling, hvilket betyder der ikke er dyr opstaldet fast i stalden, men kun er i stalden i forbindelse med malkning, dyrlægebehandling eller inseminering.

Den nye stald er indrettet med præfabrikeret/pladsstøbt drænet gulv med skraber der kører ca. hver 2. time. Den eksisterende stald, inkl. tilbygningen, er indrettet med fast gulv med 2 % hældning og skraber og med dybstrøelse i kælvningsafdelingen. Stalden til småkalvene er indrettet med dybstrøelse.

Staldene er indrettet med sengebåse. I den eksisterende stald er der måtter i sengebåsene, som på nuværende tidspunkt forsøges ændret til sand, og i den nye skal der være sand i sengebåsene af hensyn til klovsundheden. Se tabel 4.1.1. og 4.1.2 for oversigt over stalde og besætning.

Håndteringen af gylle er med skraber til opsamlingskanaler, hvorfra det pumpes til gyllebeholderne. Skraberne kører automatisk ca. hver 2. time.

Pumpning og håndtering af gylle vil foregå i lukket rørsystem. Pumpning vil normalt foregå indenfor normal arbejdstid.

For at reducere ammoniakfordampningen er der etableret præfabrikeret/pladsstøbt drænet gulv med skraber der kører ca. hver 2. time.

BAT

Bedriftens ansvarlige har fokus på hvilke staldsystemer der er bedst anvendelige i relation til miljø og dermed tab af ammoniak til omgivelserne samt til dyrenes velfærd.

Ansøgningen og det tilhørende produktionsanlæg bygger på principper der tilgodeser miljøet i det omfang loven tilsigter.

Med naturlig ventilation er der sikret et stort luftskifte, hvilket medfører en lavere koncentration af ammoniak og lugt.

I stalden er opsat sensorer, der registrer øget aktivitet, som indikator for brunstadfærd. Ved en hurtig og nøjagtig registrering af brunstige dyr reduceres antallet af foderspildage og arbejdskraftbehov til brunstobservering minimeres.

Der er etableret sengestald med præfabrikeret/pladsstøbt drænet gulv med skraber der kører ca. hver 2. time. Der henvises til BAT byggebladet 107.04.51. Dette staldanlæg har den laveste ammoniakfordampning.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Der kan være variationer i antallet af dyr i en malkekvægsbesætning med opdræt. Der tillades en lille variation i antallet af dyr. Det tillades at der er udsving i produktionen på 5 %, dvs. dyreholdet skal være mellem 702 og 776 DE ud fra de gældende dyreenheder pr. 1. januar 2010.

Miljøvurderingen er foretaget ud fra en besætning på 530 malkekøer med opdræt. Dyreenhedsberegningerne kan med tiden ændre sig. Den maksimale produktion på bedriften er derfor 530 malkekøer med tilhørende opdræt.

For uddybende bemærkninger og vurdering af BAT kan ses i afsnit 8.

Der er stillet nedenstående vilkår til at fastholde og reducere ammoniakemissionen i ansøgt drift.

VILKÅR

- Der må maksimalt være et dyrehold på 530 årskøer, med tilhørende småkalve fra 0 til 1 måneder, 290 tyrekalve fra fødsel til ca. 50 kg og tilhørende kvier fra 23 til 25 måneder (kælvning) på ejendommen, svarende til i alt 739,37 DE beregnet efter de omregningsfaktorer, som er gældende i bekendtgørelse nr. 717 af 02/07/2009 og under forudsæt-

ning af mælkeydelse på maksimalt 9.234 kg mælk (standardydelse for tung race). Husdyrbruget skal på Silkeborg Kommunes forlangende fremvise dokumentation for størrelsen af den årlige husdyrproduktion.

- Alle skrabeanlæg i staldbygninger skal som minimum køre hver 2. time. Dog kan skraberens standses i sommerperioden på de tidspunkter, hvor der ikke er dyr i stalden. (reduktion til ca. 9 skrabbninger dagligt)
- Tværgange, som ikke skrubes automatisk, skal hver dag rengøres manuelt mindst 2-3 gange.
- Der skal etableres timer på skrabeanlæggene - eller tilsvarende – som kan dokumentere, at der skrubes mindst 12 gange i døgnet.
- Skrabere skal være etableret senest 1 år efter miljøgodkendelsen er meddelt i de eksisterende stalde.
- Den driftsansvarlige skal underrette kommunen om eventuelle ændringer i ejerforhold eller i, hvem der er ansvarlig for husdyrbrugets drift. Det gælder også indstilling af driften for en længere periode, men mindre end 3 år.

Information af ansatte mv.

- Der skal til enhver tid forefindes et eksemplar af miljøgodkendelsen på ejendommen. Relevante vilkår, som vedrører husdyrbrugets drift, skal være kendt af den driftsansvarlige og den eller de personer, der arbejder med den pågældende del af driften.
- Den driftsansvarlige bør løbende sikre sig, at medarbejdere er bekendt med gældende regler - herunder beredskabsplanen - og overholder dem i praksis.

4.2 VENTILATION

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Beskrivelse af ventilationsanlægget

Der er naturlig ventilation i staldanlægget.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg Kommune vurderer, at ventilationssystemet ikke giver anledning til gener for de omkringboende naboer. Naturlig ventilation er ifølge BREF-dokumentet bedst tilgængelig teknologi.

VILKÅR

- Der stilles ingen vilkår

4.3 FODRING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Foderforbruget på ejendommen er i nudriften ca. 900.000 FE (foderenheder) og efter ændringen ca. 3,2 mio FE.

Foder opbevares i plansiloer, i foderladen og i fodersiloer.

Foderet er ved hjælp af foderplaner tilpasset de enkelte dyrs aktuelle behov. Derved undgås overforsyning med næringsstoffer, der vil ende som uudnyttet næringsstoffer i gyllen.

På ejendommen anvendes der grovfoder, kraftfoder og mineraler. Grovfoderet består primært af majs- og græsensilage samt halm og hø.

Der er på ansøgningstidspunktet ikke pålagt ejendommen restriktioner i forhold til indholdet af råprotein og fosfor i foderet.

I ansøgt drift er der benyttet foderkorrektioner for nedsættelse af ammoniakemissionen fra ejendommen. Der benyttes 170,5 g råprotein pr. FE ved kørerne. Når proteinindholdet reduceres i foderet til kørerne, vil mængden af overskudsprotein i urinen reduceres og der vil dermed være en lavere ammoniakemission fra staldanlægget og mindre kvælstof i den samlede mængde af husdyrgødning.

BAT: Foderplanen udarbejdes i samarbejde med konsulent og med anvendelse af nyeste viden indenfor kvægfodring.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg Kommune vurderer, at der med de planlagte tiltag til opbevaring og håndtering af foder ikke sker en væsentlig øget påvirkning af omgivelserne. Se desuden afsnit 4.4 om ensilage samt afsnit 8 om BAT. Da tilsætning af 170,5 g råprotein pr. FE til malkekørerne er en forudsætning for beregningerne i ansøgningen, stilles der vilkår herom.

Effekt af foderoptimering og antal fravænnede smågrise

StaldID	Kode for staldsystem	Nudrift Ansøgt drift	FE	Gram råprotein pr. FE	Gram P pr. FE	Antal fravænnede grise	Fravænnings- vægt	Effekt foderoptimering
ST-29399	KvMa09	Nudrift	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Ansøgt	0,00	170,50	0,00	0,00	0,00	19,05
	KvMa05	Nudrift	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Ansøgt	0,00	170,50	0,00	0,00	0,00	25,45
ST-30672	Ingen data							
ST-30673	KvMa06	Nudrift	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
		Ansøgt	0,00	170,50	0,00	0,00	0,00	0,00

Dokumentation for tildeling af reduceret råprotein i foderet skal mindst dække en sammenhængende periode på 12 måneder i perioden 15. september til 15. februar det efterfølgende år. Det kan f.eks. være foderkontrol eller ajourførte foder planer eller afregninger fra mejeri eller lignende.

Ved blanding og udfodring af foder på basis af egen avl eller indkøbte foderstoffer, hvor indholdet af råprotein ikke fremgår, skal standardværdier for gram råprotein pr. foderenhed anvendes, jf. standardværdier for kvæg.

Foderkorrektionerne skal foretages i forhold til formlerne i 2005/2006. Det skal bemærkes, at ved senere kontrol kan korrektionsfaktorer oplyst i forbindelse med gødningsregnskaberne være baseret på andre og nyere formler. Det skal derfor være muligt, at få oplyst de forskellige værdier, således at kor-

rektionsformlen kan anvendes ved kontrol af miljøgodkendelsens forudsætninger kan beregnes ud fra 2005/2006 formelen

Fremgår foderets indhold af råprotein ikke, men er indholdet af kvælstof (N) angivet, så kan foderets indhold af råprotein udregnes ved at gange indholdet af N med 6,25.

For så vidt angår optimering af fosforudnyttelsen ved fodring af malkekvæg, vil mange fodermidler i praksis have et fosforindhold, som overstiger koens fysiologiske behov uden brug af mineralsk fosfor. Energirige kornarter med lavt fiberindhold som hvede, majs og milokorn har et lavt fosforindhold pr. foderenhed, mens indholdet er højere i grovfodermidler og højst i proteinfodermidler som sojaskrå og især rapsskrå/kage samt solsikkekrå. Hvedeklid og andre kornbiprodukter, som stammer fra kornskaldele, har også et højt fosforindhold.

Fodermidlernes naturligt høje indhold af fosfor vil derfor i mange tilfælde begrænse muligheden for at optimere fosfortildelingen i praksis. Adgang til foderanalyser for fosfor kunne i praksis give mulighed for at planlægge tildelingen af fosfor mere præcist, men manglende viden om fordøjeligheden af foderets fosforindhold betyder, at der fortsat skal være en sikkerhedsmargen i fodringsnormerne og fodringsplanlægningen, som tager hensyn hertil. Miljøstyrelsen vurderer på denne baggrund, at der på nuværende tidspunkt ikke findes tilgængelige teknikker eller teknologier, der kan anvendes til at fastlægge emissionsgrænseværdier for fosforudledningen fra malkekvægsbesætninger.

Da bedriften ikke umiddelbart anvender fodermidler med særligt højt indhold af fosfor vurderes det, at der med de nuværende og planlagte tiltag til opbevaring og håndtering af foder ikke sker en væsentlige øget påvirkning af omgivelserne. Samtidig hermed benyttes der er skruepresser til separation af gyllen, hvilket betyder der fjernes fosfor ved afsætning af fiber til biogasanlæg. Dette medfører på ejendommen at der er fosforbalance på arealerne.

VILKÅR

- Der må maksimalt tildeles 170,5 g råprotein pr. FE til køerne. Fodertildelingen skal kunne dokumenteres og fremvises ved tilsyn.

4.4 ENSILAGE

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Der vil blive en maksimal opbevaringsmængde af ensilage på ca. 15000 m³. Ensilagen opbevares i det nye plansiloanlæg på ca. 5.400 m². Stakkehøjde på ca. 2,5-3 meter.

Markstakke med ensilage vil ikke forekomme.

Der ønskes opført en ny ensilageplads på ca. 5.400 m² incl. forplads. Der vil blive søgt om sprinkleranlæg for udspreddning af overfladevand og ensilagesaft fra denne plads.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Der har været problemer med udsivning af ensilagesaft fra markstakke til vandløb nær ejendommen. Det er derfor en stor miljøforbedring, at ensilagesaft opsamles og håndteres (udsprinkling). Der gøres

opmærksom på, at der skal søges tilladelse ved Silkeborg Kommune til at udsprinkle ensilagesaft. Der skal indsendes en tegning med afløbsforhold for pladsen, dimensionering af opsamlingsbrønde og pumpebrød samt en detaljeret beskrivelse med kortbilag, der viser udsprinklingsarealet.

Kommunen vurderer, at de tiltag der er beskrevet mht. håndtering og opbevaring af ensilage, især etablering af ensilagesiloen, medfører en mindre påvirkning af omgivelserne. Der vil være lavere risiko for udvaskning af næringsstoffer til overfladevand og grundvand, samt mindre spild og dermed bedre udnyttelse af foderet.

Det vurderes, at opbevaringen er BAT ifølge referencedokumentet for bedst tilgængelige teknikker (BREF), og i øvrigt overholder generelle regler for ensilageopbevaring, jf. §§ 12-13 i BEK. 1695 af 19/12 2006, Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.

VILKÅR

- Kasseret ensilage fra ensilagesiloen skal løbende opsamles og opbevares overdækket med plast eller lignende for at forhindre lugtgener.
- Der skal indsendes et konkret projekt på den nye ensilageplads og udsprinklingsanlæg til godkendelse. Der skal indsendes samlet ansøgning inden 1. januar 2013 og projektet skal være udført senest 3 år efter meddelelse af miljøgodkendelse.

4.5 ENERGI- OG VANDFORBRUG

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Tabel 4.5.1.: Forbrug af energi og vand

Årligt forbrug i husdyrproduktionen	Før udvidelse	Efter udvidelse
Energi		
- el ekskl. varme	100.000 kWh	Ca. 400.000 kWh
- dieselolie til markbrug	10.000 l	Ca. 10.000 l
- *fyringsolie	0 l	0 l
Vand fra Tømmerby Vandværk	4.000 m ³	Ca. 18.000 m ³
**Markvanding	40.000 m ³	40.000 m ³

Tallene er beregnet ud fra nøgletal fra diverse faglige kilder og på baggrund af oplysninger fra ansøger.

* Stuehuset opvarmes af varmegenindvinding fra mælkekøling og jordvarme.

** Der er på ejendommen en markvandingstilladelse på 40.000 m³, der udnyttes når vanding er påkrævet for opnåelse af tilfredsstillende udbytter i marken.

Energi

Energi anvendes primært til lys, malkeanlæg, skraberanlæg og udpumpning af gylle.

Energibesparende foranstaltninger

Staldene er med naturlig ventilation og der er derfor ikke energiforbrug til dette.

Der anvendes for så vidt muligt lavenergi lysstofrør i stalden. Skærmene rengøres ved udskiftning af pære så lysstyrken er optimal. Udendørslyset er styret via bevægelsescensorer.

Lysen i staldene vil være tændt efter behov. Der vil være lys i staldene ca. 12 timer i døgnet i vinter halvåret og ca. 8 timer i døgnet i sommerhalvåret. Tidsrummet vil kunne variere fra 05-22. Herudover er der vågelys i staldene om natten så dyrene kan orientere sig.

Logistikken i forbindelse med afhentning af foder er indrettet så afstanden giver færrest mulige driftstimer, hvilket minimerer energiforbruget.

Gyllepumperne kører på timer, så de ikke kører unødvendigt og derved forbruger energi.

Der genindvindes varme fra køling af mælken til opvarmning af stuehuset. Det forventes, at både stuehus og serviceafdelingen kan blive opvarmet efter udvidelsen.

El forbruget opgøres årligt i nudriften. I ansøgt drift vil det blive opgjort hver måned så der kan reageres på evt. overforbrug.

BAT: Naturlig ventilation og brug af lavenergibelysning.

Vand

Vand anvendes til drikkevand samt rengøring af stalde. Vandet leveres fra Tømmerby Vandværk.

Vandbesparende foranstaltninger

Der er opsat flydere i vandkarrene, der sikrer at vandkarrene ikke flyder over.

Ejendommens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild. Evt. lækager identificeres og repareres hurtigst muligt.

Vandforbruget registreres, så der kan reageres på unormalt vandforbrug.

BAT: Flydere i vandkarrene og jævnlige eftersyn.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

El

Ifølge normtal fra EnergiMidt bør elforbruget ikke overstige følgende:

Malkekvægsbesætning: 750 - 800 kWh/ko + vanding. Der er skønnet et forbrug på 400.000 kWh årligt på Tømmerbyvej 14. Elforbruget beregnet ved normtal ligger på 424.000 kWh årligt. Det vurderes, at der ikke er behov for en yderligere reduktion af elforbruget på ejendommen.

I forhold til energi besparelse er mælkekøleanlæg interessant, da køleanlæg i gennemsnit bruger 15 % af det totale energiforbrug hos en mælke-producent, og driftsbesparelserne ofte er betydelige. Der er derfor stillet vilkår til mælkekølingsanlægget.

Vand

Silkeborg Kommune har beregnet et skønnet vandforbrug for den pågældende besætning. Beregningerne er udført ud fra tal i "Håndbog for Kvæghold, 2009". Beregningerne viser et skønnet forbrug på

18.000 m³, hvilket svarer til ansøgers estimat. Det vurderes, at vandforbruget på Tømmerbyvej 14 er fornuftigt i forhold til besætningens størrelse og sammensætning af dyreholdet.

Samlet vurdering af energi- og vandforbrug

Silkeborg Kommune vurderer, at energi- og vandforbruget er på et fornuftigt niveau i forhold til bedriftens produktion. Det kan dog være svært, at estimere forbruget for den ansøgte drift, så løbende registrering af el - og vandforbrug kan sikre, at forbruget holdes inden for de estimerede tal.

Energiforbruget bør dog alligevel løbende følges, og forbruget bør af flere årsager til stadighed søges minimeret. Det vil være i ejers egen interesse at minimere driftsomkostningerne med hensyn til forbrug af energi, hvorfor Silkeborg Kommune antager, at der ikke vil blive forbrugt mere energi end nødvendigt.

Der stilles derfor vilkår om, at virksomheden skal gennemgås af en energikonsulent. Energiforskeren udarbejder en rapport over hvilke foranstaltninger der kan gennemføres for at spare energi og beregner tilbagebetalingstiden på hver enkelt investering.

For yderligere oplysninger henvises der til vurdering af forbrug af vand og energi i afsnit 8 om anvendelse af bedst tilgængelig teknik – BAT.

VILKÅR

- Mælkekøleanlægget skal kontrolleres 1 gang årligt og vedligeholdes således, at det altid kører energimæssigt optimalt.
- Stuehus og servicebygning skal være opvarmet med energi fra malkekølingsanlægget senest den 31. december 2015.
- Der skal på bedriften foretages et energieftersyn af et energiselskab eller –konsulent mindst hvert 4. år, hvor de energiforbrugende processer i virksomheden gennemgås. Der skal udarbejdes en rapport som indeholder resultater og evt. konkrete energispareforslag. Rapporten skal indsendes som kopi til tilsyns-myndigheden.
- Inden de nye stalde bygges skal tegningerne gennemgås af en energikonsulent med henblik på optimering af processerne og energiforbruget. Der skal udarbejdes en rapport som skal sendes til Silkeborg Kommune senest 1 måned før anlægget etableres.

4.6 SPILDEVAND HERUNDER REGNVAND

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Spildevand fra produktionen udgøres primært af vand fra rengøring af stalde og malkeanlæg og fra drikkevandsspild i alt anslået 2500 m³. Spildevandet ledes til gyllebeholder.

Vand fra ensilagepladsen opsamles i beholder, hvorfra det udsprinkles/udkøres. Det forventes, at der årligt opsamles ca. 3.700 m³ vand indeholdende ensilagesaft fra plansiloerne. Udsprinklingsareal skal være mindst 2 x 5318 = 11.000 m².

Tagvand fra eksisterende kostald føres til dræn i lukkede ledninger. Tagvand fra de nye bygninger ledes til faskiner. Der etableres et nyt nedsivningsanlæg til sanitærspildevand fra bad/toilet i serviceafdelingen. Nedsivningen sker mod nordøst. Se tabel 4.6.1 for oversigt over spildevandstyper og mængder.

Der bliver ikke etableret nyt anlæg til husspildevand, da det allerede er etableret til den eksisterende produktion.

Tabel 4.6.1.: Spildevandstyper og mængde.

<i>Type</i>	<i>Anslået m³</i>	<i>Afledes til</i>
Spildevand fra drikkevandsspild og rengøring af malkeanlæg	2.500	Gyllebeholder
Sanitært spildevand fra toilet og bad i stalden	100	Trixtank og godkendt nedsivningsanlæg
Sanitært spildevand fra stuehus	150	Septik/Trixtank
overfladevand fra plansiloer	3.700	Til separat fortank og herefter udspredning
Tagvand fra eksisterende kostald	2.000	Dræn
Tagvand fra ny kostald og malkestald	4.500	Faskine

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Rengøringsvand fra rengøring i stalde, mælkerumsvand ledes til gyllesystem. Dette er i henhold til gældende lovgivning. Spildevandsmængden er indregnet i normtallene for gødningsmængder. Lige som der er indregnet standardmængder af regnvand til gyllebeholder.

Kommunen vurderer, at det spildevand der er omfattet af husdyrgødningsbekendtgørelsen håndteres i overensstemmelse med denne bekendtgørelses regler.

Kommunen vurderer, at opbevaringskapaciteten i gyllebeholderen er tilstrækkelig til at rumme de givne mængder spildevand, herunder regnvand, i ansøgt drift, for yderligere oplysninger henvises til afsnit 5 om gødningsproduktion.

Udledning af overfladevand til dræn fra den eksisterende kostald er ikke en god løsning, da der ved kraftige regnskyl kan opstå erosion hvor drænrøret udmunder i vandløb. Erosion af vandløbsbrinker er

ofte forbundet med stor udvaskning af fosfor, da fosfor er bundet til partiklerne i brinkerne, der eroderes væk med den kraftige vandstrøm. Der stilles derfor krav om at tagvand fra den eksisterende stald nedsives via faskine eller føres igennem et forsinkelsesbassin. Der skal i den forbindelse gøres opmærksom på, at der skal søges tilladelse ved Silkeborg Kommune til at nedsive overfladevand.

Udsprinkling af ensilagesaft medfører færre gylletransporter, da gyllen ikke fortyndes med ensilagevand fra ensilagepladsen. Der skal søges tilladelse til at udsprinkle ensilagesaft ved Silkeborg Kommune. Ansøgningen skal indeholde målfaste tegninger med afløbsforhold og dimensionering af rør, tanke samt kapaciteten af pumpeudstyr. Derudover skal arealet hvor ensilagesaften ønskes udsprinklet på beskrives.

Vask af maskiner og redskaber bør ske på en fast plads med afløb til gyllebeholder, da spildevandet kan indeholde gødnings-, sprøjte- og olierester.

Der må ikke vaskes på de befæstede arealer der har afløb til udsprinklingsanlægget, da der er risiko for forurening af grundvandet med olie og sprøjterester mm.

Der stilles derfor vilkår om at vask af maskiner og redskaber – herunder sprøjte, gyllevogn og gødningsspreader m.v. - kun må foregå på befæstede arealer med afløb til gyllebeholder.

Kommunen vurderer, at bortskaffelse af tagvand og overfladevand fra befæstede arealer sker på forsvarelig vis i henhold til miljøbeskyttelseslovens bestemmelser, hvis nedenstående vilkår overholdes.

Der er ikke søgt om befæstede kørebanearealer.

VILKÅR

- Der skal enten etableres forsinkelsesbassin eller faskiner til nedsivning af overfladevand fra såvel den eksisterende og de nye stalde, herunder også forlængelsen af den gamle stald. Der skal indsendes et projekt herfor senest 1. januar 2013.
- Vask af maskiner og redskaber må kun ske på befæstede arealer med afløb til gyllebeholder.
- Der skal søges om tilladelse til at udsprinkle ensilagesaft senest den 1. januar 2013.
- Udsprinklingsareal skal være mindst $2 \times 5318 = 11.000 \text{ m}^2$.

4.7 AFFALD

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

På ejendommen findes der hverken pesticider, smøreolie eller motorolie. De forefindes alle på Tømmerbyvej 10.

Brændbart affald i form af papirsække, aftørringspapir og tom emballage bliver opsamlet i en container på ca. 800 l og bortskaffes via en indsamlingsordning for erhvervsvirksomheder (Brians renovation) hver 14. dag.

Døde dyr afhentes af DAKA 10-15 gange om året. De døde dyr opbevares indtil afhentning i kadaverkapsler udviklet til formålet. Se bilag 5. Opbevaring og bortskaffelse af døde dyr sker i henhold til BEK nr. 439: Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr. Opbevarings- og afhentningsplads er ikke synlig fra offentligvej – se bilag.

Klinisk risikoaffald i form af medicin glas og rester samt kanyler tager dyrlægen med retur efter endt medicinering. Hvis der foretages efterbehandlinger af dyr udleveres kun den dosis medicin der er brug for og emballage sendes retur til apotek.

Medicin opbevares i plastboks på kontor.

Affald fra ejendommens husholdning er tilsluttet kommunal affaldsordning.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bedriften er omfattet af reglerne i affaldsbekendtgørelsen, derfor skal alt affald fra ejendommen bortskaffes i overensstemmelse med kommunes affaldsregulativ. De gældende affaldsregulativer kan findes på kommunens hjemmeside. www.silkeborgkommune.dk

Følgende affaldsfraktioner skal frasorteres det almindelige, brandbare erhvervsaffald og bortskaffes efter nedenstående regler:

- Pesticidemballage skal afleveres på modtagepladsen for farligt affald.
- Spildolie og oliefilter opbevares i plasttønder og bortskaffes igennem modtagepladsen for farligt affald.
- Lysstofrør afleveres samme sted.
- Døde dyr skal afhentes af DAKA, placeres bagved stalden under en kadaverkappe indtil afhentning, se placering på bilag 3.
- Klinisk risikoaffald i form af medicinglas og -rester samt kanyler afleveres til apotek eller dyrlægen tager det med retur efter endt medicinering.
- Pesticider *skal opbevares* forsvarligt, aflåst og *i et rum* uden afløb.
- Alle kemikalier og olieprodukter opbevares forsvarligt og *i et rum* uden afløb.

Brændbart affald vil blive opsamlet i en container og bortskaffes via en indsamlingsordning for erhvervsvirksomheder.

Bedriften er omfattet af reglerne i affaldsbekendtgørelsen, derfor skal man på ejendommen føre registrering over affaldsproduktionen efter de gældende regler samt at bortskaffelsen skal ske i overensstemmelse med kommunes affaldsregulativ. Der er derfor stillet vilkår om, at virksomheden registrerer producerede affaldstyper, samt mængder, modtager og transportør, se skema under egenkontrol.

Kommunen vurderer, at der ikke vil være problemer med bortskaffelse af affald fra virksomheden.

VILKÅR

- virksomheden skal registrere producerede affaldstyper, samt mængder, modtager og transportør, se skema i afsnit 10 om egenkontrol.

4.8 RÅVARER OG HJÆLPESTOFFER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

På ejendommen er der en overjordisk tank til dieselolie på 2500 l, fra 2008. Tanken er placeret på betongulv i den nordlige ende af den eksisterende foderlade.

Kemikalier til rengøring af malkeanlægget opbevares efter gældende regler i malkerummet på betongulv.

Gødning og såsæd opbevares på Tømmerbyvej 10. Såsæd (kun majs og græsfrø) opbevares på loft over kalvestald. Der er rotteabonnement på ejendommen.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Handelsgødning kan være meget brandfarligt og skal derfor opbevares i forsvarlig afstand til kemikalier, halm, sprøjtemidler og dieselolie/fyrringsolie/spildolie.

Ved brand eller stor varmepåvirkning kan alle nitratholdige gødningstyper udvikle gasser, som er giftigt at indånde. Opstår der først brand, kan vand og jord på gården bliver forurenede af slukningsvandet. Der anbefales det, at følge nedenstående retningslinjer.

Ingen brandbare materialer

- Der må ikke lagres halm, korn, olie eller andet brændbart materiale i lagerbygninger med handelsgødning indenfor 2,5 meter.

Vær opmærksom på mulige brandkilder

- I lagerbygningen hvor der opbevares handelsgødning må der ikke anvendes værktøj, som kan afgive varme eller gnister – f.eks. gasbrænder, svejseapparat eller vinkelsliber. Kun ved nødvendigt arbejde og under opsyn og ingen handelsgødning inden for 25 m.
- Anvend kun benzin-/dieseldrevne maskiner i bygningen, hvis de er forsynet med pulverlukker, og stil dem mindst 10 meter fra gødningen.

Brandsikring

- Frihold altid et område på 2,5 meter omkring gødningslageret.
- Ved brand - Ring 112.

Såfremt ovenstående vilkår til opbevaring af handelsgødning overholdes vurderes risikoen for forurening af omgivelserne, at være minimal.

Forbrug

Det betragtes som BAT, at søge at opnå størst mulig udnyttelse af næringsstofferne i både husdyrgødning og handelsgødning gennem gødningsplanlægning og gødningsregnskaber - elementer som allerede er implementeret i dansk lovgivning.

Forbruget af handelsgødning kan kontrolleres igennem gødningsregnskaber og der er derfor sat krav i afsnit 10 om gødningsregnskaber skal være til rådighed ved tilsynsbesøg.

Dette vurderes, at være tilstrækkeligt set i forhold til bedriftens størrelse.

Silkeborg Kommune vurderer, at håndtering og opbevaring af kemikalier m.v. vil foregå på en miljømæssig forsvarlig måde når de til enhver tid gældende regler og nedenstående vilkår overholdes.

Det vurderes, at råvarerne opbevares forsvarligt, således at der ikke opstår uhygiejniske forhold eller risiko for forurening.

For at sikre mod spild af diesel ved påfyldning af maskiner er der stillet vilkår.

VILKÅR

- Tankning af diesel skal til enhver tid ske på en plads med fast og tæt bund, enten med afløb til olieudskiller eller således at spild kan opsamles, så der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
- Tankpistol må ikke kunne fastlåses under påfyldning, medmindre der er automatstop ved fyldt tank.
- Opbevaring af diesel / fyringsolie i overjordiske tanke skal til enhver tid ske i en typegodkendt beholder, som står overdækket på fast og tæt bund, således at spild kan opsamles, og at der ikke er mulighed for afløb til jord, kloak, overfladevand eller grundvand.
- I lagerbygningen hvor handelsgødning opbevares må der ikke anvendes værktøj indenfor 25 meter af handelsgødningen, som kan afgive varme eller gnister – f.eks. gasbrænder, svejseapparat eller vinkelsliber.
- Anvend kun benzin-/dieseldrevne maskiner i bygningen, hvis de er forsynet med pulverlukker, og stil dem mindst 10 meter fra gødningen.
- Frihold altid et område på 2,5 meter omkring gødningslageret.

4.9 DRIFTSFORSTYRELSE ER UHELD

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Beredskabsplan

På ejendommen er der udarbejdet en beredskabsplan der beskriver hvilke forholdsregler medarbejder og ejer skal tage ved brand, udslip af gylle eller ved andre uheld og kritiske situationer. Beredskabsplanen er vedlagt som bilag 4.

Uheld med gylle

Gyllebeholderne overholder § 15 i Bek. (1695 af 19/12 2006) om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. Idet der ikke er dræn, grøfter eller vandløb indenfor 15 m, samt boringer nærmere end 25 m fra gyllebeholderen. Der er ingen terrænhældning omkring beholderen, se afløbsplan for ejendommen, bilag 5. Der er mere end 100 meter til nærmeste vandløb og sø. Det er derfor ikke nødvendigt at installere alarm system eller etablerer jordvold omkring beholderne. Se bilag 5 for oversigtskort over ejendommen.

Det vurderes, at der ikke er behov for at stille vilkår der forebygger skader ved uheld eksempelvis jordvold.

I tilfælde af gylleudslip vil gyllen samle sig om lækagestedet, da landskabet er forholdsvis fladt. Herfra kan det suges op og fjernes. Da gyllen kan suges op, vurderes det at der ikke er fare for forurening af grundvandet.

Springer gyllebeholderen læk vil gyllen fordele sig rundt om beholderen og bygningerne, hvorfra det kan suges op. Ansøger vurderer derfor, at der ikke er fare for forurening af grundvandet.

Døde dyr

Døde dyr placeres i kadaverkappe. Se bilag 5. Derved undgås uhygiejniske forhold, herunder at der kan observeres døde dyr, samt at ræve, hunde og vilde katte kan komme til de døde dyr.

Minimering af risiko for uheld

Anlæg og tekniske foranstaltninger renses, vedligeholdes og udskiftes i en sådan grad at det sikrer en korrekt brug og effekt. Medarbejderne er grundigt introducerede til opgaverne, hvilket er med til at sikre at disse bliver udført korrekt, og med minimal risiko for uheld som følge af forkert håndtering af gylle, olie mv. Medarbejdere, ejer og andre med fast adgang til bedriften er vejledt i beredskabsplanen, hvilken har en fast plads på staldkontoret.

Der er ikke stationære gyllepumper på gyllebeholderne, hvilket fjerner risikoen for punktforurening ved tab af gylle eller ved sabotage.

Al omlastning af gylle sker med gyllevogn med fastmonteret kran, hvor pumpen sidder på gyllevognen, og der sker en automatisk tømning af pumperøret. Omlastning sker altid under opsyn, derfor vurderer ansøger, at der ikke er større risiko for uheld i forbindelse med utilsigtet igangsætning af pumper, spild m.m. Desuden er gyllebeholderne omfattet af den 10-årige beholderkontrol.

Olietanken er hævet over jorden og placeret hvor der er minimal risiko for påkørsel. Tanken udskiftes i overensstemmelse med olietankbekendtgørelsens sløjfningsterminer.

Der er naturlig ventilation, så der altid vil være frisk luft i staldene til dyr og medarbejdere i tilfælde af strømsvigt.

Minimering af skadevirkninger af evt. Uheld

Ved at følge de retningslinjer der er anført i beredskabsplanen forventes skadevirkninger ved evt. uheld minimeret, da der vil ske forureningsbegrænsende foranstaltninger i form af inddæmning, op-pumpning m.v.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Det betragtes som BAT, at sikre at ansatte har den nødvendige udannelse, samt at der forefindes beredskabsplaner på husdyrbruget, der sikrer hensigtsmæssig adfærd ved uforudsete hændelser. Miljøstyrelsen finder også, at disse elementer også kan være relevante for husdyrbrug med malkekvæg, selvom BREF-dokumentet om intensiv fjerkræ- og svineproduktion fra 2003 formelt set ikke omfatter malkekvæg.

Der vil altid være risiko for, at der sker uheld på et landbrug. Det er derfor vigtigt, at der udarbejdes en beredskabsplan, hvori handleplaner er gennemtænkt og beskrevet hvis uheldet skulle være ude. Der er lavet beredskabsplan på ejendommen.

Det vurderes, at der er redegjort for hvordan ejer og medarbejdere skal handle i tilfælde af uheld efter følgende punkter:

- Brand- og evakuering
- Overløb af gylle
- Kemikalie- og oliespild
- Strømsvigt
- Transport af bekæmpelsesmidler

Det vurderes, at de typiske uheld eller ulykker der kan opstå på ejendommen er beskrevet tilstrækkeligt i beredskabsplanen til at konsekvenserne af disse uheld i videst mulige omfang begrænses.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet følgende vilkår for drift og egenkontrol:

- Den driftsansvarlige skal løbende sikre sig, at medarbejdere er bekendt med gældende regler - herunder beredskabsplanen - og overholder dem i praksis.

5 GØDNINGSPRODUKTION OG -HÅNDBLING

5.1 GØDNINGSTYPER OG MÆNGDER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

I den ansøgte produktion produceres ca. 11.124 m³ separeret gylle inkl. drikkevandsspild, vaskevand, regnvand til gyllebeholderne og vand fra møddingspladsen. Herudover produceres der ca. 510 t dybstrøelse. Dybstrøelse fra Tømmerbyvej 10 og 14 afsættes til biogas anlæg.

Produktionen af husdyrgødning tredobles fra nudrift til ansøgt drift, hvorfor der skal findes et større areal til udbringning. Se tabellerne 5.1.1, 5.1.2. og 5.1.3 for oversigt over udbragt og afsat husdyrgødning i ansøgt drift.

I nudrift udbringes der ca. 1,7 DE pr. ha på egne arealer inkl. husdyrgødningen fra Tømmerbyvej 10, svarende til 458,03 DE og der afsættes 25,6 DE på aftalearealer, til:

- 8,6 DE til Bruno Christensen, Them
- 17,00 DE til Carl Arthur Andersen, Them

I ansøgt drift udbringes der 1,7 DE pr. ha på egne arealer inkl. den resterende husdyrgødning fra Tømmerbyvej 10.

I nedenstående tabel gives en oversigt over produktionen og afsætningen af N, P og DE

Tabel 5.1.1.: Oversigt over udbragt og afsat husdyrgødning i ansøgt drift for forarbejdet husdyrgødning.

	<i>Kg kvælstof</i>	<i>Kg fosfor</i>	<i>Udnyttelses %</i>	<i>DE</i>
<i>Produceret N og P Tømmerbyvej 14</i>	<i>64.695,07</i>	<i>10.830,65</i>	<i>70</i>	<i>692,33</i>
<i>Gylle forarbejdet i skruepresser*</i>	<i>-64.695,07</i>	<i>-10.830,65</i>	<i>70</i>	<i>692,33</i>
<i>Væskedel efter forarbejdning</i>	<i>52.686</i>	<i>7.585</i>	<i>76</i>	<i>553</i>
<i>**Afsat til Erik Sørensen, Lemming- vej 10, 8600 Silkeborg</i>	<i>-5596</i>	<i>-825</i>	<i>76</i>	<i>58,9</i>
<i>Afsat til Ole Juhl Jensen, Tømmer- byvej 15, 8653 Them</i>	<i>-2.793</i>	<i>-412</i>	<i>76</i>	<i>29,4</i>
<i>Til udbringning på egne arealer</i>	<i>44.297</i>	<i>6348</i>	<i>76</i>	<i>464,7</i>

*Dokumentation for beregningerne af gyllesepareringen er vedlagt i bilag 8. De 138 DE der findes i fiberdelen afsættes til biogasanlæg

**Da arealerne er beliggende i nitrat følsomt vandindvindingsområde er der udarbejdet en ansøgning om godkendelse af aftalearealer § 16 ansøgning.

Tabel 5.1.2: Oversigt over udbragt og afsat husdyrgødning i ansøgt drift for rågylle fra Tømmerbyvej 10.

ANSØGT GYLLE	<i>Kg kvælstof</i>	<i>Kg fosfor</i>	<i>Udnyttelses %</i>	<i>DE</i>
<i>Produceret N og P Tømmerbyvej 10</i>	<i>11.539,31</i>	<i>2.423,38</i>	<i>70</i>	<i>156,2</i>
<i>Afsat til Jens Chr. Nielsen, Birkemo- sevej 9, 7441 Bording</i>	<i>-4433</i>	<i>-931</i>	<i>70</i>	<i>60</i>
<i>Afsat til Preben Laursen, Harald- skærvej 12, 7441 Bording</i>	<i>-6.959</i>	<i>-1.462</i>	<i>70</i>	<i>94,2</i>
<i>Til udbringning på egne arealer</i>	<i>147,31</i>	<i>30,38</i>	<i>70</i>	<i>1,8</i>

Tabel 5.1.3.: Al dybstrøelse fra både Tømmerbyvej 10 og 14 afsættes til biogas anlæg.

ANSØGT DYBSTRØELSE	<i>Kg kvælstof</i>	<i>Kg fosfor</i>	<i>Udnyttelses %</i>	<i>DE</i>
<i>Produceret N og P Tømmerbyvej 14</i>	<i>4641,96</i>	<i>779,47</i>	<i>45</i>	<i>47,04</i>
<i>Produceret N og P Tømmerbyvej 10</i>	<i>2.650,52</i>	<i>338,06</i>	<i>45</i>	<i>27,56</i>

Tabel 5.1.3.: Modtagelse af anden organisk gødning op til max 1,7 DE pr ha og fosfor balance.

ANSØGT ANDEN ORGANISK GØDNING	<i>Kg kvælstof</i>	<i>Kg fosfor</i>	<i>Udnyttelses %</i>	<i>DE</i>
<i>Produceret N og P Tømmerbyvej 14</i>	<i>300</i>	<i>600</i>	<i>45</i>	<i>3,00</i>

I alt er der til udbringning på egne arealer 469,7 DE bestående af forarbejdet husdyrgødning (blandet gylle) og rågylle. Svarende til 44 744,31 kg N og 6.978,38 kg P.

Total husdyrgødning

Gødningstype	KgN	KgP	DE - kvæg, får, geder	DE - svin og andre dyr
Kvæggylle	147,31	30,38	2,00	0
Blandet gylle	44297,00	6348,00	464,70	0
Anden organisk gødning	300,00	600,00	0	3,00
Total	44744,31	6978,38	466,70	3,00

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Ansøger producerer i ansøgt drift kvæggylle svarende til 692,33 DE. 692,33 DE forarbejdes i skruepresse hvoraf der efterfølgende er 553 DE i væskeandel tilbage. Heraf afsættes 88,3 DE til aftalearealerne og de resterende 464,7 udbringes på egne arealer. Herudover udbringes der rågylle på egne arealer svarende til 2,0 DE. Der udbringes i alt 469,7 DE på 276,13 ha egne arealer, hvilket svarer til et dyretryk på 1,7 DE pr. ha.

Der udbringes 88,3 DE forarbejdet gylle og 154,2 DE rågylle på aftale arealerne. I den ansøgte produktion indgår der 381,62 ha gylleaftalearealer. Det vil sige, at der er et dyretryk på 0,6 DE pr hektar.

Der er arealer uden for kommunegrænsen tilknyttet produktionen. Ikast brande kommune har lavet vurdering af disse arealer. Se bilag 9 og 10.

Se desuden afsnit 5.4 om gylleseparering

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår

5.2 FLYDENDE HUSDYRGØDNING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Ifølge den indsendte kapacitetserklæring er den årlige produktion af flydende gødning ca. 11.124 m³. se bilag 1. Denne mængde inkluderer rengøringsvand og drikkevandsspild fra staldene samt regnvand til gyllebeholderne og vand fra møddingspladsen. Direkte nedbør til beholderne er beregnet til ca. 600 m³ (inkluderet i normtallene der ligger til grund for beregningerne) og vand fra møddingspladsen til ca. 140 m³. Det samlede årlige behov for opbevaring er således ca. 11.124 m³.

Ifølge ansøgningsmaterialet er der en samlet opbevaringskapacitet for ejendommen på 9.400 m³, hvilket svarer til ca. 10 måneders opbevaring. Der findes 2 gyllebeholdere på ejendommen, placering kan ses på bilag. Herudover er der opbevaringskapacitet i kanaler og fortanke. Desuden benyttes gyllebeholderen på 1.500 m³ på Tømmerbyvej 10 (gyllen forventes flyttet i januar/februar) og der lejes 2.100 m³ opbevaring ved Hans Kristoffersen, Tømmerbyvej 16. se bilag 2. Herudover er der bufferkapacitet i gyllebeholderen ved Ole Juhl, Tømmerbyvej 15, 8653 Them på 1.000 m³. bilag 3. se tabel 5.2.1 for oversigt over gyllebeholdere og kapacitet.

I bilag er vedlagt den lejeaftaler der er indgået med Hans Kristoffersen og Ole Juhl. Det påtænkes på sigt at gyllen skal pumpes til opbevaringen ved Hans Kristoffersen. Det forventes at gyllen flyttes i november/december måned med lastbil.

Transporterne med gylle sker med traktor og gyllevogn til nærtliggende arealer og med lastbil til fjerntliggende arealer.

Tabel 5.2.1.: oversigt over gyllebeholdere og kapacitet

Opbevaringsanlæg	*Beholder nr.	Byggeår	Kapacitet (m ³)	Overdækning	Pumpesystem fra beholder til gyllevogn
Gyllebeholder	5	1993	1.800	Telt overdækning	Ikke fast
Gyllebeholder	6	-	4.000	Flydelag	Ikke fast
Gyllebeholder	Opbevaring på Tømmerbyvej 10	1988	1.500	Flydelag	Ikke fast
Gyllebeholder	Lejet opbevaring på Tømmerbyvej 16	Ca. 1980	600	Flydelag	Ikke fast
Gyllebeholder	Lejet gyllebeholder på Tømmerbyvej 16	Ca. 1992	1.500	Flydelag	Ikke fast
Gyllebeholder - bufferkapacitet	Lejet gyllebeholder på Tømmerbyvej 15	-	1.000	Flydelag	Ikke fast
I alt			9.400 / 10.400		

*Nr. henviser til nr. på bedriftsoversigten, vedlagt som bilag 5.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Opbevaringskapacitet:

Ifølge lovgivningen skal husdyrbrug, der oplagrer husdyrgødning, have opbevaringsanlæg for husdyrgødning med en kapacitet, der er tilstrækkelig til, at udbringningen kan ske i overensstemmelse med gældende regler herfor. Udnyttelsen af husdyrgødningens næringsstofindhold skal opfylde kravene i bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække.

Gylletankene på Tømmerbyvej 16 er fra henholdsvis 1994(1400 m³) og 1982(604 m³). Gyllebeholderen fra 1994 er kontrolleret i 2003 og skal således først kontrolleres igen 2013 mens gylletanken fra 1982 er kontrolleret i 1998 og burde derfor have været kontrolleret i 2008. Tanken skal derfor gennemgå 10- års beholder kontrol før den tages i brug. Der er stillet vilkår om dette.

Det vurderes, at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet til at kunne rumme den flydende husdyrgødning. Da ingen af dyrene går på græs i sommerhalvåret kan kravet til opbevaringskapacitet ikke nedsættes fra de lovpligtige 9. mdr.

Den tilstrækkelige opbevaringskapacitet vil normalt svare til mindst 9 måneders tilførsel og med en samlet opbevaringskapacitet på 10,61 måneder vurderes det, at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet.

Gyllebeholdernes placering:

Gyllebeholderen er placeret umiddelbart sydøst for ejendommen i tilknytning til det eksisterende byggeri. Afstanden til nærmeste nabo er ca. 255 m.

Sikring mod uheld:

Gyllebeholderne overholder § 15 i Bek. (1695 af 19/12 2006) om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v. Idet der ikke er nogen dræn, grøfter eller vandløb indenfor 15m, samt boringer nærmere end 25 m fra gyllebeholderen. Der er ingen terrænhældning omkring beholderen, se afløbsplan for ejendommen, bilag 5. Der er mere end 100 meter til nærmeste vandløb og sø. Det er derfor ikke nødvendigt at installere alarm system eller etablerer jordvold omkring beholderne.

Det vurderes, at der ikke er behov for at stille vilkår der forebygger skader ved uheld eksempelvis jordvold.

Påfyldningsplads:

Der er ingen påfyldningsplads ved gyllebeholderne. Der suges direkte i beholderen. Der er nød overløb på gyllevognen, således at når gyllevognen er ved at være fuld, vil skum og overskydende gylle løbe tilbage i tanken. Der kan derfor ikke ske overløb ved påfyldning.

Der vurderes derfor, at der ikke er behov for at stille vilkår til sikring af unødigt spild på jorden.

VILKÅR

- Der skal foretages 10 års beholderkontrol af begge gyllebeholdere på Tømmerbyvej 16 inden tankene tages i brug med mindre der allerede er en gældende beholderkontrol. Kontrol skal foretages i henhold til gældende bekendtgørelse herom.
- Der skal foretages 10 års beholderkontrol af gyllebeholderen på Tømmerbyvej 15 inden tanken tages i brug med mindre der allerede er en gældende beholderkontrol. Kontrol skal foretages i henhold til gældende bekendtgørelse herom.
- Den nye gyllebeholder på 4.000 m³ skal etableres inden 31. december 2013.
- I forbindelse med etableringen af gyllebeholderen skal samlebrønden enten flyttes minimum 15 m væk fra gyllebeholderen eller hæves 1 meter over terræn og der skal være terrænfald væk fra brønden, for at sikre at gylle ikke løber ned i brønden.

5.3 GYLLEFORSURING

Alternativ BAT som svovlsyrebehandling af kvæggylle er ikke taget i betragtning idet den indebærer en meget stor meromkostning pr. årsko og ikke er aktuel ved brugen af fast drænet gulv. Se BAT afsnit for en mere udførlig forklaring.

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Se afsnit 8 for mere udførlig forklaring af fravalg. Der er ikke gylleforsuringsanlæg på ejendommen.

5.4 GYLLESEPARERING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Der er gylleseparationsanlæg på ejendommen i form af en skruepresser der laver en lavteknologisk deling af væskedel og fiberdel.

Anlægget placeres i området ved gyllebeholderne. Når gyllen er bearbejdet pumpes væskedelen i gyllebeholderne og fiberdelen snegles i containere, der kan flyttes direkte af aftager.

Da fiberdelen snegles i container med overdækning er der ikke behov for at opbevaringen sker på fastplads med afløb. Fiberfraktionen afsættes til biogasanlæg eller lignende.

I bilag er vedlagt dokumentation for beregningerne.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Ved separering af gyllen ændres kvælstof/fosfor fordelingen i væskefraktionen og i fiberfraktionen, der er produktet af gylleseparering. Fiberfraktionen indeholder tungtopløselige organiske forbindelser, og 30 % af fosforen i rågyllen følger med over i fiberfraktionen. Væskefraktionen indeholder mere (+6% udnyttelse, da det er en skruepresse) plantetilgængeligt kvælstof, hvilket giver et lavere tab af N. I væskefraktionen må der maksimalt regnes med 100 kg N pr. DE.

Når fiberfraktionen afsættes til biogas eller lignende, vil der opnås en reduktion af fosfortildelingen til udspretningsarealerne, og udnyttelsen af den tynde gyllefraktion vil være større. Ved kun at udbringe den tynde fraktion opnås derfor en effekt i forhold til udvaskning af kvælstof, som falder. Ammoniakfordampningen vil også være lavere fra marken der modtager væskefraktionen, da den flydende gødning hurtigere infiltrerer i jorden. Modsat kan der ske en forøgelse af ammoniakfordampning i forbindelse med den mekaniske behandling af rågyllen i skruepresseren hvilket dog vurderes at være uvæsentligt.

Gyllen fra produktionen vil formentligt blive separeret af en stationær Staring Agronit GSA. Det afgørende er ikke mærket af separator, men opdelingen af N og P. Ansøger kan derfor vælge et andet mærke separator, blot denne kan separere min. samme mængde N og P i fiberfraktionen som Staring Agronit GSA.

I bilag 8 er der redegjort for indholdet af N og P samt DE i rågylle, væskefraktion, fiberfraktion og udnyttelsesprocent for kvælstof for fraktionerne.

Mængde af gødning og næringsstoffer i alt

	Vol., ton	Kg N	Kg P	Kg K
Mængder uden separering:				
Nu-situation	0	0	0	0
Planlagt situation	11.024	65.857	10.835	62.685
Planlagt situation med separering:				
Ubehandlet gylle	0	0	0	0
Væskefraktion	9.370	52.686	7.585	55.790
Fiberfraktion	1.654	13.171	3.251	6.895

Fiberfraktionen afsættes til fælles biogasanlæg eller anden lovlig afsætning og tages ikke retur. Der skal foreligge en forhåndserklæring fra biogasanlægget eller anden lovlig afsætning om modtagelse af gyllen inden byggeriet på Tømmerbyvej 14 påbegyndes. Såfremt den faste fraktion ønskes afsat på

anden lovlig vis end biogasanlæg, forelægges dette kommunen, som tager stilling til om dette kan indeholdes i miljøgodkendelsen.

Opbevaring af både væske- og fiberfraktion er væsentlig idet der er risiko for ammoniakfordampning ved forkert opbevaring. Fiberfraktionen opbevares overdækket i en lukket container, hvilket vurderes at være tilstrækkeligt for at sikre mod øget ammoniakfordampning. I gyllebeholdere med væskefraktionen er der problemer med at holde et naturligt fast flydelag, Der skal om nødvendigt, etableres kunstigt flydelag eller gyllebeholderne overdækkes med fast presenning eller betonlåg.

Separationsanlægget skal placeres på et tæt underlag med afløb, som opfylder samme krav, som gælder for møddingspladser. Dette er for at undgå forurening ved driftstop og uheld i forbindelse med separation af gyllen.

Det vurderes, at håndtering af produkterne fra gylleseparation, samt udformning og drift af separationsanlægget, ikke vil medføre forurening, og ej heller være til gene for naboer, når nedenstående vilkår overholdes.

Gyllesepareringsanlæg skal anmeldes til Plantedirektoratets register for forarbejdningsanlæg, jf. bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække. Nyetablerede anlæg skal anmeldes senest ved ibrugtagning. Anmeldelsen skal indeholde CVR-nummer, navn og adresse på virksomheden, der ejer anlægget, oplysning om anlæggets forarbejdningsproces og -kapacitet. Der er ikke krav om anvendelse af et særligt skema til anmeldelsen.

VILKÅR

- Gylleseparationsanlæg skal placeres på et tæt underlag med afløb, som opfylder samme krav, som gælder for møddingpladser. Pladsen skal etableres inden 31. december 2013.
- Der skal foreligge en kontrakt med en myndighedsgodkendt aftager af fiberfraktion fra gylleseparering. Kontrakten skal mindst have 1 års opsigelse. Kontrakten skal som minimum indeholde følgende oplysninger:
  - leverandørens og modtagers navn, adresse og CVR nr.
  - hvor mange kg N og kg P aftageren modtager,
  - hvilket krav der er til udnyttelsesprocent af kvælstoffet i fiberfraktionen.
- Kontrakten skal opbevares på husdyrbruget og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende. Forhåndserklæring fra biogasanlægget eller anden lovlig afsætning om modtagelse af fiberfraktionen skal sendes til kommunen inden byggeriet på Tømmerbyvej 14 påbegyndes.
- Inden byggeriet på Tømmerbyvej 14 påbegyndes, skal der indsendes et projekt til godkendelse hos kommunen, som beskriver gyllesepareringsanlægget, opbevaring - og håndtering af fiberfraktionen. Hvis der etableres betonplads, skal der medsendes dokumentation for, at betonpladsen dimensioneres til den maksimale oplagrede fiberfraktion. Der skal desuden indsendes projekttegninger med afløbsplan.

- Der skal etableres et godkendt gyllesepareringsanlæg som fjerner minimum 13171 kg N og 3251 kg P om året med fiberfraktionen. Fiberfraktionen udskilt fra husdyrgødningen skal afsættes uden for husdyrbruget.
- Fiberfraktion fra gylleseparation skal opbevares i lukket container eller lignende indtil bortskaffelse.
- Der skal foreligge dokumentation for levering af fiberfraktioner i form af kvittering for overførsel heraf med modtagerens underskrift. Af kvitteringsskrivelsen skal fremgå hvor mange kg N og kg P aftageren modtager. Disse kvitteringer skal opbevares som foreskrevet i reglerne vedrørende gødningsregnskaber og skal forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.
- Vedligeholdelse af gyllesepareringsanlægget skal ske i overensstemmelse med producentens vejledning. Vejledningen skal opbevares på husdyrbruget og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.
- Der skal indgås en skriftlig aftale med producenten om årlig serviceeftersyn af gyllesepareringsanlægget. Den skriftlige aftale og de årlige servicerapporter skal opbevares på husdyrbruget og forevises på tilsynsmyndighedens forlangende.

5.5 GYLLEKØLING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Der er ikke gyllekøling på ejendommen.

Der findes ikke dokumentation for at gyllekøling har nogen effekt i kvægstalde og der er på nuværende tidspunkt ikke udført forsøg i Danmark der viser en effekt af gyllekøling i kvægstalde. Bl.a. derfor er denne teknik fravalgt i den nye kvægstald.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Se afsnit 8 for mere udførlig forklaring af fravalg.

5.6 FASTGØDNING INKL. DYBSTRØELSE

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Ifølge den indsendte kapacitetserklæring er den årlige produktion af dybstrøelse ca. 510 t. Al dybstrøelse afsættes til biogas. Ved udmugning køres dybstrøelsen i en container der umiddelbart herefter hentes af biogas. Det betyder der ikke er behov for så stor en møddingsplads, men en plads til containeren og selvfølgelig til løbende rester af møg og evt. ensilage m.v.

Der sker 80% direkte afsætning – til biogas anlæg

Dybstrøelsen opbevares overdækket på møddingspladsen, eller i overdækket container der placeres på møddingspladsen der etableres hvor den gamle gyllebeholder nedrives. Møddingen bliver ca. 10*20 m. Der er afløb til gyllebeholderen med møddingssaft og regnvand.

Tabel 5.6.1.: oversigt over opbevarings kapacitet for fast gødning.

OPBEVARINGSANLÆG	*Nr.	Byggeår	Kapacitet (m ³)	Overdækning
Møddingsplads	7	-	300	Presenning
I alt			300	

*Nr. henviser til nr. på driftsoversigten, vedlagt som bilag 5.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Placeringen af møddingspladsen fremgår af bilag 5. Møddingspladsen placeres mellem eksisterende bygninger mod syd og mod øst. Afstanden til nærmeste nabo mod vest er ca. knap 300 m. Det vurderes, at møddingspladsen ikke vil være til unødige gene for naboer, begrundet med afstanden og fordi 2 sider af pladsen er afskærmet af eksisterende bygninger.

Det vurderes, at møddingspladsen og den dertil hørende ammoniakfordampning ikke vil udgøre en forureningsrisiko for nærliggende naturområder, da der ikke er højt målsatte naturområder tæt på pladsen (over 300 m til nærmeste område beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven).

Med opretholdelse af følgende vilkår vurderes, at der er tilstrækkelig opbevaringskapacitet til at pladsen kan rumme den producerede mængde fast gødning inkl. dybstrøelse.

Det skal bemærkes, at selv om gødningen opbevares på en møddingsplads skal gødningen overdækkes med kompostdug eller anden tæt overdækning.

VILKÅR

- Al dyb strøelse og fast gødning – der ikke afsættes direkte fra stald til biogas anlæg - skal fra 1. januar 2013 opbevares på møddingplads med afløb til gyllesystemet, indtil det afsættes til biogasanlæg
- Afløbsbrønde, tagnedløbsbrønde og lignende, skal sikres, så der ikke ved eventuelle uheld kan afledes gylle til drænsystemet.
- Der skal etableres et befæstet areal på mindst 100 m² + randzone og med 1 m væg på 3 af siderne samt et afløb til gylletank. Arealet kan bruges til følgende formål:
  - Møddingsplads fra kalvemøg, foderrester m.m.
  - Plads til kalvehytter.
  - Vask af maskiner og sprøjteudstyr.
  - Påfyldning af sprøjtemidler, samt rengøring af sprøjte.
  - Der skal indsendes ansøgning og projekttegninger inden den 31. december 2011 og projektet skal udføres inden 1. juli 2012.

5.7 ANDEN ORGANISK GØDNING

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Der modtages en anden organisk gødning, tilsvarende P-balance og max 1,7 DE pr ha.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Det vurderes at husdyrbruget kan modtage anden organisk gødning, da der derved er fosfor balance på udspretningsarealerne.

Total husdyrgødning

Gødningstype	KgN	KgP	DE - kvæg, får, geder	DE - svin og andre dyr
Kvæggylle	145,89	31,39	2,00	0
Blandet gylle	44297,00	6348,00	464,70	0
Anden organisk gødning	300,00	600,00	0	3,00
Total	44742,89	6979,39	466,70	3,00

VILKÅR

Der henvises til vilkår i afsnit 7.3.

6 FORURENING OG GENER FRA HUSDYRBRUGET

6.1 AMMONIAK OG NATUR

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Generelle ammoniakkrav

Det generelle ammoniakreduktionskrav på 25 % overholdes på ejendommen med 235,87 kg N pr. år. Se figur 6.1.1.

2.5.4.1 Ammoniaktab

I dette afsnit gøres der rede for ammoniakemissionen fra husdyrbruget, samt hvordan emissionen begrænses. I den første tabel vises, på baggrund af ansøgningssystemets beregninger, om det lovpligtige krav om ammoniakreduktion er overholdt. I den anden tabel vises det beregnede tab af ammoniak fordelt på forskellige typer af kilder på husdyrbruget. I de følgende tabeller vises der oplysninger om ammoniakemission og begrænsning af emissionen for de enkelte staldafsnit. Det er bl.a. vist, hvor meget forskellige tiltag bidrager til at begrænse ammoniakemissionen i forhold til emissionen fra referencesystemet.

Resultat af beregninger på generelt ammoniakreduktionskrav

Er det generelle krav om reduktion af ammoniaktab fra stald og lager opfyldt?	Ja
Eventuel yderligere reduktion nødvendig for at opfyld kravet	-235,87 kgN/år

Ammoniaktab i nudift og ansøgt drift fordelt på staldsystemer og opbevaringslagre

	Ansøgt(kgN/år)
Ammoniaktab fra staldsystemer mv. ikke omfattet af det generelle ammoniakreduktionskrav:	0
Ammoniaktab fra staldafsnit og lagre omfattet af det generelle ammoniakreduktionskrav, men eksisterende uændret produktion:	105,77
Ammoniaktab fra husdyrproduktion omfattet af det generelle ammoniakreduktionskrav (etableringer udvidelser, ændringer):	2808,29
Ammoniaktab fra lagre af flydende husdyrgødning:	1089,73
Ammoniaktab fra lagre af fast husdyrgødning:	121,00

Figur 6.1.1: beregninger fra husdyrgodkendelse om generel ammoniakreduktion.

Ammoniakfordampning

Den samlede ammoniakfordampningen fra anlægget er på i alt 4.124,79 kg N pr. år, hvilket er en meremission på 2990 kg N pr. år.

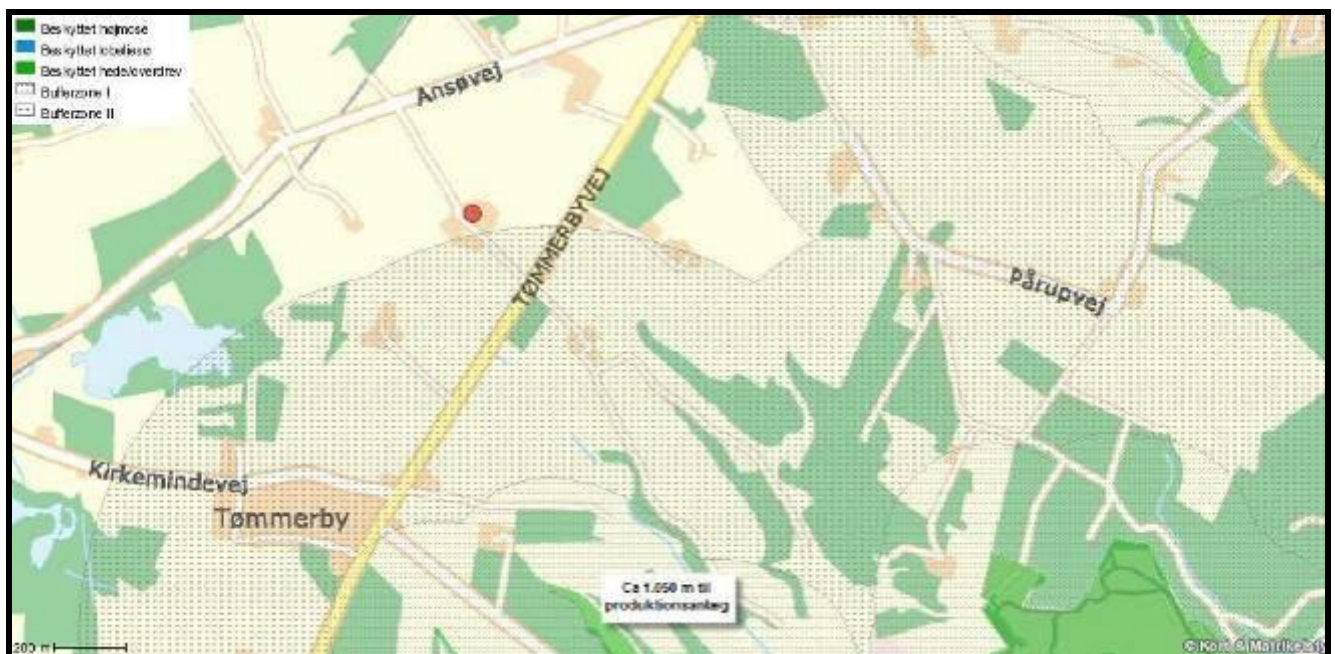
BAT er 4145 kg N

Resultat af beregninger af ammoniaktab på produktionsniveau

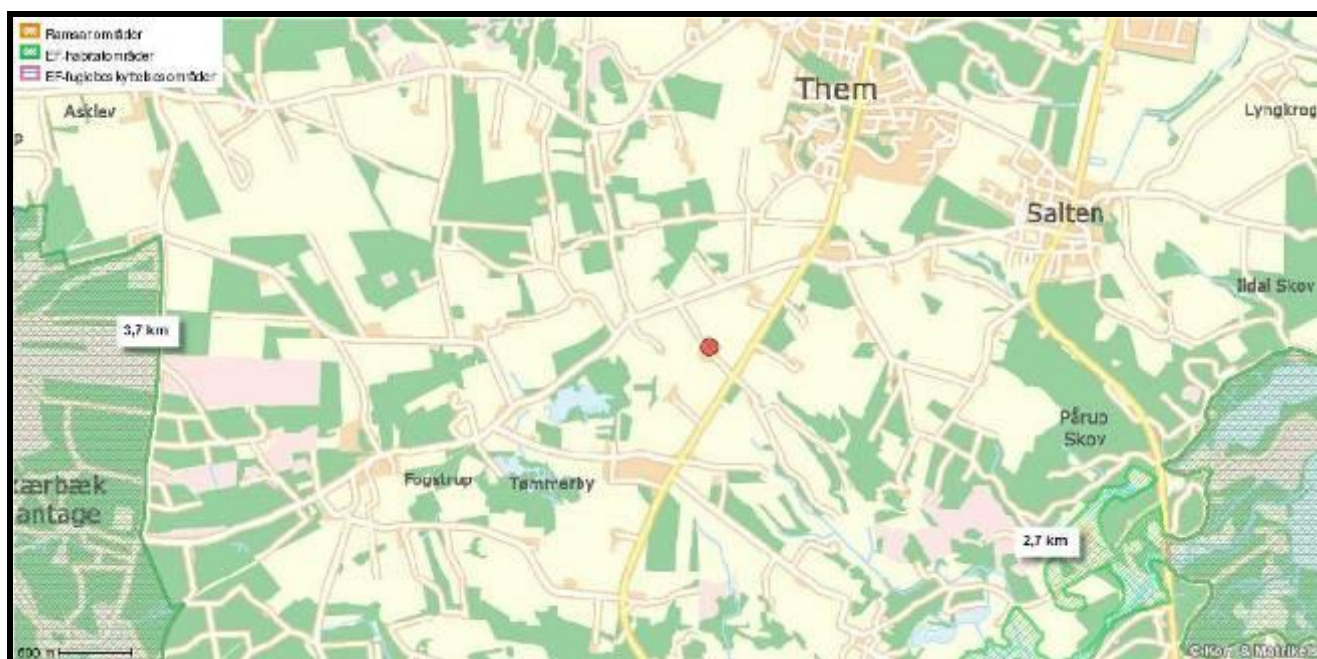
StaldID	Kode for staldsystem	Ammoniaktab fra reference staldsystem (kgN/år)	Ammoniaktab fra valgt staldsystem (kgN/år)	Effekt af valgt staldsystem (kgN/år)	Effekt af valgt staldsystem (%)	Effekt af miljøteknologi (kgN/år)	Effekt af foderoptimering m.m. (kgN/år)	Effekt af miljøtiltag lager (kgN/år)	Faktisk ammoniaktab fra stald og lager (kgN/år)
ST-30672	KvSm01	56,51	56,56	-0,04	-0,08%	0,00	0,00	-44,95	101,51
		57,33	57,37	-0,04	-0,08%	0,00	0,00	10,52	46,85
	KvTk01	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
		11,01	11,05	-0,04	-0,32%	0,00	0,00	2,04	9,01
ST-30673	KvMa06	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
		4575,20	3439,84	1135,36	24,82%	0,00	156,33	166,81	3116,71
ST-29399	KvMa05	1361,92	1023,95	337,97	24,82%	0,00	0,00	150,89	873,06
		0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
	KvMa09	28,80	28,83	-0,03	-0,11%	0,00	0,00	-23,57	52,40
		432,00	432,47	-0,47	-0,11%	0,00	19,05	78,18	335,24
	KvKs05	167,98	126,60	41,38	24,63%	0,00	0,00	18,86	107,74
		114,98	86,65	28,32	24,63%	0,00	0,00	4,45	82,21
	KvMa05	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00
		744,80	559,97	184,83	24,82%	0,00	25,45	27,15	507,37
KvKs05	0,00	0,00	0,00	0,00%	0,00	0,00	0,00	0,00	
	38,33	28,88	9,44	24,63%	0,00	0,00	1,48	27,40	
Sum	Nudrift	1615,21	1235,94	379,28		0,00	0,00	101,23	1134,71
	Ansøgt	5973,65	4616,23	1357,40		0,00	200,83	290,63	4124,79

Da nærmeste § 7 naturområde ligger ca. 1.050 m syd for anlægget (se kort på figur 6.1.2)

Der er mange regionale og lokale naturværdier i området. Det nærmeste område er "Muligt naturområde, 3. prioritering" der ligger ca. 250 m mod vest og "Muligt naturområde, 1. prioritering" der ligger ca. 230 m mod syd (se kort på figur 6.1.4).

Figur 6.1.2.: Kort over § 7 naturområder

Figur 6.1.3.: Kort over Natura2000 områder

Figur 6.1.4.: Regionale og lokale naturværdier

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Der gælder for ændringer og udvidelser som er indsendt i 2010, at ammoniakfordampningen skal reduceres med 25 % i forhold til et reference tal for ammoniakfordampning fra stald og lager jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug.

Fra stald og lager og ved gødningsudbringning sker der et luftbåret tab af kvælstof i form af fordampning af ammoniak. En del af den fordampede ammoniak falder ned i kort afstand fra kilden, hvilket kan forringe kvaliteten af skove og naturområder. Efter kommunens opfattelse er det relevant at gennemføre en vurdering af, om der optræder naturtyper, skove mv. inden for en radius af ca. 1 km fra anlægget, som kan forventes at blive berørt af udvidelsen. For natur og skove mv. i internationale beskyttelsesområder og anden særligt højt værdisat natur kan det efter kommunens opfattelse i visse tilfælde blive relevant at gennemføre vurderingen af væsentlig risiko i en væsentligt større afstand indtil 2 km fra anlægget.

Anlæggets påvirkning af beskyttet natur

Beskyttet natur efter § 7 indenfor 1 km. fra anlægget:

Indenfor bufferzone II findes et naturområde omfattet af § 7, samt yderligere to områder der sidestilles med § 7 arealer.

Ca. 1000 m. sydøst for anlægget findes et større overdrev (naturdata k607-03-ov-). Overdrevet der er A-målsat og ca. 3,3 ha. stort, er besigtiget af Silkeborg Kommune i juni 2010, har en artsrig flora med flere sjældne plantearter og plantearter karakteristisk for et forholdsvist kalkholdigt overdrev med god naturtilstand, bl.a. SkovGøgelilje og Maj-Gøgeurt (fredede orkidearter), Blåmunke, Djævelsbid, Tormentil og Læge-Ærenpris.

En beregning i ansøgningen giver en merdeposition i ansøgt drift på 0,1 kg N/ha/år. Tålegrænsen for kalkholdige overdrev er på 15-25 kg N/ha/år, og da baggrundsbelastningen i Silkeborg Kommune ifølge DMU er på 14 kg N/ha/år formodes områdets belastning, at være tæt på den lave tålegrænsen.

Ca. 450 m. sydvest for anlægget ligger Fogstrup Mose på ca. 17 ha. (naturdata nr. k617-01-mo m.fl.)). Der er tale om en skovbevokset tørvemose under tilgroning med vedplanter, med en større vandflade centralt i mosen. Vandfladen, der er på ca. 6 ha., er kraftigt forøget mellem 1989 og 1993, formentlig som følge af defekte dræn. Stedvis findes der også lysåbne områder med aktiv vækst af tørvemosser og kæruld og deraf følgende hængesækdannelse.

En beregning i ansøgningen giver en merdeposition i ansøgt drift på 0,52 kg N/ha/år. Tålegrænsen for hængesæk er på 10-15 kg N/ha/år, og da baggrundsbelastningen i Silkeborg Kommune ifølge DMU er på 14 kg N/ha/år formodes områdets belastning at være tæt på eller over tålegrænsen.

Baggrundsbelastning

Den generelle baggrundsbelastning i Silkeborg Kommune er beregnet til 14 kg N/ha/år (DMU, 2007).

Det A-målsatte overdrev øst for Tømmerbyvej og Fogstrup mose med aktive tørvelavn timer kan betegnes som særligt værdifulde lokale ammoniakfølsomme naturtyper og beskyttelsesniveauet svarer derfor til beskyttelsesniveauet for naturtyper omfattet husdyrgodkendelseslovens § 7.

Der findes ikke andre husdyrbrug >75 DE indenfor 1 km. fra anlægget på Tømmerbyvej 14 og indenfor 1000 meter fra naturområderne. Der er således ingen kumulativ effekt.

Da områderne med overdrev og mose kræver samme beskyttelsesniveau som naturtyper omfattet af husdyrgodkendelseslovens § 7, må merbelastningen ikke overstige 0,7 kg N/ha/år jf. reglerne for bufferzone II.

Merbidraget til de beskyttede naturområde fra anlægget på Tømmerbyvej 14, ligger således indenfor de tilladte rammer givet i det generelle beskyttelsesniveau i husdyrgodkendelsesloven og det er på den baggrund kommunens vurdering, at udvidelsen kan realiseres.

Øvrig beskyttet natur efter Naturbeskyttelseslovens § 3 indenfor 1000 m fra anlægget:

Det nærmeste beskyttede naturområde i forhold til anlægget er flere B-målsatte vandhuller 300-500 m. vest, nordvest og nord for anlægget. Der er tale om næringsrige, mere eller mindre tilgroede vandhuller, der ikke vil påvirkes negativt af udvidelsen.

Naturområder indenfor 1000 - 2000 m fra anlægget

Ca. 1500 m. sydøst for anlægget ligger et større hede- og moseområde omkring Salten Profilet. Områderne er alle A-målsatte og følsomme overfor tilførsel af næringsstoffer. Ingen af landbrugets arealer grænser op til eller afvander til områderne, og det vurderes derfor ikke at udvidelsen vil have væsentlig negativ betydning for området.

Der findes yderligere en række beskyttede A og B-målsatte naturområder mellem 1500 og 2000 m. fra anlægget, men pga. afstanden vurderes det, at udvidelsen ikke vil have en væsentlig negativ effekt på disse naturområder.

Internationale beskyttelsesområder

Det nærmeste internationale naturbeskyttelsesområde (Natura 2000) er habitatområde H 48 Salten Ådal m.m., der ligger ca. 2,5 km syd for anlægget. Det vurderes, at udvidelsen pga. afstanden til området ikke vil have væsentlig negativ påvirkning af området.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående stilles der ingen vilkår:

6.2 LUGT

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

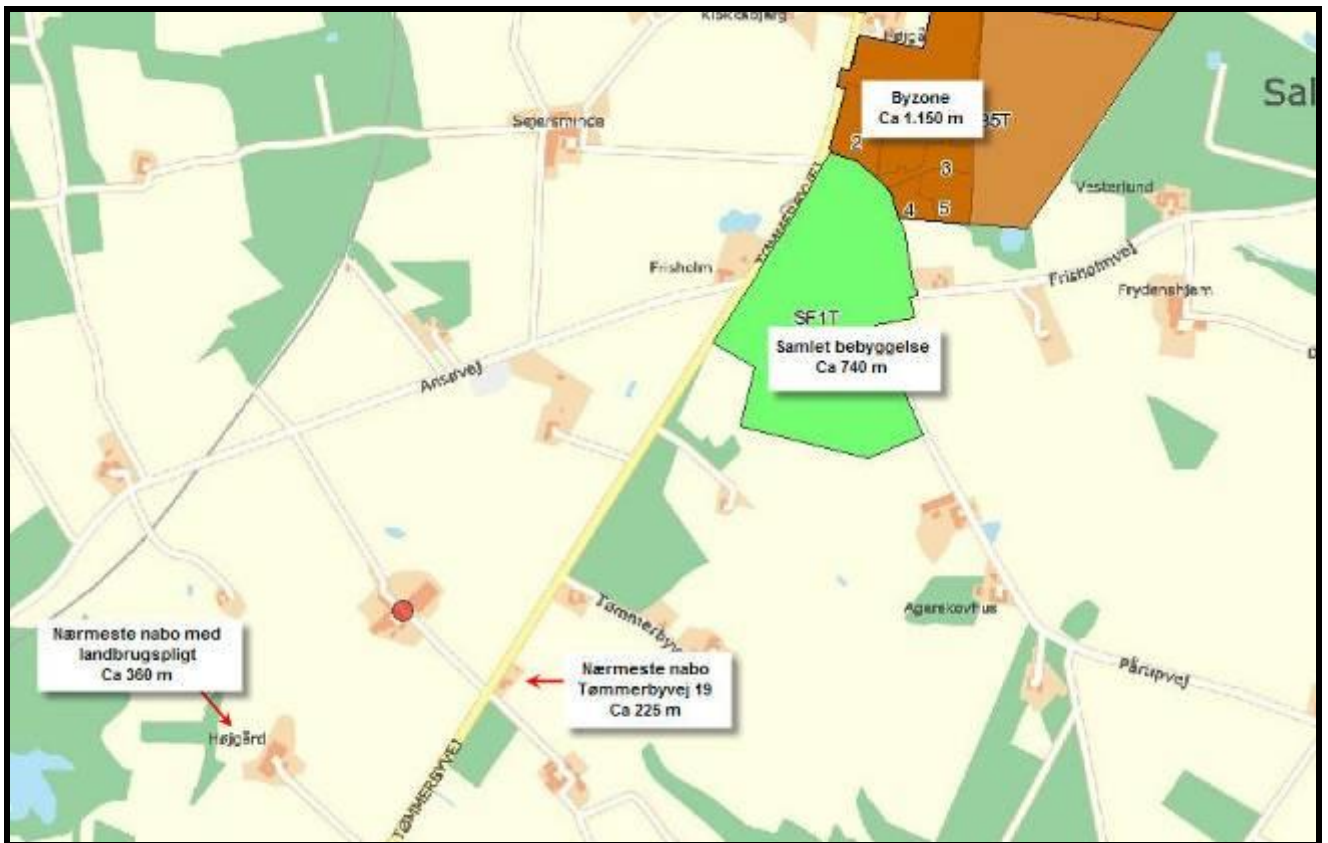
Miljøstyrelsens ansøgningssystem har beregnet hvilke afstande, der skal være fra staldene til forskellige beboelsestyper, se tabellen nedenfor. På kortene på næste side ses desuden afstanden til nærmeste nabo, samlet bebyggelse og byzone.

Lugtgenafstandene er beregnet for fuld besætning. For alle stalde gælder det, at der er mere end 1,2 gange geneafstanden til naboer.

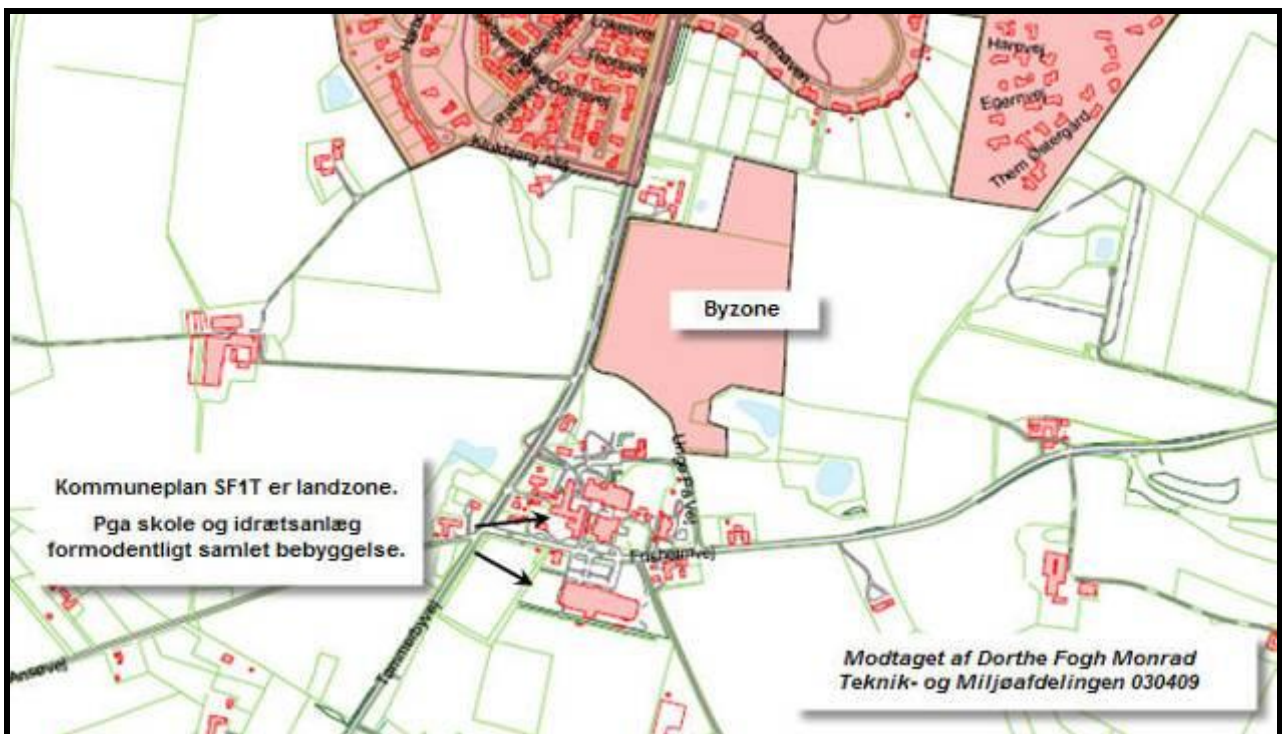
Lugtens udbredelse i nærområde, afhænger bl.a. af antal og typer af husdyr og geografisk placering. Disse faktorer indgår i lugtberegningen. I beregningen af geneafstanden indgår også øvrige husdyrbrug i området. I denne ansøgning er der ikke andre husdyrbrug nær nærmeste nabo, samlet bebyggelse eller byzone der skal medtages i beregningerne af lugtgenafstandene. Se figur 6.2.1, 6.2.2. og 6.2.3.

Områdetype	Beregningsmodel	Ukorrigeret geneafstand (meter)	Korrigeret geneafstand (meter)	Korrigeret geneafstand (meter), nudrift	Vægtet gennemsnitsafstand (meter)	Genekriterie overholdt?
Byzone	Ny	508,61 m				Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Samlet Bebyggelse	Ny	343,05 m				Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Enkelt bolig	Ny	116,58 m				Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.

Figur 6.2.1: lugt gene afstande fra husdyrgodkendelse.

Figur 6.2.2.: Kort over naboers placering

Figur 6.2.3.: Kort fra Silkeborg Kommune til præcisering af byzone.

Lugtkilder - staldluft

Ventilationsluften fra staldene medbringer en given mængde lugt. Da der i stalden er naturligventilation, bliver luften opblandet og fortyndet inden den falder ned omkring stalden.

Herudover vil stalde og foderopbevaring blive rengjort hyppigt, så der ikke opstår uhygiejniske forhold og så lugtgenerne mindskes.

Da ejendommen er beliggende fri og overholder lugtgenestandarderne er der som udgangspunkt ikke grundlag for at antage, at der er behov for særlige tiltag til begrænsning af lugt fra ejendommen (jf. vejledning fra miljøstyrelse).

Lugtkilder - husdyrgødning

Der vil være lugtgener i forbindelse med omrøring af gyllen umiddelbart før udbringning, samt ved udbringning af gylle. Generne vil være begrænset til en forholdsvis kort periode.

Udbringningen vil være begrænset til få dage om året og arbejdet foretages så vidt det er muligt indenfor normal arbejdstid.

Ved udbringning af gylle tages der hensyn til naboer.

Udbringning af gyllen foretages primært med slangeudlægger i veletableret afgrøde eller nedfældes i sortjord og græsmarker for at minimere lugtgener og mindske ammoniakfordampningen.

Pumpning og håndtering af gylle i øvrigt foregår altid indenfor normal arbejdstid.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Forhold som kan have betydning for lugtemission kan være arten, antallet og størrelsen af dyr, staldindretning, ventilationsanlæggets udformning, belægningsgrad, gødningshåndtering, fodring samt hygiejne i stalden

Lovens minimumskrav til lugtgenestandarder til nærmeste enkelt bolig, samlet bebyggelse og byzone er overholdt. Kommunen vurderer derfor, at lugt fra staldene ikke vil give anledning væsentlige gener for naboerne.

I den nye gyllebeholder skal der være det lovpligtige intakte flydelag, der næsten lige så effektivt stopper for lugtafgivelse som fast overdækning. Det er derfor kommunens vurdering, at lugt fra gyllebeholderne ikke vil være til gene for naboerne.

Når gyllen skal omrøres og bringes ud, vil der altid være lugtgener. Det er kommunens vurdering, at ansøger med nedfældning samt udlægning med slanger og varsling af udbringningstidspunkt tager udbredt og tilstrækkeligt hensyn til de naboer, der kunne blive mest generet af dette.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående vurderes det, at der ikke er behov for vilkår.

6.3 FLUER OG SKADEDYR

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Fluebekæmpelse

Fluebekæmpelse i staldene sker i overensstemmelse med retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium.

På ejendommen er der elektriske fluefangere. I småkalvestalden kalkes der efter udmugning og vask for desinficering og forebyggelse af flueproblemer og i dybstrøelsesmåttens bruges der Neporex til bekæmpelse af fluerne.

Skadedyrsbekæmpelse

Rottebekæmpelse i staldene sker i overensstemmelse med retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium.

Der er abonnement med DLG Nomus og ca. 25 rottekasser på ejendommen.

Tiltag for minimering af fluer og skadedyr

Der holdes generelt en god hygiejne i staldene og ved foderopbevaringen, så tiltrækningen af rotter og mus samt mulighederne for udklækning af fluelarver minimeres.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

I forbindelse med dyreholdet kan der forekomme gener fra skadedyr (rotter, mosegrise m.v.), som skal afhjælpes, samt gener fra fluer, som skal bekæmpes effektivt.

Silkeborg Kommune vurderer, at hvis der bliver rengjort og vedligeholdt ofte, så der ikke er nogen risiko for opformering af fluer og andre skadedyr. Det er dog vigtigt, at der opretholdes en god hygiejne, og daglig rengøring er en væsentlig parameter til bekæmpelse af fluer. Ejeren af husdyrbruget har pligt til at bekæmpe fluer.

Desuden vil kravet om overdækning af møddingsplads med kompostdug eller anden tæt overdækning bevirke, at der ikke produceres fluer fra møddingspladsen.

Bemærk at retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium opdateres 1 gang årligt.

Såfremt der efter Silkeborg Kommunes vurdering opstår væsentlige gener for omgivelserne fra opformering af fluer eller skadedyr på husdyrbruget. Kan Silkeborg Kommune meddele påbud om, at der skal udarbejdes og gennemføres et projekt med foranstaltninger som minimere generne.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet vilkår for drift og egenkontrol:

6.4 TRANSPORT

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Følgende afsnit omhandler transporterne for begge ejendommene, Tømmerbyvej 14 (nærværende godkendelse) og Tømmerbyvej 10, hvorved der er muligt at give omkringboende et samlet overblik over stigninger og fald i transporterne på de to ejendommen under Sejrsminde I/S.

Til- og frakørselsforhold

Kørsel til og fra ejendommene sker ad Tømmerbyvej der er en kommunevej og Ansøvej der er en mindre kommunevej.

Transporterne mellem de to ejendomme i Sejrsminde I/S (Tømmerbyvej 10 og Tømmerbyvej 14) sker af private grusveje og Ansøvej der løber vest for Tømmerbyvej.

Der er rimelige oversigtsforhold ved ud-/indkørsel til ejendommene.

Se kort med transportveje på de følgende sider.

Transporter

Hovedparten af transporterne udgøres af transporter med mælk, kvier, husdyrgødning og foder. Transporterne med husdyrgødning og grovfoder er sæsonbetinget, mens afhentningen af mælk og levering af foder til Tømmerbyvej 10 sker hver dag og afhentning/levering af kvier sker ca. hver 2. uge.

I de nedenstående skemaer er det beregnet hvor mange transporter der er på de to ejendomme og hvilke der foregår ad Ansøvej, Tømmerbyvej og mellem de to ejendomme. Herudover er det beregnet hvor stor en del af transporterne fra arealerne til ejendommene der ikke sker ad offentligvej.

Gyllen transporteres med traktor og gyllevogn ud til udbringningsarealerne nær ejendommen. Gylletransporter til gylleaftalearealerne der er beliggende væk fra ejendommen sker udelukkende med lastbil.

På dage med gyllekørsel og transporter af grovfoder er forøget trafik omkring ejendommen, med deraf følgende støjgener.

Da der kun er en enkelt nabobeboelser i nærheden af indkørslen og da en større del af transporterne er begrænset til enkelte af årets dage vurderes det ikke at have en generel negativ indflydelse på naboer.

Transporterne vil primært foregå indenfor normal arbejdstid 06-18 – transporter ved høst af grovfoder og udbringning af gylle kan ske ud over disse tidspunkter. Alle grænser for tilladelig støj vil blive overholdt og der vil kun i få tilfælde opstå gene fra transport.

Transporterne stiger med ca. 386 transporter for Tømmerbyvej 14 og falder med ca. 826 transporter fra Tømmerbyvej 10, hvorved der samlet sker et fald på ca. 440 transporter til/fra de to ejendomme.

Dagligt – uden for sæson med udbringning af husdyrgødning og høst af grovfoder - kan der forventes gennemsnitligt ca. 2,9 transporter pr dag for Tømmerbyvej 14 og ca. 1,8 transporter for Tømmerbyvej 10 – i alt i gennemsnit ca. 4,7 transporter pr dag.

Gylle udbringes i løbet af ca. 15 dage pr år og grovfoder høstes på ca. 25 dage pr år. I disse 40 dage er der gennemsnitligt for begge ejendomme ca. 37,5 transporter pr dag, til udbringning af husdyrgødning og høst af grovfoder.

Se tabellen på følgende side for antal af transporterne for de to ejendomme i Sejrsminde I/S.

Forklaring til tabel:

T: Transporter ad Tømmerbyvej, i alt ca. 1.106 transporter

A: Transporter ad Ansøvej, i alt ca. 500 transporter

E: Transporter mellem de to ejendomme – delvist ad Ansøvej, i alt ca. 1.032 transporter

M: Transporter direkte fra markerne til ejendommene uden kørsel på offentligvej, i alt ca. 550 transporter

*Transporterne med grovfoder og gylle sker i løbet af ca. 40 dage pr år

Tabel med udvikling i transporter

	Tømmerbyvej 14		Tømmerbyvej 10	
	Nudrift ca.	Udv.ca.	Nudrift ca.	Udv.ca.
Afhentning af tyrekalve	26	T: 26	26	0
Levering og afhentning af kvier mellem ejendommene	26	E: 26	26	E: 26
Afhentning af mælk	365	T: 365	365	0
Afhentning af fiberdel		T: 26	-	-
Transport af foder fra Tømmerbyvej 14 til 10	720	E: 365	720	E: 365
Transport af halm fra Tømmerbyvej 14 til 10	100	E: 100	100	E: 100
Levering af foder – mineraler og kraftfoder	20	T: 30	-	-
*Ilægning af grovfoder i plansiloer og transport af halm	650	1.100 T: 300 A: 400 M: 400	-	-
Dyr til slagt	10	T: 10	10	T: 10
Døde dyr	10	T: 15	10	T: 10
*Gylle	150	400 T: 100 A: 100 E: 50 M: 150	150	T: 75
Dybstrøelse	20	T: 20	20	T: 15
Affald	26	T: 26	26	T: 26
Husholdningsaffald	26	T: 26	26	T: 26
Andet	10	10	10	10
I alt	2.159	I alt: 2.545 T: 944 A: 500 E: 541 M: 550	1.489	I alt: 663 T: 162 A: 0 E: 491 M: 0

Transportvej mellem de to ejendomme – Tømmerbyvej 10 og Tømmerbyvej 14

Transportveje til og fra Tømmerbyvej 14

Transportveje til og fra Tømmerbyvej 10

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kørsel til og fra ejendommene sker ad Tømmerbyvej der er en kommunevej og Ansøvej der er en mindre kommunevej.

Transporterne mellem de to ejendomme i Sejrsminde I/S (Tømmerbyvej 10 og Tømmerbyvej 14) sker af private grusveje og Ansøvej der løber vest for Tømmerbyvej.

Al transport foregår i landzone og det er ikke nødvendigt med transporter igennem byområder eller områder med samlet bebyggelse.

Transporterne stiger med ca. 386 transporter for Tømmerbyvej 14 og falder med ca. 826 transporter fra Tømmerbyvej 10, hvorved der samlet sker et fald på ca. 440 transporter til/fra de to ejendomme.

Transport af gylle til udbringning på markerne, vil hovedsageligt foregå ad de veje, der er indtegnet på bilag 6.

Silkeborg Kommune vurderer, at de anførte transportveje for gylle til markerne medfører forholdsvist få gener for områdets beboere– se markkort med transportveje.

Der gøres opmærksom på, at ifølge bekendtgørelse nr. 1152 af 23/11 2006 om husdyrhold og arealkrav m.v. må transport af husdyrgødning over en vejafstand på mere end 10 km kun finde sted med lastbil eller påhængskøretøj hertil. Der er derfor stillet vilkår herom.

I forhold til BAT skal alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne i øvrigt påvirkes mindst muligt.

Silkeborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at transporterne til og fra husdyrbrugets produktionsanlæg ikke vil være til væsentlig gene for nabobeboelser og omgivelser i øvrigt, når nedenstående vilkår for miljøgodkendelsen overholdes.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet følgende vilkår for drift og egenkontrol:

- Ved transport af gylle på offentlige veje skal gyllevognens åbninger være forsynet med låg eller lignende, således at spild ikke kan finde sted. Skulle der alligevel ske spild, skal dette straks opsamles.
- Ved tilsmudsning af offentlig vej, som følge af landbrugsmæssige aktiviteter herunder kørsel med markmaskiner og udkørsel til og fra markarealer, skal vejen rengøres umiddelbart efter ophør af aktiviteten og mindst en gang dagligt.
- Transport af gylle til aftalearealerne hos Erik Sørensen, Jens Christian Nielsen og Preben Laursen skal ske med lastbil.
- Transporterne skal foregå inden for normal arbejdstid og ikke i weekender og på helligdage.

6.5 STØJ FRA ANLÆGGET OG MASKINER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Grænseværdier for virksomhedens samlede støjbidrag

I det omfang det er muligt, vil alle støjende aktiviteter blive lagt indenfor normal arbejdstid. Dog kan der forekomme mindre afvigelser i forbindelse med afhentning af dyr.

Alle generelle krav vedr. støj vil blive overholdt. Sammenholdt med ejendommens placering vurderer ansøger, at det ikke vil være nødvendigt med specielle tiltag for at sikre omkringboende mod støjgener.

Støj fra ventilationsanlæg

Da der er naturlig ventilation i stalden er der ingen støj herfra.

Støj fra transport

Støj fra transport vil primært komme fra lastbiler og traktor med levering af foder og afhentning af mælk og udbringning af husdyrgødning.

På ejendommen er der etableret faciliteter til opbevaring og indtag af foder, der leveres til ejendommen. Foderet kan i princippet leveres af enhver foderstof, uden det vil medføre ændringer i driften af ejendommen.

Transporterne vil primært foregå indenfor normal arbejdstid 06-18. Alle grænser for tilladelig støj vil blive overholdt og der vil kun i meget få tilfælde opstå støjgene fra transporterne.

Støj fra kompressor

Der kan være støj fra kompressor der er tilknyttet mælkekølingsanlægget. Ansøger vurderer, at den ikke udgør en støjgene for naboer, da den står inde i bygningerne og da der er forholdsvis langt til naboer.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg Kommune vurderer, at støjafgivelsen fra husdyrbrugets produktionsanlæg generelt vil være lavt. Der vil med omlægningen ikke ske nogen væsentlige ændringer i støj niveauer fra ejendommen.

Såfremt der indkommer klager over støj fra produktionsanlægget med tilknyttede aktiviteter, vil kommunen indhente dokumentation for, at støjkravene i Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1984 om 'Ekstern støj fra virksomheder' overholdes.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår.

6.6 STØV FRA ANLÆG OG MASKINER

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Støv fra foderhåndtering

Der er mindre støvgener ved daglig håndtering af foder, men ansøger vurderer at det ikke vil have en indvirkning på naboerne pga. afstanden.

Støvgener ved høst

Herudover vil der være mindre støvgener ved høst og ilægning af foder i lager, men det vil ikke have en indvirkning på naboerne pga. afstanden og den forholdsvis korte periode arbejdet foregår i.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg Kommune vurderer, at støvgener fra husdyrbrugets produktions-anlæg generelt vil være lavt. Dog henvises der til god landmandspraksis at al transport til og fra bedriften skal, for at begrænse støvgener, foregå ved hensynsfuld kørsel samt at alle aktiviteter på bedriften planlægges, herunder også levering og udkørsel, således at omgivelserne påvirkes mindst muligt.

Det er sat et vilkår om at driften ikke må medføre væsentlige støvgener uden for ejendommens eget areal.

Støv fra bedriftens interne transporter samt støv fra de forskellige transporter til og fra husdyrbruget, må forventes at blive på samme niveau som før ændring af dyreholdet.

Silkeborg Kommune vurderer, at produktionsanlægget med tilknyttede aktiviteter generelt ikke vil give anledning til væsentlige støvgener ved de omkringliggende nabobeboelser.

Såfremt der modtages klager over støvgener, vil kommunen lave en mere konkret vurdering og evt. stille mere specifikke krav for at undgå støvgener.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående stilles der ingen vilkår.

6.7 LYS

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Lys i staldene

I staldene er lyset tændt efter behov. Tidsrummet kan variere mellem 05-22.

Som udgangspunkt vil der ikke være belysning i staldene om natten, men der vil være vågelys så dyrene kan orientere sig.

Udendørs lys

Udendørs lamper ved den nye kostald og malkestald er styret af sensor og dermed tændt efter behov.

Ved den eksisterende kostald er der udendørsbelysning der styres manuelt og er tændt efter behov.

Herudover er der projektør ved plansiloerne, der tændes efter behov, så det er muligt at orientere sig og blande foder i vinterhalvåret. Ansøger vurderer, at disse lys ikke kan være generende for naboer pga. afstanden til naboer.

Som udgangspunkt vil der ikke være belysning udenfor bygningerne om natten.

I bilag findes oversigt over placering af udendørslys.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kommunen vurderer at der ikke sker nogen øget gene fra lyskilder, da der er langt til nærmeste nabo. Belysningen vil derfor ikke give anledning til væsentlige problemer eller gener for omkringboende eller landskabelige hensyn.

VILKÅR

Der stilles ingen vilkår.

7 PÅVIRKNING FRA AREALERNE

Sejrminde I/S arealer drives primært med egen maskinpark. Maskinstation lejes kun til ensilering. Maskinerne står på Tømmerbyvej 10, hvorfra driften af markbruget sker.

Nærværende ansøgning indeholder den samlede arealdel for de to ejendomme i Sejrminde I/S.

Der hører følgende arealer til Sejrminde:

- Harmoniareal: Ca. 276 ha
- Græs der ikke tildeles husdyrgødning: Ca. 11 ha
- Byggefelt: Ca. 2,6 ha

Markbruget drives traditionelt og de primære afgrøder er græs, majs og helsæd.

Vanding og dræning

En del af arealerne er vandet og drænet –

Sædskifte

Standard sædskiftet og reference sædskifte er K6.

Se bilag 7 for oversigt over alle arealer.

7.1 UDBRINGNINGSAREALERNE

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

For at opnå fosforbalance på arealerne er der investeret i en skruepresse for fjernelse af fosfor og bedre udnyttelse af kvælstof. Derudover er der justeret så der kun udbringes 1,7 DE pr ha. Disse er virkemidler valgt at ansøger for at opnå fosforbalance og lavere kvælstofudvaskning til overfladevand og grundvand..

Til ejendommen Tømmerbyvej 10 hører i alt ca. 276 ha ejede og forpagtede arealer, som alle ligger i Silkeborg Kommune. Derudover indgår der 382 ha aftalearealer til udspredning af husdyrgødning. Ca. 259 ha aftalearealer ligger i Ikast-Brande Kommune og de resterende ca. 123 ha ligger i Silkeborg Kommune.

Bedriftens samlede arealer samt aftalearealer fremgår af bilag 7.

Tabel 7.1.1. Oversigt over aftaler om afsætning af husdyrgødning for bedriften Tømmerbyvej 14, med angivelse af overført mængde husdyrgødning (DE), kvælstof og fosfor.

Aftalearealer	Areal Ha	DE	Kvælstof	Fosfor	Bemærkning
Tømmerbyvej 15, Silkeborg Kommune	21,0	29,4	2793	412	Vurderes i indeværende miljøgodkendelse
Lemmingvej 10, Silkeborg Kommune	102,2	58,9	5596	825	Vurderet i § 16-miljøgodkendelse af 25. august 2010 fra Silkeborg Kommune. Behandles ikke yderligere i indeværende miljøgodkendelse.
Haraldslundvej 12, Ikast-Brande Kommune	100,2	94,2	6959	1462	Vurderes i § 21-høringssvar af 28.06.2010 fra Ikast-Brande Kommune
Birkemosevej 9, Ikast-Brande Kommune	158,7	60,0	4433	931	Vurderes i § 21-høringssvar af 6.10.2010 fra Ikast-Brande Kommune
Biogas		27,56	2644,18	338,07	Dybstrøelse
Skruepresse		692,33	64695,07	10830,65	Kvæggylle
Biogas		47,03	4641,96	779,47	Dybstrøelse

På bedriften Sejrsminde I/S produceres i ansøgt drift husdyrgødning svarende til 1009,42 DE. Rågylle svarende til 692,3 DE separeres med skruepresser og fiberfraktionen, svarende til 139,3 DE afsættes til biogasanlæg. En del af væskefraktionen, svarende til 88,3 DE, afsættes til aftalearealerne i Silkeborg Kommune. Der afsættes desuden rågylle, svarende til 156,2 DE, fra Tømmerbyvej 10 til aftalearealer i Ikast-Brande Kommune. Den resterende del af den forarbejdede gylle (tynde fraktion), resten af rågylle fra Tømmerbyvej 10 (i alt 466,5 DE) afsættes på 267,6 ha ejede og forpagtede arealer, svarende til 1,7 DE/ha. Oversigt over produktionen og afsætningen af N, P og DE fremgår af tabel 5.1.1. til 5.1.3.

Aftalearealerne på Tømmerbyvej 15 modtager husdyrgødning fra ansøger op til harmoni på 1,4 DE/ha. De øvrige aftalearealer modtager husdyrgødning fra anden side op til harmoni på 1,4 DE/ha.

Udspretningsarealerne i Silkeborg Kommune ligger i oplandet til Randers Fjord og udspretningsarealerne i Ikast-Brande Kommune ligger dels i oplandet til Nissum Fjord og dels i oplandet til Skive Fjord. Randers Fjord, Nissum Fjord og Skive Fjord indgår i statens udpegning som vandområder overbelastet med kvælstof og/eller fosfor.

Efter tilpasninger i forbindelse med sagsbehandlingen er følgende arealer beliggende i følsomme områder.

Tabel 7.1.2. Fordeling af bedriftens ejede og forpagtede arealer indenfor de i husdyrloven udpegede og følsomme områder ifølge ansøgningsmaterialet:

	Total ha	N-0	N-1	N-2	N-3	G	P-0	P-1	P-2	P-3
Ejet og forpagtede arealer	276,13	176,74	0,00	0,00	99,38	114,64	92,65	143,38	0,14	39,95

Aftalearealerne er ifølge oplysningerne i ansøgningen udenfor område omfattet af N- eller P-klasse 1-3. Arealerne ligger udenfor udpeget nitratfølsomt indvindingsområde.'

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Udbringning af husdyrgødning fra produktionen må kun finde sted på de 276 ha udspretningsarealer og 382 ha aftalearealer, som fremgår af bilag 5. Inden der foretages ændringer af bedriftens udspretningsarealer eller af markarealer hos tredje mand skal der indgives anmeldelse herom til kommunen. Udskiftning af arealer inden for samme kategori (ejede/forpagtede og tredjemands arealer) kan ske uden en ny godkendelse, såfremt kommunen vurderer, at de nye arealer ikke er mere sårbare, jf. § 15 i bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug.

Vurderinger af de ejede/forpagtede arealer og aftalearealer tilknyttet Tømmerbyvej 15 i forbindelse med overfladevand, beskyttede arter og grundvand følger i afsnittene 7.2 – 7.5 herunder, og vurdering af natur i forhold til arealerne er beskrevet i afsnit 6.1 Ammoniak og Natur.

Aftalearealer

Silkeborg Kommune har i § 16-miljøgodkendelse af 25. august 2010 vurderet og godkendt de 102,2 ha aftalearealer tilknyttet Lemmingvej 10. Arealerne behandles derfor ikke yderligere i indeværende miljøgodkendelse.

Afsætningen af husdyrgødningen til aftalearealerne tilknyttet Tømmerbyvej 15 som beskrevet i ansøgningen, forudsætter ikke en miljøgodkendelse efter § 16 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug*, idet overholdelsen af de til enhver tid gældende generelle miljøregler vurderes at sikre tilstrækkeligt imod, at der vil ske væsentlige virkninger på miljøet i forbindelse med udbringning af husdyrgødning på de pågældende arealer. Vurdering af påvirkningen af overfladevand, grundvand og natur ved anvendelse af aftalearealet til udbringning af husdyrgødning fremgår af afsnit 6.1, 7.2; 7.3; 7.4 og 7.5.

Ikast-Brande Kommune har i § 21-høringssvar af 28.06.2010 og 6.10.2010 (jf. Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug) foretaget vurderingen af de ca. 258,9 ha aftalearealer beliggende i kommunen. Ikast Brande Kommunes vurdering fremgår af bilag 9 og 10. Silkeborg Kommune har dog lavet den endelige habitatvurdering i forhold til Nissum Fjord og habitatområder tilknyttet Skive Fjord (se afsnit 7.3).

Afsætningen af husdyrgødningen til aftalearealerne i Ikast-Brande Kommune som beskrevet i ansøgningen, forudsætter ikke en miljøgodkendelse efter § 16 i *Lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug*, idet overholdelsen af de til enhver tid gældende generelle miljøregler vurderes at sikre tilstrækkeligt imod, at der vil ske væsentlige virkninger på miljøet i forbindelse med udbringning af husdyrgødning på de pågældende arealer.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående stilles der følgende vilkår for drift og egenkontrol:

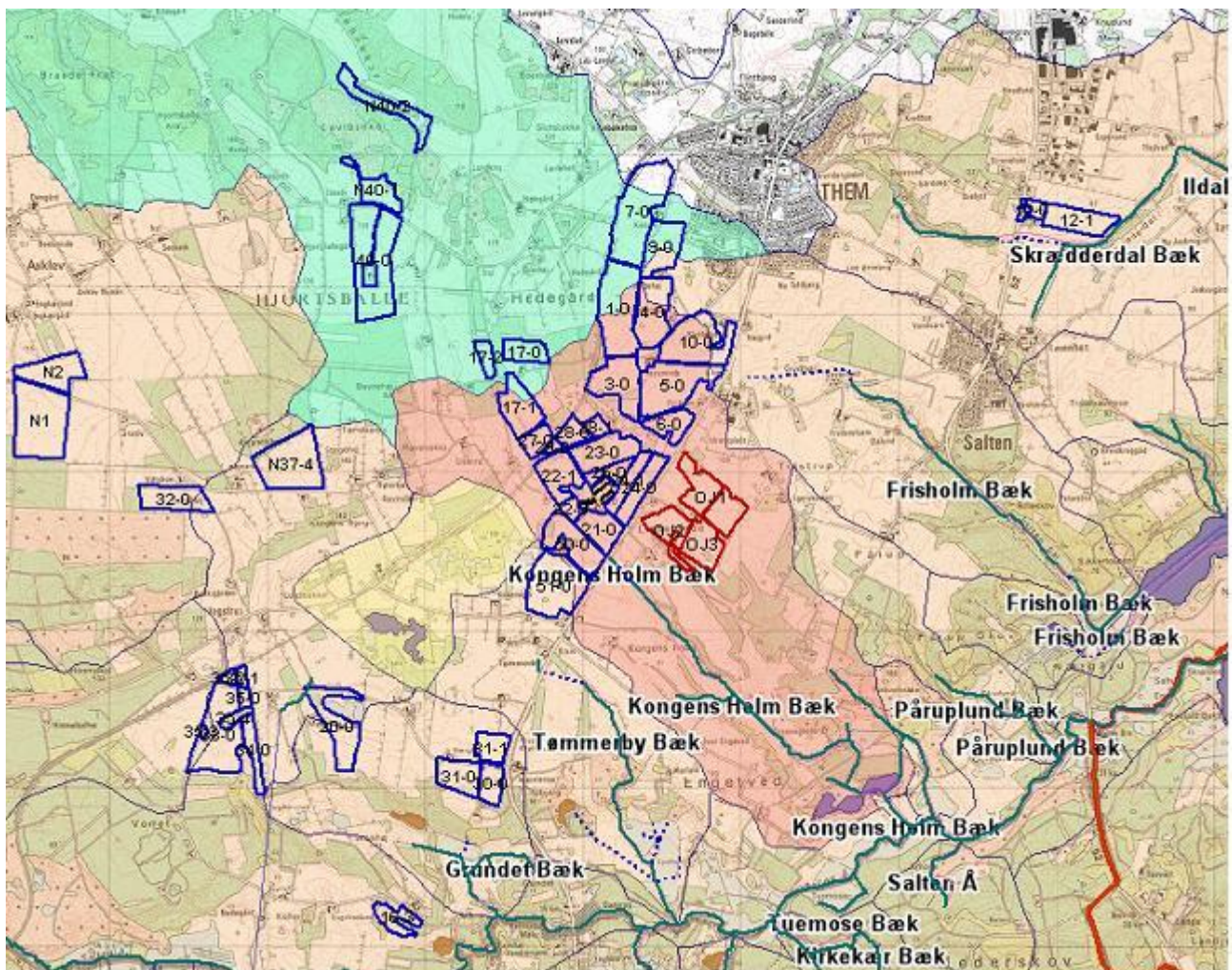
- Udbringning af husdyrgødning fra produktionen må kun finde sted på de 276 ha udspretningsarealer og 382 ha aftalearealer, som fremgår af bilag 5.
- Den samlede mængde husdyrgødning udbragt eller afsat ved afgræsning på bedriften må ikke overstige et gennemsnit på 1,7 DE/ha på de ejede og forpagtede arealer. (gældende DE-beregningsgrundlag i bekendtgørelse nr. 717 af 02/07/2009).

7.2 PÅVIRKNINGER AF SØER OG VANDLØB

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Hovedparten af udspretningsarealerne i Silkeborg Kommune (ejede/forpagtede arealer samt aftale-arealerne tilhørende Tømmerbyvej 15) afvander via Skrædderdal Bæk, Frisholm Bæk, Kongensholm Bæk, Tømmerby Bæk, Grundet Bæk, Skærbæk og Salten Å til Salten Langsø. Fra Salten Langsø strømmer vandet gennem Salten Å videre til Gudenåen og de nedstrøms beliggende Gudenå-søer og Tange Sø og herfra videre til Randers Fjord. Kongensholm Bæk gennemstrømmer Engetved Sø opstrøms Salten Langsø.

De øvrige udspretningsarealer (ejede/forpagtede) afvander via Løgager Bæk og Kalkensbæk til Ørnsø. Fra Ørnsø Strømmer vandet videre til Silkeborg Langsø og Tange Sø og herfra videre til Randers Fjord. Fordelingen på oplande fremgår af figur 7.2.1 og tabel 7.2.2.

Figur 7.2.1. Kortet viser udbringningsarealernes beliggenhed i søplande (Opland til Engetved Sø og Salten Langsø: rosa; opland til Ørnsø: grøn). Oplandene er fremstillet på baggrund af topografiske oplande til søerne, udarbejdet og stillet til rådighed for Silkeborg Kommune af Danmarks Miljøundersøgelser 2008.

Tabel 7.2.1. Detaljeret oversigt over afvanding fra udspretningsarealer i Silkeborg Kommune til nærrecipient (vandløb/sø) og til kystområde. Målsætning for det pågældende vandløb er markeret med hævet skrift. Målsætninger for søer er angivet i selvstændig tabel i vurderingsafsnittet. Arealer angivet med blå er ejede/forpagtede og røde arealer angivet med rødt er aftalearealer.

Marknummer	Areal	Vandløb		Søoplande	Kystområde
4-0, 9-0, 10-0	9,84	Frisholm Bæk ^{B0}		Salten Langsø	Randers Fjord
1-0, 3-0, 5-0, 6-0, 10-0, 17-1, 21-0, 23-0, 24-0, 27-0, 28-0, 29-0, 50-0, 22-0, 28-1, 22-1, 24-1, 25-0, 18-1, NYcp1 OJ1, OJ2, OJ3	96,02 21,05	Kongensholm Bæk _{C/B1}	Engetved Sø		
51-0	11,59	Tømmerby Bæk ^{B0/B1}			
30-0, 31-0, 31-1, 20-0	15,99	Grundet Bæk ^{B0}			
32-0, N1, N2, NYsb1	35,32	Skærbæk ^A			
16-3, 33-0, 34-0, 35-0, 35-1, 35-2, 35-3, 35-4, N37-4, 20-0, NYjs1	43,09	Salten Å ^{B2}			
1-0, 7-0, 9-0, 17-0, 17-1, 17-2, 18-0	60,0	Løgager Bæk og Kalkensbæk ^A		Ørnsø	

Udspretningsarealerne mark 4-0, 5-0, 6-0, 17-1 og 20-0 ligger nærmere end 10 meter fra småsøer/vandhuller beskyttet efter § 3 i naturbeskyttelsesloven.

Arealer i oplandet til Salten Langsø og Borre Sø

De ca. 200 ha ejede og forpagtede udspretningsarealer, som afvander til Salten Langsø, er ifølge ansøgningen hovedsageligt lerblandede sandjorder med JB 6. Enkelte arealer er grovsandede jorder med JB 1, hvilket med en undtagelse er i overensstemmelse med Danmarks Jordbrugs Forsknings kortlægning af jordbundstyper. Fosfortal er ikke oplyst. Ifølge oplysningerne i ansøgningen samt Silkeborg Kommunes registrering af dræn og forekomst af vådbund og vandområder på historiske kort er ca. 145 ha drænet. Der indgår enkelte vandløbsnære arealer (mark 21-0, 50-0), og enkelte arealer indeholder partier med lavbund (mark 16-3, 17-1, 22-0, 22-1, 25-0). På mark 17-1 indgår et parti med hældninger mellem 6-12° tæt på vandhul. Derudover indeholder enkelte arealer skrånede partier med hældninger over 6°, som ikke ligger vandløbsnært.

De 21 ha aftalearealer OJ-1; OJ-2 og OJ-3, som tilhører Tømmerbyvej 15 er ifølge Danmarks Jordbrugs Forsknings kortlægning lerblandede sandjorder med JB 3-4. Silkeborg Kommunes registrering af dræn og forekomst af vådbund og vandområder på historiske kort viser, at arealerne antageligt er udræned. Ingen af arealerne ligger vandløbsnært, og der indgår derfor ikke skrånede partier ned mod vandløb. Der indgår heller ikke partier med lavbund.

Engetved Sø

Ca. 89 ha ejet/forpagtet areal og 21 ha aftalearealer i oplandet til Salten Langsø afvander til via Kongensholms Bæk til Engetved Sø, som er B-målsat i Kommuneplanen.

Arealer i oplandet til Ørnsø

De ca. 60 ha ejede og forpagtede udspretningsarealer, som afvander til Ørnsø, er ifølge oplysningerne i ansøgningen og Danmarks Jordbrugs Forsknings kortlægning af jordbundstyper dels grovsandet jord med JB 1 og dels lerblandet sandjord med JB 3-4. Fosfortal er ikke oplyst. Ifølge oplysningerne i ansøgningen samt kommunes registrering af dræn og forekomst af vådbund og vandområder på historiske kort er ca. 48 ha drænet. Der indgår ikke vandløbsnære arealer, og der er derfor heller ikke stærkt skrånende partier i tilknytning til vandløb. Mark 7-0 indeholder et lille parti med lavbund i P-klasse II.

Tabel 7.2.2.: Oversigt over potentielle risiko-arealer mht. fosfortab på Tømmerbyvej 14, 8653 Them. Sårbarhed er bedømt i forhold til jordbundstype, vandløbsnærhed, dræning, skrånende arealer og lavbund.

Areal NR.	Ha	Jordbundstype	Vandløbsnært (< 100 m)	Skrånende areal tæt på vandløb	Drænet/grænser til dræn	Lavbund, okkerklasse I eller II-IV	Bedømmelse af risiko for tab af fosfor
1-0**	13,3	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat
3-0**	8,5	Lerblandet sandjord (JB 3)	-	-	Ja	-	Moderat
4-0	8,6	Lerblandet sandjord (JB 4)	3 m til vandhul	-	Ja	-	Moderat forudsat P-balance
5-0**	11,5	Lerblandet sandjord (JB 4)	2 m til vandhul	-	Ja	-	Moderat forudsat 10 m bræmme om vandhul
6-0**	4,1	Lerblandet sandjord (JB 3)	5 m til vandhul	-	Ja	-	Moderat forudsat 10 m bræmme om vandhul
7-0	15,4	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	Uklass. (0,1 ha) P-II	Moderat
9-0	6,8	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat
10-0**	11,3	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat
16-3	3,4	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	Klasse III (0,2 ha)	Høj
17-0	3,6	Lerblandet sandjord (JB 3)	-	-	Ja*	-	Moderat
17-1**	6,6	Lerblandet sandjord (JB 3)	2 m til vandhul	6-12 grader 5 m fra vandhul	Ja*	Klasse III (0,1 ha)	Høj 20 m bræmme om vandhul
17-2	1,8	Lerblandet sandjord (JB 3)	-	-	-	-	Lav
20-0	8,1	Lerblandet sandjord (JB 4)	10 m § 3-mose		Ja		Høj 10 m bræmme om vandhul opretholdes
21-0**	5,0	Lerblandet sandjord (JB 4)	30 m		Ja		Høj
23-0**	7,2	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat

24-0**	4,8	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat
27-0**	2,8	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat
28-0**	2,6	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat
29-0**	0,7	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat
30-0	3,3	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja*	-	Moderat
31-0	5,3	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja*	-	Moderat
31-1	3,3	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	-	-	Lav
32-0	6,3	Grovsandet*	-	-	-	-	Lav
33-0	12,9	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	-	-	Lav
34-0	3,1	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	-	-	Lav
35-0	0,9	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	-	-	Lav
35-1	0,9	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	-	-	Lav
35-2	0,8	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	-	-	Lav
35-3	0,4	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat
35-4	1,2	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat
40-0	17	Grovsandet*	-	-	Ja	-	Moderat
50-0**	7,6	Lerblandet sandjord (JB 4)	25 m		Ja		Høj pga. dræn og nærhed til vandløb
51-0	11,6	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja*	-	Moderat Pga dræning
22-0**	1,7	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	Klasse III (0,2 ha)	Høj
28-1**	1,4	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	-	-	Lav
22-1**	6,8	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja*	Klasse III (2,6 ha)	Høj P 3 På grund af dræn og lavbund
N1	14,7	Grovsandet (JB 1)	-	-	-	-	Lav
N2	3,4	Grovsandet (JB 1)	-	-	-	-	Lav
24-1**	3,6	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Moderat
25-0**	3,4	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	Klasse III (0,5 ha) Ser udyrket ud	Høj
N37-4	12,2	Lerblandet sand-	-	-	-	-	Lav

		jord (JB 4)					
N40-1	4,5	Grovsandet (JB 1)	-	-	-	-	Lav
N40-2	5,9	Grovsandet (JB 1)*	-	-	-	-	Lav
OJ1	10,0	Lerblandet sandjord (JB 3-4)	-	-	-	-	Lav
OJ2	5,4	Lerblandet sandjord (JB 3-4)	-	-	-	-	Lav
OJ3	5,6	Lerblandet sandjord (JB 3-4)	-	-	-	-	Lav
NYsb1	7,55	Grovsandet (JB 1)	-	-	Ja	-	Lav
NYjs1	3,25	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Lav
NYcp1*	3,11	Lerblandet sandjord (JB 4)	-	-	Ja	-	Lav
18-1**	1,29	Lerblandet sandjord (JB 3)	-	-	Ja	-	Lav
18-0	0,75	Lerblandet sandjord (JB 3)	-	-	Ja	-	Lav

* Kommunens vurdering

** Ejede/forpagtede arealer i oplandet til Engetved Sø

Kvælstof

Se miljøteknisk redegørelse i afsnittet "Kvælstof og fosfor til fjord og hav".

Fosfor

Ifølge beregningerne i husdyrgodkendelse.dk tilføres der i nudrift 7055 kg P/år og i ansøgt drift 6979,39 kg P/år til de 276 ha *ejede og forpagtede udbringningsarealer*. Der tilføres i ansøgt drift 25,3 kg P pr. ha pr. år. Fraførsel med afgrøderne er ifølge sædskiftenotatet 25,3 kg P/ha/år, da alle markerne drives med K6 sædskifte. Det arealvægtede fosfor-overskud er på 0 kg P/ha/år.

De 21 ha aftalearealer (OJ-1; OJ-2 og OJ-3) tilhørende Tømmerbyvej 15 tilføres i ansøgt drift husdyrgødning svarende til 1,4 DE/ha fra Tømmerbyvej 14, hvilket er op til normen. Arealerne tilføres i alt 412 kg P/år, svarende til 19,6 kg P/ha/år. Da der er tale om sandede jorder regnes med et S4-sædskifte og en fosforfraførsel med afgrøderne på 21,1 kg P/ha/år ifølge sædskiftenotatet. Der antages derfor omtrentlig fosforbalance på aftalearealerne ved opfyldning til harmoni.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

De ansøgte udspretningsarealer ligger i oplandet til Salten Langsø (herunder Engetved Sø) og Ørnsø, som begge ligger i Gudenåens vandsystem med udløb i Randers Fjord. I nedenstående tabel er givet en oversigt over målsætning, status for målopfyldelse og trusler for de berørte søer. Tabellen er baseret på udtræk fra amternes og miljøcentrenes basisanalyser. Badevandsmålsætningerne er fra kommuneplan 2009 for Silkeborg Kommune. Fosforkvoterne er fra regionplan 2005 for Århus Amt, nu optaget i Landsplandirektivet. Sminge Sø er ikke medtaget, fordi den anses for at være en del af Gudenåen og derfor ikke sø-målsat. Salten Langsø afvander til Gudensø, Rye Møllesø og Birk Sø i Skanderborg

Kommune, hvoraf Gudensø ligger i samme Natura 2000-område som Borresø. Søerne er ikke medtaget i oversigten og ikke særskilt bedømt. Det begrundes med, at det opstrøms beliggende vandområde Salten Langsø er mindst lige så sårbart eller mere sårbart end disse, herunder også interesserne knyttet til udpegnin g som Natura 2000-område.

Tabel 7.2.3. oversigt over afstrømningsområder til Randers fjord.

Navn	Areal (ha)	Middel vanddybde (m)	Målsætning ¹⁾	Målsætning opfyldt	Risikogruppe ²⁾	Påvirkningstype ³⁾	Indsatsprogram ⁴⁾	Behov for yderligere fosforreduktion	Fosforkvote (kg)
Afstrømningsområde Randers Fjord:									
Borre Sø	200	4,9	A2/B	nej	IIa	N	SPA, DAM	ja	691 (SPA)
Brassø	122	4,3	A2/B	nej	IIb	N	SPA, DAM	ja	44 (SPA)
Julsø	574*	7,7	A2/B	nej	IIb	N	SPA	ja	135 (SPA)
Salten Langsø	292*	4,5	A2/B	nej	IIb	N	SB, SPA, DAM	ja	113 (SPA), 600 (DAM)
Silkeborg Langsø, vest/midt	127,8	2,7	A2/B	nej	IIa	N	SB, SPA, DAM	ja	315 (SPA)
Silkeborg Langsø, øst	92,4	2,3	A2/B	nej	IIa	N	SPA	ja	3125 (SPA)
Tange Sø (SM)	590*	2,8	A2/B	nej	IIb	--	--	--	
Engetved Sø	4,8	1,1	B	nej	IIa	N	SB	ja	
Ørn Sø	40,4	4	B	nej	IIb	N	SPA, DAM SB	ja	86 (SPA), 700 (DAM)

SM = stærkt modificeret vandområde

* En del af arealet ligger i tilstødende kommuner

1) Målsætninger:

- A. Skærpet målsætning: Det naturlige plante- og dyreliv i søen må ikke påvirkes af menneskelige aktiviteter i sø/opland
 A2. Skærpet målsætning: Søen skal kunne anvendes til badning, aktiviteter i søen eller i oplandet.
 B. Generel målsætning: Det naturlige plante- og dyreliv i søen må kun påvirkes svagt af spildevand. Tilførslen af fosfor fra alle kilder skal søges mindsket mindst muligt.
 C. Lempet målsætning: Det naturlige dyreliv i søen tillades væsentligt påvirket af spildevand, dog skal tilførslen søges mindsket mest muligt.

2) Risikogruppe:

- IIa: Det er allerede klart uden yderligere karakterisering eller overvågning, at gældende regionplanmål nås.
 IIb: Tilgængelige data indikerer ikke risiko for, at gældende regionplanmål ikke nås, men kvaliteten og anvendeligheden af de tilgængelige data kan forbedres.
 IIa: Det er muligt at gældende regionplanmål ikke nås, men der mangler data til at vurdere dette tilstrækkelig sikkert.
 IIb: Det er sandsynligt, at gældende regionplanmål ikke nås, men yderligere karakterisering og / eller overvågning er nødvendig for at iværksætte foranstaltninger.
 IIc: Det er allerede klart uden yderligere karakterisering eller overvågning, at gældende regionplanmål ikke kan nås.

3) Påvirkningstype:

N: Påvirkning med næringsstoffer og organisk stof

4) Indsatsprogram:

SB: Spredt bebyggelse

SPA: Spildevandsanlæg

DAM: Dambrug

Landbrug: Det fremgår ikke af identifikationen i basisanalysen, ved hvilke søer der skal ske reduktion af landbrugsbidraget.

Salten Langsø, Gudensø, Borre Sø og Ørnsø ligger i Natura 2000-områder. Samtlige søer har en generel målsætning for vandkvalitet og en skærpet målsætning som badesø ifølge kommuneplan 2009 for Silkeborg Kommune.

Ifølge basisanalysen er målsætningen ikke opfyldt for samtlige søer, og det er anført, at der er behov for at få nedbragt belastningen med fosfor bortset fra Tange Sø, hvor der ikke foreligger oplysninger. Alle søerne bortset fra Tange Sø og Engetved Sø har fosforkvoter for spildevand på grund af følsomheden overfor fosfor, og der er behov for yderligere reduktioner for at få målsætningen opfyldt. Generelt bemærkes, at ingen af de berørte søer anses for særskilt kvælstoffølsomme, idet fosfor anses for at være den primært styrende faktor for graden af algevækst i disse.

Engetved Sø

Søen ligger syd for Them i kanten af Salten Ådal tæt på den geologisk karakteristiske Salten profil i Silkeborg Kommune. Engetved Sø har en generel målsætning for vandkvaliteten i regionplanen (B). Søen klassificeres som kalkrig, brunvandet sø med vandplantevegetation, herunder kransnålalger. Søen er meget sårbar overfor belastning med kvælstof og fosfor.

Fosforkoncentrationen i Engetved Sø er faldet fra knap 0,070 mg P/l i 1994 til et forholdsvist lavt niveau på 0,039 mg P/l i 2007. Kvælstofkoncentrationen er også faldet i perioden fra ca. 1 mg N/l til 0,57 mg N/l i 2007. Planteplankton vækstbegrænses formentlig både af kvælstof og fosfor. Det generelle fald i næringsstofniveauet har medført et fald i klorofylkoncentrationen til 10,6 µg/l i 2007, og sigtdybden er tilsvarende øget fra 1,1 meter til 1,8 meter (sommergennemsnit), svarende til sigt til bunden næsten overalt i søen om sommeren. Søen har i dag en artsrig og meget udbredt undervandsvegetation med 9 arter, hvoraf tornfrøet hornblad, butbladet vandaks og undervandsformen af enkelt pindsvineknop er de almindeligste. Søen huser også to arter af kransnålalger, og der er et rigt fugleliv i og ved søen.

Søen har et oplandsareal på 511 ha, hvoraf ca. 20 % består af skov og udyrkede arealer og ca. 80 % af dyrkede arealer. Søen tilføres næringsstoffer fra det åbne land og spredt bebyggelse via to mindre tilløb. Udledning fra en ejendom i oplandet er bragt til ophør i 2010, og udledning af urensset spildevand fra de få tilbageværende ejendomme forventes bragt til ophør inden udgangen af 2012. Kongensholm Bæk løber til det vestlige bassin, og et ganske lille tilløb løber til østbassinet. De to bassiner er stort set adskilte. Afløbet fra søen sker fra det østlige bassin til Salten Å.

Ifølge forslag til vandplan for Randers Fjord er belastningen med fosfor 61 kg/år i 2005. Belastningen med kvælstof er ikke opgjort i vandplanforslaget. Belastningen er derfor beregnet ved hjælp af de værdier for udvaskning fra dyrket og udyrket opland, som Miljøstyrelsen har oplyst, kan lægges til grund ved kvælstofopgørelsen i husdyransøgninger. Beregningerne viser, at den samlede belastning med kvælstof til Engetved Sø er på 320 kg N/år.

Målsætningen i søen er tæt på at være opfyldt. For at fastholde den positive udvikling skal det sikres, at der ikke sker en øget tilførsel af næringsstoffer ved aktiviteter i oplandet til søen.

Salten Langsø

Salten Langsø har en generel målsætning i regionplanen og en skærpet målsætning som badesø i kommuneplanen (B2). Søen ligger i Natura 2000-område: EF-fuglebeskyttelsesområde 33 Salten Langsø og EF-habitatområde 48 Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenåen. Store dele af søens omgivelser er fredede af hensyn til landskabet. Belastningen til søen er faldet som følge af forbedret spildevandsrensning, ophør af udledninger fra landbrug og forbedrede opbevaringsforhold for husdyrgødning, nedlæggelse af dambrug og forbedret rensning og indførelse af nye fodertyper på de resterende dambrug. Målsætningen er ikke opfyldt på grund af tilførsel af fosfor og intern belastning med fosfor fra søbunden. Ifølge basisanalysen er der behov for at reducere fosfortilførslen yderligere for at opnå tilfredsstillende vandkvalitet. Da fosfor er den primært styrende faktor for algevækst i Salten Langsø, vurderes tilførsel af kvælstof ikke at være afgørende for miljøkvaliteten.

Badevandsmålsætningen kan ikke anses for opfyldt på grund af algeopblomstring, som optræder hvert år i dele af sommerperioden. Der udtages ikke badevandsprøver i Salten Langsø, fordi der ikke er adgang for offentligheden til badning i søen.

Det er kommunens vurdering, at reduktion i fosforbelastningen fortsat er nødvendig for at overholde forpligtelserne til at sikre en gunstig bevaringsstatus for Salten Langsø, hvor naturtilstanden ikke er tilfredsstillende som følge af næringsstofbelastning. Næringsstofferne giver en voldsom vækst af planktonalger, som giver uklart vand og bortskygger den undervandsvegetation, som naturligt ville indfinde sig. Endvidere vurderes reduktionen at være nødvendig for at sikre målopfyldelse med hensyn til badevandskvalitet og vandkvalitet.

Kommunen vurderer på baggrund af de internationale, regionale og lokale interesser knyttet til Salten Langsø, at indgreb overfor udledning af spildevand fra punktkilder og spredt bebyggelse alene ikke vil være en tilstrækkelig indsats.

Borre Sø

Borre Sø har en generel målsætning for vandkvaliteten i regionplanen (B) og en skærpet målsætning som badesø (A2) i kommuneplanen. En del af søen ligger i Natura 2000-område: EF-Habitatområde 181 Silkeborgskovene. Belastningen til Borre Sø er faldet som følge af forbedret spildevandsrensning, ophør af udledninger fra landbrug og forbedrede opbevaringsforhold for husdyrgødning. Målsætningen er dog ikke opfyldt på grund af tilførsel af fosfor og intern belastning med fosfor fra søbunden. Da fosfor er den primært styrende faktor for algevækst i Borresø, vurderes tilførsel af kvælstof ikke at være afgørende for miljøkvaliteten.

Det følger af kommuneplan 2009, at vandkvaliteten og de hygiejniske forhold i alle badesøer skal være tilstrækkelig god til, at søerne kan anvendes til badning i hele badesæsonen, som dækker perioden fra 1. juni til 1. september. Det er kommunens ambition, at vandkvaliteten skal være i top og bidrage til naturens mangfoldighed og muligheden for aktiviteter i tilknytning til vandområderne. Kommunen har skærpet fokus på at forbedre og sikre badevandskvaliteten i søerne i hele Gudenåens hovedløb, bl.a. med henblik på at aflaste særligt sårbare søer i internationale beskyttelsesområder for badning. Der er således væsentlige lokale interesser knyttet til badesøerne, som medfører, at der skal tages de nødvendige hensyn ved godkendelse af etableringer, udvidelser eller ændringer af husdyrbrug.

I Borre Sø ligger De Små Fisk, som er en offentlig badeplads, hvor der udtages badevandsprøver hvert år. Der er således væsentlige lokale interesser specifikt knyttet til Borre Sø, som forudsætter en god vandkvalitet.

Siden 2008 har der været færre alger i Borre Sø end normalt. Dette tilskrives pludselig indtrådt masseforekomst af den invasive art vandremusling. Med vores nuværende vidensgrundlag bør effekten af en pludseligt forekommende invasiv art ikke tillægges afgørende vægt ved vurderingen af risiko for forringelse af miljøtilstanden. Det er derfor fortsat kommunens vurdering, at reduktion i fosforbelastningen er nødvendig for at overholde forpligtelserne til at sikre en gunstig bevaringsstatus for Borre Sø, hvor naturtilstanden ikke er tilfredsstillende som følge af næringsstofbelastning. En reduktion er også i overensstemmelse med basisanalysens anbefalinger og kommunens mål og retningslinjer for anvendelsen til badevand.

Ørnsø

Ørnsø har en generel målsætning (B) i Vandkvalitetsplan 2005 for Århus Amt og ligger i Natura 2000-område: EF-Habitatområde nr. 181 Silkeborgskovene. Belastningen til Ørnsø er faldet som følge af nedlæggelse af dambrug og forbedret rensning og indførelse af nye fodertyper på de resterende dambrug. Der er også sket et fald i bidraget fra spredt bebyggelse uden for kloakeret område. I dag

modtager Ørnsø kun mindre mængder spildevand fra regnvandsbassiner og spredt bebyggelse, og forureningen fra dambrugene er relativt lille. Trods et fald i belastningen er målsætningen ifølge basisanalysen i den statslige vandplanlægning ikke opfyldt, og det er anført, at der er behov for at få nedbragt belastningen med fosfor. Det fremgår også af regionplanen, at målsætningen ikke er opfyldt på grund af tilførsel af fosfor fra omgivelserne og ophobet fosfor i søbunden fra tidligere udledning. For at få målsætningen opfyldt og fremme udviklingen hen imod egnet lokalitet for forekomst af langskudsplanter i habitatområdet er der behov for yderligere reduktion i tilførslen af fosfor til Ørnsø.

Øvrige søer

Det er kommunens vurdering, at de øvrige søer i oplandet til udbringningsarealerne er mindre sårbare eller mindst lige så sårbare med hensyn til kvælstof og fosfor som Engetved Sø, Ørnsø, Salten Langsø og Borre Sø. Fosfor er den primært styrende faktor for algevækst i alle søerne bortset fra Engetved Sø, hvor også kvælstof spiller en betydende rolle. Det beskyttelsesniveau, der er krævet af hensyn til internationale forpligtelser, mål for vandkvaliteten og lokale rekreative fokusområder, vurderes derfor at være tilstrækkeligt også for disse søer.

De enkelte arealer i søoplande

Nedenfor er givet en vurdering af tabsrisiko for fosfor fra de ansøgte arealer til udspredning af husdyrgødning.

De enkelte arealer i oplandet til Engetved Sø, Salten Langsø og Borre Sø

Ca. 200 ha af de ansøgte arealer til udspredning afvander til Salten Langsø og nedstrøms beliggende søer, herunder Borre Sø.

Mark 20-0 (8,05 ha) ligger i kanten af drænet lavbund indenfor P-klasse II og omkranser § 3-beskyttet mose med vandhuller. På grund af drænet sandjord og tæt kontakt til drænet lavbund og mose med vandhuller er arealet kategoriseret som fosforklasse III, idet risikoen for tab af fosfor fra arealerne vurderes at være høj. Fosfortallet tillægges ikke afgørende vægt, idet tabsrisikoen fra arealerne på grund af disses beliggenhed og beskaffenhed vurderes at være særligt høj. Da der er fosforbalance på arealerne bortfalder grundlaget for at skærpe med udvidede bræmmer omkring vandområdet på grund af risiko for tilførsel af fosfor til vandmiljøet.

Mark 16-3, 22-1, 25-0 (12,3 ha) er dræned sandjorde, som indeholder/ligger i kanten af drænet lavbund indenfor P-klasse II. På grund af drænet lavbund, drænet sandjord og tidvis vandlidende partier kategoriseres arealerne som P-klasse III, idet risikoen for tab af fosfor fra arealerne vurderes at være høj. Fosfortallet tillægges ikke afgørende vægt jf. afsnittet om mark 20-0.

Mark 17-1 (6,6 ha) indeholder skrånende partier med hældning større end 6 ° mod § 3-beskyttet vandhul, der ligger i oplandet til Engetved sø. På grund af drænet sandjord, forekomst af drænet lavbund indenfor P-klasse II og nærhed til vandhul kategoriseres arealet som værende i fosforklasse III, idet risikoen for tab af fosfor fra arealerne vurderes at være høj. Fosfortallet tillægges ikke afgørende vægt jf. afsnittet om mark 20-0. Ifølge husdyrgødningsbekendtgørelsen må der ikke anvendes flydende husdyrgødning, når hældningen er over 6°, og afstanden er mindre end 20 m. Da Engetved Sø er et særligt sårbart vandområde, vurderes der endvidere at være grundlag for at stille vilkår om 20 meter dyrknings- og gødskningsfri bræmme langs vandhullets øverste kant for at undgå risiko for direkte afstrømning/udsivning af fosfor og kvælstof fra husdyrgødningen, der udbringes på den bagved liggende del af arealet, som også er stærkt skrånende (se afsnit om vandhuller).

Mark 27-0 ligger 5 m fra samme vandhul som mark 17-1. Arealet ligger i fosforklasse III. Da der ikke indgår skrånende arealer, vurderes en 10 m udyrket og ugødsket bræmme langs vandhullets øverste kant at være tilstrækkelig.

Mark 18-1 og NYcp1 ligger begge i oplandet til Engetved sø, NYcp1 dog kun med en del af arealet. 18-1 ligger i nærheden af samme § 3- beskyttede vandhul som 17-1 og 27-0. Der er ca. 35 meter til vandhullet fra mark 18-1. Der indgår ikke skrånede partier ned til vandhullet. Mark NYcp1 ligger ikke i nærheden af § 3 vandhullet. Idet der ikke indgår skrånede partier ned til vandhullet, og ingen af arealerne er kategoriseret som lavbund eller omfattet af nitrat- eller fosforklasser, er der ikke grundlag for at stille skærpede krav af hensyn til forhøjet risiko for udvaskning af fosfor fra husdyrgødningen til Engetved Sø.

På mark 21-0 og 50-0 (12,52 ha) vurderes risikoen for tab af fosfor fra arealerne at være høj, da det dels er drænede sandjorde som også ligger vandløbsnært. Fosfortallet tillægges ikke afgørende vægt jf. mark 20-0. Arealerne kategoriseres som fosforklasse III.

Mark 4-0 (8,58 ha) grænser ned til § 3-beskyttede vandhuller. Marken kategoriseres som værende fosforklasse III på grund af beliggenhed i oplandet til Engetved Sø (se afsnit om vandhuller). Fosfortallet tillægges ikke afgørende vægt jf. afsnittet om mark 20-0. Da der er fosforbalance, bortfalder grundlaget for at skærpe med udvidede bræmmer omkring de omtalte vandhuller på grund af risiko for tilførsel af fosfor til vandmiljøet. Da vandhullet ved mark 4-0 ligger udenfor den del af 4-0, som ligger i oplandet til Engetved Sø, er der ikke grundlag for at stille krav af hensyn til forhøjet risiko for udvaskning af kvælstof fra husdyrgødningen til Engetved Sø.

Mark 5-0 og 6-0 grænser ned til § 3-beskyttede vandhuller, der begge ligger i oplandet til Engetved sø. På grund af risiko for direkte afstrømning/udsivning af kvælstof til vandhullerne med forbindelse til Engetved Sø vurderes der at være grundlag for at stille vilkår om 10 meter dyrknings- og gødskningsfri bræmmer om vandhullerne ved mark 5-0 og 6-0.

På mark 3-0, 10-0, 23-0, 24-0, 28-0, 29-0, 30-0, 31-0, 35-3, 35-4, 51-0, 24-1 (ca. 73 ha), som er lerblandede sandjorde, vurderes risikoen for tab af fosfor fra udspretningsarealerne at være lav, selvom arealerne er drænet, når der tilføres samme mængde fosfor, som der fraføres fordi afstanden til vandløb samtidig er stor. Fosfortallet tillægges ikke afgørende vægt jf. afsnittet om mark 20-0. Arealerne er kategoriseret som fosforklasse I. Arealerne i oplandet til Engetved Sø er kategoriseret (3-0, 10-0, 23-0, 24-0, 28-0, 29-0 og 24-1) som fosforklasse III.

På ca. 66,45 ha arealer (mark 31-1, 32-0, 33-0, 34-0, 35-0, 35-1, 35-2, 28-1, N1, N2, NYsb1, N37-4, NYis1) vurderes risikoen for udsivning af fosfor at være lav, fordi arealerne, som er lerblandede- og grovsandede jorde, ligger langt fra vandløb og er udrænede. Der er derfor ikke grundlag for at opgradere arealerne til anden P-klasse med den anvendte husdyrgødning.

På de 21 ha aftalearealer tilknyttet Tømmerbyvej 15 (mark OJ1, OJ2, OJ3) i oplandet til Engetved Sø vurderes risikoen for udsivning af fosfor at være lav, da der antages at være fosforbalance på arealerne, og arealerne samtidigt ligger langt fra vandløb og er udrænede. Aftalearealerne vurderes samlet set ikke at udgøre en risiko for miljøet, der kan begrunde skift til af fosfor- eller nitratklasse og dermed krav om § 16 godkendelse som forudsætning for, at arealet kan anvendes til udspretning for det ansøgte projekt.

De enkelte arealer i oplandet til Ørnsø

Ca. 60 ha af de ansøgte arealer til udspretning afvander til Ørnsø. Ingen af disse arealer ligger vandløbsnært, og der indgår derfor heller ikke stærkt skrånende partier mod vandløb. Ud over 0,2 ha lav-

bund (omfattet af P-klasse II) på mark 7 indgår der ikke lavbund. Derfor vurderes det, at der ikke er risiko for direkte afstrømning af husdyrgødning og næringsstoffer til Løgager Bæk, Kalkens Bæk og videre til Ørnsø.

På mark 1-0, 7-0, 9-0, 17-0, 18-0 og 40-0 (ca. 48 ha), som primært er lerblandede sandjorder, vurderes risikoen for udsivning af fosfor at være lav, når der tilføres samme mængde fosfor som der fraføres, alene på grund af dræning, fordi afstanden til vandløb er stor. Fosfortallet tillægges ikke afgørende vægt jf. mark 20-0. Arealerne er kategoriseret som fosforklasse I.

På mark 17-2, N40-1 og N40-2 (ca. 12 ha i alt) vurderes risikoen for udsivning af fosfor at være lav, fordi arealerne ikke ligger i nærheden af vandløb og er udrænedede. Der er derfor ikke behov for at opgradere arealerne til anden P-klasse.

Vurdering Engetved Sø

Ca. 95 ha ejet/forpagtet areal samt 21 ha aftalearealer afvander til Kongensholm Bæk og herfra videre til Engetved Sø. Det fremgår af figur 7.1.2. og tabel 7.1.2, hvilke marker det drejer sig om. Søen har et samlet oplandsareal på 511 ha, hvoraf 80 % eller ca. 400 ha er dyrkede arealer. Det betyder, at udspretningsarealerne i det ansøgte projekt udgør ca. 30 % af det samlede opdyrkede areal og derfor kan have væsentlig betydning for miljøtilstanden i Engetved Sø i sig selv. Ved nedenstående vurdering er der derfor lagt særlig vægt på, at projektet indeholder tiltag til reduktion af belastningen med fosfor og kvælstof i det omfang, det er relevant ved vurdering af risiko for tab af næringsstoffer til søen som følge af udvaskning, udsivning og overfladisk afstrømning.

Sårbarhedsvurdering for fosfor

Beliggenheden af udspretningsarealer i oplandet til Engetved Sø fremgår af tabel 7.2.1, og vurdering af sårbarhed af disse arealer fremgår af tabel 7.2.2. Til vurdering af, om der er grundlag for at skærpe beskyttelsesniveauet for fosfor, blev der for det oprindeligt indsendte projekt gennemført en screening af worst case med udgangspunkt i metoden i den digitale husdyrvejledning, se tabel 7.2.4. Aftalearealerne blev ikke inddraget i screeningen, da disse har 0-balance for fosfor og samtidigt ligger robust i vandløbssystemet. Screeningen viste, at husdyrbruget overskrider vejledningens 1 % grænse for belastning af sårbare områder med 0,23 % allerede indenfor de 8 første år, hvorfor der var grundlag for at skærpe af denne grund. Efter projektilpasning, som medfører fosforbalance på samtlige udspretningsarealer, bortfalder grundlaget for at skærpe.

Af de ejede og forpagtede arealer er der 27,9 ha, hvor risikoen for tab af fosfor vurderes at være høj, 65,5 ha med moderat risiko og 1,37 ha med lav risiko. For de 21 ha aftalearealer vurderes risikoen at være lav.

Da udspretningsarealerne udgør en væsentlig del af det samlede, dyrkede areal i oplandet til Engetved Sø, meget klassificeres som meget sårbart vandområde indenfor søtypen kalkrige søer med kransnålalger, stilles der for arealer med høj og moderat tabsrisiko skærpede krav til beskyttelsesniveauet for fosfor som for arealer på drænedede lerjorder med fosfortal over 6,0, dvs. P-klasse III med fosforbalance, jf. husdyrgodkendelses-bekendtgørelsens bilag 3, punkt C som forudsætning for at kunne meddele miljøgodkendelse, dvs. areal 1-0, 3-0, 4-0, 5-0, 10-0, 17-1, 18-1, NYcp1, 21-0, 23-0, 24-0, 27-0, 28-0, 29-0, 50-0, 22-0, 22-1, 24-1 og 25-0. Idet der er absolut fosforbalance i projektet frafaldes bræmmekravet af hensyn til risiko for tab af fosfor undtagen for areal 17-1, hvor der indgår stærkt skrånende partier ned mod vandhullet og 27-0 som ligger tæt på samme vandhul. For Mark 27-0 og 17-1 er bræmmekravet og begrundelse herfor uddybet i afsnittet om sårbarhedsvurdering for kvælstof. For arealer med lav tabsrisiko vurderes husdyrlovens generelle beskyttelsesniveau at være tilstrækkeligt ved fosforbalance eller moderate fosforoverskud.

Ud fra sårbarhedsvurderingen vil det skærpede beskyttelsesniveau medføre, at der er ca. 93,4 ha ejede/forpagtede arealer med krav om fosforbalance. Ved vurderingen er lagt vægt på niveauerne for den faktiske fosfortilførsel. Der indarbejdes derfor vilkår om maksimalt tilladeligt fosforoverskud på bedriften med udgangspunkt i de stillede krav på arealerne i oplandet til Engetved Sø.

Aftalearealerne er lavrisiko-arealer, hvor der med udbringning af kvæggødning fra projektet op til harmoni er estimeret 0-fosforbalance på arealerne.

Sårbarhedsvurdering for kvælstof

Kvælstof er i perioder den begrænsende faktor for algevækst i Engetved Sø. Søen klassificeres derfor som meget kvælstofsårbart sårbart vandområde, da der er tale om en kalkrig, brunvandet sø med vandplantevegetation, herunder kransnålalger, som har et lille opland. Nitratudvaskningen fra det samlede husdyrbrug skal derfor være mindre end 1 % af den samlede nitratudvaskning fra oplandet til søen, for at det uden rimelig videnskabelig tvivl kan udelukkes, at projektet medfører skadevirkninger på naturområdet, jf. metoden i den digitale husdyrvejledning.

Nitratudvaskningen fra rodzonen, der stammer fra husdyrgødning, udgør ifølge beregningerne i Farm-N 13 kg N/ha/år for de ansøgte arealer, når effekten svarende til kunstgødte arealer er fratrukket (49,5 kg N/ha/år inkl. husdyrgødning - 45,1 kg N/ha/år eksklusiv husdyrgødning). Der tages også udgangspunkt i en udvaskning på 13 kg N/ha/år for aftalearealerne, da der ikke foreligger beregninger for disse.

Søoplande er ikke medtaget i statens nitratklassekortlægning. Overordnet vurderes det, at reduktionen af kvælstof mellem rodzone og Engetved Sø ligger mellem 0-50 % (gennemsnit 25 %) for det lille søopland jf. tabel 7.2.5. For de konkrete udspretningsarealer vurderes kvælstofreduktionspotentialiet at ligge mellem 0-50 % for arealer med høj eller moderat risiko i tabel 0.1.3, og mellem 76-100 % (82 %) for arealer med lav risiko.

Med baggrund i ovenstående kan det forventes, at kvælstofbidraget til Engetved Sø fra de 116 ha ansøgte udspretningsarealer, som afvander via Kongensholm Bæk, er 320 kg N/år jf. tabel 7.2.5 (kun effekt af husdyr),.

Den samlede tilførsel af kvælstof til Engetved Sø fra oplandet vurderes at være ca. 24.690 kg N/år jf. tabel 7.2.5.

Screeningen viser, at det ansøgte projekt udgør 1,3 pct. af den samlede udvaskning til Engetved Sø. Det vurderes, at det ansøgte projekt bidrager med en så stor del af kvælstofudvaskningen til Engetved Sø, at det i sig selv kan have en skadevirkning på søen. Der vurderes at være grundlag for at skærpe alene af denne grund.

Tabel 7.2.5. Tilførsel af kvælstof til Engetved Sø

Engetved Sø	
Opland	
Opland til Engetved Sø	511 ha
Dyrket areal i vandoplandet 80 %	409 ha
Øvrige arealer i vandoplandet 20 %	102 ha
Reduktionspotentialer for oplandet	0-50 % (genn. 25 %)

Engetved Sø	
Opland	
Genst. udvaskning fra rodzonen fra dyrkede arealer i oplandet (jordtypeafhængig)*	78 kg N/ha/år
Udvaskning fra dyrkede arealer i oplandet	23.926 kg N/år
Udvaskning fra øvrige arealer i oplandet (standart betragtning på 10 kg pr ha.)	765 kg N/år
Udvaskning i alt via vandoplandet	24.690 kg N/år
Det ansøgte	
Reduktionspotentiale, pct.	25 % og 82 %
Udspretningsareal indenfor oplandet (95 ha eget og 21 ha aftale)	116 ha
Udvaskning fra rodzonen (udvaskning svarende til kunstgødgede arealer fratrukket)	13 kg N/ha/år
Samlede påvirkning til Engetved Sø (116 x 13 x 0,75)	1131 kg N/år
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Engetved Sø	1,3 %

*(78 kg N/ha/år * 100 % sandjord)/100 + (47 kg N/ha/år * 0 % lerjord)/100

Udspretningsarealerne udgør en væsentlig del af det samlede, dyrkede areal i oplandet til Engetved sø, og beregningen viser overskridelse af 1 % grænsen til meget sårbart vandområde indenfor søtypen kalkrige søer med kransnålagler. For de 93, 4 ha med moderat- eller høj risiko, hvor kvælstofreduktionspotentialet vurderes at ligge mellem 0-50 %, stilles der derfor skærpede krav om, at arealerne flyttes til nitratklasse 3 med krav om 50 % reduktion af de generelle harmoniregler jf. husdyrgodkendelses-bekendtgørelsens bilag 3 som forudsætning for at kunne meddele miljøgodkendelse. Det drejer sig om arealerne 1-0, 3-0, 4-0, 5-0, 6-0, 10-0, 17-1, 18-1, NYcp1, 21-0, 23-0, 24-0, 27-0, 28-0, 29-0, 50-0, 22-0, 22-1, 24-1 og 25-0.

For at minimere risikoen for tab af kvælstof direkte til vandmiljøet, herunder fra de bagved liggende dele af udspretningsarealet stilles endvidere krav om dyrknings- og gødningsfri bræmmer på 10 m mellem udspretningsarealet og angivne vandhuller på markerne 5-0, 6-0 og 27-0 som forudsætning for at kunne meddele miljøgodkendelse. På mark 17-1 stilles krav om 20 m dyrknings- og gødningsfri bræmme på grund af stærkt skrånende partier ned mod vandhullet. En dyrknings- og gødningsfri bræmme minimerer risikoen for tab af kvælstof direkte til vandmiljøet, herunder fra de bagved liggende dele af udspretningsarealet.

Med denne skærpelse vurderes projektet ikke at udgøre en væsentlig risiko for miljøet i Engetved Sø med hensyn til kvælstof. For arealer med lav tabsrisiko vurderes husdyrlovens generelle beskyttelsesniveau at være tilstrækkeligt.

Aftalearealerne OJ1, OJ2, OJ3 vurderes at være robuste i forhold til nitratudvaskning med et kvælstofreduktionspotentiale mellem 76-100 % på grund af stor afstand til vandløbssystemet og fravær af dræn, hvorfor der ikke grundlag for, at disse arealer omfattes af nitratklasser.

Samlet vurdering søer

77,6 % af udspretningsarealerne ligger i oplandet til Salten Langsø og nedstrøms beliggende Silkeborg-søer, herunder Borre Sø i Natura 2000-område. En del af disse arealer ligger endvidere i oplandet til den særligt sårbare Engetved Sø. De resterende 22,4 % ligger i oplandet til Ørnsø og nedstrøms beliggende søer.

Kommunen vurderer på baggrund af ovenstående fremstilling:

- at der for arealer med høj tabsrisiko bør stilles skærpede krav til beskyttelsesniveauet for fosfor som for arealer på drænedede lerjorder med fosfortal over 6,0, dvs. fosforbalance, jf. husdyrgodkendelses-bekendtgørelsens bilag 3, punkt C
- at der for arealer med moderat tabsrisiko i oplandet til Engetved Sø også bør stilles skærpede krav for beskyttelsesniveauet for fosfor som for arealer på drænedede lerjorder med fosfortal over 6,0, dvs. fosforbalance, jf. husdyrgodkendelses-bekendtgørelsens bilag 3, punkt C
- at der for arealer med moderat tabsrisiko i oplandet til de øvrige søer bør stilles skærpede krav for beskyttelsesniveauet for fosfor som for arealer på drænedede lerjorder med fosfortal 4,0-6,0, dvs. i den konkrete sag et P-overskud på max. 5,0 kg P/ha/år, jf. husdyrgodkendelses-bekendtgørelsens bilag 3, punkt C
- at husdyrlovens generelle beskyttelsesniveau er tilstrækkeligt for arealer med lav tabsrisiko.
- at der skal indarbejdes vilkår for fosforbalancen.
- at der skal stilles vilkår om bræmmer på nærmere angivne dele af udspretningsarealet ned mod vandområder i oplandet til Engetved Sø for at undgå væsentlig risiko for direkte afstrømning/udsivning af fosfor og kvælstof.

Bortset fra Engetved Sø, hvor kvælstof er den primært styrende faktor for algevækst i visse perioder af året, er der ikke gennemført yderligere beregninger eller vurderinger af tabsrisiko for kvælstof i søoplande, fordi fosfor anses for den primært styrende faktor for algevækst i de berørte søer.

Silkeborg Kommune forventer med de anviste tilpasninger, at der ikke vil være risiko for, at det ansøgte projekt i sig selv eller i kumulation med andre projekter vil forringe vandkvaliteten, udpegingsgrundlaget eller kvaliteten som Natura 2000-område eller andre interesser tilknyttet Engetved Sø, Salten Langsø, Borre Sø eller Ørnsø, idet der lægges afgørende vægt på det oplyste næringsstofregnskab.

Da de øvrige søer i oplandet til udbringningsarealerne er mindre sårbare eller højst lige så sårbare som Ørnsø, Salten Langsø og Borre Sø, vurderes det, at det beskyttelsesniveau, der er krævet af hensyn til internationale forpligtelser, mål for vandkvaliteten og lokale rekreative fokusområder, også er tilstrækkeligt for disse søer.

§ 3-beskyttede vandhuller

Jævnfør natur-afsnittet er der ikke registreret særligt naturindhold eller særligt næringsstoffølsomme arter i tilknytning til berørte § 3-beskyttede mindre vandområder. Derfor er vurderingen her rettet mod risiko for direkte afstrømning/udsivning af husdyrgødning og næringsstoffer til vandhullerne, som kan fungere som transportveje for næringsstoffer til følsomme vandområder.

- Afstanden fra mark 4-0 til vandhul øst for udbringningsarealet er ca. 3 m. Der indgår ikke skrånende areal eller lavbund på udbringningsarealet.
- Afstanden fra mark 6-0 til vandhul, som omkranses af udbringningsarealet, er ca. 5 m. Der indgår ikke skrånende areal eller lavbund på udbringningsarealet. Arealet ligger i oplandet til Engetved Sø

- Mark 20-0 omkranser en § 3-mose, som indeholder to vandhuller. Afstanden fra udspretningsarealet til nærmeste vandhul er ca. 5 meter. Der indgår ikke skrånende areal eller lavbund på udbringningsarealet.

- Afstanden fra mark 5-0 til vandhul, som omkranses af udbringningsarealet, er ca. 2 m. Der indgår et mindre parti med skrånende areal (6-12 grader) mod den østlige side af vandhullet. Der indgår ikke lavbund på udbringningsarealet. Marken ligger i oplandet til Engetved Sø.

- Afstanden fra mark 17-1 til vandhul syd for udbringningsarealet er ca. 2 m, og udspretningsarealet skråner (6-12 grader) mod vandhullet. Der indgår desuden lavbund på udbringningsarealet. Marken ligger i oplandet til Engetved Sø.

- Afstanden fra Mark 27-0 til samme vandhul som mark 17-1 er 5 m. Der indgår ikke skrånende areal eller lavbund på udbringningsarealet.

For at minimere risikoen for tab af kvælstof direkte til vandmiljøet stilles krav om dyrknings- og gødningsfri bræmmer på 10 m mellem udspretningsarealet og angivne vandhuller på markerne 5-0, 6-0 og 27-0 som forudsætning for at kunne meddele miljøgodkendelse, idet der forudsættes absolut fosforbalance i projektet. På mark 17-1 stilles krav om 20 m dyrknings- og gødskningsfri bræmme på grund af stærkt skrånende partier ned mod vandhullet. For en indgående vurdering henvises til afsnittet om de enkelte arealer i søoplande og afsnittet om kvælstof og fosfor til Engetved Sø.

Med ovennævnte skærper vurderes projektet ikke at udgøre en væsentlig risiko for vandmiljøet i vandhuller og de nedstrøms beliggende vandområder. For arealer med lav tabsrisiko vurderes husdyrlovens generelle beskyttelsesniveau at være tilstrækkeligt, idet der er lagt vægt på oplysningerne om fosforbalance og tiltag til reduktion af kvælstofudvaskningen.

Udspretningsarealet til rådighed skal korrigeres for det areal, der medgår til udlægning af bræmmer.

Vandløb

Afvanding fra udspretningsarealer til nærrecipient (vandløb/sø) er beskrevet i tabel 7.2.1. Alle berørte vandløbsstrækningerne er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. De nærmeste strækninger af Skærbæk, Løgager Bæk og Kalkensbæk er A-målsatte som særligt naturområde, Frisholm Bæk, Tømmerby Bæk og Grundet Bæk er B0-målsat som område med alsidigt dyre- og planteliv, Kongensholm Bæk er overvejende B1-målsat som gyde- og yngeløpvækstområde for laksefisk, men har en C-målsætning (kun afledning af vand) på strækningen nærmest udspretningsarealerne. Skrædderdal Bæk er B3-målsat som karpefiskevand.

Vandløb anses generelt ikke for at være følsomme overfor tilførsel af næringsstoffer. Direkte afstrømning af husdyrgødning kan dog skade levevilkårene for flora og især fauna i vandløbene.

Mark 21-0 og 50-0 ligger ca. 25-30 meter fra Kongensholm Bæk. Markerne indeholder ikke skrånende partier over 6 grader mod vandløbene, og der vurderes derfor ikke at være væsentlig risiko for påvirkning af vandløbene ved direkte afstrømning af husdyrgødning.

Derudover er der ingen vandløbsnære arealer og udbringningsarealer med lavbund eller skrånende partier på eller ved udbringningsarealet ligger ikke vandløbsnært. Der vurderes derfor ikke at være

væsentlig risiko for påvirkning af målsatte vandløb eller andre vandområder som følge af direkte afstrømning af husdyrgødning.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der følgende vilkår for drift og egenkontrol.

- På markerne 5-0, 6-0 og 27-0 skal der etableres en udyrket og ugødsket bræmme, der overholder en afstand på mindst 10 m fra vandhullernes øverste kant se bilag 12.
- På markerne 17-1 skal der etableres en udyrket og ugødsket bræmme, der overholder en afstand på mindst 20 m fra vandhullernes øverste kant se bilag 12.
- Fosforoverskuddet må ikke overstige 0 kg P/ha/år. Det forudsættes at der ikke tilføres fosfor med handelsgødning/uorganisk gødning, såfremt der er balance eller fosforoverskud på arealerne (startgødning til majs undtaget). Der må ikke tilføres arealerne anden organisk gødning med indhold af fosfor end det der fremgår af nærværende godkendelse.

7.3 KVÆLSTOF OG FOSFOR TIL FJORD & HAV

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

De 267,6 ha ejede og forpagtede arealer samt 21 ha aftalearealer tilknyttet Tømmerbyvej 15 ligger i oplandet til Randers Fjord. Randers Fjord indgår i statens udpegning som vandområde overbelastet med kvælstof og fosfor.

For grundoplysninger om husdyrgødning og udspretningsarealer henvises til den miljøtekniske redegørelse i afsnittene 7.1 *Udspretningsarealerne* og 7.2 *Påvirkninger af søer og vandløb*.

Kvælstof

Ifølge beregningerne i husdyrgodkendelse.dk tilføres i nudrift 41.307 kg N/år (150 kg N/ha/år) og i ansøgt drift ca. 44.742,89 kg N/år (162,1 kg N/ha/år) til de ejede og forpagtede udbringningsarealer. Der tilføres ca. 2790 kg N/år på 21 ha aftalearealer tilknyttet Tømmerbyvej 15 (133 kg N/ha).

Kvælstofudvaskningen er beregnet til 59,1 kg N/ha ud ad rodzonen på de 276 ha i ansøgt drift. Hertil skal lægges et bidrag fra de 21 ha aftalearealer, som forventes at være lidt mindre, fordi der udbringes en mindre mængde gødning pr. ha.

Tabel 7.1.2. Fordeling af bedriftens ejede og forpagtede arealer indenfor de i husdyrloven udpegede og følsomme områder ifølge ansøgningsmaterialet:

	Total ha	N-0	N-1	N-2	N-3	G	P-0	P-1	P-2	P-3
Ejede og forpagtede arealer	276,13	176,74	0,00	0,00	99,38	114,64	92,65	143,38	0,14	39,95

99,38 ha af udbringningsarealerne er beliggende i nitrat klasse 1-3. Dette betyder, at der ifølge husdyrgodkendelseslovens beskyttelsesniveau kan stilles krav om beskyttelse af arealerne ud over de generelle krav til udbringning af husdyrgødning.

Der må max. udvaskes 51,6 kg N/ha ifølge ansøgningen, og kravet om maksimal udvaskning er derfor overholdt.

Fosfor

Som redegjort for ovenfor genereres et årligt fosforoverskud på de ejede og forpagtede udspretningsarealer på gennemsnitlig 0 kg P/ha/år. Der antages omtrentlig fosforbalance på aftalearealerne tilknyttet Tømmerbyvej 15 ved opfyldning til harmoni på 1,4 DE/ha.

Ifølge ansøgningen er husdyrlovens generelle beskyttelsesniveau for kvælstof og fosfor i oplandet til de af loven omfattede, beskyttede vandområder overholdt.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING IKKE KONTROLLERET

Randers Fjord

Dele af Randers Fjord er en del af EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 15, EF-habitatområde nr. 14 Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord og Ramsar-område. Grund Fjord og den inderste del af Randers Fjord er udlagt med generel målsætning i Regionplan 2005. Fra Uggelhuse og til Udbyhøj har fjorden skærpet målsætning i Regionplan 2005. Det skyldes, at denne del af fjorden har status som internationalt naturbeskyttelsesområde. Fra Uggelhuse er Randers Fjord en del af EF-habitatområde nr. 14 "Ålborg Bugt, Randers Fjord og Mariager Fjord". Fra Mellerup og til Udbyhøj er fjorden en del af EF-fuglebeskyttelsesområde nr. 15 og Ramsar-område nr. 11.

Hele oplandet til Randers Fjord udgør 3256 km². Ifølge statens forslag til Vandplan Hovedeopland 1.5 Randers Fjord, oktober 2010 bliver fjorden tilført ca. 3700 tons og ca.100 tons fosfor. Silkeborg Kommune har ikke kendskab til nyere opgørelser. Målsætningen for Randers Fjord er ikke opfyldt, idet miljøtilstanden er kraftigt påvirket af for store tilførsler af næringsstoffer til fjorden og dens opland. Belastning med fosfor fra spildevand og landbrugsarealer i Silkeborg Kommune er medvirkende årsag til, at målsætningen ikke er opfyldt. For at opnå en bedre miljøtilstand skal tilførslerne af kvælstof og fosfor reduceres.

Kvælstofoverskud

Ifølge sårbarhedskortlægningen i forbindelse med husdyrloven er Randers Fjord et meget sårbart område med hensyn til belastning med kvælstof. Ifølge statens nitratklassekortlægning er kvælstoftilbageholdelsen 76 – 100 % i Silkeborg Kommune og 82 % i området hvor udbringningsarealerne ligger, så der i medfør det generelle beskyttelsesniveau ikke skal stilles kvælstof-krav til ansøgninger i Silkeborgområdet.

Med en kvælstoftilbageholdelse på 82 % i oplandet til Silkeborg-søerne, på grund af de mange indskudte søer, kan det forventes at 8,9 kg N/ha/år eller i alt ca. 2384 kg N/år når frem til Randers Fjord som følge af udspretningsarealerne fra det ansøgte projekt. Hertil kommer et bidrag på ca. 180 kg N/år fra de 21 ha aftalearealer.

Silkeborg Kommune vurderer, at statens kortværk og nitratklasser pt. udgør nyeste viden på området, og med et kvælstofreduktionspotentiale indenfor intervallet på 76-100 % finder kommunen ikke, at der i relation til habitatområdet Randers Fjord er grundlag for at stille krav om at nedbringe kvælstofbelastningen fra hele eller dele af udspretningsarealet på grund af lokale forhold. Det vurderes, at de generelle harmoniregler er tilstrækkelige i den konkrete sag i forhold til beskyttelsen af Randers Fjord i forhold til kvælstof.

Fosforoverskud

Oplandet til Randers Fjord, som ligger indenfor Silkeborg Kommune, er på Statens kortværk registreret som opland til Natura 2000-område, der er overbelastet med fosfor.

Det fremgår af den konkrete vurdering af risiko for direkte afstrømning og udsivning af fosfor fra de ansøgte udspretningsarealer til søerne opstrøms Randers Fjord, at risikoen for afstrømning og udsivning af fosfor fra udspretningsarealerne til vandområderne er lav på 108,15 ha (inkl. 21 ha aftalearealer), moderat på 130,07 ha og høj på 39,2 ha udspretningsarealer. Ved vurderingen er i alle tilfælde lagt vægt på nærhed til vandområderne, skrånende partier på udspretningsarealerne mod vandområder, graden af dræning og arealernes beskaffenhed i øvrigt.

Silkeborg Kommune forventer med de anviste tilpasninger, jf. afsnit 1.2 *Påvirkning af søer og vandløb*, at der ikke vil være risiko for, at det ansøgte projekt i sig selv eller i kumulation med andre projekter vil forringe vandmiljøet i Randers Fjord på grund af tilførsel af fosfor, idet der lægges afgørende vægt på oplysningerne om fosforbalance i projektet (der fjernes mindst lige så meget fosfor med afgrøderne, som der tilføres med husdyrgødningen)år og generelt stor afstand fra arealerne til nærmeste vandløb.

Kommunen vurderer derfor, at der med fosforbalance på 0 kg P/ha/år ikke være risiko for forringelse af miljøet i Randers Fjord fra det ansøgte projekt i sig selv eller i kumulation med andre projekter på grund af tilførsel af fosfor.

Habitat-vurdering

EU's habitatdirektiv er i Danmark udmøntet i Miljømålsloven. Ifølge habitatdirektivets artikel 6 kan kommunen ikke give tilladelse til et projekt, som vurderes at ville skade et internationalt naturbeskyttelsesområde, og ifølge artikel 12 om strengt beskyttede arter må kommunen ikke give tilladelse til noget, der kan beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder for de arter, der er omfattet af direktivets bilag IV.

Habitatvurdering for Randers Fjord

Habitatområdet Randers Fjord er i nitratklassekortlægningen i husdyrgodkendelseslovgivningen er klassificeret som meget sårbart. Ifølge basisanalysen for området i forbindelse med vandplanlægningen i henhold til miljømålsloven er Randers Fjord overbelastet med kvælstof, og kvælstofbelastning anses for at være en trussel imod at opnå gunstig bevaringsstatus.

Kommunen skal foretages en vurdering af om det ansøgte projektet kan medføre skade på habitatområdet Randers Fjord som følge af nitratudvaskning, jf. metoden i den digitale husdyrvejledning.

Vurdering Pkt.1: Påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter

Ejendommen Tømmerbyvej 14 ligger indenfor det kystopland til Randers Fjord, som i vandplanlægningen udgør Gudenåen opland. Inden for oplandet er der sket en strukturudvikling i husdyrproduktionen, idet Miljøstyrelsens opgørelse over dyretrykket i danske vandoplande viser at antallet af DE i oplandet er faldet med 2,6 % fra år 2007 til 2010. Etableringer og udvidelser af husdyrbrug er således blevet modsvaret af nedlæggelser af andre husdyrbrug. Kommunens øvrige viden om ophørte husdyrbrug og meddelte tilladelser/miljøgodkendelser, som endnu ikke er udnyttede, giver ikke anledning til justering af udviklingstendensen for husdyrtrykket i oplandet. Det vurderes endvidere, at andre kilder til nitratudvaskning, fx ny bebyggelse og dambrug, ikke har givet anledning til en øget nitratudvaskning fra det aktuelle opland siden 1. januar 2007.

Da dyretryk og den samlede nitratudvaskning fra Gudenå-oplandet til Randers Fjord har været faldende siden 2007 vurderes det derfor, at det ansøgte ikke i kumulation med andre husdyrprojekter og andre projekter i øvrigt i oplandet vil have en skadevirkning på det aktuelle Natura 2000 område.

Vurdering Pkt. 2. Påvirkning fra projektet i sig selv

Randers Fjord omfatter habitat-naturtypen flodmundinger (naturtype nr. 1130) og kan karakteriseres som et lukket bassin med ringe vandudskiftning. Da der er tale om et meget sårbart vandområde, skal nitratudvaskningen fra det samlede husdyrbrug være mindre end 1 % af den samlede nitratudvaskning til fjorden (fra Gudenå-oplandet), for at det uden rimelig videnskabelig tvivl kan udelukkes, at projektet i sig selv medfører skadesvirkninger på habitatområdet.

Nitratudvaskningen fra rodzonen, der stammer fra husdyrgødning, udgør ifølge beregningerne i Farm-N 13 kg N/ha/år for det ansøgte, når effekten svarende til kunstgødte arealer er fratrukket (59,1 kg N/ha/år inkl. husdyrgødning - 46,1 kg N/ha/år eksklusiv husdyrgødning).

Ca. 288,6 ha udspretningsarealer (276 ha ejede/forpagtede/aftaler) afvander via Gudenå-systemet til Randers Fjord. Idet kvælstoftilbageholdelsen ifølge nitratklassekortet er 82 % i området, hvor udspretningsarealerne ligger, kan det beregnes, at udspretning af husdyrgødning på arealerne vil påvirke Randers Fjord med i alt ca. 675 kg N/år (288,6 ha * 13 kg N/ha/år * 0,18).

Den samlede tilførsel af kvælstof til Randers Fjord fra Gudenå-oplandet vurderes at være ca. 3.415.000 kg N/år ud fra oplysninger i basisanalysen jf. tabel 7.3.1 nedenfor.

Ifølge kommunens beregninger vil det ansøgte udgøre 0,02 pct. af den samlede udvaskning til Randers Fjord via Gudenå-oplandet. Det vurderes på den baggrund, at det ansøgte ikke i sig selv vil have en skadevirkning på habitatområdet Randers Fjord.

Tabel 7.3.1. Nitratudvaskningen fra den udbragte husdyrgødning.

Natura 2000-området	
Delområde	Randers Fjord via Gudenå
Hele oplandet til Randers Fjord	325.600 ha
Gudenå-oplandet til Randers Fjord	271.077 ha
Tilførsel af kvælstof til Randers Fjord (2004, basisanalysen)	4.100.000 kg N/år
Udvaskning i alt via Gudenå-oplandet*	3.415.000 kg N/år
Det ansøgte	
Reduktionspotentiale (jf. nitratklassekortlægningen), pct.	82 %
Areal til udspretning i alt, 267,6 ha ejede/forpagtede+ 21 ha aftalearealer	288,6 ha
Udvaskning fra rodzonen, husdyrgødning (udvaskning svarende til planteproduktion er fratrukket)	13 kg N/ha/år
Samlede påvirkning til Randers Fjord, kg N/år (288,6 x 13 x 0,18)	675 kg N/år
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Natura 2000-område	0,02 %

* Ifølge statens forslag til Vandplan, oktober 2010 bliver fjorden tilført ca. 3700 tons kvælstof ved baseline 2015.

Tilførslen fordeles forholdsmæssigt indenfor de tre kystoplande til Randers Fjord ud fra oplandenes størrelse.

Det er Silkeborg Kommunes samlede vurdering, at det ansøgte projekt ikke vil medføre en skadesvirkning på Natura 2000-området Randers Fjord, hverken i sig selv eller i kumulation med andre planer og projekter, jf. den konkrete vurdering i forhold til kvælstof og fosfor i ovenstående afsnit.

Habitatvurdering for Nissum Fjord og Skive Fjord

Ikast-Brande Kommune har i henhold til § 21 i Bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 lavet en udtalelse angående udspretningsarealer beliggende i kommune (se bilag 9 og 10). Silkeborg Kommune laver imidlertid den endelige habitatvurdering i forhold til Nissum Fjord og Skive Fjord.

Ansøger afsætter husdyrgødning svarende til 154,2 DE til 259 ha aftalearealer i Ikast-Brande Kommune, hvoraf ca. 50 ha afvander via Storå til Felsted Kog/Nissum Fjord og ca. 210 ha afvander via Karup Å til Skive Fjord/Limfjorden. Ca. 3490 kg N/år og 730 kg P/år, svarende til ca. 47 DE, afsættes på arealerne i oplandet til Nissum Fjord og 7935 kg N/år og 1660 kg P/år, svarende til ca. 107 DE afsættes i oplandet til Skive Fjord. Arealerne modtager husdyrgødning fra anden side op til harmoni på 1,4 DE/ha. Ved harmoni tilføres arealerne ca. 104 kg N/ha/år.

Ved beregning af ansøgers andel af kvælstoftilførslen til Nissum Fjord og Skive Fjord tages derfor udgangspunkt i at husdyrgødning svarende til 154,2 DE tilføres op til harmoni på 1,4 DE/ha (104 kg N/ha) på i alt 110 ha udspretningsarealer, heraf 33,7 ha indenfor oplandet til Nissum Fjord og 76,5 ha indenfor oplandet til Skive Fjord.

Felsted Kog og Nissum Fjord

Felsted Kog og Nissum Fjord er i nitratklassekortlægningen klassificeret som meget sårbart, og ifølge basisanalysen er fjorden overbelastet med kvælstof, som anses for at være en trussel imod at opnå gunstig bevaringsstatus. Kommunen skal derfor foretage en vurdering af, om det ansøgte projektet kan medføre skade på habitatområdet Nissum Fjord som følge af nitratudvaskning, jf. metoden i den digitale husdyrvejledning.

Nissum Fjord er en del af EF-habitatområde H58, EF-fuglebeskyttelsesområde F38 og Ramsarområde. En del af udpegningsgrundlaget for habitatområdet er naturtypen kystlagune, der er vurderet som en særlig truet naturtype.

Fjorden består af 3 bassiner - Yder Fjord, Mellem Fjord og Felsted Kog - med lavt vand og smalle render mellem hvert område. Ca. 70 % af ferskvandet bliver tilført via Storåen, der har sit udløb i Felsted Kog.

Arealanvendelsen i oplandet er domineret af landbrug, og andelen af landbrugsjord udgør 61 %. De mest betydende forurenende stoffer i Nissum Fjords opland er næringsstofferne kvælstof og fosfor. Den største påvirkning med kvælstof sker fra landbruget. Over 80 % af kvælstof tilførslen fra det åbne land.

Risikoanalysen har vist, at fjorden er i risiko for ikke at opfylde miljømålet i 2015. Hovedårsagen hertil er en for stor tilførsel af næringsstofferne kvælstof og fosfor fra land. Saltholdigheden og dermed slusepraksis vurderes også til at kan være medvirkende årsag til at manglende målopfyldelse. For at opnå en bedre miljøtilstand skal tilførslerne af kvælstof og fosfor især fra landbrugsdriften reduceres.

Vurdering Pkt.1: Påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter

Påvirkning fra det ansøgte projekt i kumulation med andre planer og projekter er vurderet med udgangspunkt i ejendommens geografiske placering i Randers Fjord-oplandet. Se afsnit 7.3 side 82.

Vurdering Pkt. 2. Påvirkning fra projektet i sig selv

Da Felsted Kog/Nissum Fjord er et meget sårbart vandområde skal nitratudvaskningen fra det samlede husdyrbrug være mindre end 1 % af den samlede nitratudvaskning til fjorden via Storå-oplandet, for at det uden rimelig videnskabelig tvivl kan udelukkes at projektet i sig selv medføre skadesvirkninger på habitatområdet.

Nitratudvaskningen fra rodzonen fra aftalearealerne er ikke beregnet. Der tages derfor udgangspunkt i udvaskningen på 13 kg N/ha/år fra ejede/forpagtede arealer, når effekten svarende til kunstgødede arealer er fratrukket.

Ca. 34 ha udspretningsarealer afvander via Storåen til Felsted Kog. Idet kvælstoftilbageholdelsen ifølge nitratklassekortlægningen er 78 % i oplandet, kan det beregnes, at udspretning af husdyrgødning på arealerne vil påvirke Nissum Fjord med i alt ca. 32 kg N/år.

Den samlede tilførsel af kvælstof til Nissum Fjord via Storå-oplandet vurderes at være ca. 1311.970 kg N/år, jf. tabel 7.3.2 nedenfor.

Ifølge kommunens beregninger vil det ansøgte udgøre 0,002 pct. af den samlede udvaskning til Nissum Fjord via Storå-oplandet. Det vurderes derfor, at det ansøgte ikke i sig selv vil have en skadevirkning på habitatområdet Nissum Fjord.

Tabel 7.3.2. Tilførsel af kvælstof til Nissum Fjord.

Natura 2000-område Nissum Fjord	
Delopland	Felsted Kog
Opland til Natura 2000 område (Nissum Fjord)	120259 ha
Dyrket areal i vandoplandet 61 %	73.358 ha
Øvrige arealer i vandoplandet 39 %	46.901 ha
Reduktionspotentiale for oplandet (jf. nitratklassekortlægningen)	78 %
Genst. udvaskning fra rodzonen fra dyrkede arealer i oplandet (jordtypeafhængig)*	74 kg N/ha/år
Udvaskning fra dyrkede arealer i oplandet	1.208.790
Udvaskning fra øvrige arealer i oplandet (standart betragtning på 10 kg pr ha.)	103.180
Udvaskning i alt via vandoplandet	1311.970 kg N/år
Det ansøgte	
Reduktionspotentiale (jf. nitratklassekortlægningen), pct.	78 %
Nødvendigt areal til udspretning ved 1,4 DE/ha	34 ha
Udvaskning fra rodzonen (udvaskning svarende til kunstgødede arealer fratrukket)	13 kg N/ha/år
Samlede påvirkning til Nissum Fjord (34 x 13 x 0,22)	97 kg N/år
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Natura 2000 området	0,002 %

*(78 kg N/ha/år * 90 % sandjord)/100 + (47 kg N/ha/år * 10 % lerjord)/100

Det er Silkeborg Kommunes samlede vurdering, at det ansøgte projekt ikke vil medføre skadesvirkning på Natura 2000-området Nissum Fjord, hverken i sig selv eller i kumulation med andre planer og projekter, jf. konkrete vurdering i forhold til kvælstof og fosfor i ovenstående afsnit og Ikast Brandes § 21-udtalelse (bilag 9 og 10).

Skive Fjord og Limfjorden

Oplandet til Skive Fjord er i nitratklassekortlægningen klassificeret som opland til sårbart Natura 2000 område, da fjorden har forbindelse med flere Natura 2000 områder. Limfjorden er overbelastet med kvælstof, som anses for at være en trussel imod at opnå gunstig bevaringsstatus. Kommunen skal derfor foretage en vurdering af om det ansøgte projektet kan medføre skade på habitatområder som følge af nitratudvaskning, jf. metoden i den digitale husdyrvejledning.

Skive Fjord er en del af Limfjorden og står i forbindelse med Lovns Bredning, som er udpeget som EF-fuglebeskyttelsesområde (14) *Lovns Bredning*, og EF-habitatområde (30) *Lovns Bredning, Hjarbæk Fjord og Skals, Simensted og Nørre Ådal, Skarvad Bæk*. Fjorden afvander desuden til Løgstør Bredning, som er del af EF-fuglebeskyttelsesområde (12) *Løgstør Bredning, Livø, Feggesund og Skarrehage*, EF-habitatområde (16) *Løgstør Bredning, Vejlerne og Bulbjerg* og Ramsarområde (6) *Vejlerne og Løgstør Bredning*.

Oplandet til Skive Fjord, Lovns og Risgårde Bredning er på 144.300 ha og er domineret af landbrugsarealer, som udgør ca. 70 %, hvilket svarer til et landbrugsareal på ca. 101.000 ha.

De mest betydende forurenende stoffer i Limfjordens opland er næringsstofferne kvælstof og fosfor, iltforbrugende organiske stoffer og miljøfarlige stoffer. Den største påvirkning med kvælstof sker fra landbruget. 63 % af afstrømningen af kvælstof fra oplandet til Limfjorden sker som en diffus udledning fra landbrugsarealer.

Risikoanalysen har vist, at hele fjorden er i risiko for ikke at opfylde miljømålene i 2015. Årsagen hertil er en for stor tilførsel af næringsstoffer fra land.

Vurdering Pkt.1: Påvirkning fra projektet i kumulation med andre planer og projekter

Påvirkning fra det ansøgte projekt i kumulation med andre planer og projekter er vurderet med udgangspunkt i ejendommens geografiske placering i Randers Fjord-oplandet. Se afsnit 7.3 side 82.

Vurdering Pkt. 2. Påvirkning fra projektet i sig selv

Skive Fjord kan karakteriseres som et lukket bassin, hvorfor nitratudvaskningen fra husdyrbruget skal være mindre end 1 % af den samlede nitratudvaskning til fjorden, for at det uden rimelig videnskabelig tvivl kan udelukkes at projektet medføre skadesvirkninger på tilknyttede habitatområder.

Nitratudvaskningen fra rodzonen fra aftalearealerne er ikke beregnet. Der tages derfor udgangspunkt i udvaskningen på 13 kg N/ha/år fra ejede/forpagtede arealer, når effekten svarende til kunstgødede arealer er fratrukket.

Udspretningsarealerne afvander via Karup Å til Skive Fjord/Limfjorden. Idet kvælstofreduktionspotentiallet ifølge nitratklassekortlægningen er 80 % i oplandet, kan det beregnes, at udspretning af husdyrgødning på ca. 77 ha arealer vil påvirke fjorden med i alt ca. 200 kg N/år.

Den samlede tilførsel af kvælstof til Skive Fjord vurderes at være ca. 1.039.250 kg N/år, jf. tabel 7.3.3 nedenfor.

Ifølge kommunens beregninger vil det ansøgte udgøre 0,02 pct. af den samlede udvaskning til Skive Fjord. Det vurderes, at det ansøgte ikke i sig selv vil have en skadevirkning på habitatområderne tilknyttet fjorden.

Tabel 7.3.3. Nitratudvaskningen fra den udbragte husdyrgødning.

Natura 2000-område	
Delområde	Skive Fjord, Lovns og Risgårde Bredning
Opland til Natura 2000 område	144.339 ha
Dyrket areal i vandoplandet 70 %	101.039 ha
Øvrige arealer i vandoplandet 30 %	43.300 ha
Reduktionspotentiale for oplandet (jf. nitratklassekortlægningen)	Genn. 87,5 %
Genst. udvaskning fra rodzonen fra dyrkede arealer i oplandet (jordtypeafhængig)*	78 kg N/ha/år
Udvaskning fra landbrugsarealer i oplandet	985.130 kg N/år
Udvaskning fra øvrige arealer i oplandet (standart betragtning på 10 kg pr ha.)	54.000 kg N/år
Udvaskning i alt fra oplandet	1.039.250 kg N/år
Det ansøgte	
Nødvendigt areal til udspredning ved 1,4 DE/ha	77 ha
Reduktionspotentiale for udspretningsarealer i oplandet (jf. nitratklassekortlægningen)	genn. 80 %
Udvaskning fra rodzonen (udvaskning svarende til kunstgødede arealer fratrukket)	13 kg N/ha/år
Samlede påvirkning til Natura 2000 område	200 kg N/år
Ansøgt kvælstofbidrag af samlede kvælstofbidrag til Natura 2000 området	0,02 %

*(78 kg N/ha/år * 100 % sandjord)/100 + (47 kg N/ha/år * 0 % lerjord)/100

Det er Silkeborg Kommunes samlede vurdering, at det ansøgte projekt ikke vil medføre skadesvirkning på Natura 2000-områder tilknyttet Skive Fjord, hverken i sig selv eller i kumulation med andre planer og projekter, jf. konkrete vurdering i forhold til kvælstof og fosfor i ovenstående afsnit og Ikast Brandes § 21-udtalelse (bilag 9 og 10).

Konklusion overfladevand

Husdyrlovens generelle beskyttelsesniveau for kvælstof og fosfor i oplandet til de af loven omfattede, beskyttede vandområder er overholdt for de ansøgte arealer til udspredning af husdyrgødning.

Husdyrtrykket i oplandet Randers Fjord er faldende og husdyrprojektet bidrager med mindre end 1 % af kvælstoftilførslen til fjorden. Da hele Silkeborg Kommune ifølge statens kortlægning er omfattet af et tilbageholdelsespotentiale for kvælstof på 76 – 100 %, kan Randers Fjord ikke forventes væsentlig påvirket som følge af kvælstofoverskuddet fra det ansøgte projekt.

Ud over Engetved Sø, ligger der ikke indskudte søer i den del af Gudenå-systemet, som udspretningsarealerne i Silkeborg Kommune afvander til, hvor kvælstof anses for regulerende faktor i forhold til algevækst og dermed styrende risiko- eller påvirkningsfaktor i forhold til opfyldelse af målsætningen for vandområderne. Med de anviste tilpasninger, hvor en række arealer flyttes til nitratklasse3, og der med indarbejdes vilkår om gødnings- og dyrkningsfri bræmmer omkring vandhuller i tilknytning til udspretningsarealerne vurderes der ikke at være væsentlig risiko for miljøet i Engetved Sø på grund af kvælstoftilførsel..

Der er gennemført en konkret vurdering af risiko for tab af fosfor til samtlige berørte vandløb, søer og fjorde, som de ansøgte udsprængningsarealer afvander til. Udsprængningsarealerne ligger i oplande til vandområder overbelastet med fosfor ifølge statens kortlægning. Silkeborg Kommune vurderer med de anviste tilpasninger, hvor en række arealer skifter fosforklasse, og med indarbejdelse af vilkår om gødnings- og dyrkningsfri bræmmer omkring berørte vandhuller, at der ikke er væsentlig risiko for miljøet i de berørte vandhuller, søer og fjorde, ligesom der ikke vurderes at være risiko for påvirkning af Natura 2000-områder, Ramsar-områder eller vandområder med væsentlige lokale, regionale eller nationale interesser i øvrigt.

Der er ikke risiko for afstrømning af husdyrgødning direkte til vandløb, fordi der ikke indgår stærkt skrånende partier, vandlidende lavbundsarealer eller andre mulige transportveje for husdyrgødning i umiddelbar tilknytning til vandløbene. Dog skal der indarbejdes vilkår om udyrket og ugødsket bræmme langs en række § 3-beskyttede vandhuller, hvor der er væsentlig risiko for direkte afstrømning/udsivning af husdyrgødning og næringsstoffer til vandhullerne, som kan fungere som transportveje for næringsstoffer til følsomme vandområder.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der stillet vilkår.

Relevante vilkår fremgår af afsnit 7.1 og 7.2.

7.4 PÅVIRKNING AF ARTER MED SÆRLIGT STRENGE BESKYTTELSES-KRAV (BILAG IV ARTER)

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Bilag IV arter

Der er registreret spidssnudet frø i flere vandhuller mellem 900 og 1500 m. fra anlægget samt stor vandsalamander i et vandhul ca. 1700 m. nordøst for anlægget. Afstanden til anlægget er så stor og ingen udbringningsarealer grænser op til vandhullerne, hvorfor det vurderes at udvidelsen ikke påvirker arterne eller deres levesteder negativt.

Silkeborg Kommune har ikke kendskab til andre forekomster af beskyttede dyre- og plantearter efter EF-habitatdirektivets bilag IV indenfor 2000 m. fra anlægget eller nær udbringningsarealerne.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående stilles der ingen vilkår.

7.5 KVÆLSTOF TIL GRUNDTVAND

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Da 114,64 ha ligger i nitratfølsomme vandindvindingsområder stilles der ekstra krav til udvaskning af nitrat fra rodzonen. Specifikt må der på arealer, hvor udvaskningen er højere end 50 mg nitrat pr. liter vand ud af rodzonen ikke ske en merbelastning.

På arealerne er den beregnede udvaskning af nitrat fra rodzonen i ansøgt drift mellem 40-50 mg nitrat pr. liter. Dette betyder der ikke stilles yderligere krav om reduktion heraf.

Nitrat beregning grundvand

Tabel 7.5.1.: Beregningen af N-udvaskning for arealer med nitratfølsomme indvindingsområder via Farm-N i ansøgt drift. Højre kolonne er mark nummer.

Nitrat ("Grundvand")

Beregning af N-udvaskning for arealer med nitratfølsomme indvindingsområder via FarmN.

Ansøgt

- 17-0: 49 mg nitrat pr. liter.
- 17-2: 49 mg nitrat pr. liter.
- 32-0: 40 mg nitrat pr. liter.
- 33-0: 40 mg nitrat pr. liter.
- 34-0: 40 mg nitrat pr. liter.
- 35-0: 40 mg nitrat pr. liter.
- 35-1: 40 mg nitrat pr. liter.
- 35-2: 40 mg nitrat pr. liter.
- 35-3: 40 mg nitrat pr. liter.
- 35-4: 40 mg nitrat pr. liter.
- 40-0: 40 mg nitrat pr. liter.
- 51-0: 40 mg nitrat pr. liter.
- N37-4: 40 mg nitrat pr. liter.
- N40-1: 50 mg nitrat pr. liter.
- 18-0: 49 mg nitrat pr. liter.
- NYsb1: 50 mg nitrat pr. liter.
- 17-1: 49 mg nitrat pr. liter.
- 20-0: 40 mg nitrat pr. liter.
- NYcp1: 40 mg nitrat pr. liter.
- NYjs1: 40 mg nitrat pr. liter.
- N1: 50 mg nitrat pr. liter.
- N2: 50 mg nitrat pr. liter.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

I henhold til de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Bekendtgørelse nr. 648 af 18. juni 2007 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug* kan der, i forbindelse med udvidelse af husdyrproduktion som udgangspunkt, ikke tillades nogen merbelastning, inden for nitratfølsomme indvindingsområder, hvis udvaskningen fra rodzonen overstiger 50 mg nitrat pr. liter ved den ansøgte drift. En miljøgodkendelse skal endvidere leve op til udarbejdede indsatsplaner med hensyn til drikkevandsbeskyttelse.

I Silkeborg Kommunes administrationsgrundlag står der, at ”hvis bedriftens udbringningsarealer ligger indenfor et nitratfølsomt indvindingsområde, kan der ikke tillades nogen merbelastning, såfremt udvaskningen fra rodzonen overstiger 50 mg nitrat pr. liter i efter-situationen”.

Af ansøgningen om Miljøgodkendelse fremgår det, at udvaskningen af nitrat fra rodzonen i ansøgt drift er:

- 40-50 mg/l for Tømmerbyvej 14 (beliggende i Indsatsområde Asklev)

Indsatsområde Asklev er i Regionplanen 2005 for Århus Amt udpeget som nitratfølsomt.

Udbringningsarealer i Indsatsområde Asklev og inden for 300 meter til drikkevandsboring

Udfra boringsoplysninger i Indsatsområde Asklev ses, at det primære grundvandsmagasin, under de arealer som er nævnt i ansøgningsmaterialet overlejres af 0 – 5 meter lerlag. På det foreliggende vidensgrundlag vurderes det derfor, at grundvandsmagasinet i dette område kan være sårbart over for nitrat, og at der derfor bør stilles skærpede krav til udvaskning af nitrat for de arealer hvor udvaskningen i ansøgt drift er over 50 mg/l.

Tømmerby Vandværk indvinder fra 2 borer DGU nr. 97.694 og 97.841 som er filtersat hhv. 50-56 meter under terræn og 51-57 meter under terræn. Der indvindes grundvand uden nitratindhold. Sulfatindholdet i borerne er stigende til ca. 75 mg/l. Grundvandsmagasinet hvorfra der indvindes, overlejres fra terræn af 8-10 meter moræneler.

På baggrund af den relativt lave udvaskning af nitrat (i ansøgt drift 38 mg/l) indenfor 300 meter til Tømmerby Vandværk, og det foreliggende vidensgrundlag vurderes det, at der ikke bør stilles skærpede vilkår til udvaskning af nitrat indenfor 300 meter til Tømmerby Vandværks indvindingsboringer.

Det skal bemærkes, at hvis den kommende geologiske kortlægning og indsatsplanlægning i Indsatsområde Kragelund viser, at området er nitratsårbart kan det efterfølgende blive nødvendigt, at stille skærpede vilkår for udvaskning af nitrat fra arealerne omfattet af miljøgodkendelsen.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående stilles der følgende vilkår.

- På bedriftens marker N1, N2, NYsb1, 32-0, N37-4, NYjs1, N40-1, 40-0, 17-2, 18-0, 17-0, 17-1, NYcp1, 35-2, 35-1, 35-0, 35-4, 35-3, 33-0, 34,0, 20-0, 51-0 må udvaskningen i ansøgt drift ikke overstige 50 mg pr liter dette sikres ved at der hvert år skal være 19 % efterafgrøder. Disse efterafgrøder kan ikke samtidig tælles med i det generelle krav om efterafgrøder. Efterafgrøder på de nævnte marker, skal følge de samme regler som gælder for de lovpligtige efterafgrøder hvad angår artsvalg, dyrkningsperiode og kvælstofgødning. Hverken de ekstra efterafgrøder eller de lovpligtige efterafgrøder må erstattes af ”grønne marker”.

8 BEDSTE TILGÆNGELIGE TEKNIK (BAT)

Overordnet Bat niveau for hele bedriften se også bilag 11.

Tabel:8.1.1 Beregning af BAT niveau – Tømmerbyvej 14

Stald og dyregruppe	Antal	Emissions-grænseværdi	Korrektionsfaktor	Resultat kg N
Gyllesystemer				
NY kostald køer -	430	-	-	-
*NY tilbygning til køer	70	-	-	-
	500	7,082	-	3.541
Kvier 23-25 mdr i eks	30	2,34	1,232	86
NY tilbygning til kvier	10	2,34	1,232	29
Dybstrøelse – fra tabel 2 bilag 3 til bkt				
Køer i kælving	30	14,4	-	432
Småkalve 0-1 mdr	24	2,83	0,844	57
I alt				4.145

For at opnå dette niveau er der lavet fodertilpasninger. Se afsnit om foder 4.3.

BAT management

Bedriftens medarbejdere uddannes løbende gennem kurser og efteruddannelse og medarbejdere er orienteret om, at ejendommen er miljøgodkendt og hvilket ansvar der dermed følger.

Der er lavet beredskabsplan, så forholdsreglerne i forbindelse med uheld med gylle eller brand er beskrevet og medarbejderne er orienteret om indholdet i beredskabsplanen, der ajourføres årligt eller når vigtige telefonnumre ændres.

Medarbejdere holdes ajour med nye krav og regler på regelmæssige personalemøder.

Der foretages daglige tjek og løbende vedligeholdelse af anlægget.

Rengøring i og omkring bygningerne og siloer foretages jævnligt med henblik på at minimere risikoen for lugt og for at der ikke skal opstå uhygiejniske forhold. Den jævnlige rengøring og visuelle kontrol sikre, at der ikke opstår ressourcspild.

Døde dyr afhentes hurtigst muligt.

Affald bortskaffes så vidt muligt til genbrug.

Der udarbejdes foderplaner og foderkontrol på bedriften, så der løbende kan optimeres på foderforbruget og dermed forbruget af næringsstoffer.

Logistikken i forbindelse med afhentning af foder til blandeanlæg, er indrettet så afstanden giver færrest muligt driftstimer.

Der er løbende kontrol med brunst, da hurtig og nøjagtig registrering af brunstige dyr reducere antallet af spildfoderdage.

I Sejrsminde I/S føres der journal over udbringning af handelsgødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplaner, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons udbringning.

Der udarbejdes gødningsplaner og gødningsregnskab, hvor forbruget af husdyrgødning og handelsgødning dokumenteres.

Der føres ikke løbende journal over vand- og energiforbrug samt spild, men vand- og energiforbrug opgøres årligt i forbindelse med regnskabet.

Ved udkørsel af husdyrgødning tages der hensyn til naboer, således der kan tages hensyn til evt. større begivenheder som f.eks. konfirmation eller bryllup. Derudover tages der højde for vindretning i forhold til naboer, når der køres gylle ud.

Vakuumpumper er oliefri, og der forekommer derfor ikke spildolie fra pumpen.

Fravalgt BAT

Intet.

BAT foder

Foderplanen udarbejdes i samarbejde med konsulent og med anvendelse af nyeste viden indenfor kvægfodring.

Der reduceres i AAT og PVB tildelingen, så mængden af råprotein i foderet til køerne er under normen., se desuden afsnit 4.3

Det forsøges konstant at optimere indholdet af råprotein og fosfor i foderet, så der tabes færrest mulige næringsstoffer i husdyrgødningen.

Fravalgt BAT

Intet.

BAT staldindretning

Bedriftens ansvarlige har fokus på hvilke staldsystemer der er bedst anvendelige i relation til miljø og dermed tab af ammoniak til omgivelserne samt til dyrenes velfærd.

Der følges løbende op på udviklingen af staldsystemer der giver mindst mulig miljøbelastning og bedst mulig dyrevelfærd.

Ansøgningen og det tilhørende produktionsanlæg bygger på principper der tilgodeser miljøet i det omfang loven tilsigter.

Med naturlig ventilation er der sikret et stort luftskifte, hvilket betyder at staldgulvene er forholdsvis tørre og det store lugtskifte betyder ligeledes en lavere koncentration af ammoniak og lugt.

I kostalden er opsat sensorer, der registrer øget aktivitet, som indikator for brunstadfærd. Ved en hurtig og nøjagtig registrering af brunstige dyr reduceres antallet af foderspildage og arbejdskraftbehov til brunstobservering minimeres.

Der er varmegenvinding af kølevandet fra mælketanken. Varmen herfra anvendes til opvarmning af stuehuset og serviceafdelingen i den nye stald.

For at reducere ammoniakfordampningen er den nye stald etableret med sengestald med præfabrikeret/pladsstøbt drænet gulv med skraber der kører ca. hver 2. time. Dette staldsystem har den lavest mulige ammoniakfordampning.

Fravalgt BAT

Gylleforsuring: Der installeres ikke forsøringsanlæg, da der ikke er spalter og gyllekummer i anlægget og da det ikke er rentabelt at installere forsøringsanlæg for kun at forsøre gyllen i fortanke og gyllebeholdere.

Herudover er det med den kendte teknologi ikke muligt at rundskylle gyllen i staldanlæg, hvor der benyttes sand i sengebåsene, hvorfor det ikke er muligt at vælge staldanlægget; spalter med rundskyl og gylleforsuring.

Desuden afsætter Sejrsminde I/S fiber fra separation. Indeholder denne fiber et højt niveau af svovl kan det medvirke til et lavere gasudbytte på biogasanlægget, hvilket ikke er ønskeligt.

Gyllekøling:

I svinestalde er det muligt at opnå en ammoniakreducerende effekt ved installering af gyllekøling. Tilsvarende dokumentation findes ikke for kvægstalde og der er på nuværende tidspunkt ikke udført forsøg i Danmark der viser en effekt af gyllekøling i kvægstalde, hvorfor gyllekøling er fravalgt i staldene.

Luftrensning: Staldene er med naturlig ventilation og det er ikke muligt at etablere luftrensning i naturligt ventilerede stalde, hvorfor dette er fravalgt.

BAT Energi

Der anvendes lavenergi lysstofrør i stalden, hvor det er muligt.

Staldbelysningen rengøres ved skift af lysstofrør/pærer, så nytteværdien af belysningen er optimal.

Udendørs vil kun blive opsat lys hvor det er nødvendigt og kun være tændt efter behov. Indendørs staldbelysning er tændt efter behov, normalt i tidsrummet 05-22.

Der er naturlig ventilation der ikke forbruger energi.

Vakuumpumpen til malkeanlægget er frekvensstyret, og derved energibesparende.

Der genindvindes varme fra køling af mælken til opvarmning af stuehuset. Det forventes at både stuehus og serviceafdelingen kan blive opvarmet efter udvidelsen.

Logistikken i forbindelse med afhentning af foder er indrettet, så afstanden giver færrest mulige driftstimer, hvilket minimerer energiforbruget.

Gyllepumperne kører på timer, så de ikke kører unødvendigt og derved forbruger energi.

Energiforbruget registreres månedligt.

Fravalgt BAT

Intet.

BAT vand

Der er opsat flydere i køernes vandkar, der sikrer at vandkarrerne ikke flyder over.

Ejendommens drikkevandsinstallationer rengøres og efterses jævnligt med henblik på at undgå spild. Evt. lækager identificeres og repareres hurtigst muligt.

Vandforbruget registreres, så der kan reageres på evt. overforbrug.

Fravalgt BAT

Intet.

BAT opbevaring af husdyrgødning

Gyllebeholderne er stabile beholdere, lavet af typegodkendt beton, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger.

Beholdernes bund og vægge er tætte og beskyttet imod tæring.

Der foretages lovpligtigt eftersyn og vedligeholdelse, hvilket betyder at tanken hvert 10 år bliver kontrolleret for om der skulle være tegn på begyndende utætheder.

Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle. Der er ingen stationære pumper, hvilket fjerner risikoen for tab af gylle til miljøet.

Der er konstant flydelag på gyllebeholderen uden overdækning og efter omrøring / udbringning kontrolleres det at der senest 14 dage efter at der igen er gylle i tanken er etableret flydelag. Der føres logbog over flydelaget, så der sikres at det lever op til kravene.

Den ene gyllebeholder har teltoverdækning.

Dybstrøelse opbevares overdækket i møddingspladsen.

Fravalgt BAT

Intet.

BAT udbringning af husdyrgødning

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, så mængden af handels- og husdyrgødning er tilpasset afgrødens behov. I planen tages der hensyn til bonitet, sædskifte, vanding, planternes udbytte og kvælstofudnyttelse.

Husdyrgødning udbringes under hensyn til afgrødernes vækstperiode, hvilket betyder maksimal udnyttelse af næringsstoffer.

Husdyrgødning udbringes under hensyn til generelle regler, og foregår i videst mulig omfang efter godt landmandsskab, hvilket vil sige at der tages hensyn til naboer, byområder osv.

Gyllen udbringes med slæbeslanger i afgrøderne eller nedfældes i sort jord forud for etablering af vårsæd og nedfældes i græsmarker.

Der kan forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvor der er udbragt husdyrgødning. Omfanget vil afhænge af temperatur, vindforhold og evt. nedbør. Eftersom gylle køres ud på veletablerede afgrøder med slæbeslanger eller nedfældes, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre ammoniakfordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Der udbringes ikke husdyrgødning på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Der er ingen stærkt hældende arealer eller vandløb nær udbringningsarealerne.

Når der udbringes husdyrgødning og suppleres op til Plantedirektoratets norm med handelsgødning, er der forbrugt 10-20 pct. mindre kvælstof end den økonomisk optimale mængde. Dette medfører et kraftigt incitament til optimal håndtering af husdyrgødning. Ansøger vil derfor søge den mest optimale form for udbringningsteknik, placering af sædskifte og benytte de mest optimale vejrforhold, således fordampningen af ammoniak reduceres mest muligt og udnyttelsen af næringsstoffer er størst mulig

Fravalgt BAT

Intet.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Et husdyrbrug bør til stadighed søge at begrænse forureningen ved at indføre og gøre brug af den bedste tilgængelige teknik⁸ til at nedbringe eventuelle gener fra stalde og husdyrgødnings-opbevaringsanlæg mm. Teknologier til begrænsning af ammoniakfordampning og lugtpåvirkning m.v. samt til bedre udnyttelse af næringsstofferne i husdyrgødningen er i stadig udvikling. Princippet om BAT supplerer det fastlagte beskyttelsesniveau. Opfyldelse af BAT-krav kan altså indebære et krav om mindre forurening end det fastsatte beskyttelsesniveau. Beliggenhed i et særligt følsomt område skærper ikke kravet om BAT.

Silkeborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at husdyrbruget samlet set ved overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og af de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen vil anvende den bedste tilgængelige teknik med hensyn til, hvad der er praktisk og økonomisk muligt i branchen og i forhold til den miljøgevinst, der kan dokumenteres opnået ved brug af den pågældende teknik.

For § 12 miljøgodkendelser gælder det at redegørelsen som minimum skal indeholde en vurdering og beskrivelse af de gældende BAT-byggeblade for de pågældende dyretyper, og en beskrivelse af om landbruget lever op til kravet om BAT. Derudover skal der også være en beskrivelse af følgende punkter:

- Godt landmandskab/management
- Anvendelse af bedste tilgængelige teknik inden for områderne:
  - Foder.
  - Staldindretning.
  - Forbrug af vand og energi.
  - Opbevaring og udbringning af husdyrgødning.

Det overordnede BAT niveau for hele bedriften.

Miljøklagenævnet har den 3. november 2010 truffet en principiel afgørelse om BAT- og habitatvurderinger i forbindelse med godkendelse af husdyrbrug. Afgørelsen stadfæster, at kommunerne i godkendelser skal anvende de metoder, som er angivet i Miljøstyrelsens vejledning om vurdering af BAT.

I forhold til BAT-vurderingerne stadfæster nævnet, at kommunerne skal tage udgangspunkt i Miljøstyrelsens vejledende BAT-standardvilkår.

Et centralt omdrejningspunkt i Miljøstyrelsens metode til fastsættelse af BAT-standardvilkår er, at kommunen skal tage udgangspunkt i, at emissionsniveauet for BAT-vilkår fastsættes for hele anlæg-

---

⁸ BAT= Best Available Technique (bedste tilgængelige teknik), som skal anvendes jf. EU's IPPC-direktiv (IPPC = Integrated Pollution Prevention and Control).

get. Nævnet præciserer således i afgørelsen, at emissionsniveauet skal beregnes for det samlede anlæg og ikke specifikt for de enkelte dele af anlægget.

Husdyrbrug giver anledning til tab af kvælstof ved fordampning af ammoniak. Dette tab kan modvirkes i flere led af produktionen ved hjælp af flere forskellige teknikker og teknologier.

De teknikker og teknologier, der kan begrænse ammoniakfordampningen fra anlægget, består af følgende metoder.

- metoder der begrænser dyrenes udskillelse af kvælstof gennem fodrings-optimering,
- Valg af gulvsystemer med lavt ammoniaktab.
- metoder der begrænser tabet af ammoniak fra husdyrgødningen under transport og lagring, samt
- Metoder der opsamler ammoniak fra luften ved rensning af ventilationsluften.

Det er muligt at kombinere disse teknikker og teknologier på flere måder, og det er en del af princippet om anvendelse af BAT, at kommunen ikke kan stille krav om anvendelse af en bestemt teknik – dette valg skal ansøgeren selv træffe. Derimod kan kommunalbestyrelsen fastlægge emissionsgrænseværdier for anlægget, som er opnåelige ved anvendelse af BAT.

En vurdering af hvilket emissionsniveau, der kan betragtes som opnåeligt ved anvendelse af BAT, bør derfor indeholde en samlet vurdering af det teknisk og økonomisk mulige for anlægget som helhed.

Selv om der ansøges om, at udvide dyreholdet i en eksisterende stald, hvor det kun er en del af anlægget som skal gennemgribende reoveres, skal der som udgangspunkt foretages en vurdering af det teknisk og økonomisk mulige for anlægget som helhed.

Til brug for vurdering af et opnåeligt emissionsniveau for eksisterende dele af anlægget har Miljøstyrelsen fastlagt vejledende emissionsgrænseværdier, som kan efterleves uden væsentlige ændringer af staldanlægget. Miljøstyrelsen har ved fastlæggelsen heraf taget udgangspunkt i den metodiske tilgang, som er anvendt ved fastlæggelse af emissionsgrænseværdierne for nye anlæg, herunder vurderingen af hvilket omkostningsniveau der kan betragtes som proportionelt. De vejledende emissionsgrænseværdier kan således opnås i eksisterende anlæg med et omkostningsniveau, der ikke overstiger ca. 1 % af de samlede produktions-omkostninger.

For at opnå det overordnede ammoniak emissions niveau for hele bedriften er der lavet foder tilpasninger. Se afsnit om foder 4.3.

Vurdering af management/godt landmandskab

Silkeborg Kommune vurderer at BAT i forhold til management er fyldestgørende da:

- Der føres dagligt tilsyn med produktionen, således at små fejl bliver løbende udbedret.
- Vand og Energiforbruget opgøres minimum kvartalsvis.
- Der udarbejdes mark og gødningsplaner.
- Der føres sprøjte journal.
- Der er lavet beredskabsplan.
- Medarbejdere holdes ajour med nye krav og regler.

Anvendelse af bedste tilgængelige teknik inden for områderne:

Vurdering af foder

Ansøgers beskrivelse af fodring fremgår også af afsnit ”4.3 fodring”. Opbevaring af foder på ensilagepladserne og fodersiloerne samt blanding af foder forgår korrekt og forsvarligt.

Der udarbejdes løbende foderplaner efter de nyeste normer og viden på området. Der er i den anledning opmærksomhed på fosforindholdet i foderet som søges minimeret mest muligt, dog naturligvis under hensynstagen til dyrenes velfærd og produktion. Kommunen vurderer, at virksomheden overholder kravene til brug af BAT i tilstrækkeligt omfang indenfor foder ved anvendelse af det beskrevne.

Vurdering af staldindretning

Det valgte staldsystem i den nye stald til malkekøer er sengestald med præfabrikeret/pladsstøbt drænet gulv med skraber der kører ca. hver 2. time. Her kan opnås en potentiel reduktion i NH₃ på 50 %. Dette er BAT ifølge Miljøstyrelsens BAT byggeblade.

Det er vurderet, at husdyrbruget anvender bedst tilgængelig teknik indenfor staldindretning på følgende punkter:

- Den nye stald indrettes med naturlig ventilation og de eksisterende kvæg stalde er også med naturventilation,
- I kostaldene etableres med præfabrikeret drænet gulv og skraber.
- Der er varmegenvinding af kølevandet fra mælketanken. Varmen herfra anvendes til opvarmning af stuehuset og serviceafdelingen i den nye stald.
- For at reducere ammoniakfordampningen er den nye stald etableret med sengestald med præfabrikeret/pladsstøbt drænet gulv med skraber der kører ca. hver 2. time. Dette staldsystem har den lavest mulige ammoniakfordampning.

For yderligere beskrivelse af staldsystemet se desuden afsnit ”4.1 Husdyrhold og staldindretning”. Kommunen vurderer samlet set, at virksomheden overholder kravene til brug af BAT i tilstrækkeligt omfang indenfor staldindretning ved anvendelse af det beskrevne.

Vurdering af forbrug af vand- og energiforbrug

Se beskrivelse og vurdering i afsnit ”4.5 energi- og vandforbrug”.

Kommunen vurderer, at virksomheden overholder kravene til brug af BAT i tilstrækkelig omfang inden for forbrug af energi og vand ved overholdelse af det beskrevne og de oplyste forbrugstal overholdes.

Vurdering af opbevaring/udbringning af husdyrgødning

BAT for udbringningsteknik er beskrevet i referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker der vedrører intensiv fjerkræ- og svineproduktion (BREF) som en række tiltag. En del af disse tiltag er dækket af husdyrgødningsbekendtgørelsen og bekendtgørelse om jordbrugets anvendelse af gødning og om plantedække, hvorfor det er et lovkrav at følge dem. Fx:

- regler for udbringningstidspunkter (forbud mod udbringning 200 m fra byområder på weekend- og helligdage).
- udbringningsmetoder (fx ikke tilladt at bruge bredspreader til gylle).

- krav om nedfældning på visse arealer tæt på sårbar natur.
- krav til udbringningstidspunkter, der sikrer optagelse i planter.
- krav om nedbringning af husdyrgødning udlagt på ubevoksede arealer indenfor 6 timer.
- og krav om maksimale mængder husdyrgødning pr. ha.
- krav til efterafgrøder.

Der vil forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvorpå der er udbragt gylle. Omfanget afhænger af vejrforhold (temperatur, vindforhold og evt. nedbør). Da gyllen nedfældes i sort jord og i græsmarker, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre fordampning og hurtigere optagelse i planterne. Der køres aldrig på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal. Gylleudbringning sker normalt kun på hverdage.

Uanset om det er et økologisk landbrug eller et konventionelt forbruges der mindre kvælstof end, de økonomisk optimale mængder. Dette medfører et kraftigt incitament til optimal håndtering af husdyrgødningen. Ansøger vil derfor søge den mest optimale form for udbringningsteknik, placering i sædskiftet og benytte de mest optimale vejrforhold, således at fordampningen af ammoniak reduceres mest mulig og udnyttelsen af næringsstoffer er størst mulig. Ligeledes vil stigende afgrødepriser flytte afgrødernes økonomisk optimale kvælstofniveau højere op, og dermed kræve bedre udnyttelse af husdyrgødning på bedriftens arealer.

For gylletankene gælder, at der er tale om stabile beholdere, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger. Der er en samlet opbevaringskapacitet på 10 måneder, hvilket anses for tilstrækkeligt.

- lageret tømmes hvert år og inspiceres visuelt
- der er ingen spjæld i tankene og alt overpumpes via neddykket rør.
- gyllen omrøres kun umiddelbart før tømning.
- der føres logbog over flydelaget.
- beholderne kontrolleres ved 10-års beholderkontrollen.
- Den ene beholder er overdækket for at begrænse ammoniakfordampningen.

Det er kommunens vurdering at ansøger opfylder kravet om BAT til opbevaring og udbringning af husdyrgødning.

Samlet vurdering

Af ansøgningen fremgår det at der er taget forholdsregler indenfor management, energi og vand forbrug, foderteknologi, staldindretning og håndtering og opbevaring af husdyrgødning i forbindelse med driften.

Silkeborg Kommune vurderer på baggrund af det oplyste, at husdyrbruget samlet set ved overholdelse af de til enhver tid gældende generelle miljøregler for den pågældende type husdyrbrug og af de supplerende vilkår for miljøgodkendelsen vil anvende den bedste tilgængelige teknik.

Det vurderes derfor at bedriften overholder kravet om BAT for § 12 husdyrbrug med hensyn til, hvad der er praktisk og økonomisk muligt i branchen og i forhold til den miljøgevinst, der kan dokumenteres opnået ved brug af den pågældende teknik.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet nogle vilkår i dette afsnit. Der kan i de enkelte afsnit om foder, staldindretning, være vilkår som er relateret til BAT.:

9 ALTERNATIVE LØSNINGER OG 0-ALTERNATIVET

9.1 ALTERNATIVE LØSNINGER KUN § 12

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Placering af stald

Alternative placeringer af stalden og plansiloerne har været diskuteret, men man mener at have valgt den bedste placering i forhold til logistik internt på ejendommen og i forhold gårdens udseende og omgivelserne samt mulighederne for yderligere udvikling.

Kostalden kan placeres på den anden side af den eksisterende kostald, men det vil give længere afstand til plansiloerne, der ønskes placeret centralt i forhold til de dyrkede arealer og i forhold leveringen af foder til Tømmerbyvej 10.

Det forventes at det ansøgte projekt er fremtidssikret i de kommende år og at det vil give gode arbejdsforhold for medarbejdere og en god dyrevelfærd for dyrene. Herudover overholder staldene de krav der stilles i "Lov om hold af kvæg".

Placering af gyllebeholder

Alternative placeringer for gyllebeholderen har været diskuteret, men man mener at have valgt den bedste placering i forhold til logistik internt på ejendommen og i forhold gårdens udseende og omgivelserne samt mulighederne for yderligere udvikling.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Silkeborg Kommune vurderer, at der samlet set ikke kan opstilles væsentlige alternativer som kan sammenlignes eller vurderes som værende bedre end det ansøgte projekt.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående stilles der ingen vilkår.

9.2 0-ALTERNATIV

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Bliver det ikke muligt at gennemføre den ønskede ændring af husdyrholdet vil ejendommens produktion fortsætter uændret med den nuværende produktion. Det betyder at den nødvendige udvikling og effektivisering ikke sker på ejendommen, og reelt set vil en bæredygtig landbrugsproduktion afvikles indenfor en overskuelig årrække.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

0-alternativet skal belyse de miljømæssige og socioøkonomiske konsekvenser der er, hvis den ansøgte produktionsudvidelse ikke gennemføres. Udgangspunktet er at skabe en rentabel produktion på bedriften.

0-alternativet er at opretholde produktionen på det nuværende produktions-niveau. Det vil sige en bibeholdelse af den tilladte produktion på ejendommen. Miljømæssigt vil 0-alternativet betyde, at miljø-påvirkningen i nærområdet omkring gården ikke øges yderligere.

Det er Kommunens vurdering, at den øgede miljøpåvirkning, der kommer som følge af udvidelsen ikke påvirker lokalområdet i væsentlig negativ retning. Der opnås en vis forbedring eftersom der indføres nye teknikker og staldsystemer

Husdyrbrugets placering i området er vurderet med basis i at generne fra husdyrbruget påvirker naboerne mindst muligt.

Med hensyn til nabogener, set i forhold til 0-alternativet, er det kommunens vurdering, at udvidelsen ikke vil betyde væsentlig større gener for naboerne omkring gården eller for de omkringliggende btsamfund – se afsnit 6 om forurening og gener fra husdyrbruget.

Det er Kommunes vurdering, at de socioøkonomiske konsekvenser ved 0-alternativet, dvs. fastholdelse af et konstant produktionsniveau, vil være en begyndende afvikling af produktionen. Samfundsmæssigt vil 0-alternativet derfor kunne betyde færre arbejdspladser, på mejerierne og slagterierne, men også i de mindre lokale virksomheder (vognmænd, foderstoffer m.m.), og som følge af dette må det kunne forventes at samfundets indkomstdannelse mindskes.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående stilles der ingen vilkår.

10 HUSDYRBRUGETS OPHØR

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

Ved virksomhedens ophør rengøres stalde- og gødningsopbevaringsanlæg. Evt. nedbrydning af bygninger, ensilagepladser og gyllebeholdere vil foregå i henhold til gældende regler.

Der er ikke truffet foranstaltninger for forebyggelse af forurening ved virksomhedens ophør, da virksomheden ikke forventes lukket. Desuden vil en evt. forurening kun kunne stamme fra håndtering af gylle. Eftersom dette er lagt i faste rammer, anses det ikke for hensigtsmæssigt at foretage yderlige.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kommunen vurderer, at disse tiltag er tilstrækkelige til at undgå forureningsfare og til at sikre at ejendommen ikke vil blive et attraktivt levested for eksempelvis rotter. Endvidere vurderes det, at disse tiltag vil sikre, at ejendommen ikke kommer til at fremstå som et øde og forladt.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående er der ikke stillet nogle vilkår:

- Ved ophør af driften skal produktionsanlæg, husdyrgødnings- og foderopbevaringsanlæg tømmes og rengøres grundigt. Ejendommens bygninger skal vedligeholdes eller fjernes. Gyllebeholdere skal fjernes, når de ikke længere anvendes til jordbrugsmæssige formål, med mindre andet aftales med kommunen. Alt miljøfarligt affald skal bortskaffes for egen regning i henhold til affaldsregulativerne.

11 EGENKONTROL OG DOKUMENTATION

MILJØTEKNISK REDEGØRELSE

På ejendommen er der løbende egenkontrol af produktionen, da der benyttes foderplaner og mark- og gødningsplaner samt sprøjteplaner. Herudover føres der logbog over flydelaget på gyllebeholderen. Produktionens størrelse, fordeling af næringsstoffer på harmoniarealet og andelen af efterafgrøder fremgår af gødningsregnskabet og af driftsregnskabet fremgår råvareforbruget samt producerede EKM i staldanlægget. Af EU ansøgningen fremgår det samlede dyrkede areal på bedriften.

KOMMUNENS BEMÆRKNINGER OG VURDERING

Kommunen vurderer, at kravene til egenkontrol er dækkende via ansøgers beskrivelse af management og gennem udarbejdelse af beredskabsplan, herunder i forhold til de særlige vilkår, som er stillet i miljøgodkendelsen.

Ansøger oplyser, at husdyrbruget udfylder den lovpligtige logbog over gyllebeholdernes flydelag, og gyllebeholderne er omfattet af den lovpligtige beholderkontrol. Der udarbejdes mark- og gødningsplan samt gødningsregnskab efter gældende regler.

Virksomheden er omfattet af regler om:

- **APV (for bedrifter med ansatte)**
- **Driftsinstruks**
En driftsinstruks medvirker til at sikre, at de pågældende vilkår er indarbejdet i den daglige drift. Driftsinstruksen føres som en logbog, der samtidig er dokumentation for, hvordan og hvorvidt de pågældende vilkår for miljøgodkendelsen efterleves.
- **Driftsforstyrrelser og uheld**
Driftsforstyrrelser og/eller uheld kan primært ske i forbindelse med håndtering af flydende husdyrgødning, sprøjtemidler, olie m.m., samt ved brud på emballage eller beholdere, som anvendes til opbevaring af disse stoffer.
Større uheld som f.eks. brud på gylletanke søges imødegået ved sikring gennem indretning og drift og overholdelse af gældende regler for kontrol af beholdere.

En beredskabsplan jf. afsnit 4.9 som er kendt af husdyrbrugets medarbejdere, vil kunne medvirke til at begrænse forurening og øvrige gener i forbindelse med et eventuelt uheld.

VILKÅR

På baggrund af ovenstående stilles der ingen vilkår.

12 BILAG

BILAG 1: ERKLÆRING VEDR TILSTRÆKKELIG OPBEVARINGS KAPACITET

Erklæring vedr. tilstrækkelig opbevaringskapacitet til husdyrgødning

Undertegnede ejer indestår for rigtigheden af nedenstående oplysninger om den nuværende og ansøgte opbevaringskapacitet:

Ejer	Sejrsminde I/S ved Erling og Ulrik Lassen
Adresse	Tømmerbyvej 14, 8653 Them
Kommune	Silkeborg Kommune

På baggrund af oplysninger fra ejer/forpagter om bedriften samt en faglig vurdering heraf, attesterer undertegnede konsulent herved, at ejendommens opbevaringskapacitet efter udvidelsen er tilstrækkelig i henhold til gældende lov.

Beregning af produktion af gylle

	Ton pr årsdyr	Ton i alt
40 kvier (korrektionsfaktor 1,25)	8,1	324
500 køer	21,32	10.660
Vand fra møddingsplads	-	140
I alt		11.124

Opbevaringskapacitet - gylle

	Beholder str	% af opbevaring
Gyllebeholder, Tømmerbyvej 14	1.800 t	~ 19 %
Gyllebeholder, Tømmerbyvej 14	4.000	~ 43 %
Gyllebeholder, Tømmerbyvej 10	1.500	~ 16 %
Gyllebeholder, Tømmerbyvej 16	600	~ 6 %
Gyllebeholder, Tømmerbyvej 16	1.500	~ 16 %
I alt	9.400 t	100%

Svarende til opbevaringskapacitet til 10 måneders produktion. Herudover er der opbevaringskapacitet i fortanke og kanaler.
Desuden er der bufferkapacitet på Tømmerbyvej 15, dokumentation vedlagt.

Beregning af produktion af dybstrøelse

	Ton pr årsvind	Ton i alt
Småkalve	Anslået	50
30 køer	15,37	460
Direkte afsat til biogas ca 80%		-408
I alt		Ca 102 t / ca 173 m³

Opbevaringskapacitet – dybstrøelse

	Beholder str	% af opbevaring
Møddingsplads – kan stakkes i ca 2 m højde	200 m ² / 300 m ³	100 %
I alt	200 m² / 300 m³	100%
Svarende til opbevaringskapacitet til ca 20 måneders produktion.		

Erklæringen er udført af	Hanne Bang, Gråkjær Miljøcenter
Dato	16. marts 2010
Underskrift/stempel	 <p>GRÅKJÆR MILJØCENTER Hæstvej 46 - DK-8330 Tømmerby - Tlf: +45 4339 6384</p>

BILAG 2: AFTALE OM OPBEVARING AF HUSDYRGØDNING HOS HANS KRISTOFFERSEN

Hæstvej 46, 8380 Trige, 70214488

Aftale om opbevaring af husdyrgødning

Hans Kristoffersen, Tømmerbyvej 16, 8653 Them opbevarer husdyrgødning fra Sejrsminde I/S v/ Erling og Ulrik Lassen. Gyllen skal opbevares for ejendommen Tømmerbyvej 14, 8653 Them.

Der er aftale om opbevaring af 2.100 m³ gylle i gyllebeholdere på ejendommen Højgaard, Tømmerbyvej 16, 8653 Them.

Opbevaringskapacitet	2.100 m ³
Husdyrgødning	Kvæggylle
Adresse	Tømmerbyvej 16
Periode	Fra godkendelse og 5 år frem

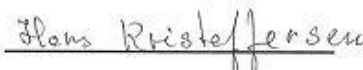
Aftalen er indgået i indeværende planår og løber 5 år frem fra godkendelse om udvidelse af husdyrholdet er givet på Tømmerbyvej 14.

Trige den 25. marts 2009

Erling Lassen / Ulrik Lassen
Sejrsminde I/S

28.3.09

Hans Kristoffersen
Højgaard

BILAG 3: AFTALE OM OPBEVARING AF HUSDYRGØDNING HOS OLE JUUL JENSEN

From: 86847158 Page: 1/1 Date: 15-03-2010 08:38:23

Høstvej 46, 8380 Trige, 70214488

Aftale om opbevaring af husdyrgødning

Ole Juul Jensen (navn og adresse)

opbevarer husdyrgødning fra Sejrsminde I/S v Erling og Ulrik Lassen. Husdyrgødningen skal opbevares for ejendommen Tømmerbyvej 14, 8653 Them.

Der er i forbindelse med aftalen gjort opmærksom på, at der ikke naturligt dannes flydelag på den forarbejdede gylle, men at det skal dannes af snittet halm, leca eller lignende.

Sejrsminde leverer flydelag, hvis nødvendigt.

Der er aftale om følgende:

Hvis beholderkontrol betales sejrsminde 1/5

Opbevaringskapacitet	1000 m ³
Husdyrgødning	Forarbejdet husdyrgødning
Adresse	
Tømmerbyvej 14	8653 Them
Periode 1-1-11	Fra godkendelse og 5 år frem

Aftalen er indgået i indeværende planperiode og løber 5 år frem fra godkendelsen om udvidelse af husdyrholdet er givet på Tømmerbyvej 14.

Sted og dato: Them 12-3-10

Erling / Ulrik Lassen

Erling / Ulrik Lassen
Sejrsminde I/S

Ole Juul Jensen

BILAG 4: BEREDSKABSPLAN

Sejersminde I/S, Tømmerbyvej 14, 8653 Them

Udkast til

Beredskabsplan for Sejersminde I/S

Tømmerbyvej 14, 8653 Them

Indholdsfortegnelse:

Telefonnumre	3
Brand- og evakuering	4
Overløb af gylle	5
Kemikalie- og oliespild	6
Stophaner / Hovedafbrydere	7
Strømsvigt	8
Transport af bekæmpelsesmidler	9
Bilag A: Kort over ejendommen	10
Bilag B: Kort med afløbsplan	11
Bilag C: Kort med beredskabsplan – flugtveje og brandslukker påtegnet	12
Bilag D: Kort over markvandsboring	13

Udarbejdet af: Erling og Ulrik Lassen, Sejersminde I/S, Tømmerbyvej 10, 8653 Them.
April 2009.

Sejrsminde I/S, Tømmerbyvej 14, 8653 Them

Denne beredskabsplan er udarbejdet som en del af ejendommens miljøgodkendelse med det formål at stoppe og begrænse evt. uheld med konsekvenser for det omgivne miljø.

Planens indhold skal være kendt af gårdens ansatte m.fl. og udleveres til evt. indsatsleder/miljømyndighed i forbindelse med uheld, forureninger, brand og lignende.

Beredskabsplanen revideres/kontrolleres mindst 1 gang om året og skal være let tilgængelig og synlig.

Beredskabsplanen findes i en mappe på kontoret i stalden.

Kopi af beredskabsplanen findes i en mappe på kontoret i stuehuset.

Kort materiale

Bagerst er der et oversigtskort over ejendommen mm. med angivelse af:

- El hovedtavle og stophane til vand.
- Afløb fra ejendommen
- Brandslukkere
- Flugtveje for dyr/frigørelse mm.
- Markvandsboringer

Husk:

Ved store uheld ring 1-1-2, ved mindre uheld ring altid til miljømyndighederne. Er man i tvivl ring 1-1-2

Efter brand m.m. tag kontakt til miljømyndighederne med hensyn til genopbygning af stald m.m.

Sejrsminde I/S, Tømmerbyvej 14, 8653 Them

Telefonnumre

Nærmeste telefon står på staldkontoret og har nr xxxxxxxx, herudover har alle medarbejdere på Sejrsminde I/S mobil telefoner.

Miljømyndighed	kontaktes på telefon	86823599	dag eller nat.
Falck	kontaktes på telefon	70102030	dag eller nat.
Brandvæsen	kontaktes på telefon	112	dag og nat.
Lægevagt	kontaktes på telefon	86201022	dag eller nat.
Tandlægevagt	kontaktes på telefon	86848311	dag eller nat.
Gråkjær Miljøcenter	kontaktes på telefon	70214488	dag.
Landbocenteret	kontaktes på telefon	87282200	dag.
Dyrlæge	kontaktes på telefon	86829282	dag eller nat.
Foderstofforretning	kontaktes på telefon	75687300	dag.
Elektriker	kontaktes på telefon	75756433	dag eller nat.
Smeden	kontaktes på telefon	40804403	dag eller nat.
VVS	kontaktes på telefon	21624992	dag eller nat.
El selskab	kontaktes på telefon	70151560	dag eller nat.

Brand og evakueringsinstruks

Ved brand der ikke kan slukkes ved egen hjælp.

Tilkald brandvæsenet – RING 112 – oplys:

- Navn, adressen og telefonnummer der ringes fra
- Hvad der er sket og at det er en gårdbrand
- Er der tilskadekomne – hvor mange –
- Er dyrene kommet ud – art og antal der evt. er fanget

Kontakt ejerne Erling Lassen 86847658 / 21845354 eller Ulrik Lassen 86886652 / 22936652

Iværksæt rednings- og slukningsarbejde hvis det er muligt og forsvarligt, herunder fjernelse og evakuering af dyr, olie, trykflasker, gødning og kemikalier.

Placering af slukningsmateriale er angivet på oversigtskortet.

Hvis det ikke er muligt at slukke branden – forsøg at begrænse den ved lukning af døre og vinduer.

Modtag brandvæsenet og udlever denne mappe sammen med kortmateriale.

Oplys endvidere:

- Evt. tilskadekomne eller dyr der ikke er kommet i sikkerhed.
- Hvor det brænder
- Brandens omfang
- Hvor der adgangsveje

På ejendommen findes følgende materiale, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen:

- Vandslange
- Brandslukker

Sejrsminde I/S, Tømmerbyvej 14, 8653 Them

Overløb af gylle instruks

Ved større overløb af gylle eller ved brud på gylletank – RING 112

Oplys:

- Navn, adresse og telefonnummer der ringes fra
- Hvad der er sket og hvor meget der er løbet ud
- Om der er risiko for forurening af vandløb eller drikkevandsboring.

Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne.

Kontakt ejerne Erling Lassen 86847658 / 21845354 eller Ulrik Lassen 86886652 / 22936652

Kontakt miljømyndighederne ved tif 86823599

Forsøg opdæmning for at undgå at gylle løber i pumpebrønden ved gyllebeholderne (har 50 cm betonring) løber ud over anlægget og ind i bygningerne samt til markvandsboringen ved indkørslen til gården. Se bilag D.

Opdæmning kan evt. foretages med jord, halmballer og lignende afhængig af mængden af gylle.

Er gyllen løbet til drænen vil det fortsætte til moseområdet sydvest for ejendommen eller til vandløbet på den anden side af Tømmerbyvej.

Der er ingen vandløb i nærheden hvor gyllen kan løbe i.

Modtag brandvæsnet/miljømyndighederne og udlever denne mappe sammen med kortmaterialet.

På ejendommen findes der følgende materiale, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen.

- Halmballer
- Opgravet jord
- Graveredskab

Kemikalie og oliespild instruks

**Der findes ikke pesticider på ejendommen.
Der findes kemikalier til rengøring af malkeanlægget.**

Ved større overløb af mælk, kemikalier og olie – RING 112 – oplys:

- Navn, adresse og telefonnummer der ringes fra
- Hvad der er sket og hvor meget der er løbet ud
- Om der er risiko for forurening af vandløb eller drikkevand.

Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne.

Kontakt ejerne Erling Lassen 86847658 / 21845354 eller Ulrik Lassen 86886652 / 22936652

Kontakt miljømyndighederne ved tlf 86823599

Forsøg opdæmning for at undgå, at mælk, olie og kemikalier løber i pumpebrønden ved gyllebeholderne (har 50 cm betonring) løber ud over anlægget og ind i bygningerne samt til markvandsboringen ved indkørslen til gården. Se bilag D.

Opdæmning kan evt. foretages med jord, halmballer og lignende afhængig af mængden af mælk, kemikalier og olie.

Er mælk, olie eller kemikalier løbet til vil det fortsætte til moseområdet sydvest for ejendommen eller til vandløbet på den anden side af Tømmerbyvej.

Der er ingen vandløb i nærheden hvor mælk og kemikalier kan løbe i.

Modtag brandvæsnet/miljømyndighederne og udlever denne mappe sammen med kortmaterialet.

På ejendommen findes der følgende materiale, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen.

- Halmballer
- Opgravet jord
- Graveredskab

I malkerummet findes der kattegrus der kan benyttes til at opsuge spildte væsker.

Sejrsminde I/S, Tømmerbyvej 14, 8653 Them

Stophaner / hovedafbrydere

Vand:

Stophanen sidder i stalden til småkalvene. Afmærket på bilag A.

Elektricitet:

Hovedafbryderen sidder i stalden til småkalvene. Afmærket på bilag A.

El-tavlesidder samme sted

Nye sikringer opbevares ved el-tavlen

Andet

Afbrydere til gyllepumpen sidder ved pumperne.

Ved markvandsboringen er der en eltavle til styring af denne.

Diverse afbrydere til den nye stald vil blive påtegnet når den er endelig dimensioneret.

Sejrsminde I/S, Tømmerbyvej 14, 8653 Them

Strømsvigt instruks

Vurder om dyr vil lide under træk fra nødopluk eller varme.

Tjek alle stalde og se om nødoplukket er åben.

Begræns trækgener og varmeudvikling (overbrusning).

Kontroller af der ikke sker forurening som følge af manglende strøm til pumper og lignende.

Ved strømsvigt på over ca. 2 timer, ring til Midtjysk Elforsyning og forhør om varigheden af udfaldet.

Tlf 70151560

Eventuel iværksæt opstart af nødstrømsgenerator.

Transport af bekæmpelsesmidler – der findes ikke bekæmpelsesmidler på ejendommen.

Sørg for sikker transport af kemikalier til ejendommen og mellem ejendom og marker.

Bekæmpelsesmidler skal under transport vært sikret mod stød og uheld. En lukket tæt plastkasse (f.eks. en køleboks) er velegnet.

Medbring en spand/sæk med fint savsmuld til opsugning af spildt middel samt en skovl og f.eks. plasticposer/plastspand til en hurtig indsats. Uanset koncentrationen kan et spild på mindre end ca. 2 liter med en hurtig indsats fjernes fra jorden.

Medbring altid en mobiltelefon således at det er muligt at hurtigst at tilkalde hjælp ved uheld.

Hvor der arbejdes med bekæmpelsesmidler, skal der være førstehjælpsudstyr og øjenskyllmiddel til rådighed.

Meget giftige bekæmpelsesmidler skal overalt opbevares forsvarligt under lås. Øvrige bekæmpelsesmidler skal opbevares forsvarligt. For alle midler gælder, at de opbevares utilgængelige for børn og ikke sammen med eller i nærheden af levnedsmidler, foderstoffer m.v.

Derudover gælder følgende:

- Kemikalierummet skal være godt ventileret, tørt og frostfrit med god belysning.
- Der skal findes et sugende materiale f.eks. savsmuld til opsamling af spild.
- Døre skal være forsynet med støbt kant, der kan tilbageholde eventuelt spild.
- Gulve skal være tætte og uden afløb.

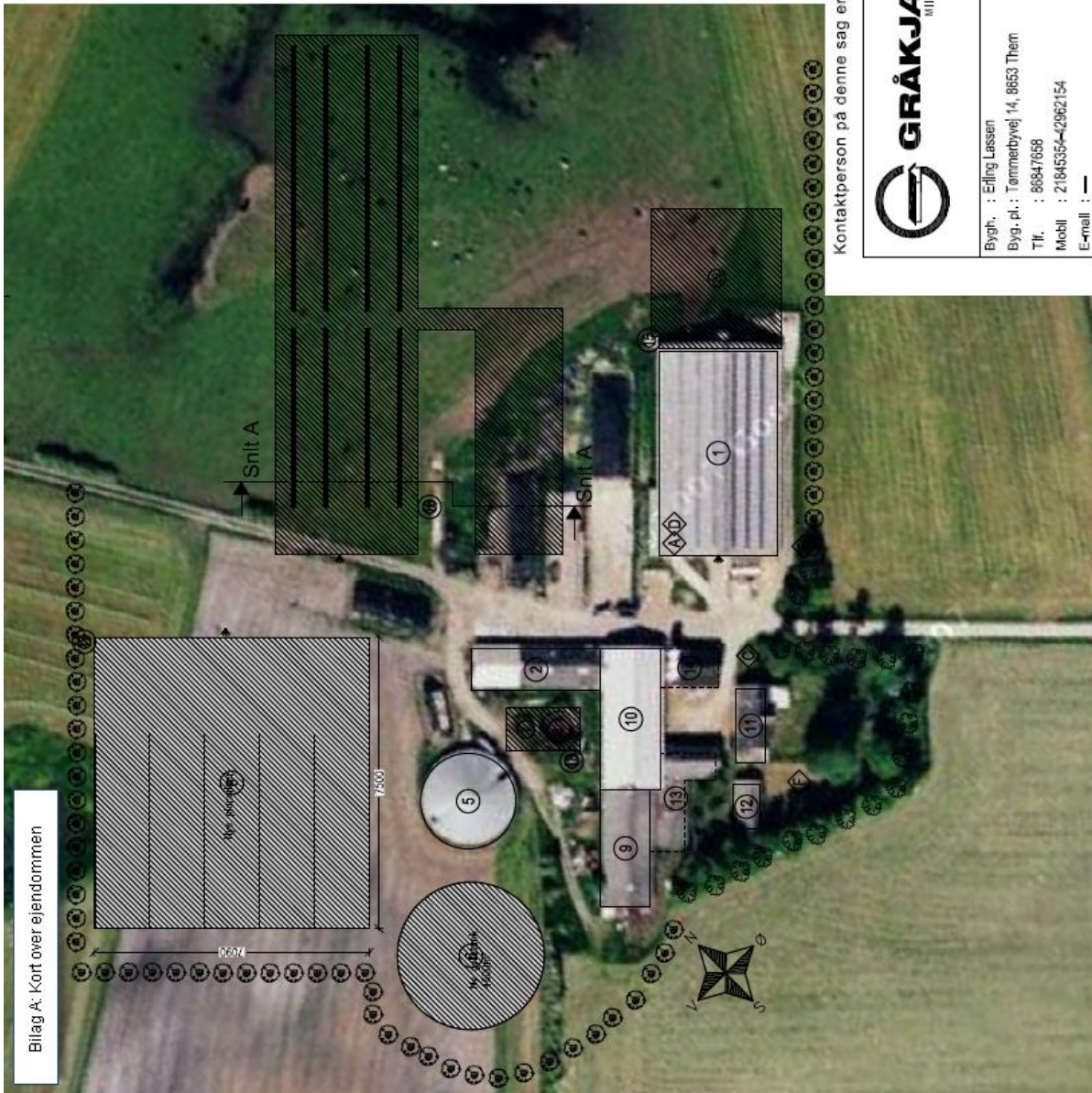
8326

Bygninger, tanke og pladser

Nr	Beskrivelse	Areale	Status
1	Stald til køer og sølve	1.958 m ²	Eksisterende
2	Smakvæve	359 m ²	Eksisterende
3	Kostald	5.378 m ²	Ny
4	Gylteholder	78 m ²	Nedfives
5	Gylteholder	600 m ³	476 m ² Eksisterende
6	Gylteholder	4000 m ³	1.134 m ² Ny
7	Meadallo	208 m ²	Ny
8	Planallo	5.318 m ²	Ny
9	Lade	388 m ²	Eksisterende
10	Lade	987 m ²	Eksisterende
11	Stuehus	145 m ²	Eksisterende
12	Dreped	77 m ²	Eksisterende
13	Stald	255 m ²	Nedfives
14	Stald	146 m ²	Nedfives
15	Fortank 30 m ³	9 m ²	Ny
16	Fortank 21 m ³	9 m ²	Ny
17	Fortank 30 m ³ Sp	9 m ²	Ny
18	Fortank 30 m ³	9 m ²	Eksisterende
29	Gedakser	1.182 m ²	Ny

Objekter	
Nr	Beskrivelse
A	Ei - Hovedbygning
C	Stoppene - Eget vandværk
D	Skoplene
E	Delede dyr
F	Tilstræk

- Eksisterende bygning
- ▨ Ny bygning
- ⋯ Nedfives
- ⊗ Eksisterende beplantning
- ⊙ Ny beplantning
- ▨ Eksisterende vej
- ▨ Ny bilvendte vej
- ▨ Ny Byggevej
- ⊗ Belysning

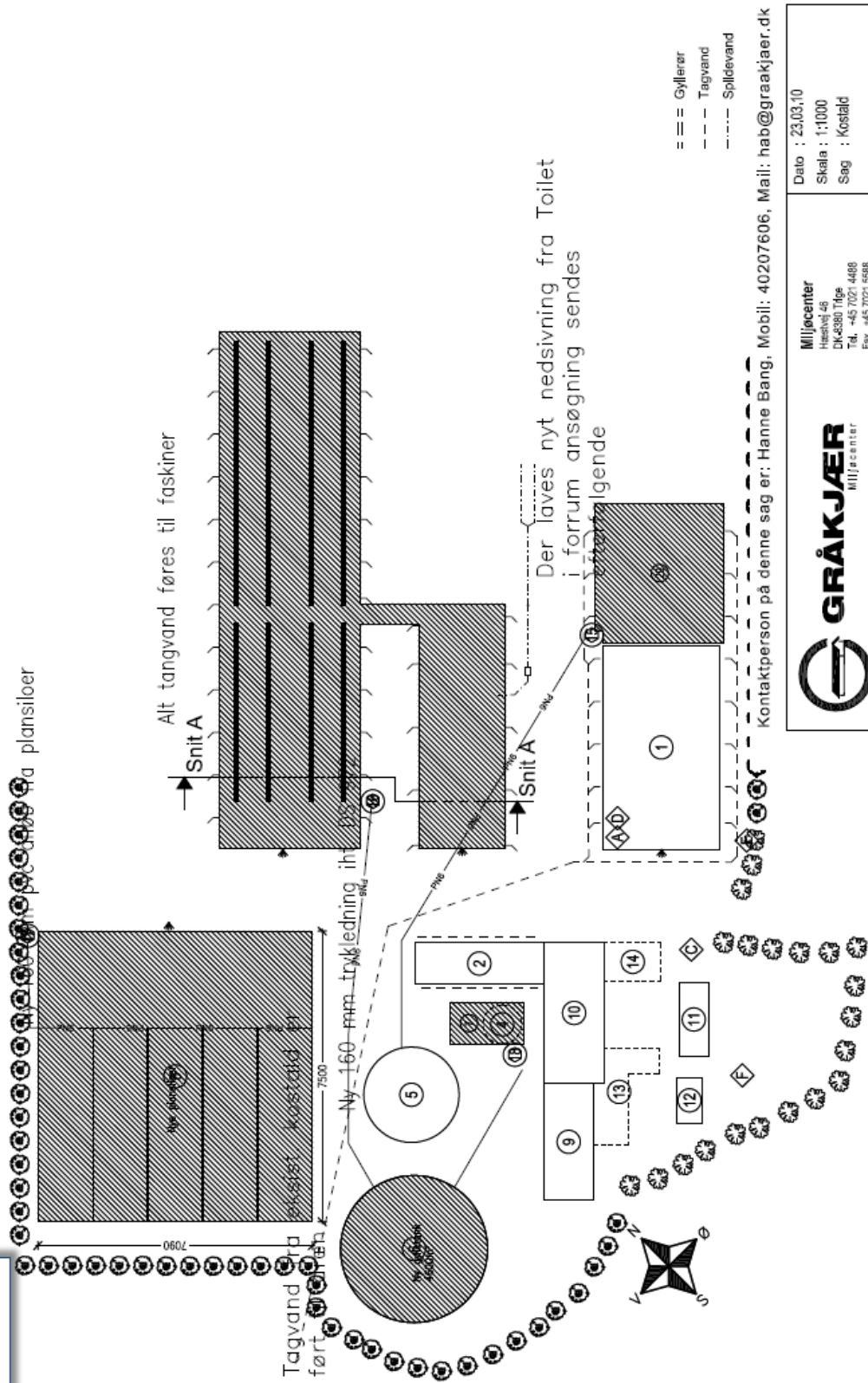

Kontaktperson på denne sag er: Hanne Bang, Mobil: 40207606, Mail: hab@graakjaer.dk

<p>GRÅKJÆR Miljøcenter</p>	<p>Miljøcenter Hestvej 46 DK-8380 Tøge Tlf. +45 7021 4488 Fax. +45 7021 3586 www.graakjaer.dk</p>	<p>Dato : 23.03.10 Skala : 1:1000 Sag : Kostald</p>
	<p>Kons. : Hanne Bang Mobil : 40207606 Tegner : Hans-Henrik Thomsen Projekt : — Mobil : —</p>	<p>Emne: Befringsvej Sag 8326 Tegning M 0-02-1</p>

0321

Bilag B: Afløbsplan

== Gyllerør
 --- Tagvand
 - - - Spildevand

Kontaktperson på denne sag er: Hanne Bang, Mobil: 40207606, Mail: hab@graakjaer.dk

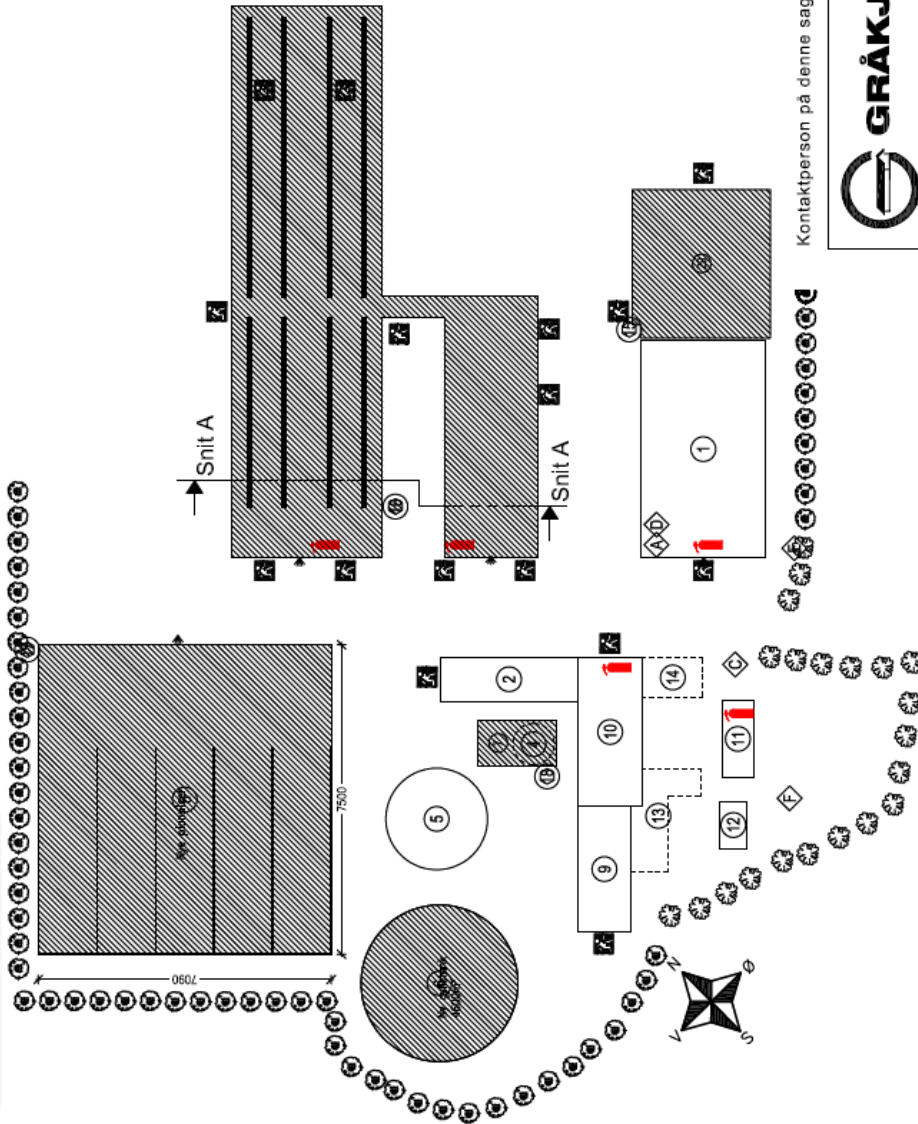
	Miljøcenter Heshøj 46 DK-2380 Tise Tel. +45 7021 4488 Fxk. +45 7021 5588 www.graakjaer.dk	Dato : 23.03.10 Skala : 1:1000 Sag : Kostald
	Emne: Afløbsplan	Sag 8326
Bygh. : Efting Lassen Byg. pl. : Tømmerbyvej 14, 8653 Them Tlf. : 86547658 Mobil : 21845354-42962154 E-mail : --	Kons. : Hanne Bang Mobil : 40207606 Tegner : Hans Henrik Thomsen Projekt : -- Mobil : --	Sag 8326 Tegning M 0-03-1

8326

Biilag C: Beredskabsplan

Bygninger, tanke og pladser		
Nr	Beskrivelse	Status
1	Skald til køer og kalve	1.988 m ² Eksisterende
2	Smalkølle	359 m ² Eksisterende
3	Kostald	5.379 m ² Ny
4	Gylleboder	78 m ² Ny/nyes
5	Gylleboder 1600 m ³	476 m ² Eksisterende
6	Gylleboder 4000 m ³	1.134 m ² Ny
7	Mødding	208 m ² Ny
8	Hænderlo	5.318 m ² Ny
9	Lade	368 m ² Eksisterende
10	Lade	567 m ² Eksisterende
11	Skudhus	145 m ² Eksisterende
12	Depot	77 m ² Eksisterende
13	Skald	255 m ² Ny/nyes
14	Skald	146 m ² Ny/nyes
15	Fofoens 30 m ³	9 m ² Eksisterende
16	Fofoens 21 m ³	9 m ² Ny
17	Fofoens 30 m ³ SP	9 m ² Ny
18	Fofoens 30 m ³	9 m ² Eksisterende
20	Godplads	1.192 m ² Ny

Objekter	
Nr	Beskrivelse
A	EI • Hovedafbrøder
C	Støpplam • Egnet ventvæsk
D	Støpplam
E	Delele gyl
F	Tfiskank

- Slangevinde
- Brandsektionsvæg tæt til tag
- Flugtvej
- Pulverslukter

Kontaktperson på denne sag er: Hanne Bang, Mobil: 40207606, Mail: hab@graakjaer.dk

GRÅKJÆR
MILJUCENTER

Miljøcenter
Hørsholm 46
DK-4380 Tjre
Tlf. +45 7021 4488
Fax. +45 7021 5588
www.graakjaer.dk

Dato : 23.03.10
Skala : 1:1000
Sag : Kostald

Emner: Beredskabsplan
Sag **8326**

Bygh. : Edling Lassen
Byg. pl. : Tømmerbyvej 14, 8653 Them
Tlf. : 86847658
Mobil : 21845354-2062154
E-mail : —

Kons. : Hanne Bang
Mobil : 40207606

Tegner : Hans Henrik Thomsen

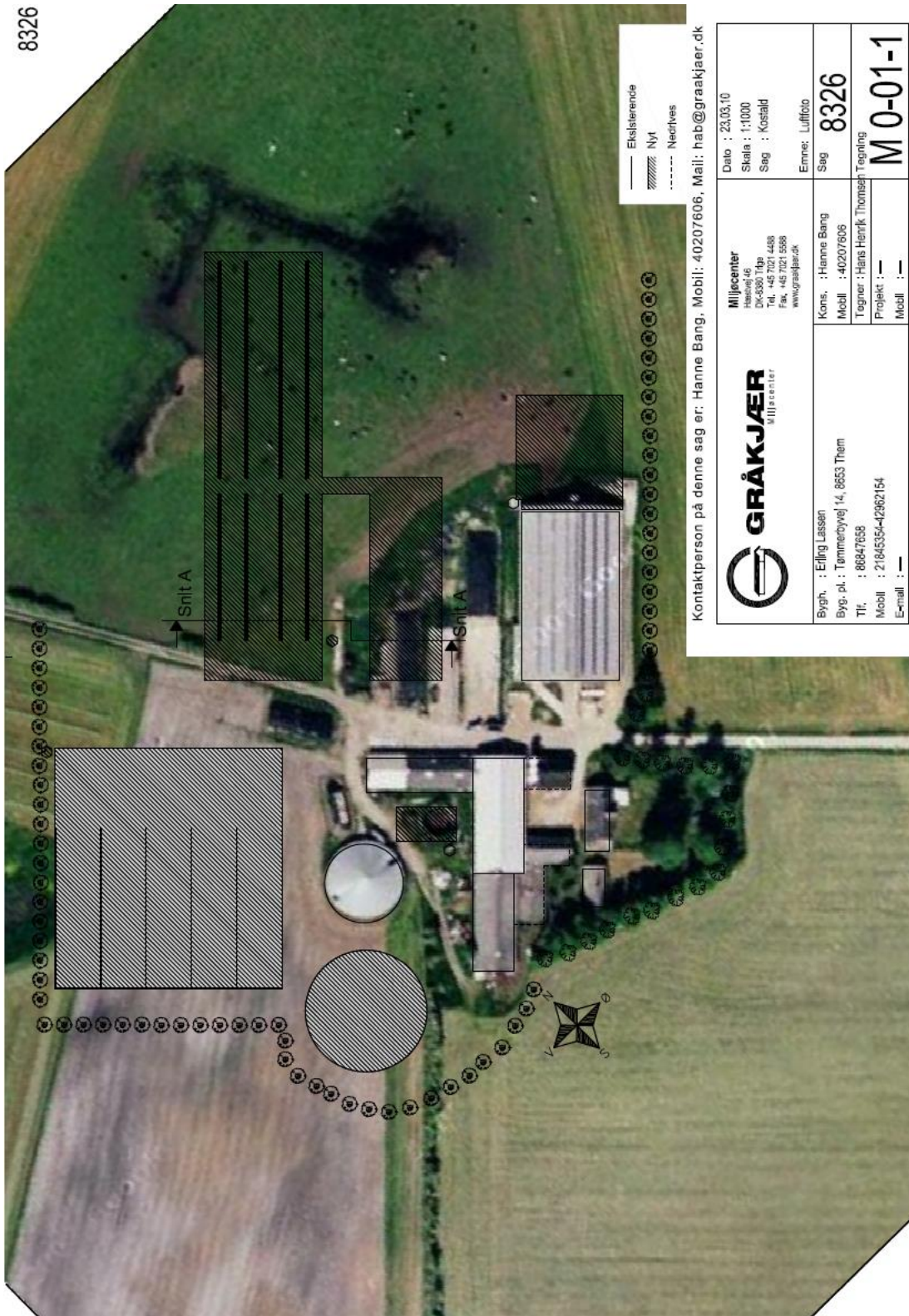
Projekt : —
Mobil : —

Tegning **M 0-05-1**

Bilag D: Kort over markvandsboringer

BILAG 5: TEGNINGER OVER EJENDOMMEN

Kontaktperson på denne sag er: Hanne Bang, Mobil: 40207606, Mail: hab@graakjaer.dk

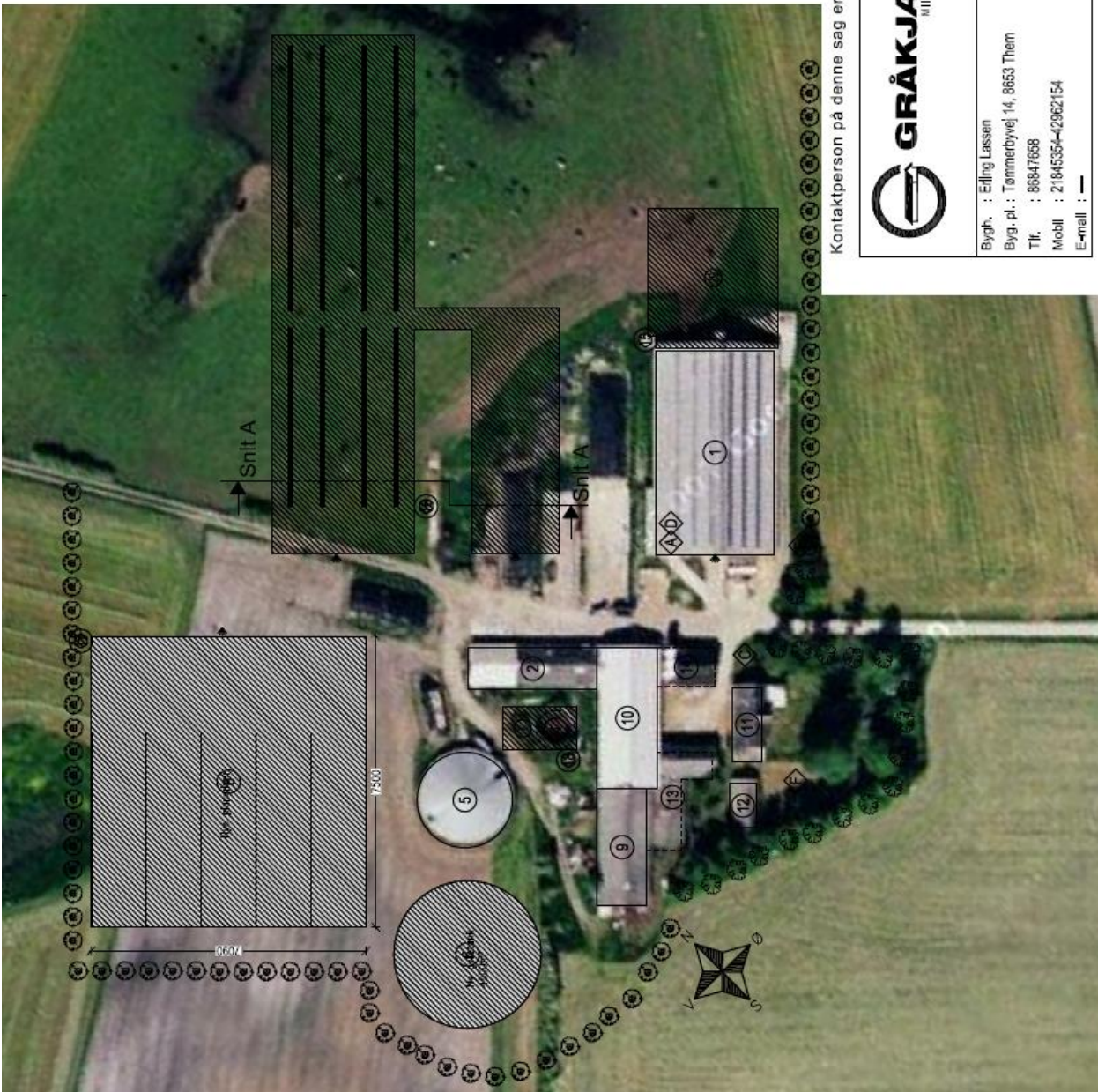
	Miljøcenter Høvedsvej 46 DK-8380 Tjørring Tlf. +45 7021 4488 Fax. +45 7021 5588 www.graakjaer.dk	Dato : 23.05.10 Skala : 1:1000 Sag : Kostald
	Bygh. : Erling Lassen Byg. pl. : Tømmerbyvej 14, 8653 Them Tlf. : 86847638 Mobil : 21845354-4282154 E-mail : -	Kons. : Hanne Bang Mobil : 40207606 Tegner : Hans Henrik Thomsen Projekt : - Mobil : -

8326

Bygninger, tanke og pladser		
Nr	Beskrivelse	Status
1	Stald til køer og kalve	Eksisterende
2	Småkalve	Eksisterende
3	Kostald	Ny
4	Gyllebokser	Nedrivs
5	Gyllebokser 400 m ³	Eksisterende
6	Gyllebokser 400 m ³	Ny
7	Miscodug	Ny
8	Planlås	Ny
9	Lade	Eksisterende
10	Lade	Eksisterende
11	Skudhus	Eksisterende
12	Depot	Eksisterende
13	Stald	Nedrivs
14	Stald	Nedrivs
15	Forræk 30 m ³	Ny
16	Forræk 21 m ³	Ny
17	Forræk 30 m ³ SP	Ny
18	Forræk 30 m ³	Ny
29	Gedlæser	Ny

Objekter	
Nr	Beskrivelse
A	Ei • Hovedbygning
C	Støpsten - Egge vandværk
D	Støpsten
E	Døde dyr
F	Tilfæstet

- Eksisterende bygning
- ▨ Ny bygning
- Nedrivs
- ⊗ Eksisterende beplantning
- ⊙ Ny beplantning
- ▨▨▨▨ Eksisterende vej
- ▨▨▨▨▨ Ny blivende vej
- ▨▨▨▨ Byggevej
- ⊗ Belysning

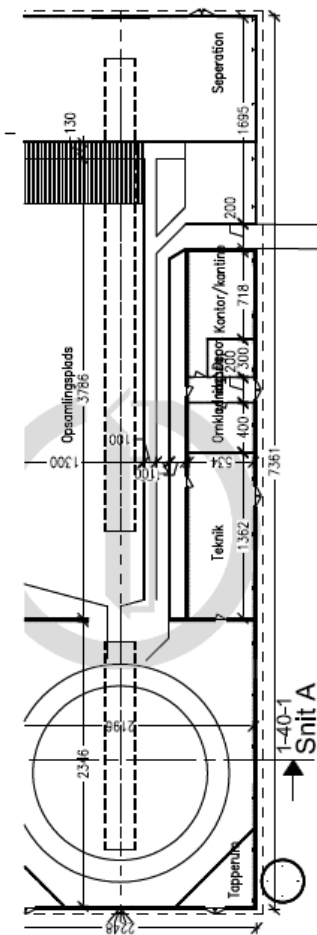

Kontaktperson på denne sag er: Hanne Bang, Mobil: 40207606, Mail: hab@graakjaer.dk

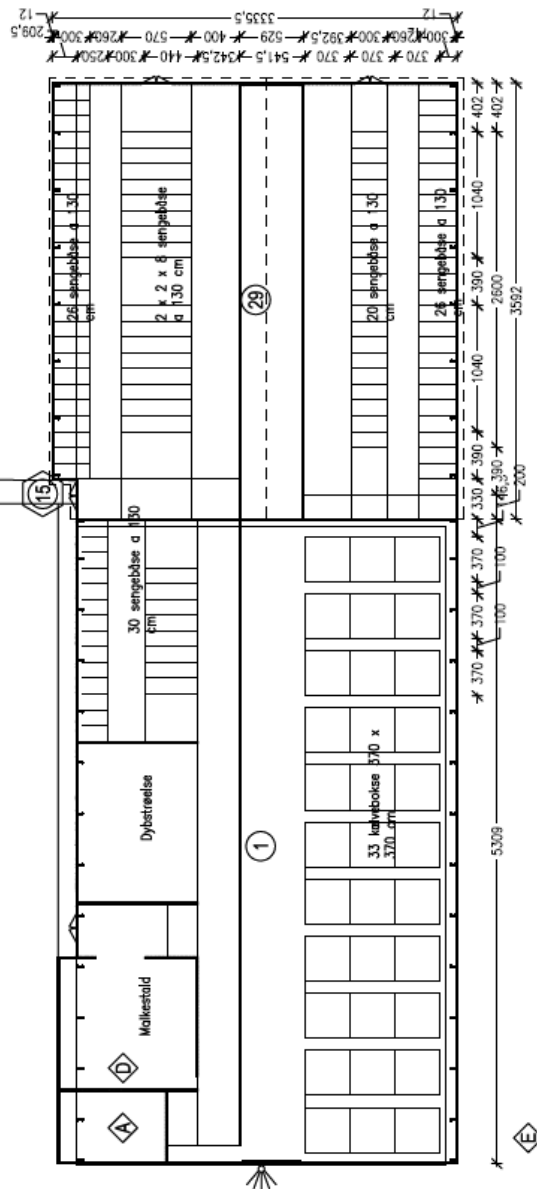
<p>GRÅKJÆR MIJJCENTER</p>	<p>Miljøcenter Hestvej 46 DK-8380 Thjelle Tel. +45 7021 4488 Fax. +45 7021 5586 www.graakjaer.dk</p>	<p>Dato : 23.03.10 Skala : 1:1000 Sag : Kostald</p>
	<p>Kons. : Hanne Bang Mobil : 40207606</p>	<p>Emne: Bedriftsoversigt Sag 8326</p>
<p>Bygh. : Eiling Lassen Byg. pt. : Tømmerbyvej 14, 8663 Them Tlf. : 86647638 Mobil : 21845354-42962154 E-mail : —</p>	<p>Tegner : Hans Henrik Thomsen</p>	<p>Tegning M 0-02-1</p>

Der laves nyt nedsvivning fra Toilet
i forrum ansøgning sendes
efterfølgende

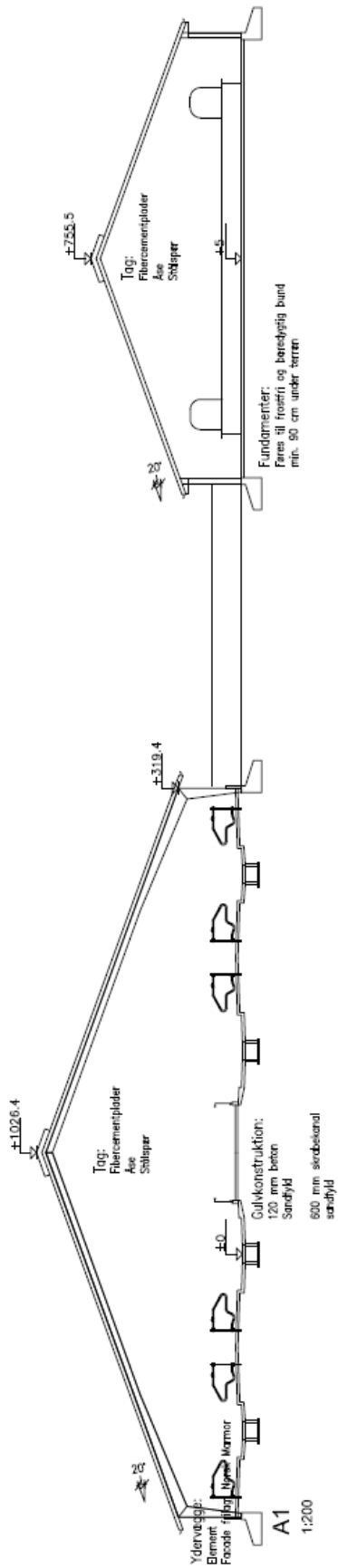
Kontaktperson på denne sag er: Hanne Bang, Mobil: 40207606, Mail: hab@graak.

GRÅKJÆR
Miljøcenter

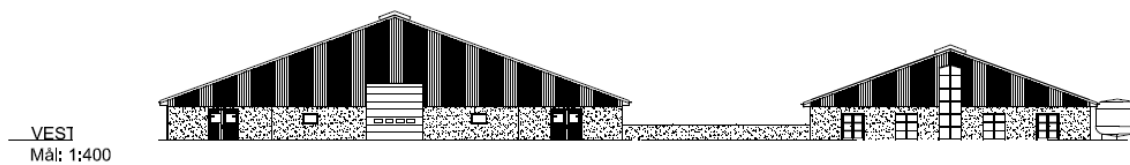
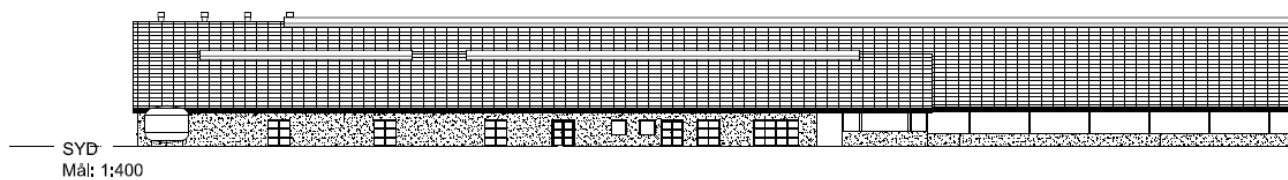
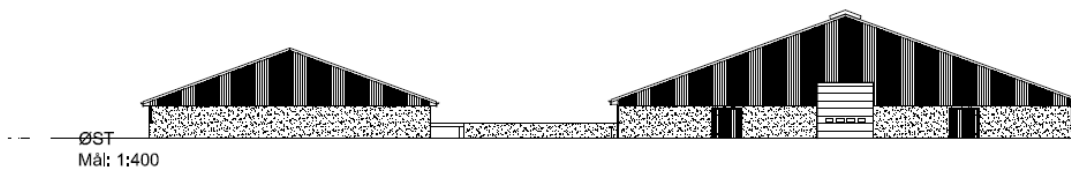
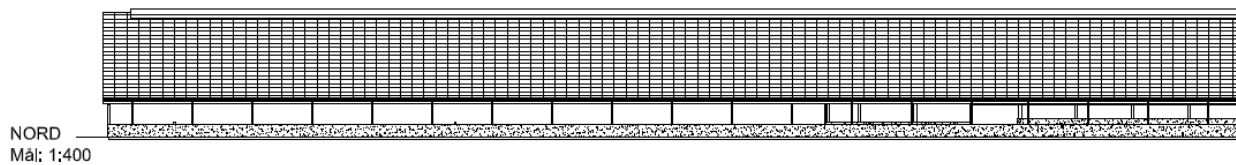
Miljøcenter
Hæsselvej 46
DK-6380 Tlilje
Tel. +45 7021 4488
Fax. +45 7021 5588
www.graakjaer.dk

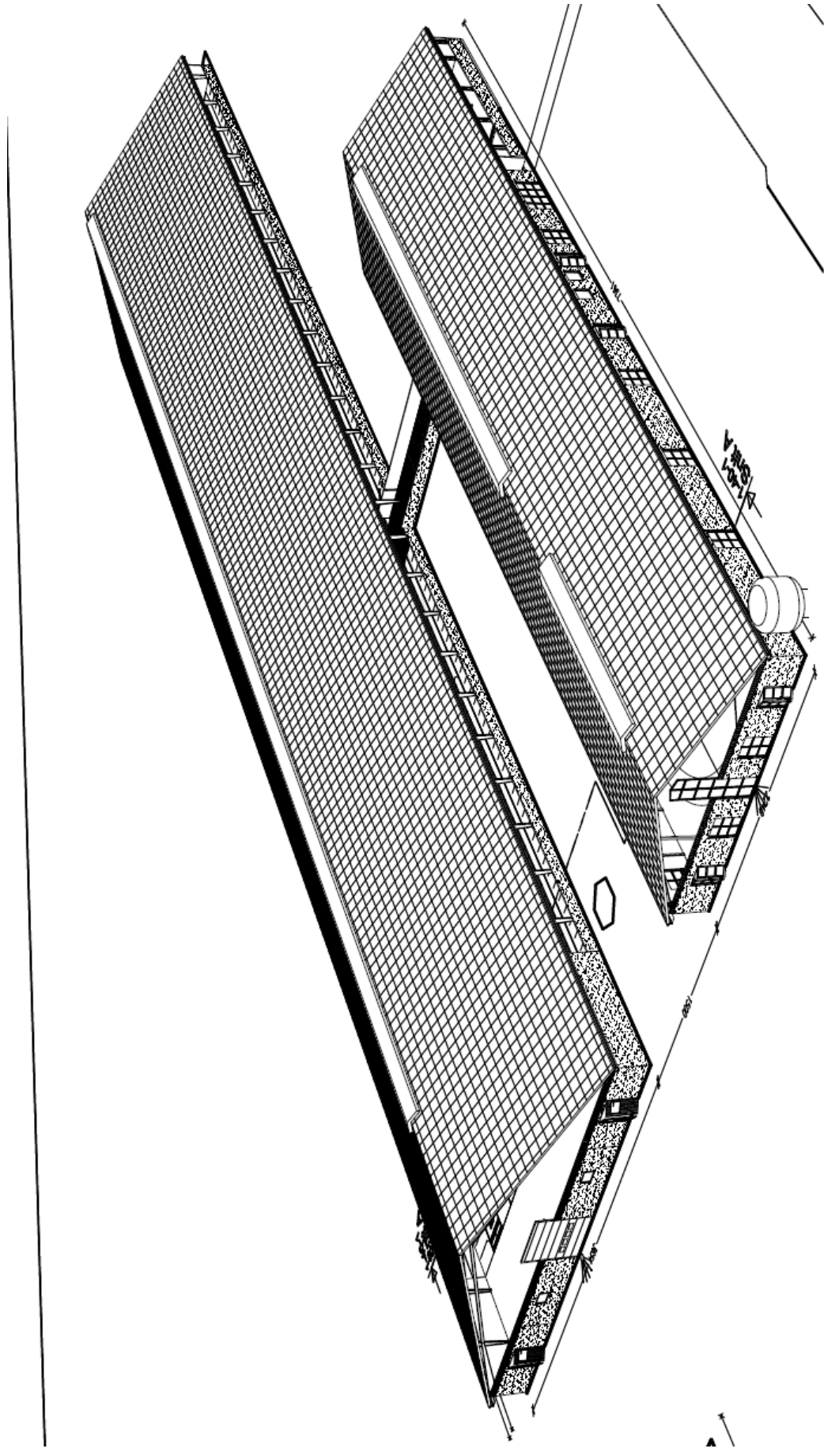
Dato : 23.03.10
Skala : 1:400
Sag : Kostald
Erne: Plan

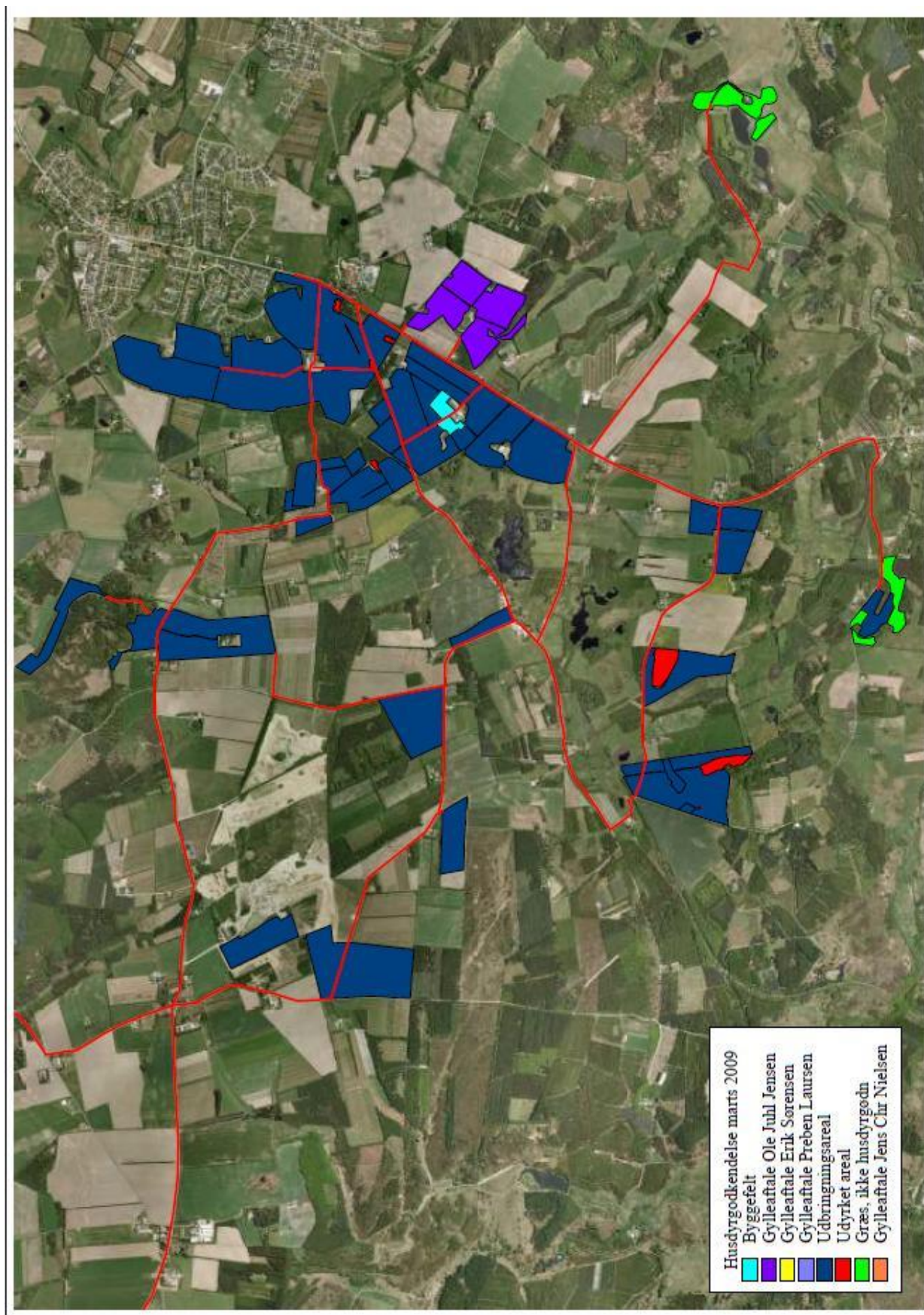
Kontaktperson på denne sag er: Hanne Bang, Mobil: 40207606, Mail: hab@graakjaer.dk

 <p>GRÅKJÆR Miljøcenter</p>	<p>Miljøcenter Hestvej 48 DK-8380 Tjibe Tel. +45 7021 4488 Fax. +45 7021 5588 www.graakjaer.dk</p>	<p>Dato : 23.03.10 Skala : 1:200 Sag : Kostiold Emne: Silt</p>
	<p>Bygh. : Edling Lassen Byg.pl. : Tømmerbyvej 14, 8663 Them Tlf. : 86847658 Mobil : 21845354-42062154 E-mail : --</p>	<p>Kons. : Hanne Bang Mobil : 40207606 Tegner : Hans Henrik Thomsen Projekt : -- Mobil : --</p>

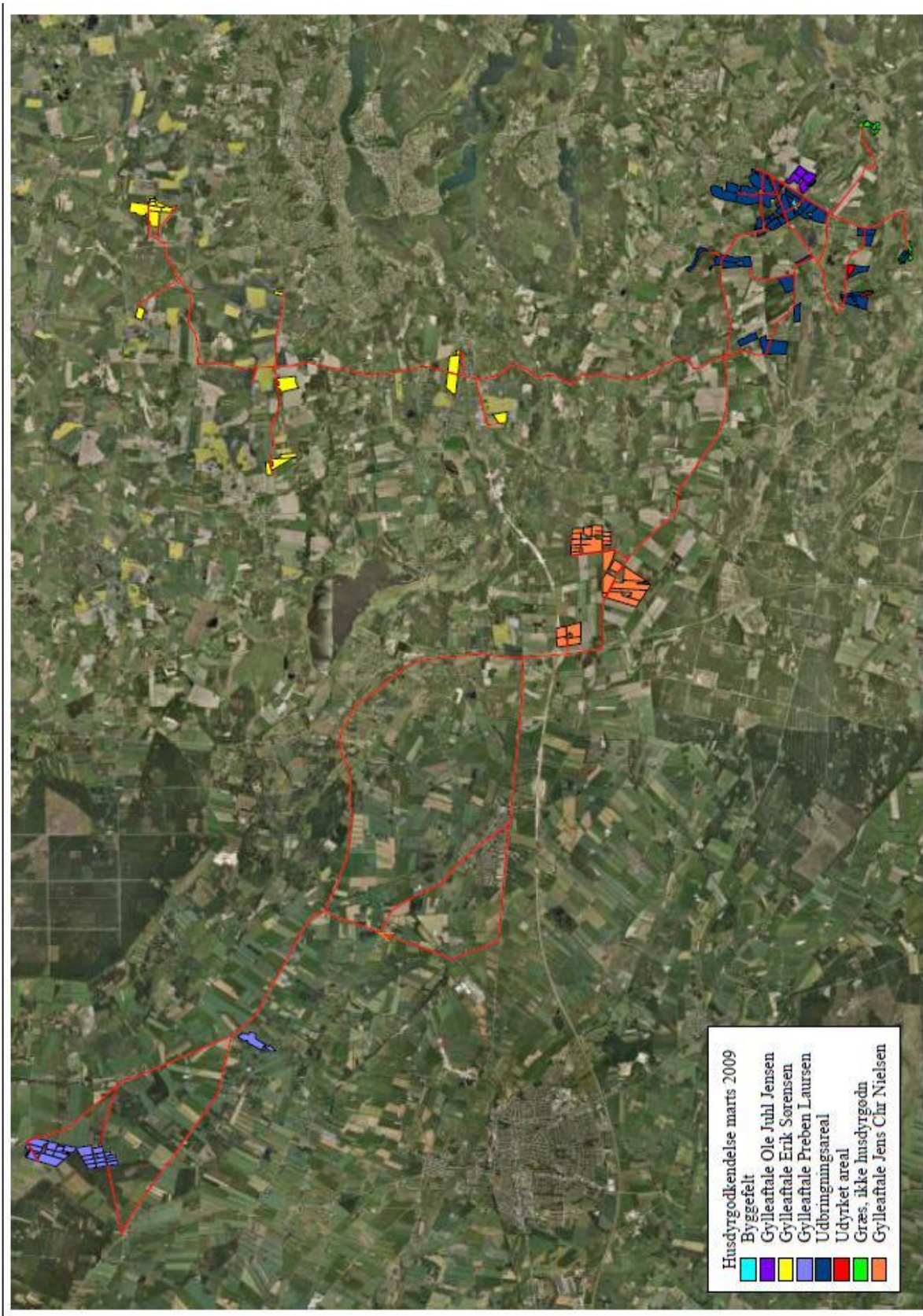

BILAG 6: KORT MED MARKER NÆR TØMMERBYVEJ 14 OG 10.

BILAG 7: OVERSIGT OVER ALLE AREALER

BILAG 8: BERGNINGER AF HARMONI OG AREALKRAV VED GYLLESEPERERING

Beregning af harmoni og arealkrav ved gylleseparering

Beregningsen er foretaget for:

Gårdnavn	Sejrsminde I/S
Landmand	Ulrik Lassen
Adresse	
Postnr. og by	
E-mail	

Beregningsen af foretaget af:

Forening	Gråkjær Miljøcenter
Konsulent	Hanne Bang
Adresse	
Postnr. og by	
E-mail	

Scenariet navn:

Besætning	Antal prod./årsdyr		Enhed	Korrektionsfaktorer:			Pct. gylle som separeres
	Nu	Planlagt		Mængde	Kvælstof	Fosfor	
Malkekøer, stor race		500	Årskøer	1,00	0,99	1,00	100
Opdræt, stor race, 6-27 mdr.		50	Årsopdræt	1,00	1,00	1,00	100

Antal dyreenheder	Nu	Planlagt	Antal dyreenheder	Nu	Planlagt
Malkekøer, stor race		667	Svin	0	0
Opdræt, stor race, 6-27 mdr.		25	Kvæg	0	692
			Mink	0	0
			I alt	0	692

Dyreenheder regnet efter regler efter 1/8/2009

Harmoniareal til rådighed

Nu-drift, ha	0,0	Der er mulighed for 2,3 DE/ha
Planlagt, ha	0,0	

Nu-driften er beregnet uden separering. I den planlagte drift er der forudsat separering med: **Staring Agrounit GSA**

Arealkrav if. Landbrugsloven	Nu	Planlagt
Arealkrav uden separering, ha	0,0	87,6
Arealkrav med separering, ha	-	-

OBS! Det valgte separeringsanlæg lever ikke op til kravene for lavteknologisk separering.

Harmonikrav og harmoniareal under/overskud, hektar	Krav	Underskud ¹⁾	Overskud ¹⁾
Harmoniareal, nu-situation	0,0	0,0	0,0
Harmoniareal, planlagt situation, uden afsætning af fiber	300,7	300,7	0,0
Harmoniareal, planlagt situation med afsætning af fiber	240,6	240,6	0,0
Harmonikrav til fiberfraktion	60,1		

¹⁾ Underskud betyder, at der mangler harmoniareal. Overskud betyder, at harmoniarealet ikke udnyttes fuldt ud.

Harmonibesparelse ved afsætning af fiber	Krav til N-udnyttelse
Ved at afsætte: 1.654 ton fiber	Fiberfraktion 45 pct.
Sparer et harmoniareal på: 60,1 hektar	Væskefraktion 78 pct.
- svarende til: 20 procent	

Mængder, dyreenheder og harmonikrav	Ton	DE	Kg N/DE	Kg P/DE	Harmoni-krav, ha	
Nu-situation uden separering	Ubehandlet gylle	0	0	0	0	
Planlagt situation med gylleseparering	Ubehandlet gylle	0	0	0	0	
	Væskefraktion	9.370	553	95	14	241
	Fiberfraktion	1.654	138	95	23	60

Mængde og koncentration af gødning og næringsstoffer

Udbragt mængde næringsstof pr. ha		Kg N/ha ¹⁾	Kg P/ha ¹⁾	Kg K/ha ¹⁾
Nu-situation uden separering	Ubehandlet gylle	0	0	0
Planlagt situation med gylleseparering	Ubehandlet gylle	0	0	0
	Væskefraktion	219	32	232
	Fiberfraktion	219	54	115

¹⁾ Ved max. tilladt udbragt mængde pr. ha

Procentfordeling af volumen og næringsstoffer i fraktioner

Andel gylle, som separeres:		100 procent			
		Volumen	N	P	K
Væskefraktion		85 %	80 %	70 %	89 %
Fiberfraktion		15 %	20 %	30 %	11 %

Separeringsindeks	N	P	K
	0,08	0,18	-0,05

Mængde af gødning og næringsstoffer i alt

	Vol., ton	Kg N	Kg P	Kg K
Mængder uden separering:				
Nu-situation	0	0	0	0
Planlagt situation	11.024	65.857	10.835	62.685
Planlagt situation med separering:				
Ubehandlet gylle	0	0	0	0
Væskefraktion	9.370	52.686	7.585	55.790
Fiberfraktion	1.654	13.171	3.251	6.895

Koncentration af næringsstoffer, kg pr. ton

	Kg N/ton	Kg P/ton	Kg K/ton
Nu-situation uden separering:			
Ubehandlet gylle			
Planlagt situation med separering:			
Ubehandlet gylle	0,0	0,0	0,0
Væskefraktion	5,6	0,8	6,0
Fiberfraktion	8,0	2,0	4,2

Udbragte mængder kvælstof pr. ha

	Kg N pr. ha:		Krav til N-udnyttelse
	total-N	udnyttet-N	
Nu-situation uden separering:			
Ubehandlet gylle	0	0	-
Planlagt situation med separering:			
Ubehandlet gylle	0	0	-
Væskefraktion	219	167	76%
Fiberfraktion	219	99	45%

Fuldgødskning

Tilført kg udnyttet N i væskefraktion	167 Kg N pr. ha
Kvælstofvoten på bedriften kan altså maksimalt være 167 kg N pr. ha, for at der kan fuldgedes med væskefraktionen.	

BILAG 9: FØRSTE UDTALELSE FRA IKAST-BRANDE KOMMUNE ANGÅENDE AREALERNE

Forudsætninger

På de pågældende udbringningsarealer beliggende i Ikast-Brande Kommune - jævnfør kortbilag A - ønskes udbragt husdyrgødning svarende til i alt 1,4 DE/ha i form af gødning fra kvæg, svarende til i alt 95 kg N/DE og 14 kg P/DE. Der ønskes således udbragt op til ca. 133 kg N/ha og ca. 19,6 kg P/ha i form af husdyrgødning.

Det forudsættes, at de generelle regler i den til enhver tid gældende *Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.* og øvrige til enhver tid gældende, generelle regler overholdes.

Da der på baggrund af Miljømålsloven¹ endnu ikke foreligger endeligt vedtagne Vand og Natura 2000-planer - med tilhørende kommunale handleplaner - er arealanvendelsen som udgangspunkt vurderet ud fra de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug*. Overholdelsen af de generelle beskyttelsesniveauer vurderes bl.a. ud fra en række arealudpegninger, der indgår som grundlag for beregningsmodellerne i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk.

Vurdering af arealernes egnethed til udbringning af husdyrgødning er foretaget på grundlag af ansøgningen - herunder af de beregningsmodeller, der indgår i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk med det beregningsgrundlag og de normtal, som lå til grund for ansøgningssystemet den 3. maj 2010. Derudover er vurderingen foretaget på baggrund af Ikast-Brande Kommunes registreringer.

Arealudpegninger, registreringer og Ikast-Brande Kommunes vurderinger

Grundvand

Ingen af udbringningsarealerne, beliggende i Ikast-Brande Kommune, ligger i indvindingsopland til almene vandværker, områder med særlig drikkevandsinteresser, eller i vandindvindingsområder, der er udpeget som nitratfølsomme, jævnfør kortbilag B. Nærmeste nitratfølsomme indvindingsområder ligger ca. 886 meter syd for udbringningsarealerne (se kortbilag B).

Ikast-Brande Kommune vurderer, at udbringningsarealerne ligger i et område, hvor grundvandet er relativt godt beskyttet, og at de generelle har-

---

¹ Lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 af lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder.

moniregler er tilstrækkelige til at beskytte mod nitratudvaskning til grundvandet.

Overfladevand

Alle udbringningsarealer, beliggende i Ikast-Brande Kommune, ligger uden for områder med nitratklasserne I-III, der er udpeget med henblik på minimering af kvælstofudvaskning til overfladevand, jævnfør kortbilag B.

En del af udbringningsarealerne ligger i oplandet til Nissum Fjord, der er (helt eller delvist) udpeget som et Natura 2000-område, som er overbelastet med fosfor. De resterende udbringningsarealer ligger i oplandet til Limfjorden.

Ingen af udbringningsarealerne er lavbundsarealer, som ikke er omfattet af okkerklasse I, jævnfør kortbilag B. Fosforoverskudet er i følge ansøgningen på 5,8 kg P/ha/år.

Ingen af udbringningsarealerne ligger inden for områder, hvor der er terrænhældninger større end 6 grader.

Det nordvestlige hjørne af mark nr. PL20-0 grænser op mod Brandkær Bæk, som er E-målsat, jævnfør kortbilag C. Vandløbet er beskyttet efter § 3 i *Naturbeskyttelsesloven*. Målsætningen for vandløbet var ikke opfyldt i 2005 på grund af manglende vandføring. Derudover krydser der et vandløb mellem mark nr. PL20-0 og mark nr. PL25-0, jævnfør kortbilag C. Vandløbet grænser direkte op til hele den sydlige ende af mark nr. PL20-0 og hele den nordlige ende af mark nr. PL25-0.

Ikast-Brande Kommune vurderer, at de generelle harmoniregler er tilstrækkelig beskyttelse mod nitratudvaskning. Ligeledes vurderes det, at det generelle beskyttelsesniveau er tilstrækkelig til at beskytte Natura 2000-områder overbelastet med fosfor mod fosforbelastning fra udbringningsarealerne beliggende i Ikast-Brande Kommune.

Natur

§ 7-arealer og § 3-arealer

Nærmeste naturareal, der er omfattet af § 7 i *Lovbekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug* er et overdrev (DB-IDENT=200153795), som mod vest grænser direkte op til mark nr. PL-1-0, PL-8-0 og PL-9-0, jævnfør kortbilag B. Overdrevet er en del af et større overdrevskompleks på ca. 5 ha.

Nærmeste lobelia-sø er Sunds Sø, som ligger i Herning Kommune. Søen er omfattet af § 7 i *Lovbekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug* og ligger ca. 7,3 km vest for udbringningsarealerne.

Nærmeste højmosse omfattet af § 7 i *Lovbekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug* ligger ca. 9,6 km øst for udbringningsarealerne. Højmosen ligger i Silkeborg Kommune.

Følgende udbringningsarealer ligger indenfor buffer I eller II, hvor der er krav om nedfældning på sort jord og græsmarker, mark nr. PL1-0, PL2-0, PL3-0, PL4-0, PL5-0, PL6-0, PL7-0, PL8-0, PL9-0, PL10-0, PL11-0, PL12-0, PL13-0, PL30-0, PL31-0, PL32-0, PL35-0, PL40-0, PL40-1, PL41-0, PL41-1, PL42-0 og PL42-1, jævnfør kortbilag B.

Udbringningsarealet med mark nr. PL9-0 ligger delvist på et overdrev, som er omfattet af § 3 i *Naturbeskyttelsesloven*, jævnfør kortbilag C og E. Den del af overdrevet, som overlapper med marken, er i følge luftfoto blevet opdyrket i 2008. Den del af marken, der er registreret som § 3, kan ikke benyttes til udbringning af husdyrgødning. Derudover ligger der en hede ca. 40 meter fra mark nr. PL9-0, som er omfattet af § 3 i *Naturbeskyttelsesloven*, jævnfør kortbilag C og E.

Mark PL8-0 og PL9-0 grænser direkte op til et surt overdrev, jævnfør kortbilag B, (DB_IDENT=200153795), der er omfattet af § 7 i *Lovbekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug* og er værdi-sat til 2 (særlig værdifuld natur). Følgende arter er registreret på overdrevet: knold ranunkel, gul snorre, plæne-kransemos, alm. røllike, alm. pimpinelle, mark frytle, alm. hvene, blå klokke, vår star, vellugtende gulaks, rød svingel, hvid kløver, smalbladet timian, fåresvingel. I den sydlige del er der et mindre vandhul med næbstar. Arealet har en gennemsnitlig Ellenberg-værdi på N=2,9. Det viser, at arealet er meget kvælstoffattigt. Der er endnu ikke nogen tegn på, at arealet er påvirket af eutrofiering, men ifølge notits af 6. juli 2009 fra Miljøstyrelsen, kan der en randpåvirkning på op til 1 kgN/ha/år fra dyrkede arealer, hvor der er nedfældning. Surt overdrev har en anbefalet tålegrænse på 10 kgN/ha. Baggrundsbelastningen i området er vurderet til at være 13,8 kgN/ha/år. Det vil sige, at den anbefalede tålegrænse er overskredet. For at sikre at overdrevet kan opretholde tilstanden sættes der vilkår om 5 meter dyrkningsfrie bræmmer på mark nr. PL8-0 og PL9-0. Årsagen til at bræmmerne kun er på fem meter er, at der endnu ikke kan ses påvirkninger af arealet. Bræmmerne skal være dyrkningsfrie. Det betyder, at der ikke må dyrkes, sprøjtes og gødes. Bræmmerne må omlægges med efterfølgende tilsåning af græs hvert 5. år. Der skal således udarbejdes en § 16 arealgodkendelse efter *Lovbekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug*, da udbringningsarealerne med mark nr. PL8-0 og PL9-0 er aftalearealer.

Alternativt kan den del af 5 meter bræmmen, som ligger på mark nr. PL8-0 og PL9-0, tages ud af ansøgningen som udbringningsareal. Der stilles ingen vilkår til mark nr. PL1-0, da det vurderes, at læhegnet yder tilstrækkelig beskyttelse.

Ved den nordvestlige del af mark nr. PL20-0 ligger der en mose og tre søer, som er beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven, jævnfør kortbilag C.

Ved den sydlige ende af mark nr. PL25-0 ligger der en mose og fire søer, som er beskyttet efter § 3 i *Naturbeskyttelsesloven*, jævnfør kortbilag C. Den pågældende § 3-mose er registreret, som et særligt værdifuldt naturområde i Kommuneplan 2009-2021 for Ikast-Brande Kommune. Da mark nr. PL25-0 og naturarealet er adskilt af en vej og da denne del af mosen er meget domineret af blåtop, vurderes det at det ikke er påkrævet med yderligere beskyttelse.

Mark nr. PL37-0 grænser direkte op til en § 3 beskyttet hede efter *Naturbeskyttelsesloven* (DB_IDENT 200152636), jævnfør kortbilag C. Området er kvælstoffølsomt og tættest på markkanten vokser arter som: græs, mangelblomstret frytle, hedelyng, krybende hestegræs, lyngsnerre, almindelig star, pillestar, fåresvingel, tyttebær, plænekransemos, trind fyrremos. Området vurderes til have en værdisætning på 3 og er dermed ikke særlig værdifuld natur. Tør hede har en anbefalet tålegrænse på 15 kgN/ha/år. Baggrundsbelastningen i området er vurderet til at være 13,8 kgN/ha/år (2007 tal). Længere tilbage i heden ligger et værdifuldt kærparti, med sphagnum, aulacomnium palustre, tuekæruld, smalbladet kæruld m.fl. Kæret har en værdisætning på 2 og er særlig værdifuld natur, men det virker dog godt beskyttet af bevoksning og det vurderes at det ikke vil blive påvirket af markdriften. Da den anbefalede tålegrænse for området ikke er overskredet og arealet ikke er særligt værdifuld natur sættes der ikke vilkår om bræmmer.

Udbringningsarealet med mark nr. PL38-0 ligger på en hede, som er omfattet af § 3 i *Naturbeskyttelsesloven*, jævnfør kortbilag C. I følge luftfotos har arealet været omlagt i 2004. Arealet er dog stadig domineret af arter tilknyttet næringsfattige naturtyper og opfylder stadig kriterierne for § 3. F.eks. er følgende arter fundet: fløjlsgræs, mangelblomstret frytle, hedelyng, krybende hestegræs, lyngsnerre, almindelig star, pillestar, fåresvingel, tyttebær, plænekransemos og trind fyrremos. Den østlige ende af arealet er helt domineret af almindelig star. Marken kan ikke benyttes til udbringning.

Nærmeste Natura 2000-område (Stenholt Skov og Stenholt Mose) ligger ca. 7,4 km øst for udbringningsarealerne.

En del dyrearter, der er anført i EF-habitatdirektivets bilag IV er registreret på egnen. Det drejer sig om Sydflagermus (*Eptesicus serotinus*), Odder (*Lutra lutra*), Markfirben (*Lacerta agilis*), Stor Vandsalamander (*Triturus cristatus*) og Spidssnudet Frø (*Rana arvalis*).

En del af udbringningsarealerne grænser op til eller overlapper med arealer, som er registreret som spredningsveje for dyr og planter i Kommuneplan 2009-2021 for Ikast-Brande Kommune.

Ved overholdelse af de generelle regler og det stillede vilkår, vurderer Ikast-Brande Kommune, at udbringning af husdyrgødning på udbringningsarealerne beliggende i kommunen, ikke vil påvirke de beskyttede naturtyper væsentligt.

Med hensyn til Natura 2000-områder og bilag IV-arter, vurderes det, at ingen af de nævnte bilag IV-arter, eller deres leve- eller rastesteder, vil påvirkes i væsentlig negativ retning, ved udbringning af husdyrgødning på de pågældende udbringningsarealer.

Landskab og kulturhistorie

Udbringningsarealerne (mark nr. PL20-0 og PL25-0), beliggende i Ikast-Brande Kommune, ligger ca. 3,9 km nordvest for byzonen til Bording Kirkeby. Derudover ligger arealerne (mark nr. PL20-0 og PL25-0) ca. 705 meter vest for Stubkær, som er den nærmeste bymæssige bebyggelse. Mark nr. PL20-0 ligger ca. 2,4 km syd for det nærmeste sommerhusområde, som er udpeget i Kommuneplan 2009-2021 for Ikast-Brande Kommune.

Ingen af udbringningsarealerne ligger indenfor områder, der i Kommuneplan 2009-2021 for Ikast-Brande Kommune, er udpeget som havende landskabelig værdi. Nærmeste område ligger ca. 1,2 km øst for udbringningsarealerne, jævnfør kortbilag D.

Ingen af udbringningsarealerne ligger inden for områder, der i Kommuneplan 2009-2021 for Ikast-Brande Kommune, er udpeget som områder med kulturhistorisk værdi (kulturmiljøer). Det nærmeste kulturmiljø er kendetegnet ved, at der er egnstypiske myremalmshuse. Kulturmiljøet er beliggende ca. 2,1 km vest for udbringningsarealet med mark nr. PL25-0, jævnfør kortbilag D.

Nærmeste fredede fortidsminde (gravhøj) ligger ca. 830 meter sydvest for udbringningsarealerne (mark nr. PL13-0), jævnfør kortbilag D.

Nærmeste udpegede sten- og jorddige ligger ca. 986 meter syd for mark nr. PL25-0 - sten- og jorddigerne er beskyttet efter § 29a i *Museumsloven*.

Mark nr. PL4-0, PL5-0 og PL13-0 grænser direkte op til et fredskovspligtig areal. Nærmeste fredede område ligger ca. 1,75 km vest for mark nr. PL9-0.

Arealerne, beliggende i Ikast-Brande Kommune, er derudover ikke umiddelbart omfattet af fredninger eller øvrige, lignende bestemmelser.

Ikast-Brande Kommune vurderer, at udbringning af husdyrgødning fra Tømmerbyvej 14, 8653 Them på udbringningsarealerne, beliggende i Ikast-Brande Kommune – ved overholdelse af de til enhver tid gældende regler – ikke vil være i strid med hensynet til de landskabelige og kulturhistoriske interesser i området. Ligeledes vurderes det, at udbringning af husdyrgødning på arealerne ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af de landskabelige og kulturhistoriske værdier i området.

Konklusion

Under forudsætning af, at de generelle regler i den til enhver tid gældende *Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.* og øvrige til enhver tid gældende, generelle regler overholdes og at der udarbejdes en § 16-arealgodkendelse efter *Lovbekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug* (jævnfør ovenstående) – vurderer Ikast-Brande Kommune, at de pågældende arealer, beliggende i Ikast-Brande Kommune, kan tilføres husdyrgødning fra Tømmerbyvej 14, 8653 Them uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til disse.

Med venlig hilsen

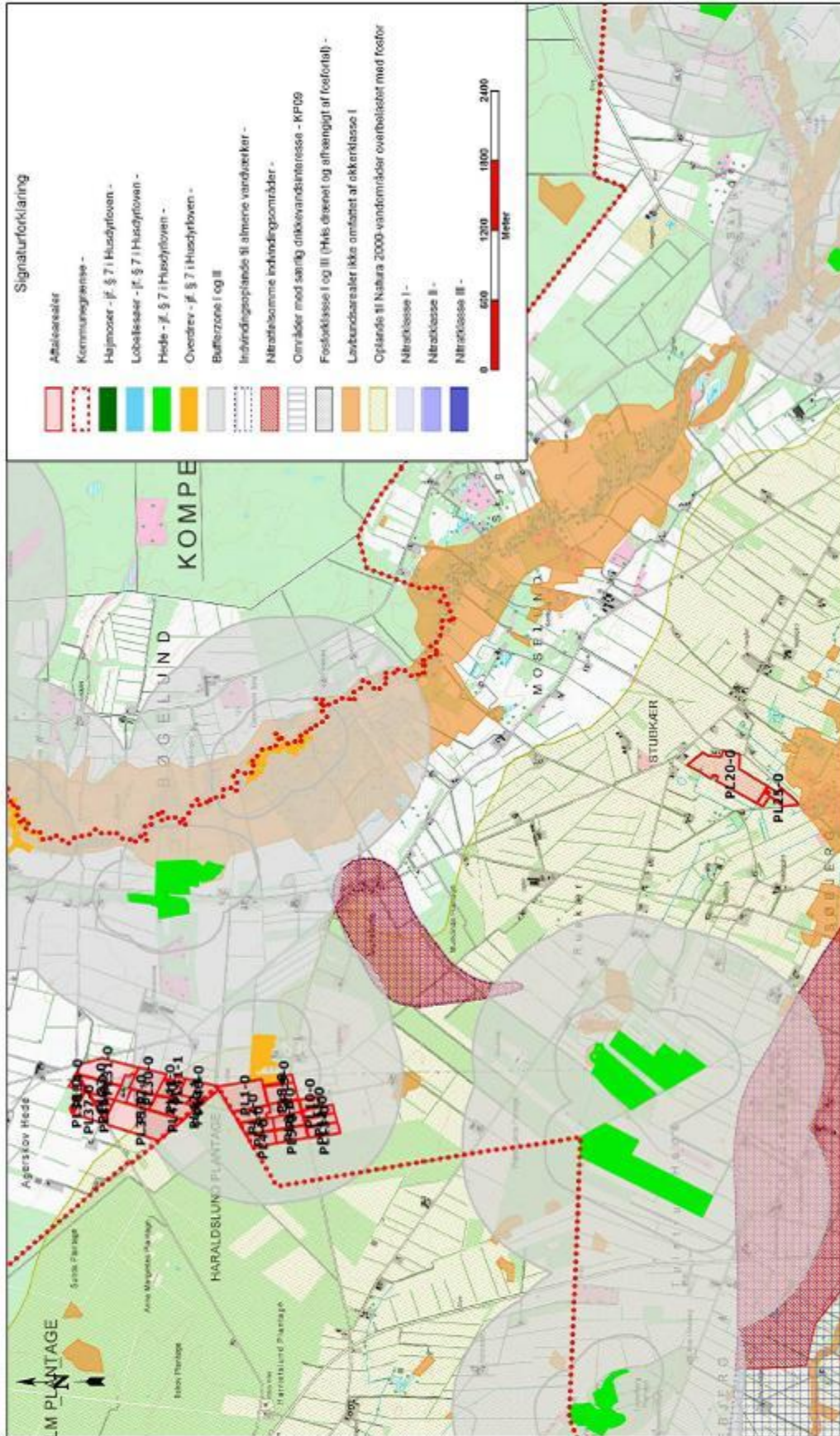
Morten Gjærning Petersen
Biolog

Vedlagt

Kortbilag A	Udbringningsarealernes beliggenhed
Kortbilag B	Arealudpegninger i henhold til <i>Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelsen m.v. af husdyrbrug</i>
Kortbilag C	Arealer registreret som beskyttet efter <i>Naturbeskyttelseslovens § 3</i>
Kortbilag D	Landskabelige og kulturhistoriske forhold
Kortbilag E	§ 3-areal ved mark nr. PL9-0

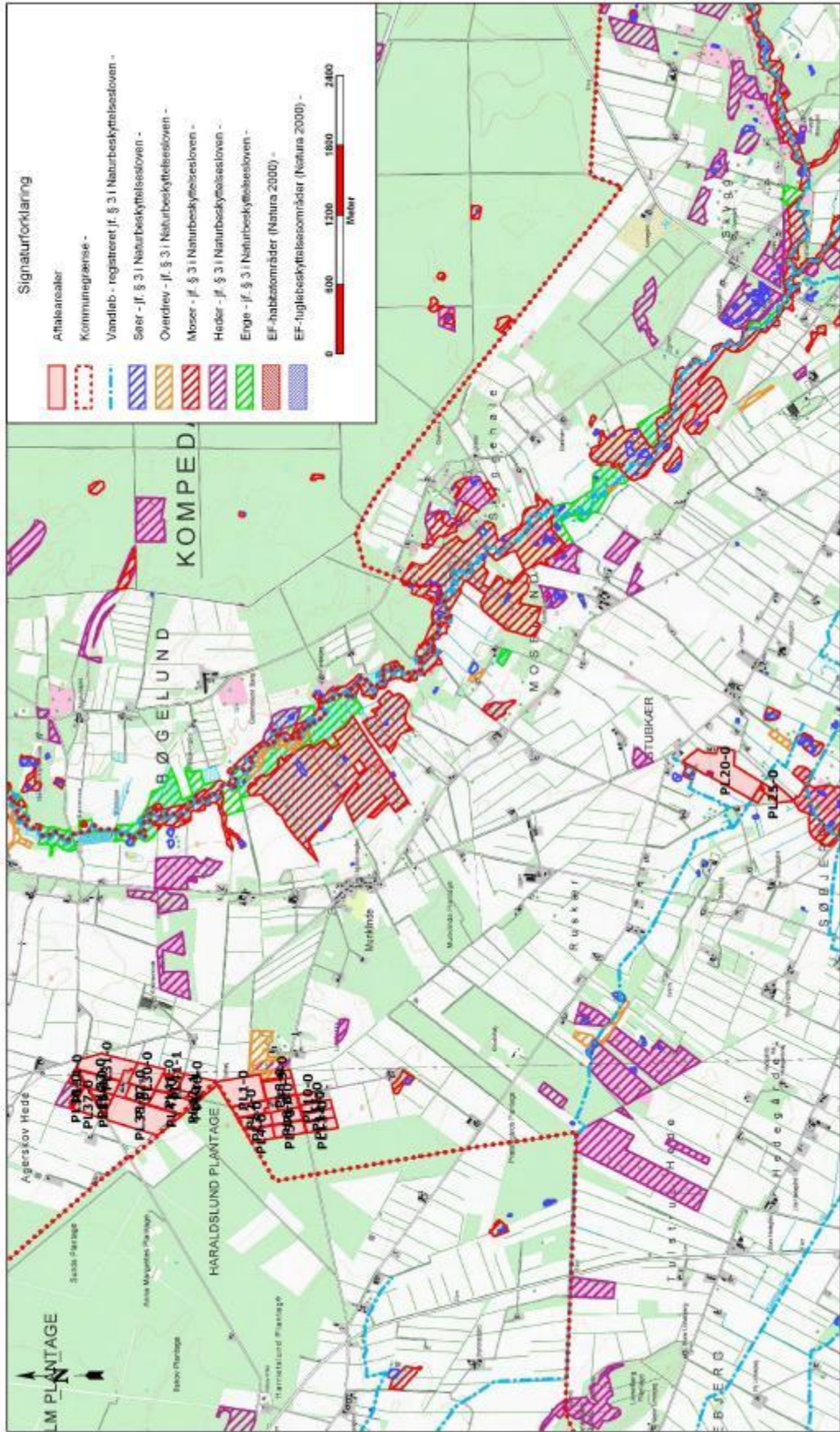
Kartbilag B

Miljøafdelingen
 Sundheds- og miljøcenter, Centervej 1, 7120 Brøndby - Tlf. 96644000

Anvendelse af kortet i forbindelse med godkendelse af miljøgodkendelse af husdyrbrug

Udgivelsesdato: 19.09.2010
 Målestok: 1:30000

Korttitling C

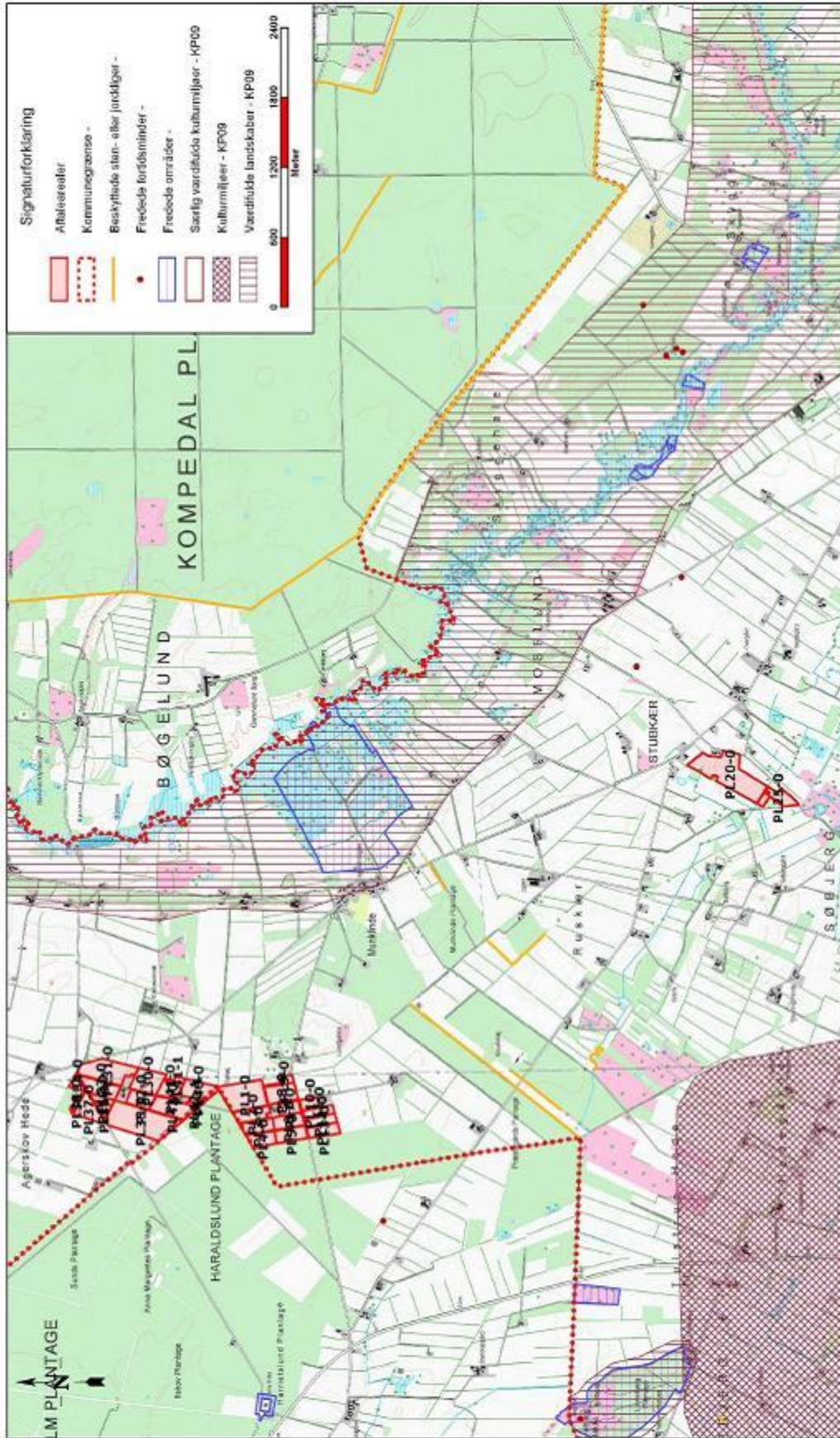
§ 3-overaler
§ 3-vandløb
Natura 2000

Miljøafdelingen

Stat-Grønt kontor, Centerpark 1, 7150 Brædø - TF. 99644933

Miljøafdeling
Dato: 16.06.2010
Målkode: 21.0006

Kartilag D

Landskabelige og kulturselskabelige forhold

Miljøafdelingen

3. udgave 2010

Dato: 19.09.2010

Mål: 1:30000

3. udgave 2010

Miljøafdelingen

3. udgave 2010

	Kortbilag E	
	§ 3-overdrev ved mark nr. PL9-0	
	Udbedringsdato: Dato: 16-06-2010	
	Målestok: 1: 2500	
Afd: Miljøafdelingen Ikast-Brande Kommune, Centerparken 1, 7330 Brande - Tlf. 99504000		

BILAG 10: ANDEN UDTALELSE FRA IKAST BRANDE KOMMUNE EFTER TILPASNINGER

Ikast-Brande
Kommune

Silkeborg Kommune

Teknik & Miljø
Søvej 3
8600 Silkeborg
Att.: Mette.Rasmussen@silkeborg.dk

6. oktober 2010

Udtalelse vedrørende udbringning af husdyrgødning fra Tømmerbyvej 14, 8653 Them på arealer i Ikast-Brande Kommune

Ikast-Brande Kommune er i forbindelse med en udvidelse af bedriften (malkekvæg) på Tømmerbyvej 14, 8653 blevet hørt af Silkeborg Kommune angående arealer beliggende i Ikast-Brande Kommune. Udtalelsen laves med henvisning til § 21 i *Bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug*. Der gøres opmærksom på, at denne udtalelse skal ses i forlængelse af udtalelse af 28. juni 2010 vedrørende udbringning af husdyrgødning fra Tømmerbyvej 14, 8653 Them på arealer i Ikast-Brande Kommune.

Ansøgning

Sejersminde I/S ved Erling og Ulrik Lassen, Tømmerbyvej 14, 8653 Them, Silkeborg Kommune har ansøgt om udvidelse af bedriften fra 206,36 DE til 739,37 DE i kvæg.

Ejerforhold

Udbringningsarealerne i Ikast-Brande Kommune er aftalearealer og ejes af Preben Laursen Haraldslundvej 12, 7441 Bording, Frank Knudsen, Gedhusvej 13, 7441 Bording, Rene Keld Rosenkvist Larsen, Stubkærvej 3, 7441 Bording, Bodil Gammelgaard Hansen, Pengehøj 1, 7441 Bording, Niels Jørgen Kirstejn Søndergaard, Kaj Munks Vej 3, 7441 Bording og Jens Christian Nielsen, Birkemosevej 9, 7441 Bording.

Driftsherre

Udbringningsarealerne drives af henholdsvis Preben Laursen Haraldslundvej 12, 7441 Bording og Jens Christian Nielsen, Birkemosevej 9, 7441 Bording.

Preben Laursen Haraldslundvej 12, 7441 Bording

Aftalearealerne er i udtalelse af 28. juni 2010 vedrørende udbringning af husdyrgødning fra Tømmerbyvej 14, 8653 Them på arealer i Ikast-Brande Kommune vurderet til maksimalt at kunne modtage husdyrgødning svarende til 1,4 DE/ha. I den forrige ansøgning modtog udbringningsarealer-

Miljøafdeling
Centerparken 1
7330 Brande
Tlf.: 9960 4000
Fax: 9960 3259
E-mail:
mopet@ikast-brande.dk

Sagsbehandler:
Morten G. Petersen
Direkte telefon:
9960 3220
Sags ID:
2010/15149

www.ikast-brande.dk

ne 73,5 DE. Aftalearealerne modtager i følge den seneste ansøgning 6980 Kg N og 1465 Kg P, svarende til maksimalt 94,4 DE. Det ændrer således ikke noget i ovennævnte udtalelse, at de pågældende aftalearealer modtager 20,9 DE mere i forhold til den forrige ansøgning. Forudsætningerne på aftalearealerne er dog ændret og dette er beskrevet i det følgende afsnit.

Forudsætninger

På de pågældende udbringningsarealer drevet af Preben Laursen Haraldslundvej 12, 7441 Bording i Ikast-Brande Kommune - jævnfør kortbilag A - ønskes udbragt husdyrgødning svarende til i alt 1,4 DE/ha i form af gødning fra kvæg, svarende til i alt ca. 74 kg N/DE og ca. 16 kg P/DE. Der ønskes således udbragt op til ca. 104 kg N/ha og ca. 22 kg P/ha i form af husdyrgødning.

Følgende aftalearealer er lokaliseret i Ikast-Brande Kommune: mark nr. PL1-0 på 7,9 ha, mark nr. PL2-0 på 2,88 ha, mark nr. PL3-0 på 2,80 ha, mark nr. PL4-0 på 2,45 ha, mark nr. PL5-0 på 2,93 ha, mark nr. PL6-0 på 2,70 ha, mark nr. PL7-0 på 1,86 ha, mark nr. PL8-0 på 3,79 ha, mark nr. PL9-0 på 0,92 ha, mark nr. PL10-0 på 1,33 ha, mark nr. PL11-0 på 1,85 ha, mark nr. PL12-0 på 1,84 ha, mark nr. PL13-0 på 2,41 ha, mark nr. PL20-0 på 12,80 ha, mark nr. PL25-0 på 2,87 ha, mark nr. PL30-0 på 4,56 ha, mark nr. PL31-0 på 6,98 ha, mark nr. PL32-0 på 2,63 ha, mark nr. PL33-0 på 3,70 ha, mark nr. PL34-0 på 1,03 ha, mark nr. PL35-0 på 12,11 ha, mark nr. PL36-0 på 0,94 ha, mark nr. PL36-1 på 1,00 ha, mark nr. PL37-0 på 3,34 ha, mark nr. PL38-0 på 0,61 ha, mark nr. PL40-0 på 3,96 ha, mark nr. PL40-1 på 0,38 ha, mark nr. PL41-0 på 2,27 ha, mark nr. PL41-1 på 0,49 ha, mark nr. PL42-0 på 4,53 ha, mark nr. PL42-1 på 0,32 ha, jævnfør kortbilag A, i alt ca. 100,18 ha.

Ovennævnte udbringningsarealer drevet af Preben Laursen Haraldslundvej 12, 7441 Bording er i udtalelse af 28. juni 2010 vedrørende udbringning af husdyrgødning fra Tømmerbyvej 14, 8653 Them på arealer i Ikast-Brande Kommune beskrevet og vurderet i forhold til grundvand, overfladevand, natur og landskab og kulturhistorie - der henvises til denne udtalelse.

Jens Christian Nielsen, Birkemosevej 9, 7441 Bording

I det følgende er det kun aftalearealerne drevet af Jens Christian Nielsen, Birkemosevej 9, 7441 Bording som vurderes i forhold til grundvand, overfladevand, natur og landskab og kulturhistorie. Aftalearealerne modtager i følge ansøgningsmaterialet 4437 Kg N og 931 Kg P, svarende til maksimalt 60,0 DE. Udbringningsarealerne vurderes til maksimalt at kunne modtage husdyrgødning svarende til 1,4 DE/ha.

Forudsætninger

På de pågældende udbringningsarealer beliggende i Ikast-Brande Kommune - jævnfør kortbilag A - ønskes udbragt husdyrgødning svarende til i alt 1,4 DE/ha i form af gødning fra kvæg, svarende til i alt ca. 74 kg N/DE og ca. 16 kg P/DE. Der ønskes således udbragt op til ca. 104 kg N/ha og ca. 22 kg P/ha i form af husdyrgødning.

Følgende aftalearealer er lokaliseret i Ikast-Brande Kommune: mark nr. JCN1-1 på 0,98 ha, mark nr. JCN1-2 på 10,21 ha, mark nr. JCN1-3 på 14,23 ha, mark nr. JCN1-4 på 39,70 ha, mark nr. JCN1-5 på 10,44 ha, mark nr. JCN1-6 på 6,12 ha, mark nr. JCN2-1 på 15,04 ha, mark nr. JCN2-2 på 4,12, mark nr. JCN2-3 på 6,13 ha, mark nr. JCN2-4 på 17,80 ha, mark nr. JCN2-5 på 6,54 ha, mark nr. JCN3-1 på 11,63 ha og mark nr. JCN3-2 på 15,73 ha, i alt ca. 158,67 ha.

Det forudsættes, at de generelle regler i den til enhver tid gældende *Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.* og øvrige til enhver tid gældende, generelle regler overholdes.

Da der på baggrund af Miljømålsloven¹ endnu ikke foreligger endeligt vedtagne Vand og Natura 2000-planer - med tilhørende kommunale handleplaner - er arealanvendelsen som udgangspunkt vurderet ud fra de generelle beskyttelsesniveauer i bilag 3 i *Bekendtgørelse nr. 294 af 31. marts 2009 om tilladelse og godkendelse m.v. af husdyrbrug*. Overholdelsen af de generelle beskyttelsesniveauer vurderes bl.a. ud fra en række arealudpegninger, der indgår som grundlag for beregningsmodellerne i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk. I det følgende er det kun udbringningsarealerne drevet af Jens Christian Nielsen, Birkemosevej 9, 7441 Bording, som er beskrevet.

Vurdering af arealernes egnethed til udbringning af husdyrgødning er foretaget på grundlag af ansøgningen - herunder af de beregningsmodeller, der indgår i IT-ansøgningssystemet på www.husdyrgodkendelse.dk med det beregningsgrundlag og de normtal, som lå til grund for ansøgningssystemet den 1. september 2010. Derudover er vurderingen foretaget på baggrund af Ikast-Brande Kommunes registreringer.

¹ Lovbekendtgørelse nr. 932 af 24. september 2009 af lov om miljømål m.v. for vandforekomster og internationale naturbeskyttelsesområder.

Ikast-Brande
Kommune

Arealudpegninger, registreringer og Ikast-Brande Kommunes vurderinger

Grundvand

Ingen af udbringningsarealerne, beliggende i Ikast-Brande Kommune, ligger i indvindingsopland til almene vandværker, områder med særlig drikkevandsinteresser, eller i vandindvindingsområder, der er udpeget som nitratfølsomme, jævnfør kortbilag B. Nærmeste nitratfølsomme indvindingsområder ligger ca. 1400 meter nord for udbringningsarealerne (se kortbilag B).

Ikast-Brande Kommune vurderer, at udbringningsarealerne ligger i et område, hvor grundvandet er relativt godt beskyttet, og at de generelle harmoniregler er tilstrækkelige til at beskytte mod nitratudvaskning til grundvandet.

Overfladevand

Alle udbringningsarealer, beliggende i Ikast-Brande Kommune, ligger uden for områder med nitratklasserne I-III, der er udpeget med henblik på minimering af kvælstofudvaskning til overfladevand, jævnfør kortbilag B.

Udbringningsarealerne ligger i oplandet til Nissum Fjord, der er (helt eller delvist) udpeget som et Natura 2000-område, som er overbelastet med fosfor.

Ingen af udbringningsarealerne er lavbundsarealer, som ikke er omfattet af okkerklasse I, jævnfør kortbilag B.

Størstedelen af udbringningsarealerne ligger uden for områder, hvor der er terrænhældninger større end 6 grader.

Ingen af udbringningsarealerne grænser op til, eller ligger i umiddelbar nærhed af vandløb, som er beskyttet efter § 3 i *Naturbeskyttelsesloven*, vandløb med 2 meter bræmmer eller vandløb generelt, jævnfør kortbilag C.

Ikast-Brande Kommune vurderer, at de generelle harmoniregler er tilstrækkelig beskyttelse mod nitratudvaskning. Ligeledes vurderes det, at det generelle beskyttelsesniveau er tilstrækkelig til at beskytte Natura 2000-områder overbelastet med fosfor mod fosforbelastning fra udbringningsarealerne beliggende i Ikast-Brande Kommune.

Natur

§ 7-arealer og § 3-arealer

Nærmeste naturareal, der er omfattet af § 7 i Lovbekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er en hede, som ligger ca. 466 meter øst for nærmeste udbringningsareal (mark nr. JCN2-2), jævnfør kortbilag B. Den pågældende hede er beliggende i Silkeborg Kommune.

Nærmeste lobelia-sø er Almind Sø, som ligger i Silkeborg Kommune. Søen er omfattet af § 7 i Lovbekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug og ligger ca. 9 km nordøst for udbringningsarealerne.

Nærmeste højmoser omfattet af § 7 i Lovbekendtgørelse af lov om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug ligger ca. 7,8 km øst for udbringningsarealerne. Højmosen ligger i Silkeborg Kommune.

Følgende udbringningsarealer ligger helt eller delvist indenfor buffer I eller II, hvor der er krav om nedfældning på sort jord og græsmarker, mark nr. JCN2-1, JCN2-2, JCN2-3, JCN2-4 og JCN2-5, jævnfør kortbilag B.

Syd for mark nr. JCN2-5 er beliggende en tør hede, som er beskyttet efter § 3 i Naturbeskyttelsesloven, jævnfør kortbilag C. Baggrundsbelastningen har i perioden 2007-2008 i gennemsnit været 14,4 kg N pr. ha pr. år. Den vurderede tålegrænse for arealet ligger omkring 15 kg N pr. ha pr. år. Det vurderes ikke nødvendigt med skærpede bræmmevilkår op til heden.

Nærmeste Natura 2000-område (Sepstrup Sande, Vrads Sande, Velling Skov og Palsgård Skov) ligger ca. 1,6 km syd for udbringningsarealerne.

En del dyrearter, der er anført i EF-habitatdirektivets bilag IV er registreret på egnen. Det drejer sig om Vandflagermus (*Myotis daubentoni*), Langøret Flagermus (*Plecotus auritus*), Sydflagermus (*Eptesicus serotinus*), Odder (*Lutra lutra*), Markfirben (*Lacerta agilis*), Stor Vandsalamander (*Triturus cristatus*) og Spidssnudet Frø (*Rana arvalis*).

Mark nr. JCN2-1 grænser op til eller overlapper med arealer, som er registreret som spredningsveje for dyr og planter i Kommuneplan 2009-2021 for Ikast-Brande Kommune.

Ved overholdelse af de generelle regler, vurderer Ikast-Brande Kommune, at udbringning af husdyrgødning på udbringningsarealerne beliggende i kommunen, ikke vil påvirke de beskyttede naturtyper væsentligt.

Med hensyn til Natura 2000-områder og bilag IV-arter, vurderes det, at ingen af de nævnte bilag IV-arter, eller deres leve- og eller rastesteder, vil

Ikast-Brande
Kommune

påvirkes i væsentlig negativ retning, ved udbringning af husdyrgødning på de pågældende udbringningsarealer.

Landskab og kulturhistorie

Mark nr. JCN3-1 grænser mod nord direkte op til et erhvervsområde øst for Pårup, som i Kommuneplan 2009-2021 for Ikast-Brande Kommune er udlagt som byzone. Mark nr. JCN3-1 skal reduceres i størrelse, da den overlapper med det igangværende motorvejsbyggeri - se kortbilag E. Nærmeste bymæssige bebyggelse er Pårup, som ligger ca. 359 meter nord for nærmeste udbringningsareal. Mark nr. JCN3-2 ligger ca. 2,7 km nordøst for det nærmeste sommerhusområde, som er udpeget i Kommuneplan 2009-2021 for Ikast-Brande Kommune.

Mark nr. JCN2-1 og JCN2-2 ligger indenfor områder, der i Kommuneplan 2009-2021 for Ikast-Brande Kommune, er udpeget som havende landskabelig værdi, i alt ca. 8,4 ha, jævnfør kortbilag D.

Ingen af udbringningsarealerne ligger inden for områder, der i Kommuneplan 2009-2021 for Ikast-Brande Kommune, er udpeget som områder med kulturhistorisk værdi (kulturmiljøer / særlig værdifuld kulturmiljøer). Det nærmeste kulturmiljø er en mindesten - Kaj Munks Mindekors, som ligger ca. 1-1,6 km nord for mark nr. JCN2-1, jævnfør kortbilag D.

Nærmeste fredede fortidsminde (gravhøj) grænser mod øst direkte op til mark nr. JCN1-5, jævnfør kortbilag D.

Nærmeste udpegede sten- og jorddige ligger ca. 579 meter syd for mark nr. JCN1-3 og JCN1-4 - sten- og jorddigerne er beskyttet efter § 29a i *Museumsloven*.

En del af udbringningsarealerne grænser direkte op til fredskovspligtige arealer. Ingen af udbringningsarealerne ligger inden for fredede områder.

Arealerne, beliggende i Ikast-Brande Kommune, er derudover ikke umiddelbart omfattet af fredninger eller øvrige, lignende bestemmelser.

Ikast-Brande Kommune vurderer, at udbringning af husdyrgødning fra Tømmerbyvej 14, 8653 Them på udbringningsarealerne, beliggende i Ikast-Brande Kommune - ved overholdelse af de til enhver tid gældende regler - ikke vil være i strid med hensynet til de landskabelige og kulturhistoriske interesser i området. Ligeledes vurderes det, at udbringning af husdyrgødning på arealerne ikke vil medføre en væsentlig påvirkning af de landskabelige og kulturhistoriske værdier i området.

Ikast-Brande
Kommune

Konklusion

Under forudsætning af, at de generelle regler i den til enhver tid gældende *Bekendtgørelse om husdyrbrug og dyrehold for mere end 3 dyreenheder, husdyrgødning, ensilage m.v.* og øvrige til enhver tid gældende, generelle regler overholdes – vurderer Ikast-Brande Kommune, at de pågældende arealer, beliggende i Ikast-Brande Kommune, kan tilføres husdyrgødning fra Tømmerbyvej 14, 8653 Them uden at påvirke omgivelserne på en måde, som er uforenelig med hensynet til disse. Det er således ikke påkrævet at stille yderligere vilkår.

Med venlig hilsen

Morten Gjærning Petersen
Morten Gjærning Petersen
Biolog

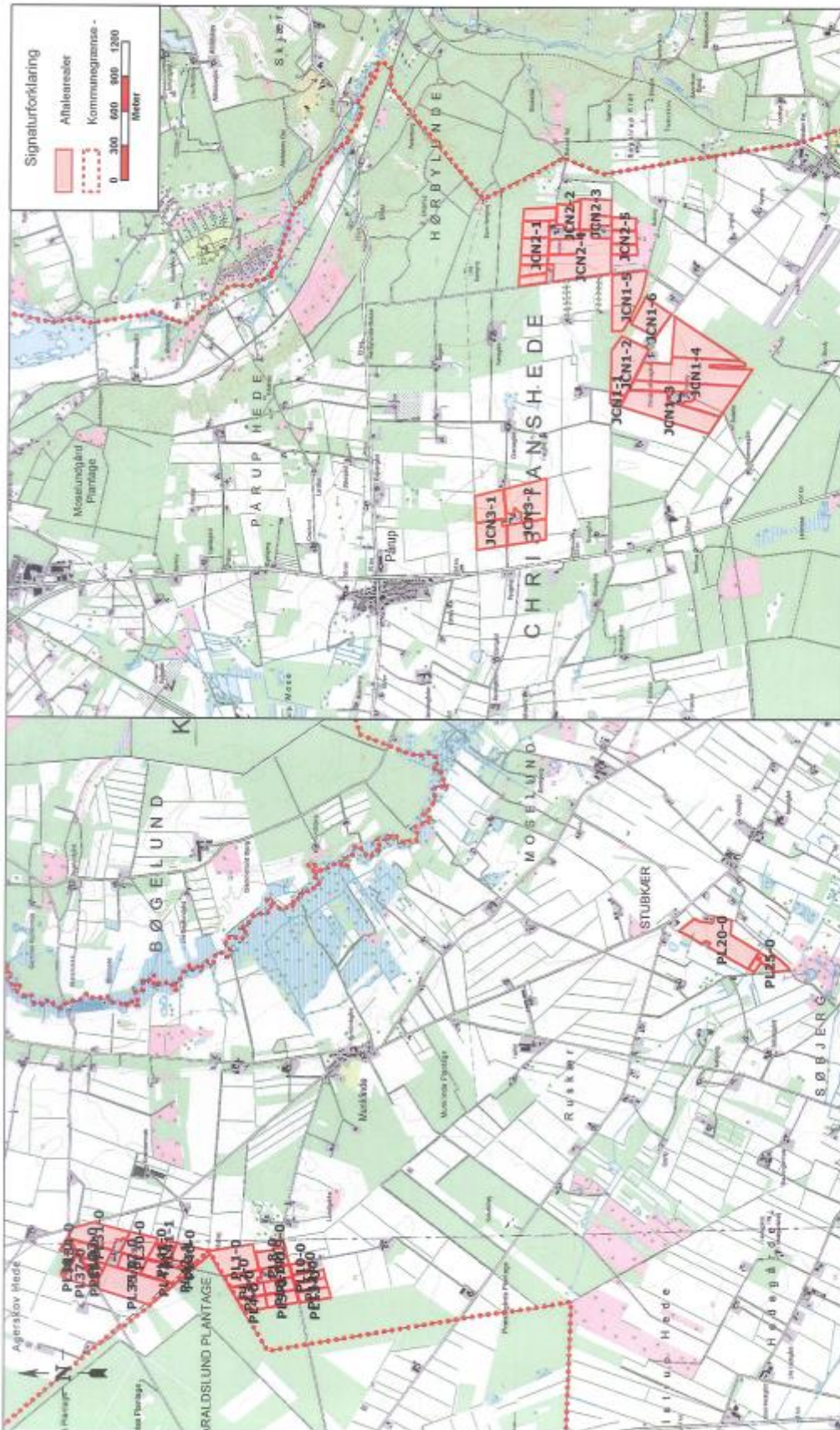
www.ikast-brande.dk

Ikast-Brande
Kommune

Vedlagt

Kortbilag A	Udbringningsarealernes beliggenhed
Kortbilag B	Arealudpegninger i henhold til <i>Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelsen m.v. af husdyrbrug</i>
Kortbilag C	Arealer registreret som beskyttet efter <i>Naturbeskyttelseslovens § 3</i>
Kortbilag D	Landskabelige og kulturhistoriske forhold
Kortbilag E	Tilpasning af mark nr. JCN3-1

Kortbl. A

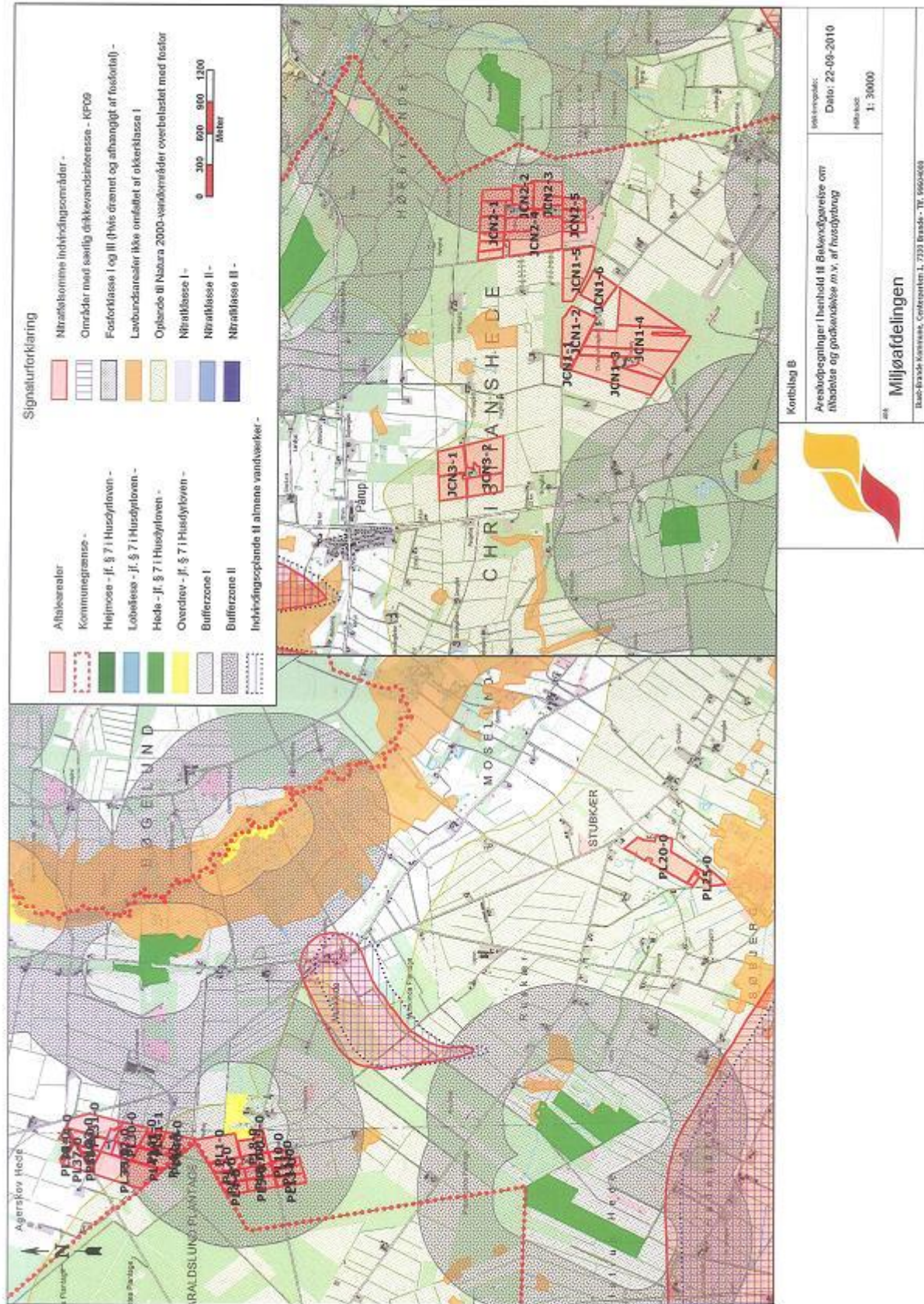

Udøngsarealernes helhed

Udgivelsesdato: 22-08-2010
 Skala: 1:30000

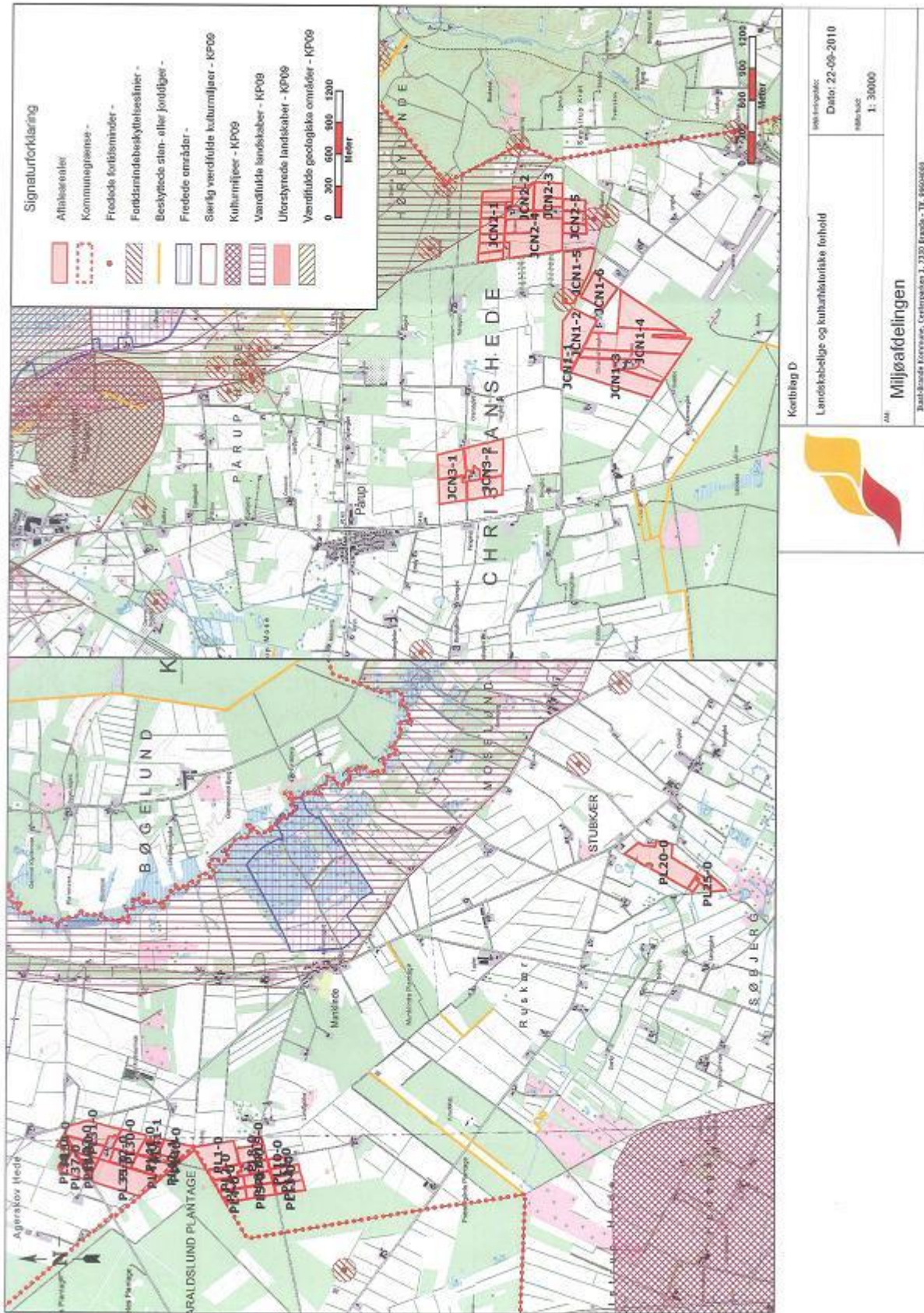
Miljøafdelingen

Sønderborg Kommune, Centerparken 1, 7200 Sønderborg - Tlf. 99900000

	Kortbilag E	
	Tilpasning af mark nr. JCN3-1	Udskrivningsdato: Dato: 04-10-2010
	Af: Miljøafdelingen	HMforhold: 1: 4000
Ikast-Brande Kommune, Centerparken 1, 7330 Brande - Tlf. 99604000		

BILAG 11. BAT BEREDNING LAVET AF KONSULENT.

Beregning BAT niveau, Tømmerbyvej 10 og 14.

HB 8. dec 2010

Formler til korrektion for aldersgrænser opdræt

Årsopdræt (småkalv 0 - 6 mdr., tung race):

Type 1: Korrektion for afvigende indgangsalder og/eller afgangsalder (mdr.). Der korrigeres med følgende faktor for både kvælstof og fosfor:
$$(((\text{alder, ind} + \text{alder, afgang}) \times 0,0562) + 1,48) / 1,82.$$

Årsopdræt (kvier/stude 6 mdr. - kælvning (28 mdr./slagtning, tung race):

Type 1: Korrektion for afvigende indgangsalder og/eller afgangsalder (mdr.). Der korrigeres med følgende faktor for både kvælstof og fosfor:
$$(((\text{alder, ind} + \text{alder, afgang}) \times 0,0562) + 1,48) / 3,39.$$

- Småkalve fra 1-6 mdr: Korrektionsfaktor 1,029
- Småkalve fra 0-1 mdr: Korrektionsfaktor 0,844
- Kvier fra 6-23 mdr: Korrektionsfaktor 0,917
- Kvier fra 23-25 mdr: Korrektionsfaktor 1,232

BAT niveau for køer – ny anlæg

Tabel 1. Ligninger til beregning af vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af BAT for anlæg med konventionel produktion af malkekøer af tung race (gyllebaserede staldsystemer).

Produktionsstørrelse		Emissionsgrænseværdi 05/06-normer (Kg NH ₃ -N pr. årsko)
DE	Antal årskøer	
75 - 250 DE	0 - 188	8,00
250 - 750 DE	189 – 563	$8,0 - (((8,0 - 6,9)/(750 - 250)) \times (\text{antal DE i malkekøer} - 250))$
Over 750 DE	Over 563	6,9

430+70 køer i ny stald og i tilbygning til eksisterende stald = 667,29 DE

Efter beregning i formlen giver det $8,0 - 0,918 = 7,082$ kg N pr ko

BAT niveau for opdræt – ny anlæg

Tabel 3. Vejledende emissionsgrænseværdier for ammoniak for **opdræt over 6 måneder** opstaldet i gyllebaserede staldsystemer (normtal 2005/2006)..

Antal DE	Emissionsgrænseværdier
	Kg NH ₃ -N pr. årsopdræt > 6 måneder Tung race(6-28 måneder) / Jersey(6-25 måneder)
Alle	2,34 / 1,72

BAT niveau for køer – eksisterende anlæg

Tabel 4. Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af BAT for eksisterende dele af anlægget, der ikke skal renoveres på godkendelsestidspunktet. Værdierne gælder for alle produktionsstørrelser.

Eksisterende staldsystem (uden yderligere miljøteknologi) ¹⁾	Emissionsgrænseværdi (husdyrhold, stald og lager) Kg NH ₃ -N pr. årsko Tung race / Jersey
Sengestald med spalter (Ringkanal og bagskyl)	10,64/8,78
Sengestald med spalter (Linespil)	8,00/6,60
Fast drænet gulv med max. 5 % lysning	8,00/6,60

BAT niveau for opdræt – eksisterende anlæg

Tabel 5. Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af BAT for eksisterende dele af anlægget, der ikke skal renoveres på godkendelsestidspunktet. Værdierne gælder for alle produktionsstørrelser.

Eksisterende staldsystem (uden yderligere miljøteknologi) ¹⁾	Emissionsgrænseværdi (husdyrhold, stald og lager) Kg NH ₃ -N pr. årsopdræt Tung race / Jersey
Sengestald med spalter (Ringkanal og bagskyl)	3,11/2,29
Sengestald med spalter (Linespil)	2,34/1,72
Fast drænet gulv med max. 5 % lysning	2,34/1,72

Beregning af BAT niveau – Tømmerbyvej 10

Stald og dyregruppe	Antal	Emmissionsgrænseværdi	Korrektionsfaktor	Resultat Kg N
<i>Gyllesystemer</i>				
Kvier drænet gulv 6-23 mdr	160	2,34	0,917	343
Kvier fast gulv 6-23 mdr	30	3,11	0,917	86
*Kvier spalter 6-23 mdr	145	3,11	0,917	414
<i>Dybstrøelse – fra tabel 2 bilag 3 til bkt</i>				
Småkalve 1-6 mdr	99	2,83	1,029	288
I alt				1.131

*Skrabning skal hæves fra 20 til 25% på baggrund af ny viden

Beregning af BAT niveau – Tømmerbyvej 14

Stald og dyregruppe	Antal	Emmissionsgrænseværdi	Korrektionsfaktor	Resultat Kg N
<i>Gyllesystemer</i>				
NY kostald køer -	430	-	-	-
NY tilbygning til køer	70	-	-	-
	500	7,082	-	3.541
Kvier 23-25 mdr i eks	30	2,34	1,232	86
NY tilbygning til kvier	10	2,34	1,232	29
<i>Dybstrøelse – fra tabel 2 bilag 3 til bkt</i>				
Køer i kælving	30	14,4	-	432
Småkalve 0-1 mdr	24	2,83	0,844	57
I alt				4.145

**BILAG 12: FIGURERE MED KORT AF UDYRKET OG UGØDSKET BRÆMME OM-
KRING VANDHULLERNE PÅ DE FORSKELLIGE MARKER.**

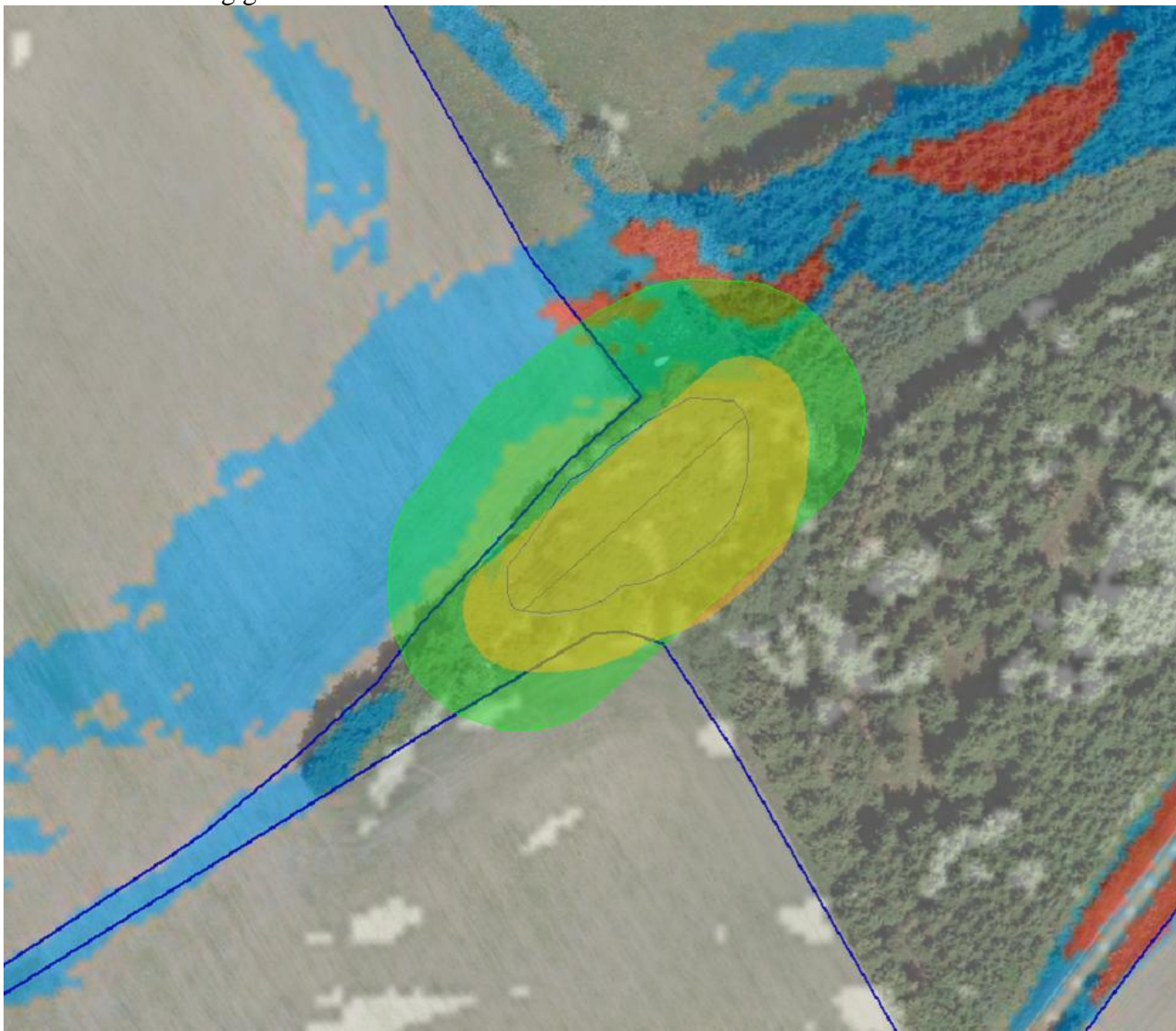
Fig. 1. Udsnit af udspretningsareal 6-0 til fastlæggelse af udstrækning af 10 meter udyrket bræmme på arealet langs § 3-beskyttet vandhul.

Fig. 3. Udsnit af udspretningsareal 5-0 til fastlæggelse af udstrækning af 10 meter udyrket bræmme på arealet langs § 3-beskyttet vandhul.

Fig. 5. På mark 17-1 skal der være 20 meter udyrket bræmme på arealet langs § 3-beskyttet vandhul da arealet skråner stærkt ned mod vandhul og på mark 27-0 skal der være en 10 meter udyrket bræmme på arealet langs § 3-beskyttet vandhul. Den blå markering viser skrånede partier og grøn farve er 20 meter og gul farve er 10 meter bræmme.

BILAG 13: OVERSIGT DRÆN NÅR PLANSILO OG GYLLETANK SKAL BYGGES OG GAMLE FOTO KORT AF OMRÅDET HVOR PLANSILO SKAL PLACERES.

